

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 maj justerades.

§ 2 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 7 juni kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2017/18:29 för torsdagen den 24 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM98 Förordning om genomförandet och driften av toppdomännamnet .eu *COM(2018) 231* till trafikutskottet

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2018) 218 till konstitutionsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 juli*.

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Näringsutskottets betänkanden
2017/18:NU19 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder
2017/18:NU20 Nordiskt avtal om samarbete i konkurrensfrågor
2017/18:NU21 Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med synnedsättning eller annan läsnedsättning

*Kvalitet och säkerhet
på apoteksmarknaden*

§ 7 Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden

Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU24
Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden (prop. 2017/18:157)
föredrogs.

Anf. 1 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Det är sannerligen inte första gången frågor om apotek debatteras i denna kammare – inte heller första gången denna mandatperiod. Jag kan gissa att det inte heller kommer att vara den sista.

Som vi har påmint om flera gånger tidigare har det skett en stor förändring från det att alliansregeringen såg till att Sverige inte längre skulle vara ett av tre länder i världen med monopol vad gäller apotek. Vi var alltså inte i särskilt bra sällskap.

Framför allt har apoteksomregleringen inneburit en bättre tillgänglighet till läkemedel för patienter. Antalet apotek har ökat med 52 procent, enligt de senaste siffrorna från branschen. Öppetiderna har ökat med i snitt elva timmar per vecka. Antalet apotek som är söndagsöppna har ökat med 251 procent.

Detta har gjort det enklare att på ett bättre sätt få tag i de mediciner man behöver när man behöver dem – i hela landet. Framför allt är det viktigt att förändringen har skett i alla typer av län, från norr till söder.

De förslag vi har att fatta beslut om nu handlar om att de nya bestämmelserna ger alla apoteksaktörer möjlighet att bedriva verksamhet genom apoteksombud. Det är ett ytterligare steg för att bredda utbudet. Lagändringarna rör också förtydligande av grunduppdraget, leverans och tillhandahållandeskyldighet och retur av läkemedel. Det handlar också om information och rådgivning och om att byta ut ett läkemedel mot ett annat.

Det finns mycket i detta som vi är överens om, men det finns några saker där vi menar att regeringen går åt fel håll. Bland annat handlar det om de kompetenskrav som regeringen vill detaljstyra. Vi vet att det i dag råder brist på farmaceuter. Det är viktigt att den som tillhandahåller läkemedel och har kontakter med kunden har rätt kompetens för det han eller hon gör. Så ser det också ut i dag. Det finns ingenting i de uppföljningar som har gjorts som visar på att kompetensen har minskat eller att osäkerheten för kunderna och patienterna har blivit sämre. Ändå vill regeringen gå in och detaljreglera vem som ska få göra vad.

Så ser det inte ut i övrigt i svensk hälso- och sjukvård. Förslaget kan tyckas lite märkligt när man samtidigt på vårdcentralen eller på kliniken på sjukhuset faktiskt överlåter ansvaret till klinikchefen – den som är på plats, den som känner till sina kollegors kompetenser och den som kan

göra bedömningar av hur man använder kompetenserna bäst. Där får man detta förtroende, och där tar man detta ansvar. Det fungerar bra.

Nu vill regeringen med lag gå in och detaljreglera på ett sätt som kommer att göra att man riskerar att bli tvungen att minska öppettiderna och att inte använda andra kompetenser som är viktiga på apoteken, till exempel apoteksteknikerna. Vi menar att det är fel väg att gå, och därför yrkar jag avslag på denna del och därmed bifall till reservation nr 1.

Den andra delen, där vi menar att regeringen inte har gått tillräckligt långt, handlar om retur av mediciner. De mediciner som behöver ha en obruten kedja, kyld eller fryst, föreslås undantas från returrätten. Det är bara 5 procent av alla läkemedel som är så utformade att de måste vara kylda eller frysta hela vägen från leverans till kund och fram till dess att de ska användas.

Det är klart att det är mer komplext med retur av denna typ av varor. Men även om det bara är 5 procent av medicinerna är det en fjärdedel av värdet av de läkemedel som säljs. Detta har stor påverkan på möjligheten för en liten apoteksaktör att ha råd att ha dessa läkemedel hemma. Det här är läkemedel som många gånger är väldigt viktiga för stora patientgrupper, inte minst diabetiker och reumatiker.

Det är klart att när det handlar om dyra läkemedel, där farmaceuten eller apotekaren måste ta hela det ekonomiska ansvaret för att beställa hem och inte kunna returnera om kunden väljer att köpa sina mediciner någon annanstans, hamnar hela den ekonomiska risken hos den enskilda lilla aktören. Det minskar möjligheten för små aktörer att omedelbart tillhandahålla det som patienterna och kunderna behöver.

Vi menar att regeringen måste återkomma med en mer noggrann utredning av hur en sådan här returrätt ska kunna föras in. I dag finns inte det tillräckliga underlaget, men jag är glad att det i utskottets majoritet finns ett stöd för att kräva av regeringen att den ska återkomma i frågan.

Detta var mina synpunkter i ärendet.

Anf. 2 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Dagens debatt handlar som sagt om propositionen *Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden*.

Sedan avregleringen av apoteksmarknaden genomfördes 2009 kan man konstatera att marknaden har mognat, att det tillkommit fler apotek och att öppettiderna har ökat, precis som föregående talare påpekade.

Men det är också så att flera utredningar har påvisat brister. Man har föreslagit förändringar och åtgärder för att hanteringen av läkemedel ska fungera på ett bra och säkert sätt. Somligt har också korrigerats efterhand.

För en god och jämlik vård är det väsentligt att vi som patienter kan vara trygga med att vi får våra läkemedel när vi behöver dem, att vi har råd att hämta ut dem och att vi kan lita på de råd och den information vi får av personalen på apoteken. Det är naturligtvis också viktigt för oss att veta att läkemedlen har hanterats på det sätt de ska.

Flera tecken visar att tillgängligheten i viss mån faktiskt har minskat, att apoteken inte arbetar med kompetensutveckling som de borde och att tiden för rådgivning minskat. Regeringen anser därför att det finns anledning att vidta en del åtgärder för att vi ska vara säkra på att läkemedels-hanteringen hos apoteken håller hög kvalitet och är säker liksom att tillgängligheten och servicen är god.

För oss socialdemokrater är det svårt att förstå de invändningar som görs av vissa partier här i riksdagen när det handlar om att öka kvaliteten och säkerheten i rådgivningen och expedieringen av läkemedel.

Det är apotekens grundläggande uppgifter som bör stå i centrum, det vill säga att se till att vi får våra förordnade läkemedel snabbt och säkert, att ge kvalificerad information och rådgivning och att genomföra och informera om utbyte av läkemedel. Med de förslag som regeringen presenterar blir det tydligt för oss alla vilka krav som ställs på den del av verksamheten hos apoteken som finansieras offentligt.

Fru talman! I dag finns inga uttalade krav på vilken kompetens som krävs för att expediera läkemedel till patienter. Det förekommer olika bedömningar på olika apotek. Det är en väldigt kvalificerad uppgift att ta emot beställningar, färdigställa mediciner, ge råd och informera om hur läkemedel verkar och hur de ska intas, liksom att ge information om utbyte. Då är det rimligt, anser vi liksom regeringen, att kräva att det ska vara en farmaceut, det vill säga en legitimerad apotekare eller receptarie, som utför dessa uppgifter och att de grundläggande kraven lagstadgas. Vi socialdemokrater ställer oss som sagt bakom regeringens standpunkt och förslag.

Propositionen innehåller också en mängd förslag som syftar till att upprätthålla kvaliteten och säkerheten på apoteksmarknaden. I utskottets betänkande redogörs bland annat för hur returrätten av läkemedel är viktig för att stimulera apoteken att även ha dyrare läkemedel i lager. Vi socialdemokrater välkomnar förslaget. Det ökar tillgängligheten för patienterna, som då slipper vänta på sina mediciner eller söka efter apotek som har läkemedlen hemma. Vad gäller läkemedel som fordrar kyla och frysning har vi lyssnat till regeringen, som har vägt förslagen mot varandra och kommit fram till att nackdelarna överväger fördelarna.

Fru talman! Vi ställer oss också bakom regeringens analys att apoteksombuden fyller en funktion för att säkra god tillgänglighet till läkemedel i hela landet. Vi välkomnar förslaget om att ge alla öppenvårdsapotek möjlighet att använda sig av ombud. Vi välkomnar också de förslag till regleringar och begränsningar som läggs fram i propositionen.

Vi ställer oss även bakom övriga förslag i propositionen vilka syftar till att öka kvaliteten och säkerheten på apoteksmarknaden.

Anf. 3 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1.

Emma Henriksson har nämnt vissa saker som tål att upprepas. Det gäller vad som har hänt efter omregleringen av apoteksmarknaden 2009. Antalet apotek har ökat med 463, vilket innebär 52 procent. Tillgängligheten har ökat markant. Antalet söndagsöppna apotek har nästan tredubblats till 526. Det genomsnittliga öppethållandet har ökat med drygt elva timmar per vecka. Vi är ju några som minns eländet på monolets tid, då man inte fick tag i läkemedel från lördagar klockan ett, när apoteket stängde, fram till måndagsmorgonen klockan nio eller tio när apoteket öppnade igen. Omregleringen av apoteksmarknaden har alltså varit lyckad och har kommit våra invånare till gagn.

Socialdemokraterna och Vänstern har varit motståndare. De har varit mycket kritiska till denna omreglering. För att få bevis för sin sak tillsatte nuvarande regering en statlig utredning. Men denna utredning visade egentligen att omregleringen i huvudsak varit bra. Utredningen visade att kompetensen och kvaliteten har bibehållits och att säkerheten är densamma som före reformen. Mer än 95 procent av receptkunderna får sina läkemedel direkt när de kommer till apoteket. Resterande läkemedel beställs i enlighet med 24-timmarsregeln.

Apotekstätheten har alltså ökat markant i Sverige, men fortfarande ligger vi långt nere i ligan jämfört med övriga Europa. Vi har 14 apotek per 100 000 invånare – i Europa är det i snitt 31.

Det är mycket glädjande att det är så många av kunderna på apoteken som är nöjda. 81 procent säger sig vara mycket nöjda, och 99 procent är nöjda. Det är nästan maximalt.

Vi kan nu se att regeringen har accepterat den nya apoteksreformen, trots tidigare invändningar. Det tycker vi är bra. Vi ser inte heller kunder eller patienter som skriver insändare om att det skulle vara dåligt.

Propositionen som dagens ärende behandlar heter *Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden*. Här har regeringen flera förslag som syftar till att förbättra kvalitet och säkerhet, vilket är bra. Ett exempel är att alla apotek ska få rätt att ha apoteksombud. Men på ett par områden är vi inte eniga med regeringen.

Det första är förslaget om att enbart farmaceuter ska få expediera receptläkemedel. Farmaceuter ska ansvara – och ansvarar självklart – för recepthantering och rådgivning på apotek. Men farmaceuter ska ägna sig åt just det farmaceutiska arbetet och ska kunna delegera andra uppgifter till övrig personal. Det råder också en stor brist på farmaceuter i dag. Konsekvensen av det här regelkravet kommer att bli sämre kvalitet, då vi inte har så många som kan göra detta. Längre kötider och till och med försämrat öppethållande hör till det som framhålls.

Fru talman! Vi motsätter oss därför att apoteken ska detaljstyras på det sätt som propositionen anger. Det kan hindra både effektivitet och tillgänglighet. Bristen på farmaceuter gör det riktigt problematiskt. Man tar inte heller vara på den kompetens som finns hos de apotekstekniker som redan i dag arbetar på apoteken. Det går inte heller att se att regeringen motiverat varför denna reglering är nödvändig. Det finns inget som pekar på fel eller brister som skulle ha varit ett hot mot patientsäkerheten. Vi vill därför avslå kravet på att endast farmaceuter ska få expediera och ge rådgivning till receptkunder.

Det andra som vi inte är eniga med regeringen om – men en majoritet i utskottet har enats om det – är förslaget om att returrätt av läkemedel nu även ska omfatta kylvaror. Det tog inte regeringen med. Det är en komplex fråga. Men denna ändring påverkar – om den går igenom – på ett positivt sätt tillgången på läkemedel genom att apoteken vågar beställa hem för snabb leverans till sina kunder och får möjlighet att returnera de överblivna läkemedlen. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag, tycker utskottet.

Vi kan konstatera att läkemedelskostnaderna är i konstant utveckling. Sedan 2006 har de ökat med nära 13 miljarder och utgör i dag en kostnad på närmare 44 miljarder. Det är nästan lika mycket som försvaret kostar

per år – en nästan ofattbar summa och utveckling. Drygt 6,6 miljoner personer i Sverige tog ut minst en medicin år 2017. Det är 66 procent av befolkningen. Kvinnor använder mycket mer läkemedel än män. Detta är en stor utmaning för vårt samhälle och något man måste försöka minska på något sätt. Men det är ett annat ärende än dagens och något för nästa regering att fundera över.

(Applåder)

Anf. 4 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 4.

För Sverigedemokraterna är det viktigt med en säker, effektiv och jämlik läkemedelsförsörjning. Apoteksmarknaden måste ha god tillgänglighet och pålitlig service. Som kund ska du ha rätt att få din medicin när du behöver den, och du ska kunna lita på att den finns tillgänglig. Du ska känna dig säker på att du får rätt medicin och dos och att den som säljer medicinen till dig kan ge dig den information som du behöver.

Vi ställer oss därför positiva till förslagen om att utveckla tillsynen på apoteksmarknaden och att förtydliga apotekens grunduppdrag. Vi ställer oss även bakom att man förtydligar lagen om handel med läkemedel i fråga om apotekens tillhandahållandeskyldighet och partihandlarnas leveransskyldighet.

Sverigedemokraterna delar flera av remissinstansernas åsikter och avstyrker förslaget om att införa en geografisk begränsning för etableringen av apoteksombud. Som Nya apoteksmarknadsutredningen påpekar är risken liten att apoteksombuden skulle konkurrera ut öppenvårdsapotek eller påverka etableringen av nya apotek. Vi tror på att konkurrens är nyttigt och skapar fler valmöjligheter och bättre tillgänglighet för kunden.

Argumenten för att förhindra etableringen av apoteksombud kan också användas mot ökad e-handel med läkemedel. Vi anser att e-handel är ett värdefullt komplement till fysiska apotek genom att tillgängligheten till läkemedel i vissa fall förbättras. Det gäller också för apoteksombud.

Fru talman! I propositionen föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få utfärda föreskrifter om hur förskrivningar ska expedieras och om undantag från krav på farmaceutisk kompetens.

Vi konstaterar att regeringen därmed frångår Nya apoteksmarknadsutredningens förslag om en reglering som innebär att samtliga moment i receptexpedieringen ska utföras av en farmaceut. Den reglering som regeringen föreslår innebär en möjlighet att lämna utrymme för att förhållandena kan vara olika på olika apotek. Det förutsätter dock att den eller de myndigheter som har att hantera föreskrifter och tillsyn gör detta utan alltför stor detaljreglering av hur rådgivning och expediering ska gå till. Kraven på säker och effektiv läkemedelshantering ska enligt vår mening vara höga och tillsynen skarp.

Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Åhörare, tittare och lyssnare! Ni kanske tycker att jag börjar bli tjatig som säger det, men den rödgröna feministiska regeringen arbetar systematiskt och mycket målmedvetet för ett långsiktigt hållbart välfärdssamhälle. Ett väl fungerande system för hur läkemedel tillhandahålls är självklart en viktig del i det samhälle vi i Miljöpartiet vill se.

Socialutskottet föreslår riksdagen att anta de förslag regeringen lämnar i sin proposition *Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden*. Förslaget har renderat ett antal följdmotioner som har resulterat i några reservationer och tyvärr också i ett tillkännagivande.

Tillkännagivandet berör frågan om returrätt till apotek av överbeställda läkemedel som kräver kyl- eller frysförvaring. Varken regeringen eller utredningen har missat den frågan, som man kanske kan tro när man hör debattörerna, utan de gjort ett ganska gediget arbete med den. De har vägt för- och nackdelar med att returrätten skulle omfatta dessa produkter och kommit fram till att nackdelarna för närvarande överväger.

Läkemedelsindustriföreningen påpekar i sitt remissvar att om returrätten skulle omfatta dessa läkemedel skulle det krävas stora investeringar i detaljhandeln och butikskedjorna för att kunna garantera att returnerade kylvaror är av sådan kvalitet att de är kuranta och kan återinsättas i ett säljbart lager. Detta tycker jag att man borde lyssna på och ta till sig.

Det kommer också att krävas stora förändringar av Läkemedelsverkets arbete i form av ökad inspektionsfrekvens om man ska kunna garantera detta. Det ska ju inte leda till att kunderna får dåliga varor. Det måste vi ändå vara överens om.

Det kan också vara bra att notera att utredningen som regeringens förslag bygger på inte föreslår något sådant här utan tvärtom säger att det kan vara tillämpligt någon gång i framtiden när möjligheterna finns, alltså när tekniken är utvecklad, men inte i dagsläget.

Det är ganska uppenbart att det inte är lämpligt att redan nu införa returrätt för varor som måste ha en obruten och säker kylkedja för att behålla sin kvalitet. Därför tycker jag att det är lite märkligt att utskottet har samlat en majoritet för ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram ett förslag om returrätt som omfattar dessa läkemedel redan nu. Det talas ju ofta om att politikerna ska hantera skattebetalarnas pengar varsamt och med förnuft. Att sätta igång en ny utredning – som man ju måste göra; det har också oppositionsföreträdare påpekat – när frågan nyligen har utretts så pass grundligt och utredaren kommit fram till att de tekniska förutsättningarna för närvarande inte finns kan, menar jag, inte vara något annat än ännu ett exempel på det slöseri med resurser som allianspartierna ägnar sig åt. Den enda förklaring jag kan se är att de har någon sorts tävling mellan utskotten om vilket utskott som lyckas skapa flest tillkännagivanden, hur tokiga de än må vara.

Jag tycker att det här är ett exempel på sandlåda, som jag inte trodde att riksdagen skulle kunna förvandlas till av oansvariga politiker.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, fru talman.

Anf. 6 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Den före detta alliansregeringen sålde ut Apoteket AB. Förändringen var absolut ideologiskt motiverad och byggde kanske på den felaktiga utgångspunkten att läkemedel är en detaljhandelsfråga och inte en del av hälso- och sjukvården.

Precis som när det gäller högerens affärer i övrigt var det en extremt dålig affär för staten. Man kan ju titta på värdestegringen för dem som gick in på apoteksmarknaden och vilka man gynnade. Är det de små familje-drivna apoteken som har kommit upp i smöret? Det kan man väl knappast säga. Jag återkommer till det.

Dessutom slog avregleringen väldigt olika över landet när det gäller tillgänglighet. Jag bor på Kungsholmen och har extremt hög tillgänglighet – jag har fem apotek på 200–500 meters avstånd. Det är ju fantastiskt; jag kan välja och vraka. Hade jag bott i Likenäs i Värmland hade det inte varit lika hoppsan. Apoteket Kronan i Likenäs ska nu vara sommarstängt i elva veckor. Apoteket fick förra året 359 972 kronor i statligt stöd på grund av sitt läge. Det är det högsta stödet i Kronankoncernen. Restiden för de boende i Klarälvsdalen blir nu 50 minuter i bil. Man kan säga att så kan det gå när marknaden knackar på.

Av de nya apotek som etablerats efter privatiseringen har i princip alla hamnat i städer, både större och något mindre städer. Ökningen i städerna har varit 356 apotek eller 39 procent. Inget apotek har etablerats i glesbygd, men det har blivit sex nya apotek i tätortsnära landsbygd.

Vad gäller konkurrensen drev man frågan som att nu skulle alla få möjlighet att gå in på apoteksmarknaden. Det blev inte riktigt så. Apotek Hjärtats marknadsandel uppgår nu till 25 procent, och det har i stället blivit ett oligopol av detta.

Regeringen föreslår i propositionen en del förändringar av apotekssystemet som Vänsterpartiet verkligen välkomnar. Det är en väldigt bra utredning.

Den svenska läkemedelspolitiken borde utgå från att alla människor som vistas i Sverige ska ha rätt till den medicin de behöver och information om hur medicinen ska användas på rätt sätt. Det är en konsumentfråga, tycker vi, och även en patientfråga.

Jag är inte förvånad över att Centern, KD och Moderaterna är irriterade över att endast farmaceuter ska få expediera receptärenden. De ser ofta på marknads behov mer än på konsumenternas behov.

Tillgänglighet handlar om så mycket mer än antal apotek per invånare. Möjligheten att få tag i de läkemedel man behöver ska aldrig styras av vilket landsting man bor i, vilken apoteksägare man har närmast eller om varan lagerhålls just där. Alla ska ha rätt till säker och trygg läkemedelsanvändning genom opartisk och högkvalitativ medicinsk rådgivning av kompetent personal, oavsett om det gäller förskrivna eller receptfria läkemedel.

Vi i Vänsterpartiet sa nej till avregleringen av apoteken eftersom vi såg att det var marknadsideologi som styrde. Vi tycker att man slog sönder ett ganska välfungerande system. Hade man velat få fart på Apoteket AB hade man kunnat ge det direktiv, inte sant? Till exempel att utöka öppettiderna, för visst är det bra att kunna gå till apoteket på en söndag kl. 14.

Sverige byggde upp ett av världens mest moderna, kostnadseffektiva och säkra apotekssystem. Staten upphandlade alla läkemedel centralt och höll kostnaderna nere genom att inga mellanhänder kunde profitera på att förse apoteken med läkemedel. Systemet ledde därför till relativt låga priser, men producenterna fick ändå bra betalt. Det premierade produktion och utveckling av nya och allt bättre läkemedel.

Den tidigare borgerliga regeringen betalade i samband med avregleringen i praktiken apotekskedjorna för att de skulle öppna fler apotek. Detta skedde genom att staten gav ägarna rätt att själva förhandla om inköpspriset för originalläkemedel. En stor del av läkemedelsmarknaden – cirka två tredjedelar – har därmed försvunnit från det transparenta och kostnadseffektiva traditionella svenska prisregleringssystemet.

Detta innebär att inköpsrabatten på dessa läkemedel – ca 500 miljoner kronor per år – nu tillfaller ägarna till apoteken och inte skattebetalarna. Resultatet har blivit lite högre priser för läkemedel. Detta får staten gå in och betala, eftersom läkemedlen är subventionerade.

Vi tycker att den tidigare kostnadseffektiva modellen ska återinföras. I stället för att subventionera grossistkedjor på apotekskundernas och skattebetalarnas bekostnad bör staten ta över ansvaret för upphandling av läkemedel. Det kanske är väldigt bekant numera, men vi vill ha mer till välfärden och mindre till marknaden.

Jag yrkar bifall till reservation 5 och avslag på övriga motioner.

Anf. 7 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är lite tråkigt att i debatten höra Vänsterpartiet prata om apoteksomregleringen som någonting som har drabbat medborgarna när det faktiskt är någonting som i väldigt stor utsträckning har gynnat dem som behöver mediciner. Framför allt har det gynnat dem som behöver mediciner varje dag för att må bättre än vad de hade gjort utan mediciner och förhoppningsvis till och med bra.

Det är sant att antalet apotek har ökat mest i storstadsområdena, men det var också där som tillgången tidigare var sämst. Vi låg enormt dåligt till jämfört med andra länder, inte minst andra länder i Europa.

Det går att hitta siffrorna svart på vitt. Hur många apotek har vi per 100 000 invånare? Var är tätheten högst? I Jämtland. Var är den fortfarande lägst? I Stockholm. Men i varje län har det skett en förbättring. I dag är det bara 1 procent av invånarna som har mer än 20 minuter till närmaste apotek. Nästan fyra av fem kan nå ett apotek inom fem minuter.

Denna utveckling har skett samtidigt som vi har fått en befolkningsförändring och samtidigt som fler flyttar från landsbygden till storstaden. Ändå har vi sett till att apotekstätheten har förbättrats och att fler har möjlighet att komma till ett apotek i närheten.

Min fråga till Karin Rågsjö är: Ser du inte de risker som ökar? Ni ställer detaljkrav på vem som ska få göra vad inne på apoteket. Dessa detaljkrav är mycket mer styrande än dem som gäller för en vårdcentral eller en operationsavdelning. Ser ni inte riskerna med ännu fler apotek som kommer att tvingas ha sommarstängt och som kommer att tvingas ha stängt under tider då människor visar att de vill gå dit?

Anf. 8 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! När jag går till vårdcentralen vill jag gärna mötas av en utbildad sjuksköterska eller en utbildad läkare som har rätt kompetens. Jag undrar vad som pågår när jag står på ett apotek – jag har faktiskt varit med om detta – och frågar om det läkemedel som jag just då ska hämta ut och inte kan få ett svar.

Jag kan ju slå upp detta i Fass. Jag kan gå vidare med det. Men jag tycker att det är en självklarhet att man ska ha maximalt utbildad personal som expedierar. Det är ju patientsäkert, och det gynnar konsumenterna. Det är dem vi ska gynna i detta; det tycker jag är en självklarhet.

Det är väl jättebra att jag som bor i Stockholms innerstad har promenadavstånd – 200 meter – till fem apotek. Man kan snacka om en ordentlig tillgänglighet. Däremot vimlar det inte av apotek i Stockholms förorter, utan de etablerar sig helst i innerstan. Det är det gamla vanliga konceptet:

Marknaden styr. Du hittar inte jättemånga apotek på Järvafältet, men folk är sjuka där också.

Det är intressant att titta på följderna av avregleringen och på de enorma vinster som dessa företag har gjort. Ni gödslade hela frågan med att detta skulle gynna de små apoteken – man såg familjeägda små puttenuttapotek överallt. Nu är det Apotek Hjärtat som har tjockat upp och som ingår i Ica-koncernen. Man kan få bonus för att handla varor – inte receptbelagda varor men väl andra.

De stora vinnarna på detta blev de stora bolagen, som gick in och tog över marknaden. Det är klart att vi inte kan ta tillbaka detta; det kostar miljarder.

Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi har aldrig vurmat särskilt för de enskilda aktörerna. Däremot vurmar vi för dem som behöver medicinerna – för dem som på söndagar, på kvällar och ibland till och med på nätterna inte kunde få tag i de mediciner som de behövde. Vi vurmar för alla dem som stod i kö varenda gång de skulle hämta ut sina mediciner, eftersom apotekstätheten i storstadsområdena var så låg.

Visst: I en storstad är det närmare räknat i antal meter, men när det finns för få apotek blir väntetiden för lång. Många har nog glömt bort hur länge man fick stå och vänta, men jag vet hur det var när mina barn var små och vi behövde hämta ut mediciner. Jag vet hur man varje gång behövde räkna med åtminstone en halvtimme i kö, för det var nästan alltid kö när man skulle köpa någonting på apoteket.

Vi värnar om dem som behöver medicinerna. Vi tror att det är bra att det kommer in andra aktörer. Vi gillade inte det sällskap som Sverige var i när Sverige, Kuba och Nordkorea var de enda länder i världen som hade ett apoteksmonopol.

Mediciner är inte vilka varor som helst, men människor som behöver mediciner ska kunna förvänta sig att de finns tillgängliga.

Jag återkommer till den fråga som jag inte fick svar på alldeles nyss: Ser ni inte att det kommer att öka risken för att apotek kommer att behöva ha stängt längre tid när ni går in och detaljreglerar ännu mer? Det råder brist på denna kompetens, och denna kompetens måste användas rätt.

Precis som vi litar på läkarna på en vårdcentral litar vi på att den som är verksamhetsansvarig – det kan också vara en sjuksköterska – kan fördela arbetet så att rätt person gör rätt sak. Rätt kompetens måste användas, så att jag som patient ska kunna lita på att den som ger mig rådgivning har den kompetensen. Men om andra arbetsuppgifter ska utföras måste verksamhetschefen kunna ansvara för det.

Anf. 10 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Vi har haft ett antal apoteksdebatter här i kammaren sedan jag kom in. Varje gång har du, Emma Henriksson, lyft fram länder som jag inte alls bryr mig om. Jag bryr mig inte om Nordkorea eller Kuba. Släng inte det på mig, är du snäll!

Ni i den före detta högeralliansen hade ju kunnat gå en annan väg. Ni hade kunnat styra över Apoteket AB till att ha öppet på kvällar och helger – inte sant? Men det valde ni inte, och vet du varför ni inte gjorde det, Emma? Därför att ni som vanligt promotar marknaden och alltid ställer er

bakom jättarna. Vi kommer väl att ha denna debatt i dag när det gäller vinster i välfärden.

Den före detta socialministern sa: Titta vad fint det kommer att bli – vi kommer att ha massor av små apotek i hela Sverige! Det kommer att blomstra!

Jag har träffat många av ägarna till de små apotek som fanns. Väldigt många av dem har gått i konkurs; de klarade nämligen inte trycket från jättarna. Det är resultatet: När man öppnar dörren för marknaden kommer inte de familjeägda små företagen först. De trängs undan av dem som har stått och väntat på detta.

Ni valde att avreglera hela apoteksmarknaden med ett uppdrag: marknaden först! Det är väl jättebra att jag har alla dessa apotek på gångavstånd, men fråga dem i Värmland hur kul det är att åka dessa 50 minuter med bil. Där kan vi prata om otillgänglighet, och man får dessutom pengar för att ha öppet.

Så blir det när man alltid sätter sig i näringslivets knä.

Anf. 11 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2.

Vi kan konstatera att tillgängligheten har ökat sedan omregleringen, och det är bra. Särskilt bra är det att ombudsverksamheten nu vidgas, för det finns områden i Sverige där det inte är möjligt ekonomiskt att etablera apotek men kanske allra svårast att rekrytera den personal som skulle behövas. Då är detta med ombuden en väldigt bra lösning.

BetänkanDET handlar om att förtydliga apotekens grunduppdrag. Det tycker jag är utmärkt. Det är helt i linje med det som Världshälsoorganisationen har fört fram om apotekens roll i hälso- och sjukvården.

Här finns välutbildad legitimerad personal som ska samarbeta med annan personal i hälso- och sjukvården – på vårdcentralerna, inom sjukhusverksamheterna och så vidare. Det handlar inte bara om att lämna ut läkemedel över disk, utan det handlar också om information och om att arbeta med egenvård.

Detta kan sägas vara sjukvårdens frontlinje dit människor går för att söka hjälp för sådant som de känner att de kan klara själva, att de inte behöver gå till vårdcentralen eller ringa till en nätdoktor. Går de till apoteket kan de förvänta sig att få ett professionellt råd om vilket läkemedel de ska välja, men det kan också vara råd om andra saker som förband etcetera. Detta kräver en kompetens hos den här personalgruppen och en förmåga att samarbeta med övriga inom hälso- och sjukvården. Jag tänker då närmast på vårdcentralerna.

Bristen på farmaceuter har tagits upp här. Den får inte leda till en sänkt kvalitet på apoteken, utan vi måste fundera över hur vi kan lösa problematiken. Ja, det är naturligtvis att öppna dörren för de farmaceuter som vill och kan arbeta efter 67, något som gäller i alla bristyrken. Men det gäller också att underlätta för alla de farmaceuter som har kommit flyende hit till Sverige och som inte omedelbart kan sättas in i verksamheten. Prioritera språkutbildningen för dem! Prioritera att de får kunskap om den lagstiftning vi har, som skiljer sig från den som finns i många andra länder! Det gäller att få in dem i apoteksverksamheten så snabbt som möjligt och att ha insikten att mycket av kunskaperna i det svenska språket, som är ett svårt språk, får man på arbetsplatsen.

Prot. 2017/18:125
4 juni

-----
*Kvalitet och säkerhet
på apoteksmarknaden*

Vi måste alltså också se på den möjligheten att kompensera för bristen på farmaceuter. Sedan får vi naturligtvis se in i kristallkulan när det gäller hur många utbildningsplatser vi behöver. Finns det också farmaceuter som har övergått till annan verksamhet och som kanske kan förmås att komma tillbaka till apoteksverksamheten?

Det togs också upp här hur kostnaderna för läkemedel har skjutit i höjden. Jag ser den debatten som naturlig att ta när vi diskuterar den nationella läkemedelslistan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)

*Klassificering av nya
psykoaktiva substanser*

§ 8 Klassificering av nya psykoaktiva substanser

Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU27
Klassificering av nya psykoaktiva substanser (prop. 2017/18:221)
föredrogs.

Anf. 12 HANS HOFF (S):

Fru talman! En stor del av brottsligheten finns i dag på nätet. Det handlar om narkotikaförsäljning, prostitution, människohandel och all annan verksamhet som kriminella personer och organisationer bedriver.

Ibland används begreppet nätdroger. Det leder tanken fel, då alla droger som säljs på gatan även säljs på nätet.

Det betänkande vi i dag debatterar handlar om hur samhället ska jobba på ett bättre sätt för att så tidigt som möjligt kunna narkotikaklassa nya substanser som säljs som droger på ett lagligt sätt eftersom kemikalierna ännu inte blivit narkotikaklassade.

Förra året dog 124 personer i Sverige, i huvudsak unga människor, efter att ha använt dessa droger. Det är fler än de som dog av heroin. Drogerna säljs under namn som Spice, Black Mamba, K2 och Lava Red, för att nämna några.

Problemet vi har, och har haft under lång tid, är att så fort en drog narkotikaklassas ändrar drogtillverkarna några molekyler, vilket gör att drogen återigen blir laglig att sälja.

För närvarande är ett sjuttiototal substanser under utredning för narkotikaklassning på Folkhälsomyndigheten. Tiden från att en ny eller ändrad substans upptäcks till att den blir klassad som narkotika är av stor vikt, och under de senaste åren har det gjorts stora förbättringar som kortat den tiden.

Fru talman! Med dagens beslut i riksdagen förbättras samhällets möjligheter att komma åt dessa droger. Polisen ges möjlighet att göra anonyma inköp, vilket kommer att möjliggöra för samhället att betydligt tidigare än i dag påbörja arbetet med att narkotikaklassa olika substanser.

Det införs också straff för den som av grov oaksamhet hanterar hälsofarliga varor utan tillstånd.

Folkhälsomyndigheten, som är den myndighet som arbetar med att bevaka och utreda nya substanser, kommer också att få en långsiktigt stärkt finansiering för att jobba med dessa frågor.

Fru talman! Regeringen har även sett över frågan om generisk klassificering av substanser. Detta är en oerhört komplex fråga, då ett system med generisk klassificering av substanser kan vara svårövertygligt med de rättssäkerhetskrav som bör ställas. Svea hovrätt och Hovrätten för Västra Sverige motsätter sig av rättssäkerhetsskäl att ett sådant system införs.

I Norge och Danmark tillämpas generisk klassificering av substanser. Regeringen vill fortsätta att analysera frågan om vilka åtgärder som kan vidtas för att mer effektivt möta problemet med nya och ändrade substanser. Ett enigt socialutskott anser att regeringen bör göra en djupgående analys av erfarenheterna från dessa länder, och då särskilt studera följderna av att vissa substanser som klassificerats som narkotika sedan inte visat sig vara narkotika.

Fru talman! Mot bakgrund av det i kammaren anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 13 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! I alla tider har föräldrar varit oroliga för vad deras barn ska söka för spänning och vilka gränser de ska utmana. Man har i alla tider förmanat och varnat. Det har handlat om rökning, det har handlat om alkohol och det har handlat om droger av olika slag.

I dag är en förälders största mardröm att dottern ska bli drogad av något hon dricker och inte har uppsyn över eller att ungdomarna ska bli erbjudna droger som sägs vara lagliga och därför sägs inte vara så farliga och att de inte ska kunna stå emot detta erbjudande.

I dag är nätet en enda stor kiosk med olika varianter där djävulska försäljare ändrar innehållsförteckningen på drogerna snabbare än polis och myndigheter hinner agera, för att undvika de olagliga substanserna. Uppfinningsrikedomen är oändlig. För en förälder är det ännu mer omöjligt att hinna med i svängarna. Följden är droger av vilka några små korn kan innebära döden.

Fru talman! Därför måste vi göra allt vi kan för att stoppa att unga människor dör. Vi måste göra det som bland annat Norge, Danmark, Irland och Storbritannien har gjort, nämligen besluta om generisk klassificering eller familjeklassificering. Att det är svårt är inget skäl.

101 dödsfall förra året kopplas till varianter av fentanyl. Det är alltså lika dödligt som heroin.

Fru talman! Familjeklassificering eller generisk klassificering av så kallade psykoaktiva substanser är komplicerat och komplext, som min kollega Hans Hoff nyss beskrev så förtjänstfullt. Men bara för att något är svårt får vi inte underlåta att försöka finna konstruktiva lösningar. Vi står nämligen fast vid visionen och målet om ett narkotikafritt Sverige.

Vi tillstyrker regeringens förslag i denna proposition, men dessa förslag är inte tillräckliga. Varje vecka året runt dör en eller flera människor i Sverige av nya nardroger som ännu inte är klassade som narkotika. Det är givetvis oacceptabelt.

Politik handlar till betydande del om att prioritera och om att välja vilka områden man lägger mer tonvikt på. När det gäller att maximalt försvåra möjligheten att nya droger på detta sätt når våra barn och ungdomar vill Alliansen gå längre än så här. Vi vill pröva alla vägar som är möjliga för att få fram effektivare förfarande och handläggning vad gäller att förbjuda

substanser som är att likställa med narkotika, inte minst för våra barns och ungdomars skull.

Fru talman! Nätdroger är i dag ofta olika former av substanser av fentanyler som är fullkomligt livsfarliga. Till exempel är furanyl fentanyl en smärtstillande opioid som är ungefär 100 gånger starkare än morfin och 40 gånger starkare än rent heroin. En dos omfattar mindre än ett saltkorn, och en dos på tre sådana korn räcker för att man ska dö. Det innebär att det är en oerhört liten men helt livsavgörande skillnad mellan en brukbar dos och en dödlig dos.

Fru talman! Vårt mål om ett narkotikafritt samhälle står fast. Det handlar om grundläggande värderingar och vilka signaler vi vill sända till våra barn och unga. Samtidigt handlar det i vardagen rent tekniskt och faktiskt om liv eller död.

Vi står alltid som en stark garant för en pålitlig rättsstat. Samtidigt väljer vi att se möjligheter att det finns nya vägar framåt för att få till stånd en effektivare klassning av substanser som är att likställa med narkotika.

Fru talman! Detta borde inte vara en partiskiljande fråga. Det är sant att utredningen föreslog att inte förespråka ett införande av familjeklassificering. Det är också sant att många remissinstanser överlag är försiktiga och stannar vid slutsatsen att Sverige bör behålla det nuvarande systemet.

Det finns dock remissinstanser som har intagit motsatt ståndpunkt. Det handlar exempelvis om Svenska Narkotikapolisföreningen, som anser att den snabbt ökade handeln med analoger som påminner om en annan substans med känd kemisk struktur och effekt motiverar generisk klassning av narkotika och hälsofarliga varor. Detsamma gäller Svenska Kemisamfundet. Lunds universitet anför att de saknar tydliga förklaringar av regeringen till att generisk klassificering kunnat genomföras i andra länder men inte kan implementeras i Sverige.

Att rädda människoliv måste vara prioritet nummer ett, det allra viktigaste.

Regeringen skriver att något system med generisk klassificering inte bör införas med nuvarande kunskapsunderlag. Regeringen påpekar dock att den kommer att initiera en ny bred analys av frågan om åtgärder. Detta torde innebära att regeringen även avser familjeklassificering eller generisk klassificering.

Det är emellertid ytterst oklart när denna analys ska påbörjas och slutföras och hur den ska genomföras. Under tiden riskerar många fler, framför allt unga människor, att gå en onödig död till mötes.

Fru talman! Det är ingen slump att narkotikapoliser vill införa familjeklassificering. De ser vad dessa substanser gör med unga människor. Nätdrogerna flödar in i Sverige, och många av dessa substanser säljs i dag helt legalt trots att de är livsfarliga och nästan exakt påminner om till exempel fentanyler, som redan är narkotikaklassade. Rättssamhället ligger flera steg efter dem som utnyttjar luckorna i befintlig lagstiftning.

Vi föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att se över och sammanställa djupgående analyser av hur generisk klassificering av psykoaktiva substanser fungerar i Norge, Danmark, Irland och Storbritannien. I denna internationella analys bör även ingå att studera följderna av att vissa substanser som klassificeras som narkotika i slutändan visar sig inte vara det.

Fru talman! Fördelen med generisk klassificering är att en substans är olaglig redan första gången den når Sverige – detta under förutsättning att den omfattas av en generisk definition och att den i övrigt uppfyller kriterierna för att utgöra narkotika eller annan hälsofarlig vara.

Låt mig till sist citera Markus Heilig, professor i psykiatri vid Linköpings universitet: ”När unga människor dör av skäl som vi enkelt skulle kunna förhindra är det väldigt svårt att sova gott om natten.”

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och till tillkännagivandet, för jag vill att vi alla ska göra allt för att rädda unga människors liv och kunna sova gott om natten.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 juni)

§ 9 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer

Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU28

Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer (prop. 2017/18:138)
föredrogs.

Anf. 14 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! På torsdag är det dags att fatta beslut om socialutskottets betänkande 28 gällande legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården. Det kommer vi att göra i enighet, och det känns bra.

Kuratorn är den psykosociala experten inom vården och har eget patientansvar och utför ett självständigt arbete. Arbetet omfattar bland annat utredningar och bedömningar och i vissa fall behandling i form av exempelvis krisstöd eller samtal.

Många gånger är kuratorns bedömningar viktiga för den fortsatta diagnostiseringen, vården och behandlingen. Kuratorns analys är också viktig och används ofta vid intygsskrivning. Vidare kan kuratorn fungera som en länk mellan olika vårdgivare.

Jag tycker mig se att kuratorns roll har utvecklats under åren. Det är stor skillnad mellan i dag och när jag började arbeta inom hälso- och sjukvården för 25 år sedan. I dag är kuratorn på ett helt annat sätt än tidigare en viktig kugge i ett multiprofessionellt team. Kuratorn fungerar som en brygga mellan det biomedicinska och det sociala perspektivet.

Den psykiska ohälsan i samhället växer. Vissa mätningar visar att så mycket som en tredjedel av dem som söker sig till primärvården lider av olika former av psykisk ohälsa. Då vore det rimligt att fler ges möjlighet att träffa en kurator eller en psykolog som första kontakt på sin vårdcentral. Man ska också kunna känna sig trygg med att denna person har både formell och reell kompetens.

I nuläget omfattas inte kuratorer inom privat hälso- och sjukvård av skyldighet att föra journal, vilket kan innebära risker för patientsäkerheten. Med en legitimering kommer även dessa att omfattas av denna skyldighet, och då blir kvaliteten likvärdig oavsett verksamhetsform.

Prot. 2017/18:125

4 juni

-----

*Klassificering av nya
psykoaktiva substanser*

*Legitimation för
hälso- och sjukvårds-
kuratorer*

Syftet med att legitimera kuratorerna är självfallet att stärka patientsäkerheten. En legitimation kan återkallas vid grov oskicklighet eller uppenbar olämplighet att utöva yrket. Det innebär också att kuratorer kommer att finnas med i Socialstyrelsens register över legitimerad personal, vilket underlättar myndighetstillsyn.

Grunden för legitimationen ska som huvudregel vara en hälso- och sjukvårdskuratorsexamen. Yrkesverksamma kuratorer ska under en övergångsperiod kunna få legitimation om de har avlagt en socionomexamen eller annan likvärdig utbildning samt varit yrkesverksamma i minst fem år, alternativt två år och har en relevant vidareutbildning.

Företrädare för professionen, bland andra de fackliga organisationerna, har under lång tid efterlyst en legitimering, och nu är det alltså äntligen dags.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019. Detta är bra för professionen, bra för vårdgivarna och – allra viktigast – bra för patienterna.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 15 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Det är en enig riksdag som står bakom legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer.

Detta är en tioårig resa. År 2008 motionerade vi i Liberalerna – Maria Lundqvist-Brömster och jag – om legitimation för kuratorer, men som brukligt avlogs motionen. Sedan upprepades motionen, och så småningom blev det utredning av frågan. Det hände inte så mycket, men senare kom Socialstyrelsen med ett tydligt utredningsunderlag – att det är viktigt att legitimation krävs också för denna yrkesgrupp därför att den är en del av teamet kring patienter, inte minst dem som har psykosociala problem.

Ansvar måste kunna utkrävas av alla i teamen, och där är legitimationen viktig. Med legitimation följer utbildning för de frågor man tar ansvar för, och man kan också deslegitimeras om man befinns olämplig. Det är alltså en kvalitets- och säkerhetsfråga för patienterna.

Nu, efter tio år, är vi i mål, nästan. Det tar ett år innan detta träder i kraft, för utbildning måste ordnas för dem som vill utbilda sig till kuratorer inom hälso- och sjukvården. Det måste också möjliggöras för dem som redan arbetar där att bli prövade utifrån kompetens och få den fortbildning som krävs. Detta har Kristina Nilsson redan redogjort för, så jag tar inte upp det. Det tar alltså drygt ett år tills detta blir verklighet.

Detta kommer att bli en viktig del av hälso- och sjukvården och är det redan. Kuratorerna har, till skillnad från en del andra legitimerade yrkesgrupper i förhållande till patienterna, en god kunskap om hur Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommunerna arbetar på det område som syftar till att människor snabbt ska komma tillbaka till arbete och få den trygga plats som de eftersträvar i samhället.

Den 7 juni slår talmannen klubban i bordet, och det tycker jag är en dag att fira.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 juni.)

§ 10 Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden

Prot. 2017/18:125
4 juni

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU43

Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden
(prop. 2017/18:158)
föredrogs.

-----
*Ökade tillståndskrav
och särskilda regler
för upphandling inom
välfärden*

Anf. 16 NIKLAS KARLSSON (S):

Miljöpartiets och Vänsterpartiets gemensamma reservationer 4 och 6.

Sverige har sedan 1990-talet varit världsledande när det gäller marknadsiseringen av välfärden. Den har avreglerats och i hög grad privatiserats i snabb takt. Vi har i dag i vårt land de mest liberala reglerna i hela världen vad gäller exempelvis möjligheter att bedriva skolverksamhet i vinstsyfte.

När välfärden började berikas med andra deltagare än enbart offentliga utförare på 90-talet var tanken att bana väg för fler idéburna aktörer – ideella organisationer, kooperativ och stiftelser. Ingen ansvarig politiker kunde förutse en utveckling där välfärden skulle bli en handelsvara med snabba klipp.

Antalet icke vinstdrivande aktörer är i stort sett detsamma nu som det var när reformen genomfördes. Det är framför allt privata vinstdrivande aktiebolag som har ökat kraftigt på bekostnad av andra.

Småföretag, föräldra- och personalkooperativ och andra mindre aktörer köps i ökande omfattning upp och tas över av koncernbolag som kan vara större än stora kommuner. De slås dessutom ut i upphandlingar eftersom de inte kan konkurrera på lika villkor. Detta leder till likriktning där företag med ett visst vård- eller skolkoncept tar över allt större andelar av välfärden.

Också den tidigare borgerliga regeringen påpekade i sina direktiv till den så kallade Ägarprövningsutredningen att en utveckling mot ett fåtal större bolag som dominerar marknaden är problematisk om den innebär att mångfalden och därigenom valfriheten begränsas. Fredrik Reinfeldts regering insåg att en fortsatt utveckling mot allt större vinstsyftande aktörer riskerar att leda till likriktning, med minskad mångfald och valfrihet för brukarna.

Fru talman! Organiseringen av vår gemensamma välfärd måste utgå från elevernas och omsorgstagarnas bästa men också från de seriösa privata aktörerna, till exempel friskolor som berikar skolvärlden med nya spännande pedagogiska inriktningar.

Skolan ska handla om elever, rätten till en bra utbildning och goda kunskapsresultat. Omsorgen och vården ska handla om trygghet och omhändertagande. Det är därför glädjande att riksdagen nu kan ta beslut om tydliga krav på tillstånd för att få bedriva verksamhet inom välfärdens områden och att det införs särskilda regler för upphandling.

Förslagen skapar bättre förutsättningar för att säkerställa att privata utförare har tillräckliga förutsättningar att bedriva verksamhet med god kvalitet, samtidigt som allmänhetens tilltro till välfärden kan stärkas.

Förslagen innebär också bättre möjligheter att tillvarata de särskilda mervärden som den idéburna sektorn kan bidra med. En upphandlande myndighet ges nu möjlighet att reservera, det vill säga förbehålla, deltagandet i en upphandling för en organisation som uppfyller vissa krav såsom

att eventuella vinster återinvesteras för att uppnå organisationens syfte eller att organisationens lednings- och ägarstruktur grundas på personalens ägande eller deltagande.

Fru talman! Genom att införa mer identiska krav på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar kan vi motverka lycksökare och oseriösa aktörers möjligheter att bedriva skattefinansierad verksamhet. Vi kan minska förekomsten av kriminalitet inom välfärdssektorn.

Låt mig ta ett par exempel. TV4:s *Kalla fakta* avslöjade att Astar i Stockholm, som drivs av Thorengruppen, ljugit om antalet lärare i syfte att vinna upphandlingen och öka vinsten. De hade uppemot 50–60 studenter per klass. Thorengruppen erkände sitt misstag, och efter granskningen visade det sig att liknande förhållanden rådde på Astars skola i Malmö. Också där har Thorengruppen ljugit om personalbemanningen.

Även Hermods i Malmö, som ägs av Academedia, har fuskat. De lovade att 65 procent av sfi-lärarna skulle vara behöriga, men i själva verket var 65–80 procent av lärarna obehöriga. Malmö stad har polisanmält både Astar och Thorengruppen samt Hermods och Academedia.

Detta är några av många exempel som visar hur orimligt det är att vi i vårt land i dag har tydligare regler för att driva en korvkiosk än för privata utförare inom välfärden.

Fru talman! Det finns en stark folklig förankring när det gäller att våra gemensamma resurser ska stanna i välfärden och användas till gemensamma angelägenheter och att man ska ställa krav på privata utförare och motverka kriminella aktörer.

Låt mig därför avslutningsvis också notera att just dessa förslag ser ut att vinna majoritet i Sveriges riksdag. Men det tycks ske med vissa borgerliga reservationer.

Sverigedemokraterna och de borgerliga partierna vill avslå delar av propositionen, om än med något olika motiv. De visar ännu en gång konsten att ha två smått motstridiga uppfattningar på en och samma gång.

Märkligast av allt är att de borgerliga partierna vill ägar- och ledningspröva också kommunal verksamhet. Kommuner och privata aktörer har helt olika roller och ansvar. Kommunerna har ett lagstadgat ansvar att tillhandahålla socialtjänst och utbildning åt medborgarna och förutsätts ha kunskap och kompetens inom det som är kommunernas grundläggande uppdrag. Det är medborgarna som i allmänna val utkräver ansvar av de folkvalda. Förtroendevalda är ur revisionssynpunkt helt ansvariga för all verksamhet. Någon motsvarande möjlighet för medborgarna att ställa verkställande direktören eller styrelsen till ansvar i aktiebolag om verksamheten inte håller godtagbar kvalitet finns inte. Aktiebolag har som enda syfte enligt aktiebolagslagen att bereda ägaren vinst. Därför skiljer sig ändamålen för verksamheten åt beroende på vem som är huvudman. Kommunallagen vilar på den principiella grunden att det är de förtroendevalda som har ansvaret för att fatta alla beslut.

Det finns sådana principiella skillnader mellan kommunal och enskild verksamhet att det inte finns skäl att införa något som motsvarar ägar- och ledningsprövning för kommunal verksamhet. I de fall enskilda huvudmän upphör med sin verksamhet bedöms kommunerna med kort varsel behöva kunna ta över ansvaret för att tillhandahålla tjänster till brukare, barn och elever.

Fru talman! Utvecklingen är inte irreversibel. Det som en gång vunnits måste försvaras. Den utveckling som gått fel måste vändas. Drygt 100 år av demokrati och välfärdsbygge har lärt oss att det inte alltid är en enkel uppgift och att det är en uppgift som kräver både tid och tålamod. Men med små steg i en positiv och progressiv riktning kan samhället förändras och utvecklas. Nu tar riksdagen ytterligare några steg i ett led där välfärdens resurser kan användas ändamålsenligt och effektivt. Så fortsätter vi samhällsbygget, och så kan vi skapa trygghet, jämlikhet och frihet för de ojämförligt flesta.

(Applåder)

Anf. 17 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Alla partier värnar verkligen den svenska välfärdsmodellen, som bygger på gemensam finansiering och numera även möjligheten att själv välja utförare. Men vi gör det på olika sätt. Allianspartierna lägger större vikt vid valfriheten, som förutsätter en mångfald av aktörer, medan utgångspunkten för vänsterpartierna, med Socialdemokraterna i spetsen, är misstron mot privata aktörer och att kommunal verksamhet är regel. Det senare lyser tyvärr igenom i hanteringen av frågan om tillståndskrav och ägarprövning i vården.

Vi kan därför ändå vara hederliga nog i debatten att säga att vi alla vill att skattepengarna ska gå till det som de är ämnade för – en bra skola för barnen och en tillförlitlig omsorg för dem som behöver den – och att ingen vill att skattepengar försvinner till skatteparadis eller att oseriösa aktörer slår ut bra verksamheter. Däremot vill vi moderater och våra alliansvänner att flera aktörer ska bidra och inte enbart de offentliga.

Med detta sagt är det också viktigt att påpeka att det var Alliansen som redan 2012 tillsatte en utredning om ägarprövning. Syftet var att säkra samhällets krav på att de som äger och driver företag inom skola, vård och omsorg ska ha ett långsiktigt och seriöst engagemang och driva en god och högkvalitativ verksamhet.

Efter valet 2014 ändrade den nuvarande regeringen tyvärr inriktning. Men sedan 2015 har en majoritet i riksdagen upprepade gånger krävt att Vårdsutredningen i stället lägger fokus på hur vi kan stärka kvaliteten i vården och inte på om företag gör vinst samt att kvaliteten i vården bara kan säkras genom att krav även ställs på offentliga aktörer och inte enbart på de privata. Det är de offentliga aktörerna som utför den allra största delen av vården. Detta har regeringen tyvärr valt att ignorera. Visst finns det många fina kommunala verksamheter, liksom det finns många fina privata verksamheter. Men det finns även missförhållanden. Men de finns hos både privata och offentliga aktörer.

Redan i dag är delar av verksamheten som bedrivs inom socialtjänstlagen tillståndspliktig, och när det gäller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade infördes tillståndsplikt år 2013. Nu föreslås utvidgad tillståndsplikt inom socialtjänsten och att ägar- och ledningsprövning införas för en bredare del av vården som även omfattar skolan. Förslaget kompletterar nuvarande prövning med mer identiska krav på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar.

Vi anser att det är rätt väg att gå men att förslaget inte tar ett helhetsgrepp utan bara löser en del av de problem som vi vill tackla. Det blir i sin

tur ett problem. Att regeringen vill ställa olika krav på fristående och offentliga aktörer i vårdförden försämrar likvärdigheten. Vårdförden utförs i dag till stor del av företag, organisationer, stiftelser och kooperativ. Vi vill ställa höga krav på dem, men vi vill även ställa krav på kommunerna som utför samma verksamheter i ännu större omfattning. De skäl regeringen anger för att undanta kommunal verksamhet anser vi inte håller. Visst har kommunerna det lagstadgade ansvaret, och det finns skillnader mellan offentlig och privat verksamhet. Men i motsats till regeringen tycker vi inte att det är tillräckligt att medborgarna vart fjärde år i allmänna val kan utkräva ansvar från de förtroendevalda. I dessa vardagsnära vårdfördsverksamheter är det ett alltför trubbigt verktyg.

Vi kommer dock inte att rösta emot regeringens förslag om ägarprövning, men vi kräver tillsammans med en majoritet i riksdagen att regeringen återkommer med en generell tillståndsplikt som självklart gäller för både offentligt och privat drivna verksamheter. Vi värnar också de mindre aktörerna, exempelvis kooperativen, och begär därför att regeringen säkerställer att tillståndskraven, liksom ägar- och ledningsprövningen, inte medför otillbörliga hinder för dem att etablera sig och verka på vårdfördsområdet.

Lagrådet, liksom många remissinstanser, har uppmärksammat paradoxen att kräva att tillståndsinnehavaren ska ha ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet inom vårdförden, samtidigt som regeringen lägger fram ett förslag som avser att begränsa vinsten hos samma företag, vilket debatteras här efter.

Ovannämnda två punkter har en tydlig majoritet i riksdagen. Därutöver vill vi moderater gå vidare och föreslår tillsammans med Liberalerna och Kristdemokraterna för det första att både tillstånds- och tillsynsansvaret för fristående förskolor och fritidshem ska ligga på Skolinspektionen i stället för hos kommunerna. Det ökar förutsättningen för en mer effektiv och rättssäker bedömning av verksamheterna och säkerställer en likvärdighet i hela landet, samtidigt som den kommunala arbetsbördan inte ökar.

Ytterligare en del i processen som behöver förbättras är de långa handläggningstiderna hos Inspektionen för vård och omsorg, IVO. I januari 2018 var den genomsnittliga handläggningstiden sex månader för att få tillstånd att starta en verksamhet enligt de regler som gällt hittills inom socialtjänstlagen och LSS. Därför kräver vi för det andra att regeringen tar sitt ansvar och vidtar åtgärder för att säkra rimliga handläggningstider hos IVO. Det blir än viktigare genom beslutet om tillståndsprövningar som kommer att innebära både fler ansökningar och mer komplexa prövningar.

Vi moderater vill ha en ordning inom vårdförden där seriösa aktörer, stora som små, ska kunna fortsätta att starta och driva skolor och äldreboenden, samtidigt som oseriösa aktörer kan hållas borta och det ställs rimliga krav på kunskap om verksamheten hos styrelse och ledning. Alla ledamöter i en skolas styrelse ska inte behöva vara fullt ut insatta i de föreskrifter som reglerar verksamheten. Men det är ett rimligt krav att styrelsen och ledningen som ett kollektiv sammantaget har kunskap om skollag och andra regler som gäller för att få tillgång till offentlig finansiering.

Nu är ordningen i Sverige sådan att det är regeringen som utformar och lägger fram lagförslag för beslut i riksdagen. Det är olyckligt att vi för närvarande har en regering som inte bara är svag utan som dessutom inte

är lyhörd för riksdagen eller för den delen dem som driver och nyttjar välfärden.

När förslaget nu är på plats har vi två alternativ. Vi kan antingen avslå det – vilket kan vara rimligt utifrån att det bara löser delar av de problem vi har i dag – eller så ser vi det som ett steg på vägen och ger tydliga signaler om hur problemen kan lösas i deras helhet.

Vi valde tillsammans med Liberalerna och Kristdemokraterna det sistnämnda men kräver därutöver följande:

1. Att regeringen tar fram ett konkret förslag för hur den generella tillståndsplikten också kan gälla för offentliga aktörer.
2. Att regeringen säkerställer att inte mindre aktörer drabbas av genomförandet av tillståndsprövningen.
3. Att tillstånds- och tillsynsansvaret för förskolor och fritidshem flyttas från kommunerna till Skolinspektionen.
4. Att regeringen vidtar åtgärder för att korta handläggningstiderna hos IVO.

För de första två punkterna finns det redan nu en majoritet i riksdagen.

Det är 97 dagar fram till valet. I bästa fall kan en ny alliansregering ta ett helhetsgrepp mer eller mindre omgående, så att syftet verkligen nås: att oseriösa aktörer i vårdförden stoppas och att skattemedlen går till det de ska: skola, vård och omsorg med god kvalitet. För det är fantastiskt att det i Sverige är möjligt för alla att välja mellan kommunala och privata alternativ inom vårdförden, inte bara de som har råd.

I stället för att fokusera på att begränsa valmöjligheten och försvåra för de aktörer som satsar på vårdförden borde vi lägga krutet på att skapa bättre förutsättningar för alla aktörer att förbättra både kvaliteten och produktiviteten inom skola, sjukvård och omsorg.

(Applåder)

Anf. 18 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna är i grund och botten positivt inställda till såväl ökade som tydligare krav på tillstånd inom vårdfördens verksamheter. Att vårdförden präglas av hög kvalitet är centralt för medborgarna. Ytterst finansieras den med skattemedel, varför vi som politiker ska ställa höga krav på de aktörer som finns inom vårdfördessektorn. Det här lagförslaget skjuter fel, tyvärr. Jag måste verkligen säga tyvärr, därför att det här är viktigt.

Det borde rimligen gå att samla inte bara en majoritet utan kanske till och med en helt enig riksdag i den här frågan. Regeringens flagranta ovilja att förhandla med oppositionen tillsammans med det faktum att den lägger fram ett undermåligt förslag gör att den inte får igenom det, åtminstone inte i sin helhet. Det kommer torsdagens votering att visa. Men jag ska givetvis upplysa regeringen om vad den borde göra om den vill ha mig och min riksdagsgrupp bakom ett sådant förslag för att få majoritet på det temat.

För det första: Det måste givetvis råda likabehandling mellan olika driftsformer. För mig är inte det avgörande om en skola drivs av kommunen, ett aktiebolag, en stiftelse, ett kooperativ eller någon annan förening.

För mig är det avgörande att vi ställer samma höga och tydliga krav på alla skolor. Samma villkor och spelregler ska gälla alla. Majoriteten av landets skolor och äldreboenden kommer över huvud taget inte att påverkas av det här förslaget.

För det andra: För mig är det tillika avgörande att samma regelverk, samma villkor, gäller lika över hela riket. Det ska givetvis inte vara den enskilda kommunen som ska göra en sådan här prövning. Det är ju helt uppenbart vad resultatet av det skulle bli. Vissa kommuner kommer att göra strängast möjliga tolkning på grund av en ideologisk illvilja mot valfrihet, medan andra kommuner tvärtom kommer göra närmast slappa prövningar. Det ska vara samma regelverk och samma villkor. Låt prövningen ske på statlig nivå av ansvarig myndighet. Det här ökar på olikvärdigheten i landet. Tillgången till en bra skola, en bra vårdcentral, ett bra äldreboende, ska inte vara avhängigt av vilken kommun man råkar bo i.

Fru talman! Vi kan givetvis inte heller acceptera de delar av propositionen där det föreslås att ansvarig myndighet ska kunna besluta om helt nya föreskrifter. Om regelverket ska ändras åt det ena eller andra hållet ska det givetvis föregås av debatt här i kammaren med efterföljande beslut här i kammaren. Det handlar om saker som berör människor på riktigt. Det finns egentligen inga delar i förslaget som på riktigt skulle förbättra någonting för alla dessa människor. Om något skapar det problem för framför allt de små icke-offentliga aktörerna.

Fru talman! Vår linje är egentligen ganska enkel därför att den inte drivs av en ideologisk aversion mot valfrihet: De som gör ett bra jobb ska få vara kvar. De som gör ett dåligt jobb ska bort. Tänk vad enkelt det hade varit om vi i stället kunnat enas bakom en sådan linje!

Hur åstadkommer vi det? Vi ska ha tillståndskrav för verksamheten, absolut, men inte på det sätt som regeringen föreslår. Vi ska ha tillståndskrav för alla och inte bara för några få. Vi ska pröva lämpligheten hos ägare, styrelse och ledning. Vi ska pröva ekonomisk plan och verksamhetsplan. Men vi ska också ha tillsyn som följer upp att man lever upp till det man är förpliktad till. Det ska vara fler kontroller och, till skillnad från i dag, fler oanmälda kontroller.

Fru talman! Jag ska tala lite latin här. Då framstår man som väldigt klok och lärd, påstås det. Fides est bona, sed custodia est melior. Förtroende är bra, kontroll är bättre. Så är det. Det ska finnas tydliga sanktionsmöjligheter mot den som av händelse inte lever upp till de krav som vi som politiker ställer. Det ska ytterst givetvis kunna rendera att tillståndet att över huvud taget få bedriva verksamheten återkallas.

Fru talman! Regeringen har lagt fram ett förslag som leder till ökad olikvärdighet, ökad otydlighet och ökad osäkerhet. Därför kommer vi att göra vad vi kan för att stoppa det, helst i sin helhet men får vi inte stöd för detta av resten av kammaren så åtminstone delvis. Jag yrkar därmed bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 2.

Anf. 19 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Välfärden är en av Sveriges absolut viktigaste tillgångar. Den levererar det som ger förutsättningar för en socialt hållbar nutid och framtid. Det är därför väldigt viktigt att den fungerar och levererar tjänster av högsta kvalitet. Det måste bli rätt första gången. En barndom och ett

barns skolgång kommer inte igen, och en vanvårdad äldre får ingen mer chans till en värdig ålderdom.

Problemen med dagens system är tydliga, och att något måste göras har stått klart ganska länge. Därför tillsatte regeringen en utredning. Den kom att kallas Valfärdsutredningen och skulle komma med förslag på förbättringar och ökat kvalitetsfokus för välfärdsområdet. Utredningen presenterades, och jag är glad att vi nu har en proposition att fatta beslut om.

Det finns mycket att göra inom välfärdsområdet. Vi har sett brist på resurser under lång tid. Den här regeringen har under mandatperioden skjutit till medel. Det har varit generella medel i form av de så kallade välfärdsmiljarderna liksom riktade bidrag till såväl vård som skola och omsorg. Det är nog så viktigt för utvecklingen och förtroendet för välfärden.

Nu debatterar vi någonting som skulle kunnat antas vara självklart för länge sedan, nämligen ökade krav för att ens komma ifråga för att driva privat verksamhet inom välfärden. Det ska vara tydligt att de som vill driva välfärdsverksamhet lämpar sig för det vad gäller både erfarenhet, kunskap och ekonomiska möjligheter. Det borgar för bättre kvalitet i många fall och minskar risken för att människor ger sig in i branschen för att den är allmänt lukrativ, som är fallet med nuvarande lagstiftning. Vi vill ju att människor ska söka sig till välfärdsområdet för att de brinner av vilja att förbättra och utveckla ett så viktigt område för Sverige, inte för att de vill utnyttja systemet. Tillstånd för att få bedriva vissa verksamheter finns redan i många sektorer i samhället, och nu blir det äntligen infört också här.

De förslag vi nu har på bordet är till för att hindra oseriösa personer och företag att göra orimliga vinster på skattebetalarnas, elevernas och brukarnas bekostnad. Att minska oseriösa aktörers möjlighet att bedriva skattefinansierad välfärdsverksamhet är också viktigt för allmänhetens tilltro till välfärden som helhet. Av den anledningen är det viktigt att tillstånd krävs av såväl små som stora aktörer.

När det rör sig om skattefinansierad verksamhet som riktar sig till dem som har stora behov och som vi vill göra det allra bästa för anser vi att förslagen är angelägna och därför även att konsekvenserna av kraven är proportionerliga i förhållande till intresset av att införa dem.

Vi säger också att förslagen kommer att bidra till att förbättra konkurrensvillkoren inom välfärdssektorn genom att förhindra att oseriösa aktörer eller aktörer med bristfälliga förutsättningar etablerar sig. Därigenom blir villkoren på marknaden mer likvärdiga, vilket skapar förutsättningar för en sund konkurrens.

Det finns också ett förslag om att tillståndsprövning även ska ske för kommunala verksamheter. Det kan spontant låta som en rimlig idé att alla ska omfattas av samma regler, så även kommuner. Det finns dock en viktig skillnad mellan offentliga och privata aktörer. Makten över det offentliga utgår nämligen från folket, ytterst genom allmänna val. Om den offentliga verksamheten uppvisar brister är det folket som i första hand kan utkräva ansvar genom att rösta bort de förtroendevalda och ersätta dem med andra. Kommunerna har dessutom ett lagstadgat ansvar för socialtjänst och utbildning åt medborgarna och förutsätts ha kunskap och kompetens inom det som faktiskt utgör kommunernas grundläggande uppdrag.

Det finns tydliga möjligheter för invånare att påverka det offentliga utifrån de demokratiska regler och principer som finns i Sverige, men det

finns ingen motsvarighet avseende invånares möjlighet att påverka en privat aktör och inte heller något motsvarande ansvar för en privat aktör att i alla lägen tillhandahålla en viss verksamhet för invånarna. Därför är det rimligt att det offentliga inte omfattas av samma tillståndsprövning. Självklart ska kommunerna ändå göra ett bra jobb och anställa de människor som de anser kan göra jobbet.

Minst lika viktigt i det som vi har på bordet i dag är de idéburna aktörernas plats inom välfärden. Vi i Miljöpartiet har varit mycket tydliga med att vi vill stärka förutsättningarna för idéburna verksamheter, och nu levererar vi det på flera plan. I just det här betänkandet är det undantag inom upphandlingen som underlättar möjligheterna för idéburna verksamheter. Det är ett viktigt steg för att verkligen få en mångfald av aktörer inom välfärden. Att vi i detta avseende skapar bättre förutsättningar för kommuner att använda sig av idéburna verksamheter ska ses i ett sammanhang där vi även på andra sätt utvecklar upphandlingen i hela den offentliga sektorn. Vi har inrättat Upphandlingsmyndigheten som fortfarande är en relativt ny myndighet men som har en mycket viktig uppgift genom att på olika sätt stötta kommuner och myndigheter att genomföra rättssäkra, effektiva och socialt och miljömässigt hållbara upphandlingar till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling.

Förslaget bedöms förenkla för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och förbättra möjligheterna att inom ramen för upphandling ta till vara de särskilda mervärden som leverantörer inom den idéburna sektorn kan erbjuda. Denna förbättring är ett viktigt steg, men vi kommer att följa upp vilka effekter det har och på vilka andra sätt vi kan göra mer för att främja idéburna aktörer framöver.

Jag yrkar bifall till MP-, S- och V-reservationerna.

Anf. 20 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 3, som om den skulle få en majoritet i kammaren skulle innebära att det här förslaget förpassas till papperskorgen.

Jag ser de två frågor som vi diskuterar här – dels frågan om ägar- och ledningsprövning, dels nästa ärende som handlar om det som populärt kallas för Reepaluutredningen – som två sidor av samma mynt. Båda processerna, båda förslagen, handlar om att göra det svårare för inte minst små och nystartade aktörer inom välfärden och om att begränsa svenskarnas valfrihet. Båda två skulle också om de skulle gå igenom innebära stora försämringar av kvaliteten och valfriheten i välfärden för svenskarna.

Allting tyder på att Reepaluutredningen kommer att falla. Det är bra. Allting tyder på att delar av den här propositionen kommer att gå igenom. Det är dåligt.

Som så ofta när regeringen säger sig vilja lösa ett problem skapar man en mängd andra problem genom alltför bristande kvalitet i sin lagstiftning. Regeringen talar om att motverka kriminalitet, och vem kan vara emot det? Självklart ska vi försöka komma överens om tuffa kvalitetskrav på välfärdens aktörer oavsett vem det är som utför dem. Men det förslag man faktiskt lägger fram beskrivs av branschorganisationen för våra fria förskolor, FSO, som en dödsstöt för de många personal- och föräldrakooperativ som ju alla säger sig vilja ha mer av. Men ändå verkar det som att förslag som

begränsar dessas möjlighet att verka kommer att vinna kammarens förtroende och majoritet.

För drygt ett år sedan antog denna kammare motsvarande bestämmelse när det gäller till exempel äldreboenden och HVB-hem. Vi ser tyvärr följderna av detta nu. Exakt samma verksamhet som är okej att utföra i offentlig kommunal regi går inte för en kommun som så önskar att upphandla till en privat aktör, för då klickar tillståndskraven in och då är det plötsligt inte okej fast det kan handla om exakt samma verksamhet på exakt samma geografiska plats. Det rimmar illa med likvärdighet och valfrihet. Vi ser också långa kötider och problem med det rent byråkratiska arbetet kring de här bestämmelserna. Det är uppenbart att risken är att vi nu gör illa värre när vi antar en så här pass dåligt utformad och illa genomtänkt lagstiftning. Det här leder till ett byråkratiskt haveri i en tid då vi ska lägga resurserna på att förbättra den svenska välfärden. Vi upprepar misstag trots att vi känner konsekvenserna. Det är dåligt.

Ett argument som har kommit i debatten är att det skulle vara svårare att påverka privata aktörer än vad det är att påverka sina kommunpolitiker vart fjärde år. Jag vill hävda att om man för fram sådana argument har man inte riktigt förstått vad det här handlar om. Hela vårt arbete med att utveckla valfrihet handlar om att man inte behöver vänta fyra år för att förbättra den välfärd man faktiskt får, utan det ska vara möjligt att byta aktör här och nu om den man nyttjar inte sköter sig. Det här är numera, trots att Vänstern inte vill kännas vid det, en av grundpelarna i det svenska välfärdsbygget. Svenskarna förväntar sig att kunna välja. De förväntar sig valfrihet och vill ha små och stora och offentliga, privata och ideella aktörer att välja bland, och det är det vi är satta att se till i denna kammare. Det är det som de politiska processerna måste leda till.

Det vi behöver här, i såväl det här ärendet som i det vi ska diskutera härnäst, är att vi tar ett nytt och samlat grepp som leder till kvalitet och valfrihet i hela landet och oavsett utförare. Vi befinner oss just nu i en återvändsgränd. När vi röstar nej till Reepalupropositionen och Reepalutredningen och när vi nu delvis röstar nej till och sätter stopp för delar av den här propositionen – även om det hade varit önskvärt att vi röstade nej till alltihop – kommer vi efter den här veckan att förhoppningsvis kunna gå vidare i ett läge där vi försöker samla oss om de kvalitetskrav och det stärkande av valfriheten som det här landet behöver.

(Applåder)

Anf. 21 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi har nu en lång och tvådelad debatt om vinster i välfärden. Jag ska nu lyfta de frågor som rör tillståndskraven för att driva välfärdsverksamhet. I nästa debatt kommer mina kollegor Ulla Andersson, Ali Esbati, Karin Rågsjö och Daniel Riazat att lyfta varför vi måste få ett slut på vinstjakten i välfärden.

Den proposition som vi behandlar nu handlar i grunden om att få ordning och reda på vilka som driver privat välfärdsverksamhet. Vi har sett hur kriminella har drivit hemtjänst, hur lycksökare har drivit assistansverksamhet och hur riskkapitalister utan långsiktigt tänkande försöker att krama ur varenda krona ur våra skolor.

I propositionen föreslås – och det kommer att gå igenom i riksdagen – att det nu införs tillståndsplikt och en lämplighetsprövning för dem som

bedriver privat verksamhet i välfärden. Kraven gäller i välfärden, oavsett om man bedriver skolverksamhet, äldreomsorg, hemtjänst eller assistansverksamhet inom LSS. Genom att det nu införs mer krav på insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar kan oseriösa aktörers möjligheter att bedriva skattefinansierad verksamhet motverkas. Tillstånd kan återkallas om man inte sköter sig. Då har man ingenting i välfärden att göra. Detta är viktiga ändringar.

Dessa ändringar går igenom trots de borgerliga invändningarna. Men det blir också två tillkännagivanden i dag – ett tillkännagivande om att tillståndsplikten ska omfatta alla offentliga aktörer och ett tillkännagivande om de mindre aktörerna.

Under flagg att alla ska behandlas lika försöker borgarna och Sverigedemokraterna att införa en prövning även för offentliga aktörer. Det kan vid en första anblick låta lovvärt, men det är ett principiellt stort avsteg från den ordning som vi har i dag. Det är ytterligare ett försök att införa marknadstänk och new public management på system där det inte funkar. Man skapar marknader som inte finns i syfte att underlätta ytterligare privatiseringar.

Kommunerna har ända sedan 1800-talet haft ansvaret för att bedriva skola och äldreomsorg i enlighet med vår lagstiftning. Det uppdraget formulerades långt innan vi införde allmän och lika rösträtt i det här landet. Nu vill man från högerhåll införa en prövning av om alla kommuner ska ha denna rätt.

Kommunallagen vilar på den principiella grunden att de förtroendevalda har ansvaret för att fatta beslut. Även om man i kommuner och lands-ting delegerar rätten att besluta i vissa ärenden till tjänstemän är de förtroendevalda politikerna helt ansvariga för all verksamhet. Det är medborgarna som i allmänna val utkräver ansvar av de folkvalda.

Om den offentliga verksamheten uppvisar brister är det alltså folket som i första hand kan utkräva ansvar genom att rösta bort de förtroendevalda och ersätta dem med andra. Medborgarna kan på motsvarande sätt aldrig ställa en vd eller styrelsen i aktiebolag till ansvar om verksamheten inte håller en godtagbar kvalitet.

Med dagens tillkännagivande ställs en massa frågor som jag inte tror att vi kommer att få några svar på.

Vad kommer dessa överbyråkratiska prövningar att kosta? Ska de bekostas av kommunerna i stället för att gå till välfärden? Vad händer om en kommun inte godkänns? Vilka är det som ska provas, är det politikerna som styr eller deras tjänstemän? Ska en statlig myndighet kunna besluta om vilka politiker, som styr en kommun, som ska bytas ut?

Dessa frågor kommer de borgerliga politikerna, Sverigedemokraterna och vinstlobbyisterna att ha ett stort ansvar att svara på, men jag tror knappast att vi får höra något svar. I dag bryter man en svensk rättstradition och inskränker det kommunala självstyret.

Fru talman! Hela lagstiftningen som nu läggs fram är tydlig. Det ska bli enklare för mindre aktörer som har som syfte att bedriva bra verksamhet i välfärden. Vi är inte ute efter att stänga ned några byskolor, föräldra-kooperativ eller Svenska kyrkans hospis. Vi vill göra det enklare och bättre för dem. I dag gynnas de stora drakarna, de börsnoterade koncernerna med de multinationella riskkapitalisterna med ett enda mål: att tjäna pengar, inte bedriva bra välfärd.

Det är därför som det borgerliga tillkännagivandet känns så konstlat och krystat. Man litar helt enkelt inte på våra intentioner. Det tillkännagivande som man nu gör riskerar att leda till att oseriösa mindre aktörer som bara vill tjäna pengar på välfärden blir kvar. Därför är en tillståndsplikt även för mindre aktörer en angelägenhet ur både ett brukar- och ett medborgarperspektiv. Även det lilla kooperativet behöver ha rätt kompetens för att bedriva välfärdsverksamhet. De krav som vi ställer upp kommer inte att hindra mindre aktörer från att etablera sig.

För oss är de förslag som vi tillsammans med regeringen lägger fram viktiga för att värna de idéburna aktörerna i välfärden. I dag missgynnas de av dagens system då vinstjakten premieras framför de med visioner och idéer. De idéburna återinvesterar i verksamheten, och de har innehållet som sitt huvudsyfte. När det blir fler idéburna aktörer kommer det att bli en mångfald, i stället för jättekoncerner med riskkapitalister. Vi i Vänsterpartiet är beredda att gå vidare med fler åtgärder i framtiden för att stärka de idéburna aktörernas ställning om det krävs.

Förslagen i denna lagstiftning handlar om att motverka oseriösa aktörer i välfärden. Genom kraven på ekonomiska förutsättningar minskar risken för plötsliga nedläggningar. Vi har sett exempel – som i min hemstad – i fallet med Karlstads Idrottsskola där skolan stängde för personal och elever samma dag som vårterminen skulle starta.

Men att ha tillstånd för att bedriva välfärdsverksamhet och att ha vinstjakten som incitament är två helt olika saker. Även aktörer i välfärden för att göra vinst, som har vinstjakten som incitament, kommer med all säkerhet att få tillstånd så länge som det är möjligt att göra så skyhöga stora vinster som i dag. Därför behövs också en lagstiftning som stoppar vinstjakten i välfärden.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 4 och 6.
(Applåder)

Anf. 22 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Jag begärde replik för att jag kan behöva Håkan Svennelings hjälp med att förstå detaljerna i det här förslaget.

Håkan Svenneling sa uttryckligen från talarstolen att det här inte var något problem för små aktörer. Snarare ska det förhindra större aktörers möjligheter att verka och i värsta fall ta ut en vinst.

Men effekterna av förslaget är att de som kanske har svårast att leva upp till de krav som man nu ställer på styrelser och så vidare är föräldra-kooperativets frivilliga ideellt arbetande krafter, föräldrar och andra, som får ta ansvaret. Det är de som skickar nödroppen: Bifall inte det här förslaget!

Det är inte de stora aktörerna som har de största invändningarna mot just den här delen, utan det är de små aktörerna. Jag har varit i kontakt med föräldrakooperativ som säger: Med det här förslaget blir det i princip att lägga ned verksamheten eller ombilda till aktiebolag och kanske bli uppköpt av någon större aktör som kan klara av de här kraven.

Som jag nämnde i mitt anförande har ordföranden för de mindre aktörernas samarbetsorganisation sagt att detta är en dödsstöt.

Vad är det som alla de som arbetar i föräldra- och personalkooperativ har missförstått som Håkan Svenneling tydligen förstår?

Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Emil Källström sa i sitt anförande att den här lagstiftningen är två sidor av samma mynt med tanke på att vi har två olika debatter. Jag tycker faktiskt att han har rätt i den analysen.

För mig som vänsterpartist handlar det både om att stoppa vinstjakten som incitament i välfärden och om att ställa krav på de aktörer som finns där.

Problemet med Emil Källströms politik är att han bara vill göra den ena saken och helst bara lite grann på marginalen. Då hamnar man i ett system med vinstjakten som incitament, där de stora aktörerna premieras, där de stora koncernerna breder ut sig och tar över. När man sedan försöker att ställa krav för att få bort de oseriösa och kriminella aktörerna, lyckökarna – det finns exempel där barnen bara har fått knäckebröd och vatten till frukost – då vill Emil Källström skala bort olika delar och behålla bara de godbitar som han gillar. Det är det som är problemet, att det är två viktiga lagstiftningar som hänger ihop.

Jag tycker att det är rimligt att ställa krav. Jag tycker inte att jag och Emil ska kunna starta en verksamhet i morgon och säga att vi nu ska driva ett äldreboende. Vi är nog jätteduktiga på det.

Jag tycker att det rimligt att det finns krav på insikter, kunskap och ekonomiska förutsättningar för att driva en verksamhet. Som Niklas Karlsson var inne på har vi i dag fler lagar för att driva en korvkiosk än vad man har för välfärdsverksamhet. Det är i grunden väldigt bra att vi har dessa lagar. Vem som helst ska inte kunna driva välfärdsverksamhet. Det handlar om vad man har för seriösa idéer och vad man vill genomföra.

Då kan det vara så att det lilla föräldrakooperativet behöver utveckla sin kompetens för att få finnas inom välfärden. Jag tycker att det är rimligt att man om man driver en förskola, en byskola eller ett föräldrakooperativ ska ha kunskap om hur man gör det på ett bra sätt. Därför behöver vi lägga ett golv – en tillståndsprövning – för att man ska nå upp till en rimlig nivå.

Anf. 24 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Det satt hårt inne, men mot slutet av repliken var Håkan Svenneling öppen med vad detta innebär. Vi ställer nu betydligt tuffare krav på de väl fungerande föräldra- och personalkooperativ som finns och som de flesta här i kammaren skulle vilja ha fler av, men det här är också den grupp som straffas allra hårdast.

Vänsterpartiet och de övriga socialistiskt influerade partierna brukar ofta tala om vad de vill göra, men när de sedan lägger fram förslag och man analyserar dem mot verkligheten ser man att de inte sällan leder till något helt annat. Denna diskrepans mellan snack och verkstad vad gäller påverkan på mindre aktörer blir aldrig så tydlig som då.

Fru talman! Jag tycker återigen att Håkan Svenneling var tydlig, och det är bra. Han sa att det här kommer att innebära svårigheter och nya krav på våra mindre personalkooperativ. Låt mig vara lika tydlig. Jag och Centerpartiet tycker att väl fungerande verksamheter – inte sällan föräldrakooperativ på landsbygden – ska få finnas. Dem vill vi värna. Vi vill att de ska fortsätta utveckla sin verksamhet. Vi vill inte tvinga dem att sälja sin verksamhet till en större concern som klarar av de krav som Vänsterpartiet och övriga rödgröna partier nu ställer. Precis här finns skillnaden. Av hänsyn

till denna grupp kommer jag därför att rösta nej när detta kommer upp vid voteringen. Vänsterpartiet kommer att rösta ja.

Mitt och Centerpartiets bud är att vi i stället ska se på verksamheten. Vi ska ställa tuffa kvalitetskrav om vad man ska uppnå. Det är så man på allvar respekterar och tar hand om de barn och de äldre som tar del av dessa verksamheter.

Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Detta är ett område inom vilket borgerliga politiker under lång tid har försummat lagstiftningen. De har tänkt: Marknaden löser detta. Den fixar det. Vi behöver inte reglera detta.

Det här har lett till att vi har hamnat i en situation med dels trevliga och små mysiga föräldrakooperativ som driver en bra verksamhet och som försöker få den att gå runt på ett så bra sätt som möjligt, dels kriminella aktörer som går in i syfte att lura välfärden, krama ur den pengar och fuska. Som lagstiftare måste vi nu hantera båda dessa saker samtidigt på ett helt annat sätt än om vi hade infört en lagstiftning för 10, 15 eller 20 år sedan.

Det Emil Källström säger innebär att han bara vill värna föräldrakooperativen – endast dem. Därigenom blundar han och ser inte den skuggsektor som i mångt och mycket finns inom välfärden. Det har under lång tid kommit olika avslöjande och förekommit händelser då kriminella har kunnat agera på ett sätt som inte alls är lämpligt. Emil Källström säger att han inte gör något åt detta, för han vill värna föräldrakooperativen.

I detta läge känner jag att vi som politiker behöver göra något annat. Vi måste ta ansvar för att varenda person som går i skolan eller får omsorg inom äldreomsorgen ska veta att politiken har ett ansvar, håller koll och ser till att verksamheterna har tillstånd. Därför tycker jag att det är rimligt att även en liten aktör har tillstånd.

Tillståndet kan stå i proportion till vad man gör. Därför säger vi inte exakt hur förordningar och lagstiftning ska se ut i detalj. Detta överlåter vi åt expertmyndigheterna, vilket jag i grunden tycker är bra. Med Emil Källströms linje låter man marknaden härja fritt. Kriminella aktörer får fortsätta roffa åt sig pengar från välfärden på ett sätt som jag aldrig tänker tillåta. Därför är jag stolt över den lagstiftning om tillståndsplikt som vi lägger fram i dag. Framför allt handlar det om att få slut på vinstjakten inom välfärden.

(Applåder)

Anf. 26 MATHIAS SUNDIN (L):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5. Därefter vill jag citera Günther Mårder från Företagarna. Han har beskrivit debatten på ett ypperligt sätt då han sa att den bör handla om kvalitetsgolvet i stället för vinsttak.

Det är precis golvet som vi genom detta förslag här och nu ska höja. Vi måste se till att golvet är tillräckligt högt så att oseriösa aktörer på marknaden inte kan existera och göra vinst genom att hålla låg kvalitet. Vi höjer golvet för att hålla sådana aktörer borta från välfärden. Detta ska naturligtvis också gälla offentligt drivna välfärdsverksamheter, inte bara privata.

Från rödgrönt håll framförs att vi givetvis har en chans att vart fjärde år ställa våra politiker till svars. Dessutom finns en granskning i medierna

om kommunala äldreboenden och annat inte sköter sig och om det förekommer vanskötsel. Det finns gott om sådana reportage och granskningar. Den här mekanismen är jättebra och funkar till viss del. Men det finns ingen anledning att inte lägga till ytterligare en mekanism och ställa precis samma krav på offentliga utförare som på privata.

Naturligtvis ska denna granskning framför allt ske från statligt håll. Då kan man samla resurserna och göra granskningen på ett effektivt sätt så att den kan hålla hög kvalitet. Runt om i Sverige finns 290 kommuner. En del av dem är väldigt små och har svårt att genomföra alla de krav som kommer från Stockholm och som rör olika former av granskning inom alla möjliga områden. Detta passar alltså bäst att göra på statlig nivå, vilket vi för fram i våra reservationer och tillkännagivanden.

Oscar Sjöstedt talade latin – kanske för att framstå som mer intelligent. Jag tänkte citera Ronald Reagan. Jag vet inte vad det säger om mig. Det är väl upp till betraktaren att bedöma. Han sa: ”Trust, but verify.” Det är precis vad detta område handlar om: Vi ska lita på aktörerna, men vi ska hela tiden verifiera och granska vad de gör. Det gäller både offentliga och privata aktörer.

(Applåder)

Anf. 27 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Sverige ska vara ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Det ställer krav på reformer för en stark ekonomi som bryter utanförskap och bidragsberoende samt säkerställer att vi har en trygg och tillgänglig välfärd för alla. Om vi ska kunna uppnå detta bör vi fokusera på det som är viktigt i välfärden: kunskap och kvalitet.

För att alla föräldrar ska kunna hitta det alternativ som passar just dem och deras barn måste det finnas en väl utbyggd barnomsorg med olika alternativ. Vi vill att det ska finnas en mångfald av barnomsorgsformer med olika inriktning och olika huvudmän. Det gäller familjedaghem, förskolor, öppna förskolor och fritidshem. Det här ställer krav på att kommunerna kan erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter. Både privata och offentliga aktörer måste jobba med samma krav och samma villkor. Med valfrihet och genom att erbjuda valfrihet ställs ökade krav på oss att definiera kvalitet. Men det är nödvändigt för valfrihetens skull, och det är viktigt för medborgaren att ha valfrihet.

När alliansregeringen tog över 2006 saknades i hög utsträckning statliga system för att följa upp och säkerställa god kvalitet i verksamheterna. Vi inrättade därför både Skolinspektionen och Inspektionen för vård och omsorg. Detta var viktigt ur kvalitetsperspektiv men också för att de som startar sådana verksamheter ska veta inom vilka ramar de arbetar och verkar.

Små aktörer och föräldrakooperativ har en självklar plats som skolhuvudmän i Sverige. Att fler tar steget och försöker skapa en verksamhet utifrån sina idéer och sin kvalitet ser vi kristdemokrater som en självklar utveckling av välfärden. Många gånger handlar det om föräldrar som går ihop för att skapa något på en ort där det kanske inte finns någon förskola.

Som nation måste vi kunna uppmuntra engagemang, kvalitetsutveckling och eget ansvarstagande. Kraven vi som politiker ställer kan inte enbart vara ur en stor aktörs position utan vi måste även ta hänsyn till en mindre aktör.

Förslaget om att införa en ägar- och ledningsprövning för välfärdsverksamheter får inte hota de smås möjligheter att bedriva verksamhet. I grund och botten handlar propositionen om att säkerställa att de personer eller organisationer som ansöker och verkar på marknaden för välfärdsfinansierade tjänster uppfyller vissa krav. I propositionen görs bedömningen att de som redan i dag sköter sin verksamhet klanderfritt också kommer att klara de nya kraven.

Kristdemokraterna ser i grunden positivt på ökade tillståndskrav för att säkerställa kvaliteten inom velfärden om det inte stänger ute fristående aktörer. Dock har vi vissa synpunkter och perspektiv som vi tror har missats.

När det gäller tillstånds- och tillsynsprövning anser vi att det är svårt att skapa den specialistkompetens som krävs för att åstadkomma en effektiv och rättssäker bedömning, vilket innebär att tolkningen och tillämpningen av det nya regelverket riskerar att skilja sig åt mellan våra 290 kommuner. Därför bör regeringen återkomma med förslag om att flytta tillstånds- och tillsynsansvaret för fristående förskolor och fritidshem från kommunerna till Skolinspektionen. Vi anser även att det är rimligt att ställa samma krav på de offentliga och att det därmed är nödvändigt att göra denna förändring.

Regeringen borde i dag säkerställa att tillståndskrav samt ägar- och ledningsprövning inte medför för stora hinder när det gäller att etablera sig och verka på välfärdsområdet. Detta gäller i synnerhet små aktörers möjligheter, såsom kooperativ. För att inte tappa fokus på det viktigaste, alltså kvaliteten, borde regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med detta.

Det borde vara naturligt att man samlat kan ställa krav på verksamhetskunskap i en styrelse för till exempel en förskola eller att de som sitter i en sådan styrelse ska kunna genomgå en prövning av lämplighet genom ekonomisk historik.

Vi menar att högre krav med breda penseldrag och en särskild observation av hur detta slår mot mindre aktörer såsom kooperativ borde vara möjligt att genomföra, detta samtidigt som inriktningen bör vara att uppmuntra fler att ta steget att starta kooperativ.

Vägen för att öka kvaliteten och ha en möjlighet att se till att offentliga medel används till det som de avser går genom kontroll och kvalitetskrav. På samma sätt borde man kunna kontrollera att offentlig verksamhet är av god kvalitet, att kunskapen finns på rätt nivå och att pengarna används som det är avsett.

Vår uppfattning är att fristående verksamhet och offentlig verksamhet berikar varandra om vi låter dem göra det. Då borde det också vara naturligt att vi ställer samma krav på dem. Vi ska ta det bästa ur båda verksamheterna och vidareutveckla det. Konkurrens skapar nya idéer och nya möjligheter, vilket i sin tur skapar bättre kvalitet, effektivare användning av pengarna och en möjlighet att bli en av de bästa nationerna på välfärd, trygghet och kunskap. Vägen framåt är inte att förbjuda vinster utan att fokusera på kvaliteten.

Därmed yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 5.

(Applåder)

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Anf. 28 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Jag vill bara komplettera mitt tidigare anförande med att yrka bifall till reservation 1.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 juni.)

§ 11 Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU44

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet (prop. 2017/18:159) föredrogs.

Anf. 29 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till de gemensamma reservationerna 1 och 2 från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

I en värld stadd i ständig förändring spelar en stark och jämlik välfärd roll. Den spelar roll för att man ska utvecklas och våga möta det enda vi med säkerhet vet, nämligen att morgondagen ser helt annorlunda ut än gårdagen.

En av de största insikterna som mina knappt 25 år som förtroendevald främst i kommunala sammanhang har gett mig är hur välfärden, konkret och direkt, påverkar människors vardag – hur den skapar trygghet i ålderdomen, ger livschanser i ungdomen och ökar människors frihet och förutsättningar till ett gott och meningsfullt liv.

Välfärd frigör nämligen människor ur den ekonomiska underordningens bojar. Vi blir inte beroende av egna ekonomiska tillgångar för att ta del av vård, skola och omsorg. Vi slipper ge upp stora delar av vårt liv för att ta hand om närstående som behöver sådana tjänster och inte kan köpa dem på marknaden.

Så har den svenska modellen utvecklats. Den har byggt på den allmännyttiga principen att de resurser vi avsätter tillsammans till gemensamma angelägenheter ska användas till det de är tänkta för och att vi gemensamt bidrar efter förmåga så att välfärden finns där när den behövs, fördelad efter behov.

Det är enkelt och tidlöst. Eller annorlunda uttryckt: Vård, skola och omsorg är viktiga för människors möjligheter i livet. Livschanserna blir nämligen mindre när de inte finns.

Herr talman! Sverige utmärker sig. I dag är den gemensamma välfärden under attack. Inte någonstans i världen har välfärden blivit så styrd efter marknadens principer med så många kommersiellt vinstdrivna bolag i den offentligt finansierade skolan och med så många vinstdrivna företag i den offentligt finansierade välfärden.

Det finns anledning att för ett ögonblick stanna upp och reflektera över den utveckling, den marknadisering, vi ser av vår gemensamma välfärd. Trenden är att det bildas större, nationella koncerner som verkar inom

många kommuner och landsting. Inom till exempel vård- och omsorgsbranschen dominerar stora koncerner, varav de flesta helt eller till större del ägs av riskkapitalbolag.

På ett sätt är det här inte särskilt konstigt. Tillämpar man marknadens logik får man också marknadens resultat.

Låga inträdeskrav för att etablera sig och begränsade kapitalbehov i samverkan med de relativt säkra intäkterna i en skattefinansierad verksamhet med en stabil och förutsägbar efterfrågan har inneburit starka ekonomiska drivkrafter för etablering och köp av verksamhet inom välfärdssektorn. Med låg risk och goda kassaflöden i en ny, expansiv bransch med hög förändringstakt och täta ägarbyten drivs utvecklingen mot koncerner som kontrolleras av riskkapitalbolag.

Mångfalden försvinner, och valfriheten begränsas.

Herr talman! Det vi har sett de senaste åren är en ökad svårighet för kommuner och landsting att planera välfärdsverksamheterna. Det som brukar kallas valfrihet har oftare handlat om valfrihet för företag, inte för oss som behöver välfärden. Det råder i dag i det närmaste fri etableringsrätt för vissa typer av välfärdsföretag. Samtidigt har vi alla sett hur företag plötsligt kan lägga ned. Eleverna lämnas mer eller mindre i sticket, medan kommunen har det slutgiltiga ansvaret för att garantera att de ändå får sin utbildning. Det är bra.

Men ett sådant ansvar kräver också att vi har rätt verktyg. Det är inte rimligt att välfärdsföretag mer eller mindre kan välja var de vill etablera sig utan att ta hänsyn till vad de som bor där tycker eller vilka förutsättningarna är i övrigt. Det har lett till en överetablering på många platser och en kortsiktighet i planeringen, vilket går ut över dem som använder välfärden. Och när vinsterna inte längre är tillräckligt höga finns risken att företaget bara lämnar.

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle visade att marknadsiseringen oftast drivits igenom endast ”med ideologisk trosvisshet som beslutsunderlag”. Expressens ledarsida skrev att ”Sverige har förvandlats till experimentverkstad för välfärdstjänster. Och utfallet har inte blivit det som dess upphovsmän drömde om. I stället för eldsjälur har vi fått riskkapitalbolag. Avknoppningarna blev i många fall miljonvinster i privata fickor. Skandalerna har avlöst varandra.” *Kalla fakta* visade hur en friskola i Malmö vägrade att ge Conrad, 8 år, med lindrig autism de resurser som han behövde med hänvisning till att det var för dyrt. Samtidigt tog ägaren ut 5 miljoner kronor ur verksamheten i ett eget bolag. *Uppdrag granskning* visade hur Hälsans förskola pressade matbudgeten ned till 9 kronor per person och dag, så att barnen fick äta knäckebröd och dricka vatten till frukost. Trots det gick Hälsans förskola med vinst flera år i rad.

Runt om i Europa används Sverige som avskräckande exempel – av brittiska Tories, av norska Høyre och av den danska högern.

Herr talman! I dagens debatt kommer vi att höra en samlad borgerlig kör sjunga marknadens lov, där våra barn görs till kunder och våra äldre till handelsvaror. Vi kommer att höra det välkända mantrat hos dessa de vinstdrivna välfärdsföretagens försvarare, nämligen att det inte spelar någon roll vem som driver äldreboendet eller skolan – det viktiga är att värna kvaliteten. Men sådana påståenden, herr talman, är bara aningen klokare än om bonden skulle säga att han inte har något emot rävar i hönsgården – bara de är vegetarianer.

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

Vad de privata, vinstdrivande aktörerna erbjuder är snarare ofta samma tjänster som kommunen. Valfriheten har kommit att bestå av ett val mellan olika varumärken snarare än ett val av innehåll i tjänsten. Därför är dagens debatt om vinster i välfärden en mycket större fråga än vilka procentsatser på vinst som kan accepteras. Det är en fråga som handlar om de grundläggande principer som ska styra vår gemensamma välfärd – hur den ska organiseras, fördelas och finansieras.

Tillämpar man marknadens logik får man marknadens resultat. När skolsystemet utsätts för marknadskrafterna blir det slutliga resultatet mätt i ägarnas vinster och inte i elevernas kunskaper.

Om skolan är en tjänst på marknaden är den bristande likvärdigheten inget problem. Det blir elevernas – eller, med marknadens terminologi, kundernas – fel om de väljer en dålig skola, och konkurrensen kommer efter hand att slå ut vissa skolor och lämna kvar några andra. Exempel på detta såg vi när John Bauer-koncernen plötsligt gick i konkurs två veckor före skolavslutningen 2013. Därmed stod 11 000 elever utan skola inför höstterminen. Och medan elevernas skolsituation blivit allt sämre hade ägarna tagit av vinstutdelningar och ränteintäkter genom avancerade bostagsupplägg.

Herr talman! Flera studier har visat att det råder betygsinflation på vinstdrivande friskolor. Trots högre betyg klarar sig eleverna sämre första året på högskolan, enligt en rapport från Skolverket från februari. I en annan färsk rapport, från Institutet för Näringslivsforskning, visar Jonas Vlachos mycket tydligt att alla friskolegrupper genomgående sätter högre betyg än kommunala skolor efter att hänsyn tagits till resultaten på de nationella proven. Skolor tillhörande Internationella Engelska Skolan och Kunskapsskolan utmärker sig särskilt i detta avseende.

Tillämpar man marknadens logik får man marknadens resultat. Högre betyg blir ett försäljningsargument, och betygsinflation blir ett faktum. När lönsamheten får styra föredrar omsorgen kunder som är friskare.

Herr talman! För oss som tror på verklig mångfald och reell valfrihet är slutsatsen enkel: Utvecklingen med stora, växande koncerner som lägger under sig mindre, ofta ideella aktörer, måste brytas. En ordning där idéburna och mindre aktörer, som inte primärt driver sin verksamhet i syfte att göra vinst, måste lyftas fram och ges en större roll. Vinstsyftet som drivkraft styr helt enkelt verksamheterna fel.

Alla barn måste ges likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig de kunskaper och förmågor de behöver för livet. Alla skolor måste vara bra skolor. Utveckling nås genom samarbete och lärande, inte genom konkurrens. Det är brukarnas och medborgarnas valfrihet vi ska slå vakt om, inte välfärdsbolagens och riskkapitalisternas rätt att mer eller mindre fritt göra privata vinstuttag ur vår gemensamma, skattefinansierade välfärd. Kunskap ska vara fokus i svensk skola, och betygen ska spegla elevernas kunskaper – inte skolföretagens vinstjakt.

Herr talman! Som socialdemokrat tror jag på den mycket enkla principen att gemensamma resurser som vi avsätter till gemensamma angelägenheter ska användas till det de är avsedda för. Den principen har tjänat Sverige och det svenska folket väl. Den har skapat jämlikhet och gett människor verktyg att frigöra sig från den ekonomiska underordningens bojor.

Mot denna svenska modell står i dag en borgerlig samhällssyn där marknadslogiken styr hur välfärdsresurserna fördelas och vem som har möjlighet att lyckas i livet.

(Applåder)

Anf. 30 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr talman! Så är förslaget om begränsning av vinster i välfärden äntligen uppe för debatt – denna viktiga fråga som dominerade det förra valet och som har hållits aktuell under hela mandatperioden.

Det är en stor fråga som är avgörande för invånarnas tilltro till samhället och det som är våra gemensamma delar – det vi bygger tillsammans. I grunden handlar det om vad människor kan förvänta sig av offentligt finansierad välfärd och hur vi vill prioritera skattepengar och säkerställa kvalitet i verksamhet som finansieras med offentliga medel. Vi vet att en majoritet av Sveriges befolkning vill stoppa vinstjakten i välfärden.

Alldeles nyss debatterade vi tillståndskrav, och det är bra. Det är bra att ha, och det är bra att vi kan vara hyfsat överens om det. Men det räcker inte. Vi vill att det ska vara tydligt att våra gemensamma skattepengar ska gå till att göra skolan och omsorgen bättre. Välfärden är till för våra barn, elever, brukare och äldre. Så är inte alltid fallet med den nuvarande lagstiftningen.

När beslutet att tillåta privata företag i välfärden fattades på 1990-talet var tanken att valfriheten skulle öka genom att såväl företag som föreningar, kooperativ och andra former av aktörer kunde erbjuda en mångfald av exempelvis pedagogiska metoder och inriktningar inom välfärden. Genom att tillåta flera alternativ skulle medborgarna få valfrihet genom tillgång till en mångfald av olika verksamhetsinriktningar.

Även om det på många områden finns exempel på utförare med nya inriktningar och idéer som har bidragit till ett bredare utbud och utveckling har reformen inte lett till den stora mångfald i utbud som var tanken när den infördes. Antalet icke vinstdrivande aktörer är i stort sett detsamma nu som när reformen genomfördes. Det är framför allt privata vinstdrivande aktiebolag som har ökat kraftigt, på bekostnad av övriga.

De nya aktörerna erbjuder ofta samma tjänster som kommunen. Valfriheten riskerar då att främst bestå av ett val mellan olika varumärken och mindre av ett val av innehåll i tjänsten, där den idéburna sektorn nu spelar en blygsam roll. Den övergripande bilden är således att utvecklingen går mot stora koncerner som lägger under sig en allt större del av marknaden. Småföretag, föräldrakooperativ och andra mindre aktörer på området har i stor omfattning köpts upp och tagits över av koncernbolag som kan vara större än stora kommuner. Det riskerar att leda till likriktning i stället för till mångfald – tvärtemot vad som var syftet med lagen.

Vi i Miljöpartiet är fortfarande positiva till en mångfald av inriktningar och aktörer, så som det var tänkt från början. Vi ser att alla människor inte är exakt lika. Människor har olika preferenser, som behöver bejakas genom en mångfald av utförare och aktörer. Vi i Miljöpartiet tror framför allt på den kraft som idéburen verksamhet medför, där det finns en idé om hur något kan genomföras på bästa sätt och en drivkraft att göra det för den enskilda individens bästa. Det kommer vi att fortsätta värna.

De idéburna aktörerna har en liten del av välfärdsverksamheten i dag. Vi vill stärka dem, och det görs i och med det förslag som ligger. Eftersom

deras verksamhet inte är fokuserad på vinst eller drivs med vinstsyfte omfattas de inte av de nya regleringarna. Om förslaget går igenom vore det ett tydligt steg på vägen mot att ge dem mer utrymme inom välfärdsområdet, något som hade stärkt såväl engagemang och verksamhet som hela samhället.

Samtidigt måste det, återigen, slås fast att verksamheter i välfärden inte får och inte kan hanteras som på vilken marknad som helst. Vi är inte konsumenter i förhållande till välfärden; vi är medborgare.

Det finns otaliga exempel på vad vinstjakten i skolan leder till: stora vinster som delas ut till aktieägarna och ibland också placeras i skatteparadis, knäckebröd till frukost för barnen och nu senast, i förra veckan, en oberoende undersökning av Institutet för Näringslivsforskning som visar att glädjebetyg delas ut av privata skolor.

Detta är ett stort svek mot eleverna. Vinstdrivande koncerner vinner på att konkurrera med höga betyg, men eleverna lämnas utan det som betyder något i verkligheten, nämligen stora kunskaper, konstaterade utbildningsminister Gustav Fridolin när det resultatet blev känt.

Felaktiga drivkrafter, i detta fall en övergripande önskan om vinster att plocka ut, i stället för ökad kvalitet och bättre verksamhet, ger lägre lärartäthet och lägre löner, lägre bemanning inom äldreomsorgen och otryggare anställningar för personalen. Lagstiftningen som den ser ut nu riskerar också att spä på segregationen, för som privat företag etablerar man sig gärna där kostnaderna är som lägst och vinsten kan bli som störst.

Vi i Miljöpartiet var inför valet mycket tydliga med att vi anser att skattemedel ska användas till den verksamhet de är avsedda för och att eventuella överskott ska återinvesteras i verksamheten. Detta gick vi till val på, och det fastslogs också i det nya valmanifest som vi antog på vår kongress i förra veckan.

Nu finns äntligen ett förslag på riksdagens bord – ett förslag som skulle stoppa vinstjakten i välfärden. Att det inte ska vara fri dragning på skattepengar borde vara en självklarhet, men tyvärr verkar vi inte vara överens om det, nu när borgarna och Sverigedemokraterna röstar ned förslaget och blir svaret skyldiga angående vad som bör göras i stället. Men för oss i Miljöpartiet är det tydligt: Pengar till välfärden ska gå till välfärden.

Därmed yrkar jag bifall till reservationerna från MP, S och V.
(Applåder)

Anf. 31 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Jag yrkar också bifall till reservationerna 1 och 2.

Här ligger 300 miljarder och väntar på oss. Det är en dödssäker placering, sa SAF:s dåvarande vd, moderaten Ulf Laurin, då borgarna med Moderaterna i spetsen inledde privatiseringen av skolan i början 90-talet. En dröm skulle uppfyllas. Jag kan se framför mig hur han riktigt gottade sig vid tanken på hur mycket pengar de skulle kunna tjäna, och detta utan att riskera något själva på den kvasimarknad som välfärden utgör.

Ett gigantiskt välfärdsexperiment inleddes, unikt i hela världen. Och de tjänade stora pengar: Miljon efter miljon och miljard efter miljard rullade in. Jag kan tänka mig att det säkert var en och annan kristdemokratisk bolagsägare som stilla utropade halleluja – det regnar manna från skyn!

Att bankerna har festat loss vet vi alla, men få vet att det är dubbelt så hög avkastning på att äga en skola som på att äga en bank och att det är tre

gångar lönsammare att driva ett äldreboende än att äga en bank. Är detta rimligt? Nej, inte på någon punkt.

Tänk er själva att skattebetalarna står för i princip alla kostnader i de privata välfärdsbolagen, och ägarna får oftast betalt i förskott. Skattebetalarna står för driften, reklamen, personalkostnaderna, materialet, lönerna och vinsten, och det är dessutom riskfritt. Folk bryter ben oavsett om det är hög- eller lågkonjunktur, barn behöver utbildning och mormor omsorg, och skattebetalarna är med och bekostar till och med bolagens uppköp av andra välfärdsbolag.

Och borgarna hjälper till. De tar fram tvångslagstiftning som tvingar fram privatiseringar runt om i landet och säljer ut gemensamma välfärdsverksamheter till kraftiga underpriser. Ingen slår väl Stockholms stad, som under ett år sålde ut offentliga välfärdsverksamheter värda 80 miljoner kronor för 3,4 miljoner. Detta stred till och med mot lagstiftningen, men vad gör man inte för sina vänner när de vill tjäna pengar?

Välfärdsprofitörerna tjänar, oavsett hur vi mäter, betydligt bättre än aktörer som driver annan privatfinansierad tjänsteverksamhet. Och detta kommer Sverigedemokraterna och borgarna att stå här och försvara i dag.

Engelska Skolan, Academedia, Kunskapsskolan, Aleris, Frösunda, Capió och andra välfärdsbolag är guldkalvar gödda med skattemedel. Det är klart att de lobbar hej vilt. De attackerar, hotar, annonserar och skriver. Oj, vad mycket energi och pengar de lägger ned för att få behålla det privilegiet, och det har de nu miljarder anledningar att göra. Lobbyismen och kampanjandet betalas väl dessutom troligen med skattemedel avsedda för välfärden. Kreativiteten är stor när det handlar om hur skattepengar ska komma ägarna till del. Så ser det Sverige ut som Engelska Skolans ägare har kallat för kommunistvälde.

Detta är något som de allra flesta upprörs över, även de borgerliga partiernas väljare. Det känns liksom inte riktigt bra att jobba och betala skatt för att pengarna sedan ska gå till lobbyism för vinstjakt i välfärden och till obegränsade vinstuttag. Detta urholkar tilliten till skattesystemet och den generella välfärden och minskar demokratins omfång.

Det är därför vi i Vänsterpartiet så länge har drivit på för att få slut på vinstjakten i välfärden. Vi var länge ensamma bland de politiska partierna men hade och har ett stort folkligt stöd i frågan. Numera har fler partier slutit upp, och det är väldigt bra. Men vi kan också konstatera att vi utan Vänsterpartiet inte hade haft en proposition på riksdagens bord i dag.

Herr talman! Sverigedemokraterna är för obegränsade vinstuttag ur välfärden, till och med så mycket att de hellre röstar på Moderaternas motion än på sin egen. Jag har dock aldrig hört en sverigedemokrat förklara varför det är rimligt att skattepengar som skulle gå till mormors omsorg i stället ska få användas till annat, vad som helst.

Och det var väl också skattepengar som bekostade vinstlobbyisternas uppvaktning av Sverigedemokraterna för att få dem att byta sida i frågan. Vi kan bara föreställa oss vad som stod uppdukat på det där bordet, för efter det var deras vallöften om att stoppa vinstjakten i skolan borta. Och vad är väl mormors omsorg värd mot vinstlobbyisternas intressen att berika sig på den? Kommers i mormors omsorg var helt okej bara Sverigedemokraterna fick komma in i näringslivets finrum och därmed också närmare Moderaterna.

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

De privata välfärdsbolagen drivs oftast i aktiebolagsform. Det är en bolagsform som enligt aktiebolagslagen har som enda syfte att bereda ägaren vinst. Vinstmålet påverkar på ett fundamentalt sätt bolagets verksamhet, då enbart aktiviteter som är förenliga med vinstintresset bedrivs.

Aktiebolagslagen tvingar alltså fram en selektering, där lönsamma kunder ska väljas ut, liksom lönsamma produkter och tekniker. Kommer du på något bra får det inte spridas vidare, för då är det en affärshemlighet. Det som inte faller inom lönsamhetens ram måste i huvudsak väljas bort. Detta vill bolagen inte gärna medge, men kollar vi hur det ser ut ser vi det tydligt. Detta är också något som gör oss fattigare som samhälle.

Skolbolagen placerar sig nämligen där barn till välutbildade föräldrar bor och där de förväntar sig att få mer lönsamma barn. Om ett barn förväntas kräva en timme för att nå det uppsatta målet och ett annat barn tio timmar för samma sak väljs det förstnämnda. Sedan konkurrerar de genom att sätta höga betyg, och vi har betygsinflation.

Detta är ganska givet, för inte söker någon till en skola där betygen är låga. Det lockar liksom inga nya kunder. När varje elev ger i stort sett samma peng räcker inte pengarna till de elever som har större behov. De får gå i de mindre attraktiva kommunala skolorna, då pengarna som skulle ha gått till deras mer resurskrävande undervisning i stället hamnade som vinst hos ägarna i den privata aktiebolagsskolan med mer lönsamma elever.

Lärartäthet, löner och utbildningsnivå är lägre hos de privata skolbolagen, men klasstorlekarna är större. Betygen är självklart högre – så saluförs den privatiserade skolan.

De privata vårdbolagen etablerar sig självklart i socioekonomiskt starka områden, där de väntar sig att de boende har bättre hälsa och söker vård för mindre kostsamma sjukdomar. De som bor i socioekonomiskt utsatta områden, det vill säga de som har sämst hälsa och är sjukast, går till offentliga vårdcentraler. Så styr hälso- och sjukvårdslagen bort från en jämlik och behovsstyrd vård.

Borgarna och vinstlobbyisterna har kritiserat utredningen och den proposition som vi nu debatterar. Detta gör de trots att utredningen är väldigt omfattande med drygt 800 sidor. Den är väl genomarbetad, har involverat olika experter och har beretts ordentligt.

När de själva drev igenom privatiseringen av skolan hade de en 20-sidors proposition till underlag, skriven av två personer, bägge moderater. De skulle själva komma att tjäna storkovan på privatiseringen. Det var så viktigt att få tjäna pengar på barnens undervisning att man struntade i all normal beredning. Sedan dess är det många moderater, liberaler och kristdemokrater som har tjänat stora pengar i den skattefinansierade privatiserade välfärden. Många fingrar i syltburken är det. Egenintresset ljuger aldrig.

Den proposition vi nu debatterar sätter ett tak för hur stora vinster de kommersiella bolagen får göra och säkrar att pengarna i huvudsak ska gå till den verksamhet de är avsedda för. Med sådana åtgärder kan fler lärare anställas, arbetsvillkoren förbättras, löner höjas, fler med utbildning anställas och personaltätheten och fortbildningen öka. På så sätt kan vi få bättre kvalitet.

Skattepengar ska vi vara varsamma med. Skattebetalarna ska ju kunna lita på att pengarna används för avsett ändamål. Det tycker jag att politiker som annars ofta pratar om ansvar för statsfinanserna och anser sig som ansvarsfulla borde inse. Men det där med ansvar för skattebetalarnas pengar verkar faktiskt inte vara högers paradgren.

Att det nu finns ett lagförslag som begränsar vinsterna i välfärden är ett resultat av att Vänsterpartiet har haft detta som krav i förhandlingarna med regeringen. Det har inte varit en enkel resa, men nu är propositionen här, även om motståndet emellanåt varit stort. Att det är bra garanteras inte minst av den höga ton och de pengar som lobbyisterna har lagt ned på att stoppa det. De förstår att om lagförslaget skulle gå igenom är det slut med deras ohemula vinster, och vinstjaktens era i välfärden är förbi. Kvar skulle de bli som är där för verksamhetens egen skull, det vill säga de som ska vara där.

Alla fakta – alla oerhörda skandaler, enorma vinstuttag, skattesmitning, segregering, ineffektivitet och ren brottslighet – visar hur fel vi har hamnat när vi har låtit vinstjakten styra. Inte ens mångfalden har ökat. Det finns ett stort folkligt stöd för att begränsa vinstuttagen i välfärden. Många vill även förbjuda vinstuttag helt och hållet. Så ser det ut i majoriteten av befolkningen. Men högern kommer med sin ideologi att rösta för att tillåta obegränsade vinstuttag, och de har tyvärr majoritet i riksdagen.

Vi vet dock att det en dag kommer en lagändring på plats. Folket kommer inte att tillåta att skattepengar till välfärden i stället går till att berika ägarna. Till er i högern vill jag därför säga: Ni kanske vinner omröstningen på torsdag, men ni har inte vunnit frågan. Ni har inte folket med er utan långt bakom er.

Välfärden är till för oss alla, inte för att ge vinst åt ägare. Frågan om vinster i välfärden handlar om hur vi ser på varandra och på samhället. När vi går till vårdcentralen vill vi vara trygga med att vi får vård utifrån våra behov, inte utifrån hur lönsamma vi är. När vi får en behandling ska vi kunna vara säkra på att den ges för att göra oss friska, inte för att den är den mest lönsamma. När våra barn börjar i skolan vill vi att de möts som elever, inte som kunder eller vinstmöjligheter. Mormors omsorg ska bygga på omtanke och kunnande, inte på hur största möjliga vinst kan göras.

Där vinsttänkandet styr påverkas våra relationer till varandra. Välfärden ska vara en fristad från sådant. Välfärden är nämligen det finaste vi kan ge till varandra.

(Applåder)

Anf. 32 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! ”Men genomgången visar ... på en stor mängd händelser där elever faktiskt slagit lärare. Det handlar bland annat om skallningar i bröstet, slag i magen, krokben, sparkar, spott i ansiktet, bitt i handen och örfilar.”

Två kvinnor har fått tandköttsinflammation eftersom de inte har fått den munhygien de ska. En har inte fått den gångträning hon behöver, och en annan har fått svampinfektion under naglarna eftersom hon inte tillräckligt fått hjälp med att tvätta sig.

Detta är två berättelser från den svenska välfärden, en från Malmös kommunala skolor och en från Mjölbys kommunala äldreboende. Där det finns människor finns det också problem. De exempel jag nu läste upp ska

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

aldrig tas till intäkt för att lägga ned eller förbjuda den gemensamma kommunalt utförda välfärdsverksamheten. Den är central för Sverige och för att människor ska få likvärdig och bra tillgång till den välfärd som de förtjänar.

Men när det kommer till de fristående aktörerna låter det från vänsterkanten alltid tvärtom. Man lyfter upp ett enskilt exempel på något som har gått fel och tar det till intäkt eller argument för att det inte ska få finnas mångfald eller valfrihet och att man som enskild människa inte ska ha egenmakt att välja utförare.

Svenska folket må ha olika uppfattningar i vinstfrågor eller valfrihetsfrågor. Men när man talar med och möter människor märker man en sak väldigt tydligt: De är väldigt trötta på att bli tilltalade som om de vore barn – som om de ingenting begrep eller som om de inte själva kunde förstå eller klura ut något. Allting de möts av måste vara en oneliner, ett fyndigt argument eller något som låter slagkraftigt, argt eller uppjagat.

Jag vill vända mig till alla er på vänsterkanten som är här i dag och säga: Demokratin kan faktiskt bli bättre, och vi kan gemensamt återvinna ett större förtroende för våra gemensamma institutioner, för den gemensamma välfärden och för det samhälle som vi vill ha och bygga genom att sluta vara så polariserande och så aggressiva och genom att sluta använda enskilda exempel eller enskilda misslyckanden som argument för stora eller genomgripande förändringar. Så fungerar inte samhället, och så vill människor inte ha det.

För oss moderater och för oss i Alliansen är det självklart att svensk välfärd ska utföras med hög kvalitet och med god tillgänglighet. Vi ska se till att alla barn får goda kunskaper. Vi ska se till att vård och omsorg inte fördelas utifrån tjockleken på plånboken utan utifrån det faktiska behovet. Vi ska självklart ha system, kontroller och mekanismer som gör att vi får så stor nytta som möjligt för våra gemensamma skattepengar. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

I dag, när vi har denna debatt efter så många hårda ord, upprörda inlägg, långa debattartiklar och högtravande tal, har svensk välfärd stora utmaningar. En av de största är den demografiska utvecklingen. Den så kallade försörjningskvoten går från ungefär 0,7 till ungefär 0,9. Vad betyder det? Jo, det betyder att tidigare behövde en person i arbetsför ålder försörja 0,7 andra. Snart kommer den siffran i stället att vara 0,9, det vill säga varje person som är i arbetsför ålder behöver försörja en person som inte är det. Detta ställer krav på effektivitet, på den nytta vi får av våra pengar och på hur vi lyckas utveckla den gemensamma välfärden för att klara den uppgift vi har framför oss.

Vi har omfattande problem med finansieringen av välfärden. Det mäts över olika tidsperioder, av olika institut och på olika sätt. Men bara de senaste veckorna har vi mötts av rapporter om att det saknas 30 miljarder kronor för välfärden, eller upp till 500 miljarder för välfärden under åren framöver.

Vi vet att vi har höga sjuktal. I samtliga välfärdsgrenar är sjuktalen högre än i samhället i stort. Vi vet att vi står inför stora utmaningar i välfärden när det gäller att lyckas tillgodogöra oss och inkorporera all den nya teknik som finns. Den kan höja kvaliteten på livet i alla dess skeenden, men den kan också spara pengar och göra att vi kan utföra fler tjänster och bättre tjänster till lägre kostnader.

Men vi vet också att vi har akuta problem i välfärden. Det mest akuta problemet, eller åtminstone det som det oftast pekas på, är de mycket långa sjukvårdsköer som har skapats under den här regeringen. Vi har också problem med att man i kommunala skolor inte når lika höga resultat som man gör i friskolor. Vi har problem med att fria skolor sätter något högre betyg än vad kommunala skolor gör.

Vi möts av rapporter om vanvård i kommunala och enskilda boenden. Vi möts av rapporter om aggressiva upplägg – de är inte minst möjliga efter den skattebefrielse som Magdalena Andersson genomförde på obetingade näringsandelar. Vi möts också av vanskött kommunal ekonomi, som leder fram till mycket kraftiga och snabba besparingar på den gemensamma välfärden.

Vi kan till exempel läsa i tidningen om hur Vänsterpartiet i Degerfors behöver hantera den välfärd de är satta att sköta. Det handlar bland annat om att nattpersonal tas bort på ett vårdboende och att undersköterskor inte får någon utbildning i vare sig vård i livets slutskede eller anhörigstöd. Jag upprepar hur Vänsterpartiet i Degerfors sköter välfärden: Det handlar bland annat om att nattpersonal tas bort på ett vårdboende och att undersköterskor inte får någon utbildning i vare sig vård i livets slutskede eller anhörigstöd. Det finns alltså allvarliga problem i den svenska välfärden.

Det finns också problem med att välfärdsföretag eller kommunala skolor inte alltid konkurrerar med de saker vi helst skulle önska eller så som vi vill att det ska göras i samhället. Vi vill självklart att ett äldreboende eller ett hemtjänstföretag ska ha som främsta fördel eller främsta marknadsföring för att man ska välja dem att omsorgen är bäst. Vi vill givetvis att alla skolor marknadsför sig med att deras lärare är bäst. Men, absolut, ibland ser vi exempel på att andra saker värderas och lyfts fram som kanske inte borde vara där. Det kan handla mer om tekniska hjälpmedel än om vad läraren faktiskt kan, och så ska det inte vara.

Jag har pekat på utmaningar med demografin, med finansieringen och med hur vi ska klara av att tillgodogöra oss den nya tekniken. Vi har akuta utmaningar med köer i sjukvården och med brister i den kommunala ekonomin som tvingar oss till snabba och hastiga besparingar. Hur ska vi då se på entreprenörskap och företagande? Ska vi se på det som någonting som gör det svårare att lösa dessa problem, eller ska vi se på entreprenörskap som någonting som faktiskt kan hjälpa oss att lösa problemen?

De människor jag möter och pratar med ute i samhället – som har olika politiska färger, värderingar, härkomst och så vidare och som kanske inte själva nödvändigtvis har politiska uppdrag – är väldigt skeptiska till den mycket uppskruvade debatt som finns i politiken. Det är binärt. Man ställer saker och ting mot varandra. Antingen kan det få finnas fria utförare, eller så måste allting vara kommunalt. Politiker på respektive sida måste så mycket som möjligt slänga dåliga exempel i ansiktet på varandra. De människor jag möter funderar själva hemma vid köksbordet snarare över hur saker och ting faktiskt kan bli bättre. Där finns det en stor insikt och en djup kunskap kring att nytänkande, innovation, företagande och entreprenörskap många gånger – inte på ett magiskt sätt och inte alltid men allt som oftast, över tid och på det hela taget – bidrar till att göra saker och ting bättre.

Det handlar om att kunna ha kostnadskontroll, att jämföra olika alternativ med varandra, att testa, att pröva, att genomlysna, att utvärdera och att följa upp på ett sätt som bara är möjligt där mångfalden finns och som aldrig går där enfalden råder.

Det handlar om att man inom företagande och entreprenörskap ibland i sin vilja att tjäna pengar absolut är mer experimentellt lagd. Man är beredd att testa nya saker. Man är beredd att använda ny teknik. Man är beredd att prova nya modeller för att hantera sin personal och ta hand om sin personal.

Här ser vi att Vänsterpartiet sitter i bänkarna och skrattar åt detta. Men faktum är att när man frågar personal hur de upplever entreprenörer och företagande säger de att deras åsikter respekteras bättre i privat verksamhet och deras förslag tas mer till vara. De upplever att de har bättre möjlighet att påverka brister på sin arbetsplats än i kommunal verksamhet. De upplever att deras arbetsuppgifter oftare och bättre hinns med på den schemalagda tiden. De upplever mer att deras närmaste chef är skicklig i sitt yrkesutövande. De är på det hela taget mer motiverade att utföra sina arbetsuppgifter. Men framför allt kan man jämföra sjukfrånvaron. Den är, beroende på vilken del av välfärden man kollar på, 10–25 procent lägre.

I det här läget vill vänstersidan helt ta bort företagande och entreprenörskap och själva kärnan för företagande och entreprenörskap. Det vill man i ett läge där den demografiska utmaningen är omfattande, där kostnadsutmaningen är omfattande och där utmaningen med att få in ny teknik i dessa branscher är omfattande – och personalen är mer nöjd i dessa verksamheter. Att göra detta vore förödande för vår gemensamma möjlighet att klara den gemensamt finansierade välfärden.

Att ta bort företagande och entreprenörskap ur välfärden vore att skapa ett A-lag och ett B-lag på ett sätt som vi inte vill i Sverige och som vi aldrig tidigare har sett. Med företagande och med entreprenörskap kommer bättre möjligheter och nya möjligheter – inte alltid, inte överallt och inte samtidigt men över tid.

Ifall vi inte kan hålla företagande och entreprenörskap inom den gemensamt finansierade välfärden kommer det att bli uppdelat som i USA, där de flesta människor, många gånger de mest utsatta människorna, får nöja sig med det som erbjuds offentligt och gemensamt och där andra köper sig andra lösningar. Så vill vi i Alliansen inte att välfärden ska utvecklas i Sverige. Vi vill inte ha ett A-lag och ett B-lag. Vi vill bara ha ett A-lag, och det kräver att alla får vara med där – de som behöver vården, de som går i skolorna men också utförarna, oavsett om det är kommuner eller privata företag.

Jag vädjar till er: Dela inte upp Sverige! Klyv inte Sverige mellan dem som har råd och dem som inte har råd! Håll Sverige samman genom att låta alla vara med! Ta den hand som sträcks ut här i dag! Det handlar om att sluta ha ett ideologiskt krig kring välfärden. Ta i stället utmaningen att diskutera de problem som finns och de utmaningar som finns! Lyssna på det Kjell-Olof Feldt säger! Lyssna på det som er kommunstyrelseordförande i Norrköping, Lars Stjernkvist, säger! Lyssna på borgarrådet Karin Wanngård i Stockholm! Lyssna i Skåne på Henrik Fritzon! De vill inte att man genomdriver det här.

I dag kom det en ny undersökning, som visar att av de socialdemokratiska kommunfullmäktigeledamöterna tror bara 11 procent att ett vinstförbud skulle ge mer välfärd. 89 procent av era personer ute i kommunerna tror alltså inte att detta blir bättre.

Vi vet att sju av tio som studerar till sjuksköterska tror att det är bättre att det finns en mångfald bland arbetsgivarna. Åtta av tio tror att de har bättre möjligheter att lyckas i sin karriär och i sina jobb om det finns privata utförare. Det finns 14 000 företag som är verksamma i de här områdena. 240 000, nästan en kvarts miljon, människor arbetar i dag i yrken som påverkas av detta riksdagsbeslut. Och det finns 340 000 elever som går i skolor som riskerar att stängas ifall det som i dag står i propositionen drivs igenom.

Min slutliga vädjan till vänsterblocket i svensk politik är: Se nu detta för vad det är! Ta av de ideologiska skygglapparna! Sluta ta förslag till riksdagen som ni vet bara väcker osämja! Lyssna i stället på de vårdbiträden, undersköterskor, läkare, lärare, specialpedagoger och alla andra yrkesgrupper som finns! Bli mer pragmatiska och ha en gemensam diskussion med oss om hur välfärden kan bli bättre i Sverige!

Låt mig avsluta med en berättelse om en person. Jag citerar ur Nerikes Allehanda:

”När den kommunala skolan inte gav det stöd Maja Nykvist behövde för att läsa och skriva, valde hon och hennes familj att byta till en friskola med fem mils resväg enkel resa.”

Vidare står det:

”– Visst var det jobbigt att byta skola. Men alla var snälla och man fick den hjälp man behövde, berättar Maja, som trivs i skolan.

Nu har Maja gått på friskolan i två år, och trots tidiga morgnar, långa resor och höga bensinkostnader är det värt det, säger Annika, mormor och Maja.

– Det är så roligt att se Maja glad att gå till skolan, inte orolig och ledsen som hon kunde vara innan. Skolan är bra på att ta vara på det som eleverna är bra på och utveckla det, så de lär sig lite till.”

Det finns alltså inte *en* lösning för alla människor, men med det förslag som vänstern i dag lägger på bordet skulle Majas möjlighet att byta till en annan skola inte längre finnas kvar. PWC har tydligt belyst detta. Man har också tydligt visat att med de villkor som finns i den här propositionen går det inte att bedriva annan verksamhet än kommunal.

Det finns inte en storlek, ett sätt, som passar alla. Jag kan med stor besvikelse bara konstatera att Miljöpartiet har övergett sina tidigare ideal på det här området. Jag ber er att tänka om, för välfärden behöver annat än ideologiska konflikter.

(Applåder)

Anf. 33 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Nu har du avfärdat våra anföranden som raljanta och högtravande, Niklas. Då vill jag uppmärksamma ledamöterna på den utredning som ligger till grund för både propositionen och betänkandet. Den är knappast raljant och högtravande, snarare torr och saklig. Framför allt är det inte 800 sidor oneliners.

Vi kan påminna oss finanskrisen 2008. Redan då, i en finansiell kris, insåg dåvarande finansmarknadsminister Peter Norman att vi har mer regler i bankväsendet än vi har i privat driven välfärdsverksamhet. Den borgerliga regeringen under Fredrik Reinfeldts ledning valde då att tillsätta Ägarprövningsutredningen och påpekade redan i direktiven att vi ser en utveckling mot ett fåtal större bolag som dominerar marknaden, vilket i förlängningen innebär att vi riskerar både mångfald och valfrihet.

Herr talman! Av Reinfeldts arv ser vi inget. Den nyliberala tanken om marknadens förträffliga logik har slagit rot i borgerligheten. Jag undrar: Vem i riksdagens kammare är det som för ideologiska krig? Det är ju tydligt vilka intressen borgerligheten och Niklas Wykman företräder genom förslag på sänkta löner, marknadshyror, nej till avdragsrätt för fackföreningsmedlemsavgift och ja till fria vinstuttag i välfärden.

Man hade kunnat önska och stilla bedja om att Wykman och hans partikamrater lyfte luren till sin gamla arbetsgivare Anders Borg och hans chef Fredrik Reinfeldt, som kanske hade kunnat tala om för dem att det är dags att stoppa vinstjakten och garantera mångfalden i svensk välfärd.

Anf. 34 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Niklas Karlsson talar om många saker men inte om någon av de saker som har med detta ärende att göra. Jag ämnar diskutera ärendet vi har framför oss; jag tycker att de vårdbiträden, de undersköterskor, de 350 000 elever och de 250 000 människor som arbetar i denna verksamhet förtjänar det och inte ideologiska tråtor av olika slag. Det vore bättre om vi diskuterade det.

Niklas Karlsson tog upp ärendet ägarprövning, som vi debatterade tidigare i dag. Där är vi i stora delar överens, så det är nog oklart för den som lyssnar vad det har med detta ärende att göra.

Detta ärende handlar om att ni vill införa regleringar som skulle riskera verksamhet som påverkar 250 000 människor som arbetar och 350 000 elever. Det skulle leda till att många verksamheter skulle behöva stänga ned.

Beräkningar visar att det i dag på en intjänad hundralapp i välfärdsverksamheten finns i genomsnitt ungefär 6,50 kronor till att betala räntor, skatter och investeringar och bygga buffert med. Genomför man förslaget som regeringen har lagt på bordet skulle det finnas ungefär 30 öre till att göra investeringar och ha en buffert över. Så går det inte att driva äldreomsorg eller skolor eller annan välfärdsverksamhet. Som PWC har konstaterat skulle förslaget innebära nedläggning av detta.

När det gäller de 800 sidor du hänvisar till, Niklas Karlsson, känner du självklart till att personen som var ansvarig för beräkningar i utredningen avgick i protest därför att utredningen vägrade beakta fakta. Alltså är detta kanske inte så genomarbetat som man kunde önska.

Anf. 35 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är knappast en ursäkt men möjligen en förklaring att Moderaterna och Niklas Wykman inte riktigt vill svara på frågorna. När inte argument eller bred folklig opinion biter på borgerliga företrädare kanske jag kan skicka med ett par ord av nationalskalden Werner von Heidenstam, som en gång avfärdade arbetarrörelsen och socialdemokratin som ”proletärfilosofiska krafter”. Det kanske inte rubbar Moderaterna i

deras dogmatiska tro på marknaden och dess logik, men det kanske biter om inte argument eller folklig opinion gör det.

Så sant vi äga ett fädernesland,
vi ärvde det alla lika,
med samma rätt och med samma band
för både arma och rika;
och därför vilja vi rösta fritt
som förr bland sköldar och bågar,
men icke vägas i köpmäns mitt,
likt penningepåsar på vågar.

Vi stridde gemensamt för hem och härd,
då våra kuster förbrändes.
Ej herrarna ensamt grepo till svärd,
när varnande vårdkase tändes.
Ej herrarna ensamt segnade ner
men också herrarnas drängar.
Det är skam, det är fläck på Sveriges banér,
att medborgarrätt heter pengar.

(Applåder)

Anf. 36 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Jag kan givetvis upprepa att jag tycker att Sveriges vårdbiträden, undersköterskor, läkare och lärare förtjänar en annan och bättre diskussion. Men vi har den diskussion vi har. Vi står på deras sida, och vi står på de här elevernas sida.

En klok person och socialdemokrat, Kjell-Olof Feldt, försökte förhindra 90-talskrisen men blev då avsatt av sitt eget parti och ersatt med Allan Larsson. Kjell-Olof Feldt försökte också stoppa löntagarfonderna, som skapade stora problem för svenska jobb och svensk tillväxt. Apropå dikter skrev Kjell-Olof Feldt en berömd dikt som gick så här:

Löntagarfonder är ett jävla skit,
men nu har vi baxat dem ända hit.

Kjell-Olof Feldt har sagt att detta är ett ännu värre förslag, så jag rekommenderar Niklas Karlsson en bredare diktrepertoar framöver.

(Applåder)

Anf. 37 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Givet allt vi vet om konsekvenserna av privatiseringen av välfärden skulle jag vilja påstå att det är ideologisk blindhet att hålla fast vid detta välfärdsexperiment. Sverige är unikt i världen om att tillåta obegränsade vinstuttag; det vet även Niklas Wykman. Vad är det då om inte ideologisk blindhet att hota med att skolor ska lägga ned för att pengarna ska gå till eleverna? Är det inte ideologisk blindhet att sälja ut skolor till kraftiga underpriser för att bereda privata skolägare möjlighet att göra vinst? Är det inte ideologisk blindhet att sälja ut vårdcentraler för 700 000 när de är värda 20 miljoner? Är det inte ideologisk blindhet att konstatera att privat driven äldreomsorg och skola är underbemannad och har lägre löner och sämre arbetsvillkor och sedan försvara det?

Prot. 2017/18:125
4 juni

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

Niklas Wykman tar upp den PWC-rapport som har florerat i debatten. Han glömmer dock att nämna att den är skriven av Peje Emilssons revisor. Peje Emilsson är numera vd för Kunskapsskolan, men han var den som skrev den proposition på 20 sidor som låg till grund för hela detta välfärdsexperiment. Han är också moderat, precis som många andra i den privatiserade välfärden.

Är det inte så, Niklas Wykman, att det är ideologisk blindhet att stå här och försvara det här välfärdsexperimentet när det finns så mycket fakta på bordet som talar om var vi har hamnat och vilka konsekvenser det har fått?

Anf. 38 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ge Ulla Andersson rätt i stora delar. Den typ av avknoppning som förekom för länge sedan – det är en metod som inte har använts på mycket länge – var behäftad med flera fel, och det blev inte bra. Så gör man inte längre. Där tycker jag att Ulla Andersson som så många gånger tidigare – inte alltid, såklart, men många gånger – pekar på viktiga poänger. Det är inte ett bra sätt att hantera valfrihet, mångfald och konkurrens i välfärden. Det får man lära sig av, när saker och ting inte är rätt.

Men att gå därifrån till att återigen tilltala den svenska befolkningen som om de vore barn eller inte förstod och säga att det betyder att alla former av entreprenörskap, företagsamhet, mångfald, valfrihet och möjlighet att investera eller tjäna pengar är fel, ja, det leder till rätt extrema slutsatser. Den typen av extrema slutsatser kommer inte att hjälpa svensk välfärd att klara sina utmaningar med vårddköer, demografiska problem och finansieringsproblem.

Där behövs tvärt emot entreprenörskap och företagande. Där behövs givetvis också bra kommunal verksamhet. Det är oroväckande när man hör Ulla Andersson och läser om Vänsterpartiet i Degerfors, som inte kan sköta den kommunala ekonomin. Enligt tidningen handlar det bland annat om att nattpersonal tas bort på ett vårdboende och att undersköterskor inte får någon utbildning i vare sig vård i livets slutskede eller anhörigstöd.

Men det är givetvis inte ett argument mot gemensamt finansierad välfärd eller kommunal välfärd, herr talman, utan det är i första hand ett argument för att byta ut Vänsterpartiet i Degerfors.

Här, Ulla Andersson, behövs det ändå lite bättre nivå. Att allting inte har varit helt rätt alla gånger betyder inte att allting alltid är fel. Då hamnar man i extrema positioner. Där har vi tyvärr Vänsterpartiet, som har fått med sig Socialdemokraterna.

Anf. 39 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Extrema diskussioner – det betyder alltså att Niklas Wykman anser att en stor majoritet av svenska folket för en extrem diskussion när man vill säkerställa att de skattemedel som man har betalat in går till den verksamhet som de är avsedda för. Det var en mycket märklig uppfattning, måste jag säga.

Kan Niklas Wykman förklara för mig varför vi ska tillåta obegränsade vinstuttag ur välfärden? Det är ju ändå skattepengar som vi använder och som är avsedda för omsorg, utbildning och sjukvård. Det är ju dessutom rätt stora pengar vi talar om; övervinsterna 2015 var 4,7 miljarder. Det motsvarar lönerna för 12 500 undersköterskor. Hade det inte varit bättre

att de hade fått jobba i äldreomsorgen och att vi hade ökat personaltätheten och sett till att lönerna kunde höjas?

Niklas Wykman vet ju precis som jag att en undersköterska i den privatiserade äldreomsorgen tjänar ungefär 800 000 mindre än en undersköterska i kommunal äldreomsorg under ett arbetsliv. En gymnasielärare i en fristående skola här i Stockholm tjänar ungefär 1 ½ miljon mindre på sitt arbete än en gymnasielärare i den kommunala skolan i Stockholm.

Detta är pengar som i stället går till ägarna. De går till ägare som Peje Emilsson eller Anders Hultin, JB-koncernens vd, som också var med och skrev denna proposition en gång i tiden.

Jag skulle vilja säga att Moderaternas höga svansföring, hot och propaganda i denna fråga handlar väldigt mycket om egenintresse. Det är nämligen väldigt många av era medlemmar, ministrar och kommunal- och landstingsråd som själva driver välfärdsbolag eller är anställda av välfärdslobbyisterna.

Låt oss se till att skattepengar går till det som de är avsedda för i stället. (Applåder)

Anf. 40 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att för vad jag bedömer är en mycket stor del av denna riksdagsräkning ta avstånd från den typ av anklagelser – nästan brottsanklagelser – om korruption och så vidare som Ulla Andersson kommer med. Om det finns misstankar om sådant måste det givetvis utredas inom ramen för det rättsväsen vi har. Det kan man inte stå här och bara häva ur sig hur som helst, utan det måste i så fall hanteras inom en rättsstat.

Ulla Anderssons argumentation är skarp och hård, men när man möter de ungefär en kvarts miljon människor som arbetar i denna verksamhet och lyssnar på vad de har att säga är de överlag mer nöjda. Om man tittar på de vårdbiträden, undersköterskor, sjuksköterskor och lärare som är anställda åtminstone i de organiserade delarna av verksamheten ser man att de har högre löner, och detta vet Ulla Andersson säkert om. De har inte lägre löner.

Sedan kan man alltid trixa med statistiken hur mycket som helst. Man kan tänka sig att det finns små företag som har fler människor som är halvtidsanställda eller deltidsanställda och göra den typen av utfästelser. Då bemöter man dock – återigen – svenska folket som om de inte förstod och som om det var barn man talade till. Men det är ju inte det.

Det handlar alltså om väldigt många människor som varje dag går till friskolor och som arbetar i denna verksamhet. Det handlar om 14 000 företag, 340 000 elever och en kvarts miljon arbetstillfällen.

Det handlar om Kjell-Olof Feldt, som inte tycker att detta är bra. Det handlar om Lars Stjernkvist, som inte tycker att detta är bra. Det handlar om ledande socialdemokrater i Region Skåne och om ledande socialdemokrater i Stockholms stadshus som inte tycker att detta är bra. Det är bara 11 procent av de socialdemokratiska kommunpolitikerna som tror att detta är bra, och det är bara 5 procent av Miljöpartiets kommunpolitiker som tror att detta ger bättre välfärd.

Man borde visa mer ödmjukhet och ägna sig lite mindre åt ideologi och lite mer åt att ta sig an de stora problemen.

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Jag rekommenderar Ulla Andersson att gå till sin regeringsamverkan och fråga sig varför vi har fördubblat vårdköerna. Detta vore någonting att ta tag i och att lösa i stället för ett fiktivt problem.

De miljarder som du talar om stämmer inte heller.
(Applåder)

Anf. 41 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Detta är sannolikt det minst genomtänkta förslag som presenterats under hela denna mandatperiod, möjligen undantaget det betänkande som vi ska debattera härnäst.

Inget – absolut inget – kommer att bli bättre med detta förslag. Ingen kommer att bli vinnare; tvärtom kommer det att finnas gott om förlorare. I första hand tänker jag på de 340 000 barn och ungdomar – och givetvis deras föräldrar – som i dag går i fristående skolor. Dessa skolor vill denna regering lägga ned.

Den socialistiska minoritetsregeringen visar här sina sanna färger. I en ideologisk iver, och påhejad av kommunistpartiet, är regeringen beredd att helt och hållet bortse från konsekvenserna för den enskilde medborgaren i syfte att avskaffa valfriheten för den enskilde och för familjen. Det, herr talman, är direkt skamligt.

Av totalt 1 392 enskilda fristående skolor som nu hotas av nedläggning är den absoluta majoriteten att betrakta som små aktörer, vanligen med bara en enda skolenhet. Många av våra absolut bästa skolor är just fristående. Internationella Engelska Skolan har nämnts tidigare i debatten. De har över 160 000 elever i kö, där barn tillsammans med sina föräldrar frivilligt har ställt sig. Någonting gör de rätt.

Här i Stockholm går mer än hälften av alla gymnasieelever i en fristående skola. I hela riket är motsvarande siffra en dryg fjärdedel. Man kan inte ens föreställa sig belastningen på den enskilda kommunen om alla dessa skolor tvingas till nedläggning.

Men, herr talman, låt oss titta lite framåt i tiden och inte bara fastna för att just denna mandatperiod råkar gå mot sitt slut.

Antalet barn och ungdomar förväntas öka med 325 000 fram till 2027. Det handlar alltså om nästan en tioårsperiod. Detta är barn som ska gå i förskola, i grundskola och i gymnasieskola. Om denna uppgift för kommunen över huvud taget ska gå att lösa pekar alla rimliga prognoser på att antalet friskoleplatser kraftigt behöver öka; de behöver inte minska eller försvinna.

Även om andelen elever på fristående skola skulle minska kommer antalet att öka. Det är sådant här som jag tycker att debatten borde handla om. Det är sådant här vi borde ha fokuserat på under mandatperioden – hur vi ska utveckla skolan. Vi ska inte avveckla stora delar av den.

Hur ska skolan se ut om tio år, med ytterligare 325 000 individer i åldrarna 0–19? Hur klarar vi den utmaningen? Allting heter, som ni känner till, ”utmaning” på politikerspråk.

Denna proposition gör absolut ingenting för att komma till rätta med detta. Tvärtom gör den problemen än värre. När man sedan, i nästa steg, går vidare med förslaget och inför samma principer även för sjukvården kommer nästan varannan vårdcentral att tvingas lägga ned.

Hur skulle våra landsting klara av en sådan situation? Det enkla svaret är att de inte skulle det. Hela detta förslag är ett oerhört hårt slag riktat rakt mot den svenska välfärdens hjärta.

Herr talman! Är allting därmed frid och fröjd med hur läget ser ut i dag? Nej, det är det inte – inte i alla avseenden. Därför har Sverigedemokraterna i samband med detta betänkande lagt fram flera förslag, som samtliga syftar till att höja kvaliteten i välfärden – på riktigt. Vi identifierar genuina problem och presenterar konkreta lösningar – på riktigt.

Genomgående för samtliga förslag till kvalitetshöjningar är att de gäller lika för alla, oavsett driftsformer och oavsett om huvudmannen är en kommun, ett aktieföretag, ett kooperativ, en stiftelse eller någon annan organisation eller förening. Det är samma villkor och samma höga krav.

Herr talman! Vi ska ha tydliga regler för tillstånd, vilket vi tidigare har debatterat här i kammaren, att få öppna och driva en skola, ett äldreboende, en vårdcentral eller vad det nu må vara. Ägare, styrelse, ledning, verksamhetsplan och ekonomisk plan ska prövas för att garantera långsiktig och hållbar verksamhet som präglas av hög kvalitet. Att dela ut vinst ska inte vara möjligt om inte den ekonomiska stabiliteten finns. Det är viktigt.

Tyvärre verkar det inte bättre än att regeringen sjabblar bort den här möjligheten. Jag tror att jag har stått här i talarstolen och sagt det säkert tio gånger vid det här laget: Ni är i minoritet. Vill ni få igenom era förslag måste ni söka stöd och samla en majoritet för dem här i kammaren. Det är inte jättesvårt att fatta en sådan ganska trivial sak.

Herr talman! Vi ska kraftigt utöka tillsynen av välfärdens verksamheter. Från att huvudsakligen ha en eller ett par förnamnda kontroller ska vi ha flera oanmälda kontroller. Vi sverigedemokrater ökar också anslaget till specifikt Skolinspektionen för detta ändamål i vår budgetmotion.

Det ska givetvis finnas förutsebara och tydliga sanktioner för det fall att någon aktör, oavsett om den är offentlig eller privat, inte sköter sitt uppdrag. Det kan vara alltifrån ett åläggande om att åtgärda en upptäckt brist till statlig tvångsförvaltning. Det är jag inte ett dugg tveksam till att ta till om det skulle behövas, eller för all del också ett återkallande av själva tillståndet att bedriva verksamheten.

Egentligen är det väldigt enkelt: De duktiga aktörerna ska vi ha kvar och de dåliga ska bort, punkt. Och den ersättning som finansierar detta ska vara mer enhetlig samt i högre grad vara knuten till resultatutvecklingen över tid.

Herr talman! Sverigedemokraterna kommer inte att medverka till några initiativ som ytterst syftar till att avskaffa den enskilde medborgarens valfrihet. Det kommer inte att ske. Vi är däremot beredda att diskutera samtliga initiativ som syftar till att öka kvaliteten i välfärden. Regeringens proposition syftar enbart till att avskaffa valfriheten. Därför kommer vi på torsdag denna vecka att sätta stopp för den.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Paula Bieler och Dennis Dioukarev (båda SD).

Anf. 42 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi hör stora ord från Sverigedemokraternas företrädare om att detta är det minst genomtänkta förslag – som jag uppfattar det –

under hela mandatperioden som behandlas i Sveriges riksdag och att absolut ingenting skulle bli bättre om det skulle gå igenom.

Jag noterar samtidigt att Jimmie Åkesson, partiledare för Sverigedemokraterna, i en debatt i *Aktuellt* förra veckan håller med statsminister Stefan Löfven om att det håller på att bli betygsinflation i svensk skola, och han tycker att så mycket som möjligt av varje satsad skattekrona ska användas till det som det är tänkt.

Jag noterar samtidigt att Jimmie Åkesson så sent som i oktober 2014 sa: Vi har gått till val på att vi vill ha begränsningar av vinstuttag i välfärden. Det är i grunden bra om man gör en översyn.

Richard Jomshof, partisekreterare, säger samma år att Sverige bör följa den linje som gäller i övriga Norden, där friskolor inte får ta ut några vinster ur verksamheten. I stället bör dessa återinvesteras i verksamheten.

Björn Söder säger att Sverigedemokraterna vill att ett förbud mot att vinster tas ut från verksamheten införs för enskilda huvudmän. I grunden är skolpengen skattepengar som tillförs utbildningsväsendet för att utbilda elever till nytta för både dem själva och samhället. Att skattemedel förs ut från verksamheten, säger han vidare, med risk för lägre lärartäthet och sämre undervisningskvalitet, anser vi sverigedemokrater vara orimligt.

Och Paula Bieler säger i SD-Kuriren samma år: Det kan tyckas märkligt att de som vanligtvis talar mest om vikten av att sänka skatterna samtidigt är de som har minst problem med att skattemedel plockas ut i vinster. Rimligen borde det vara de som upprörs mest över att deras surt förvärvade slantar inte går till den verksamhet som förväntas utan landar på andras konton.

Vad är det som har hänt, Oscar Sjöstedt?

Anf. 43 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det jag förhåller mig till när vi nu landar tydligt i Sverigedemokraternas syn på hela den här frågan är det beslut som Sverigedemokraterna tog på den valkonferens som vi hade i mars 2014. Detta är det kontrakt som vi har slutit med väljarna som lade sin röst på oss i valet. Där är det ganska uppenbart och tydligt att det är den linje som jag här redovisar. Möjligen har vi nu en något mer konkretiserad linje. Men linjen är densamma; den har inte ändrats på något sätt. Det har alltså inte hänt någonting.

Jag tror att när ledamoten Karlsson tänker på vinstbegränsning ser han Ilmar Reepalu-utredningen framför sig, att det bara kan ske på det sättet. Det går ju att uppnå en begränsning av de faktiska vinsterna på väldigt många sätt. Det här är förmodligen det sämsta. Att införa ett vinstförbud som avvecklar alla privata verksamheter är förmodligen det sämsta sättet att uppnå en begränsning av de vinster som kan uppstå i privata aktiebolag som är verksamma inom välfärdssektorn.

Det bästa sättet, och det som vi föreslår, är att ha väldigt höga krav på verksamhetens innehåll. Då begränsas vinsterna. Om man uppfyller de höga krav som vi som politiker borde ställa och ändå gör en vinst har jag inga problem med det. Man kan alltså uppnå samma sak på lite olika sätt.

Jag sa inte att detta är det minst genomtänkta förslaget. Jag sa att det är det minst genomtänkta förslaget undantaget det betänkande som vi ska debattera härnäst, nämligen om afghanamnestin för fullvuxna män. Men det kommer senare.

Jag skulle också vilja säga några ord om betygsinflation. Men jag tror inte att jag hinner med det, så jag återkommer i nästa replik.

Anf. 44 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Nu säger Sverigedemokraterna att linjen är densamma.

Jag skulle kunna läsa upp de citat som jag läste upp i mitt förra inlägg en gång till, och det hade blivit tydligt en gång till att det inte alls är samma uppfattning som Sverigedemokraterna har nu. För tids vinnande uppmanar jag dem som tittar på den här debatten att titta på den förra repliken i repris. Ni har bytt uppfattning, och det erkänner ni själva.

Oscar Sjöstedt säger själv i *Ekot* den 26 maj 2015: Nej, jag förnekar inte att det finns politisk taktik i vårt agerande.

Vidare säger Per Ramhorn, som är sjukvårdspolitisk talesman för Sverigedemokraterna, när Sverigedemokraterna blir uppvaktade av lobbyister 2015: Intresset var enormt. Vi fick så många förfrågningar att vi fick ordna en kö.

Något har hänt. Linjen är inte densamma.

Det som är tråkigt i sammanhanget är att Sverigedemokraterna kastar sin gamla politik över ända. Trots att det finns en bred folklig uppfattning att de pengar som vi avsätter till gemensamma angelägenheter ska användas till just detta byter man fot. Man har en helt annan uppfattning och talar om att det ska finnas kvalitetskrav som ska styra detta. Men man är inte beredd att precisera vilka det är.

Om det som Oscar Sjöstedt står i riksdagens talarstol och säger i dag är genuint menat, att man är beredd att hitta lösningar på hur vi ska begränsa vinsterna i välfärden, är jag den förste att ta i hand med Oscar Sjöstedt på att införa en sådan begränsning. Jag är inte låst vid det här förslaget, som jag tycker är klokt och begåvat. Men i brist på andra förslag är det detta vi har att ta ställning till.

I stället för att bara sänka förslaget borde Sverigedemokraterna komma med egna förslag. Då kan vi hitta en majoritet i Sveriges riksdag för att använda resurserna effektivt och se till att pengarna går till det som det var tänkt.

Anf. 45 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Niklas Karlsson kan få läsa upp precis hur många citat han vill som är vidkommande – eller totalt ovidkommande, vad det verkar.

Vi hade en lång diskussion på vår valkonferens i mars 2014 och landade i en linje i den här frågan, och det är den linje som gäller. Den har inte ändrats. Det är inte så.

De flesta har internet. Google is your friend – go nuts!

Niklas Karlsson påstår att vi inte har folket med oss i denna fråga. Det har vi visst. Enligt de senaste opinionsmätningarna är det en minoritet av väljarkåren som stöder regeringens lagförslag.

Det beror också lite på hur man ställer frågan. Frågar man ”Vad är viktigare, regeringens förslag eller att behålla valfriheten?” svarar alla partiets sympatisörer utom kommunistpartiets att det är viktigare att behålla valfriheten. Frågar man ”Är det rimligt att privata bolag inom välfärdssektorn har en avkastning i nivå med tjänstesektorn i stort?” svarar en majoritet av våra sympatisörer och en majoritet av hela väljarkåren ja. Så är det.

Svenska folket tycker om valfrihet. Socialdemokraterna och regeringen gör det uppenbarligen inte.

Det är det denna fråga handlar om, valfrihet kontra monopol. Vi värnar valfriheten, och vi gör det tillsammans med allianspartierna, vilket vi är tacksamma för. De båda regeringspartierna och Vänsterpartiet förordar monopol. Så enkelt är det.

Anf. 46 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är nog inget annat parti som skulle kalla ett vallöfte irrelevant. Jag tror att många minns hur Jimmie Åkesson stod i de stora tv-debatterna inför valet och lovade att det skulle bli slut på vinstjakten. Vinstutdelning i skolan skulle till och med förbjudas.

Om vi vill utveckla skolan borde politikens huvudansvar vara att tillse att skattemedel går till just skolan och inte till skolans ägare. Annars dräneras skolan på pengar.

Oscar Sjöstedt säger att de flesta anser att det är rimligt att den privata välfärdsverksamheten har samma avkastning som annan privat finansierad tjänsteverksamhet. Ja, det är precis det denna proposition föreslår. Varför yrkar då Oscar Sjöstedt och Sverigedemokraterna avslag på propositionen?

Vinster i välfärden handlar också om demokratin. För varje kommunal verksamhet som privatiseras inskränks demokratin. Vi har inte insyn i styrelserna och kan inte se hur skattemedlen används.

Anser Oscar Sjöstedt att det är rimligt att skattemedel används till lobbyism? Jag frågar eftersom Sverigedemokraterna troligtvis är experter i denna fråga. Var det inte just i era korridorer riskkapitalisterna sprang för fullt för att få er att ändra er i denna fråga? Och nu står du här som en lydlig dräng åt riskkapitalisterna och försvarar dem med hull och hår för att tillförsäkra dem deras enorma framtida vinstuttag.

(Applåder)

Anf. 47 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Men snälla, Ulla Andersson, för guds skull!

Först och främst: Bli inte företagare, Ulla Andersson. Det kommer inte att gå bra.

Propositionen föreslår i praktiken ett vinstförbud, för det är designat på ett sådant sätt. Det talas om operativt kapital. Ett tjänsteföretag har givetvis ett lågt, nästan obefintligt operativt kapital. Värdet i ett tjänsteföretag består i att man har kunnig, engagerad och kompetent personal. Det bokförda operativa kapitalet är noll, för man bokför ju inte sin personal. Den finns inte med i balansräkningen.

Jag har inte haft ett enda möte med en riskkapitalist. Men de får gärna höra av sig, för jag har inga problem med att träffa dem. Riskkapital är generellt bra, och många företag hade inte kunnat starta utan tillgång till riskkapital. Jag har inget emot riskkapitalister, men jag har inte haft något möte med dem – än i alla fall.

Precis som jag sa i det tidigare replikskiftet med ledamoten Niklas Karlsson från Socialdemokraterna kan vinstbegränsning uppnås på olika sätt, antingen på det dåliga sättet genom att förbjuda eller på det bra sättet genom att ställa höga och tydliga krav på innehåll, kvalitet och så vidare.

En sak är jag nyfiken på när det gäller Vänsterpartiet och regeringspartierna. Privata företag i välfärdsbranschen drivs dubbelt så ofta av kvinnor som av män. Vad har Vänsterpartiet och regeringspartierna emot kvinnliga företagare och kvinnlig företagsamhet?

Anf. 48 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Om ägarna har stoppat in kapital i bolaget är det rimligt att de får avkastning på det. Men har de inte stoppat in något kapital ska de inte få någon avkastning. De kommer dock att få lön för sitt arbete. Det är det denna proposition handlar om. Jag tror att de flesta skattebetalare tycker att det är en rimlig logik och att skattemedel som de har betalat in efter att ha jobbat och kämpat går till det de är avsedda för.

Det handlar om rätt mycket pengar. År 2015 var övervinsterna 4,7 miljarder. Det motsvarar 12 500 undersköterskor, som kunde ha tagit hand om mormors omsorg, eller ca 9 000 lärare. Det motsvarar också en höjning av garantipensionen med ungefär 1 000 kronor.

Det är betydligt bättre att använda skattemedel till att förbättra för skoleleverna, ta hand om mormor eller höja garantipensionerna. Det är inte rimligt att de lobbyister som springer i era korridorer berikar sig på skattemedel som är tänkta att gå till välfärden.

Jag frågar igen, Oscar Sjöstedt: Är det rimligt att skattemedel går till lobbyism och reklam, till uppköp av olika privata bolag och till att berika ägarna i bolag som många gånger har färre anställda, större klasstorlekar, sämre arbetsvillkor och lägre löner när skattemedlen behövs så väl i varje befintlig välfärdsverksamhet, vilket de ju faktiskt är avsedda för? Är det då inte rimligt att de också går dit? Det är ju det skattebetalarna och väljarna vill.

Jag tycker att ni ska stå upp för era vallöften och inte kalla dem irrelevanta.

(Applåder)

Anf. 49 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är ju inte så. Jag har tittat på det och plockat fram siffror från Statistiska centralbyrån och andra. Är det en differens i dessa yrkeskategorier, det vill säga sjuksköterskor, läkare, undersköterskor, lärare med flera? Nej, det finns inga sådana löneskillnader. Att man skulle tjäna avsevärt mindre i ett privat bolag än i den offentliga sektorn stämmer inte.

Detsamma gäller personalomsättningen. Är personalomsättningen avsevärt högre i de privata bolagen? Det borde den ju vara om de privata arbetsgivarna är så värdelösa och kommuner och landsting är Shangri-La. Men så är det inte. Det stämmer inte; det är helt fel. I vissa fall är personalomsättningen betydligt lägre hos privata arbetsgivare.

Man ställde en fråga bland lärare på fristående skolor, det vill säga med privat arbetsgivare: Skulle du kunna tänka dig att vara lärare i den kommunala skolan? Mer än hälften svarade nej. De kunde inte tänka sig att jobba i den kommunala skolan.

Hade ni lyckats med uppsåtet att stänga ned alla privata skolor, vilket ni som tur är inte kommer att lyckas med, hade först och främst 340 000 barn och ungdomar inte haft en skola att gå till. Vidare hade en majoritet

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

av dessa lärare inte gått över till den kommunala skolan. De hade försvunnit till något annat i offentlig sektor eller näringsliv, vad vet jag. De hade i alla fall inte fortsatt som lärare i den kommunala skolan. Det är rätt anmärkningsvärt, och det borde ni ha tänkt på innan ni lade fram detta förslag.

Anf. 50 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Vi har tidigare i debatten hört referenser till vad Fredrik Reinfeldt sagt och inte sagt. Jag skulle vilja inleda med att minnas vad en annan och snart före detta statsminister har sagt och gjort.

Inför S-kongressen 2009 ledde statsminister Stefan Löfven en arbetsgrupp som då föreslog partiet att skippa vinstförbud därför att det inte leder någonstans och i stället satsa på kvalitetskrav, som är vägen framåt. Tänk vad mycket bättre vårt land hade varit om Socialdemokraterna hade hållit fast vid den klokskapen. Vi hade kunnat göra något betydligt bättre av den tid som denna debatt tar för oss.

Låt oss slå fast vad det är vi talar om: 340 000 elever går i dag i skolor, förskolor och gymnasier som drivs av aktiebolag, 50 000 personer har privat hemtjänst och ungefär 240 000 anställda berörs av det som vi nu diskuterar. Det är en stor del av den svenska välfärden, och det är en del av denna välfärd som är här för att stanna.

Den svenska modellen utvecklas hela tiden. Vi är nu en förkrossande majoritet av svenskarna som tar för givet att den svenska modellen bygger på gemensam skattebaserad finansiering, vilket innebär att den finns tillgänglig för alla och att alla har möjlighet att välja, oavsett plånbok.

Valfriheten i Sverige är inte något som bara de som har råd kan ta del av, utan tvärtom är den något som alla, åtminstone de som har turen att bo i rätt kommun, har möjlighet att ta del av. Tyvärr finns det de som har oturen att bo i socialdemokratiskt styrda kommuner – jag själv är en av dem – där välfärden och valfriheten fortfarande är kraftigt begränsade. Detta ska vi självfallet göra något åt.

Herr talman! De som sitter och lyssnar på en sådan här debatt – på tv eller här i kammaren – kanske ställer sig frågan: Vem ska man lita på egentligen? Jag tycker att vi har fått en ganska väl sammanfattad genomgång av alla studier och forskningsrapporter som har tagits fram de senaste åren när det gäller den svenska välfärden och privata aktörer inom denna. Sanningen är att det är ganska spridda skurar. Det finns publikationer och annat som kommer fram till att de kommunala verksamheterna överpresterar på vissa punkter, medan det finns de som kommer fram till att de privata överpresterar på andra punkter. Det är en komplex bild vi har att hantera.

Detta är ett område som är dåligt lämpat för förenklingar och svartvita beskrivningar. Låt oss därför hantera frågan som så komplex som den är. Vi måste helt enkelt lägga det på oss själva att gå vidare med politik som ser verkligheten i all dess komplexitet och löser de problem som finns på riktigt. När det gäller den proposition som nu lagts på riksdagens bord är det oklart om den löser några problem över huvud taget. Den leder sannoligen inte till vare sig ökad kvalitet eller valfrihet.

Många talar om valfriheten som att det har gått för långt eller att det skulle vara för mycket. Det är ett enormt storstads- och Stockholmsper-

spektiv. I stora delar av landet finns det inget att välja på. Det är kommunala monopol när det gäller hemtjänsten. Det finns väldigt få friskolor, oavsett om det gäller förskolor eller gymnasier, och det finns alltför lite valfrihet i välfärden.

Vi ser till exempel inom skolan att det är i de kommuner där det är allra minst valfrihet – få saker att välja mellan – som resultaten släpar efter. Detta är dåligt, och den svenska välfärden och valfriheten i välfärden måste utökas och förbättras snarare än något annat.

Herr talman! Jag kan konstatera att vi talar om sak, men vi måste också tala om form. Vi kunde alla se för tre år sedan exakt vad som skulle hända i dag. Det har stått klart under lång tid att detta är en politiskt död process. Det har stått klart under lång tid att det inte kommer att bli något av detta. Tänk om man i stället hade försökt komma fram där det faktiskt går att komma fram och nå resultat där det faktiskt går att nå resultat. I stället har vi haft en mandatperiod full av repriser av förra valrörelsens diskussioner.

Jag och Ardalan Shekarabi, som inte här just nu men som ska upp i talarstolen lite senare, möttes i morse för en debatt om detta i Svd:s *Ekonomistudion*. När vi satt i väntrummet stod TV3 på, och där kördes sitcomen *The Nanny*. Den var gammal och tråkig när jag var ung, eller åtminstone yngre. Det jag tänkte var: Går den fortfarande? Jag får ungefär samma känsla när jag hör denna debatt. Går dessa argument fortfarande? Har vi inte kommit vidare, och borde vi inte komma vidare? Sanningen är: Jo, det är hög tid att göra det.

Låt oss nu rösta ned detta ogenomtänkta förslag, vilket vi kommer att göra, och sedan gå vidare där det faktiskt finns en politisk grogrund. Vi kan komma överens om tuffare kvalitetskrav. Det kan till exempel handla om att se de problem som nu diskuteras och som måste få en lösning.

Det är oroväckande med betygsinflation, oavsett var den uppstår. Vissa beskriver betygsinflation som att det är ett problem bara i den privat utförda utbildningen men inte i den kommunala. Sanningen är självfallet att betygsinflation ska bekämpas oavsett var den uppstår. Ett sätt som skulle kunna leda i rätt riktning är det vi nu diskuterar och som vi borde besluta om, nämligen centralt rättade nationella prov, som skulle kunna vara en motkraft.

Andra problem som nu diskuteras – självfallet är de problem – är när skolor med mycket kort varsel försvinner. Det är ett uppenbart problem, och där behövs kanske tydligare statliga riktlinjer. Men att skolor lägger ned och försvinner – vi har hört två exempel under debattens gång: John Bauer och något i Karlstad – kan inte vara ett problem bara när de är privata.

Var fanns upprördheten från vänster när den då socialdemokratiskt styrda Nordmalings kommun lade ned ett antal byskolor under jullovet? Julavslutningen var på byskolan, men sedan när det var dags att börja igen efter trettonhelgen var skolan borta. Det är lika orimligt, inte sant? Om vi köper att detta är ett problem måste vi ju lösa det, oavsett om det är en privat, ideell eller offentlig utförare som står för problemet.

Vägen framåt är att vi släpper de ideologiska skygglapparna, sätter oss ned och kommer överens om riktlinjer som styr mot det vi vill ha, nämligen ökad kvalitet och valfrihet i hela landet.

Herr talman! Jag tror att Ulla Andersson har helt rätt. Jag ser många förvånade blickar i lokalen. Det är inte ofta det händer, men när det händer

ska det lyftas upp. Ulla Andersson hade helt rätt här tidigare i diskussionen när hon sa att detta är tack vare Vänsterpartiet. Detta är uppenbart en eftergift till Vänsterpartiet.

Låt oss nu sätta stopp för denna olyckliga parentes i den svenska välfärdsdebatten. Nu röstar vi ned detta förslag, går vidare i våra liv och ser till att de regler vi lägger på plats och den utveckling vi vill ha inom välfärdssektorn leder till kvalitet och valfrihet, inte till Vänsterpartiets nycker. (Applåder)

Anf. 51 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för berömmet. För Vänsterpartiet är vallöften viktiga. Vi tycker inte att de är irrelevanta, som andra partier, till exempel Sverigedemokraterna, har gjort här i talarstolen före mig.

Jag har en fråga till Emil Källström: Har Centerpartiet funderat över hur det blir när aktiebolagslagens mål att bereda ägaren vinst är det överordnade målet, med den selektering som detta innebär?

Har ni funderat något över varför privata friskolor framför allt etablerar sig där barn med föräldrar med lång utbildning bor? Kan det vara så att man gör detta därför att man tror att dessa barn har mindre behov och att man på så sätt kan tjäna mer pengar?

Har Centerpartiet funderat något över varför privata vårdcentraler etablerar sig där de friskaste människorna förväntas bo? Kan det vara så att det är där man tror sig tjäna mest pengar?

Har Centerpartiet funderat något över varför de privata friskolorna, till exempel här i Stockholm, i genomsnitt ger flera tusen kronor mindre i lön till en lärare eller varför en undersköterska i äldreomsorgen tjänar mycket mindre i den privatiserade äldreomsorgen än i den kommunala?

Kan det vara just som i aktiebolagslagen, det vill säga att det övergripande målet är att bereda ägaren vinst? Eller gör Centerpartiet någon annan analys av detta?

Anf. 52 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra Ulla Andersson att Centerpartiet på alla relevanta punkter gör en annan analys än Vänsterpartiet. Det gäller inte bara detta område.

Det som Ulla Andersson ger uttryck för är egentligen den enda rimliga hållningen, förutom den som Centerpartiet och Alliansen står för. Det som du argumenterar för, Ulla Andersson, är i själva verket ett förbud mot aktiebolag i välfärdssektorn. Det är en hållning som jag inte delar men som jag skulle respektera om det var det som vi skulle rösta om.

Ulla Andersson argumenterar emot själva tanken att ha aktiebolag i välfärdssektorerna. Sedan kommer hon att rösta för ett förslag som innebär att de får fortsätta att finnas. Det tycker jag är märkligt.

Vår linje är att värna den valfrihet som vi har. Vi tror att aktiebolagen som nu har funnits i 20 år i svensk välfärd kommer att fortsätta att finnas där. Vi lagar efter detta läge och utvecklar både valfrihet och kvalitet. Det är så att säga det som är grundtanken i Centerpartiets politik.

Jag har en motfråga till Ulla Andersson. De problem som vi ser inom välfärden, är de lika illa oavsett vem som står för problemen? Jag var inne på det i mitt anförande. Är det lika illa när Nordmalings kommun lägger

ned tre byskolor under jullovet som när en privat aktör gör samma sak? Det var en socialdemokratisk majoritet, stödd av Vänsterpartiet, som gjorde detta. Jag såg ingen upprördhet från Ulla Andersson. Jag tycker att problemen är lika illa oavsett om det handlar om en privat aktör eller om en kommun. Vad tycker Vänsterpartiet?

Anf. 53 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Emil Källström svarade över huvud taget inte på mina frågor. Jag frågade om ni har gjort någon analys av varför dessa välfärdsföretag etablerar sig just där de friskaste människorna förväntas bo. Varför etablerar sig privata vårdcentraler just där de friskaste människorna förväntas bo? Varför etablerar sig de privata skolbolagen just där de elever som anses ha lättast att uppnå kunskapsmålen bor? Varför etablerar de sig just där? Kan det ha något att göra med att de framför allt vill ha pengarna som mål? Det blir ju konsekvenser. Välfärden dräneras på resurser.

Den utredning som du, Emil Källström, har kritiserat mycket hårt visar nämligen hur pengar går just till annat än de faktiskt är avsedda för. Det handlar om nästan 5 miljarder kronor under 2015. År 2017 gjorde de tio största koncernerna över 3 miljarder i vinst. Tänk hur mycket dessa pengar hade behövts till sjukvården och till skolorna, inte minst för att rädda byskolor.

Jag hoppas att du kan svara på detta, Emil Källström. Anser ni att vinsten och inte verksamheten är målet? Kan det vara en bakvänd ordning när vinstintresset styr?

Är det rimligt, Emil Källström, att det är tre gånger så hög avkastning i den privatiserade äldreomsorgen som det är för att driva och äga en bank? Är det rimligt att det är dubbelt så hög avkastning för att driva en privat skola som för att äga och driva en bank? Jag tror inte att väljarna tycker det. Vänsterpartiet tycker definitivt inte det. Det är därför som vi vill reglera vinsterna i välfärden. Centerpartiet tycker att det ska vara oreglerade vinstuttag i välfärden i all evinnerlig framtid, verkar det som, oavsett konsekvenserna.

(Applåder)

Anf. 54 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Ulla Andersson började med att kritisera mig för att inte svara på frågan. Sedan ägnade hon sina två minuter åt att inte tillnärmelsevis svara på frågan om problemen är lika illa oavsett om det är fråga om kommunala eller privata utförare. Jag kan bara tolka detta som att problem bara finns i den privat utförda välfärden. När samma problem uppstår i den offentliga verksamheten är det ingen fara. Jag tycker att det är en konstig hållning.

Ulla Andersson ställde en mängd nya frågor. Men egentligen hade alla samma tema, och det var att Ulla Andersson misstolkar, till synes medvetet, verkligheten. Sedan förväntas jag svara på om jag tycker att Ulla Anderssons misstolkningar är rimliga eller inte.

Jag skulle kunna göra det ganska enkelt för mig. Jag tycker att det är ganska orimligt att, som Ulla Andersson, bara portionera ut delar av verkligheten och säga att man beskriver hela verkligheten.

När det gäller exemplet med byskolor är tydligen ett sätt att rädda byskolor att nu stänga ned möjligheterna för nya aktörer och för valfrihet.

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Jag har nyheter till Ulla Andersson. Det enskilt viktigaste för att rädda kvar skolor på landsbygden i Sverige – i min del av landet och i Gävleborg som Ulla Andersson kommer från – är just möjligheten för nya aktörer att starta verksamhet när kommunen drar sig undan. Det är de offentliga aktörerna som framför allt driver mot centralisering. Då är det fantastiskt bra att kunna ha denna ventil, det vill säga att aktiebolag eller föräldra- eller personalkooperativ faktiskt värnar om de små enheterna.

Valfriheten är ett sätt för människor att själva utveckla välfärden och se till att den är som de själva vill ha den. Det är det som valfrihet handlar om.

Om vi lägger all makt i politikernas händer finns det ingen möjlighet för den enskilde att påverka. Det tycker jag är dåligt.

Anf. 55 MATHIAS SUNDIN (L):

Herr talman! Låt mig resonera lite grann om vinst och förlust. Vänsterpartiet skrev nyligen en artikel där de gav sig på nätläkarna, eller videoläkarna, som vi har sett poppa upp de senaste två tre åren. Vänsterpartiet anklagade dem för allt möjligt dåligt. Men en anklagelse lyste med sin frånvaro, nämligen den om övervinster. Vänsterpartiet anklagade inte nätläkarna för att göra övervinster eller vinster över huvud taget.

Varför gör de inte det? Jo, därför att nätläkarna går med stor förlust. De går med hundratals miljoner i förlust, inte för att de driver dåliga bolag utan för att de bygger upp en ny verksamhet. Det är investerare och långivare som tar dessa förluster för att Kry, Mindoktor.se, Doktor 24, Doktor.se och så vidare ska kunna bygga upp sina verksamheter och längre fram, förhoppningsvis, göra vinst. Risken är naturligtvis stor att de aldrig gör en vinst. Det är en helt ny bransch som de bygger upp. Möjligheten att just det bolag som du har satsat på ska bli en av vinnarna är ganska liten. Om möjligheten att i framtiden göra vinst inte alls finns eller är några tiondelar av omsättningen är det väldigt få, eller snarare ingen, som kommer att riskera några hundra miljoner för att uppnå detta.

Denna utveckling med nätläkarna har inte skett i det offentliga, eftersom det offentliga inte har någon större tolerans för förluster. Det offentliga investerar inte hundratals miljoner i en sådan utveckling om de inte blir tvingade till det av just konkurrensskäl. Det är det som vi nu ser när det handlar om digital vård.

Entreprenörerna bakom dessa bolag har sett en möjlighet att lösa ett problem inom välfärden, nämligen dålig tillgänglighet och långa väntetider i vården.

Vänsterpartiets artikel inleds med något som skulle kunna få vilken reklambyrå som helst att slå sig för bröstet. Man skriver: Ett klick i mobilen, och några minuter senare har du kontakt med en läkare som ställer diagnos och skriver ut recept.

Anledningen till att vi i dag har möjlighet att med ett klick i mobilen få kontakt med en läkare är vinst, eller möjligheten till vinst. Utan möjligheten att göra vinst hade detta inte skett. Utan möjligheten att göra vinst hade dessa entreprenörer, långivare och investerare aldrig riskerat årtal av förluster.

Nätläkarna skiljer sig såklart inte från andra företag inom välfärden. Om du ska starta en skola behöver du en lokal att vara i. Nästan aldrig är den lokalen anpassad för att vara en skola eller tillräckligt fräsch för att

vara en skola. Du behöver pengar för att renovera den. Ingen lånar ut pengar till en renovering om företaget aldrig kommer att kunna göra något annat än en minimal vinst. Då kan man inte bygga upp en buffert för dåliga tider. Då kan man inte investera i innovation och utveckling av en verksamhet som just i början är förlustbringande men som på sikt kan leda till bättre kvalitet och större effektivitet, vilket ger just vinst.

Det är därför, tror jag, som jag hör så mycket om att friskolorna är snabbare än de kommunala skolorna på att börja använda artificiell intelligens som stöd i undervisningen. Det kan leda till just högre kvalitet och bättre effektivitet, vilket kan ge högre vinst. Om någon kan driva en skola med högre kvalitet och lägre kostnader är detta något vi ska belöna, inte förbjuda.

Naturligtvis finns det företagare som försöker ta sig en annan väg till vinster, nämligen att dra ned på kvaliteten. Sådant kan löna sig på en marknad med dålig konkurrens, dåligt utformade regelverk och dålig granskning från medier och politiker. Vi behöver ett bättre regelverk i Sverige, vilket vi har debatterat alldeles nyligen och vilket vi har föreslagit från Alliansen, men jag tycker att vi står oss rätt väl på de andra punkterna.

Om det är så att det i en bransch uppkommer övervinster – hur man nu exakt ska definiera detta – beror det ofta på dåligt fungerande konkurrens. Men på en fungerande marknad med tydliga regelverk, tydlig granskning och öppenhet ökar övervinster eller höga vinster incitamenten för andra att ge sig in i den branschen. Incitamenten ökar för andra entreprenörer att starta företag och bedriva verksamheten bättre till lägre kostnad. Därmed pressas vinsterna ned.

Herr talman! Vad vill då Vänsterpartiet göra när de inte kan förbjuda nätläkarna att göra förlust? Jo, de skriver att landstingen ”ska ansvara för utvecklingen av digital vård”. Det vore ett effektivt sätt att kraftigt bromsa utvecklingen med digital vård i Sverige.

Vi ska låta valfrihet för elever, föräldrar, patienter, funktionsnedsatta och andra finnas kvar inom välfärden. Vi ska låta kreativitet, nya infallsvinklar och entreprenörskap finnas kvar inom välfärden. Förbjuder vi vinst bromsar vi detta. Förbjuder vi vinst kommer vi att tappa dem som vågar göra förlust för att bygga upp något nytt.

Herr talman! Förbjuds vinst i välfärden så förbjuds förlust i välfärden. Det vore en stor förlust för välfärden.
(Applåder)

Anf. 56 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Hög kvalitet i skolan, vården och omsorgen är en förutsättning för ett sammanhållet Sverige där vi kan ge alla människor likvärdiga förutsättningar och stöd oavsett bakgrund eller bostadsort. Vi har alla därför höga ambitioner för välfärden. Svensk skola, sjukvård och omsorg ska tillhöra de bästa i världen. Det är därför debatten och reformviljan för den svenska välfärden måste handla om hur vi kan säkra en välfärd med hög kvalitet och bibehållen valfrihet.

Men en annan bild har tonat fram i Sverige den senaste mandatperioden, en mer problematisk bild.

Jag hävdar att vi har en kris i äldreomsorgen. Fler än 5 000 personer får vänta mer än tre månader från ett positivt beslut tills de får plats på särskilt boende. Denna siffra är stigande vad avser de närmaste åren, och

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

kommuner skulle behöva all hjälp och allt stöd som kan uppåddas för att klara av att leverera till det behov som finns.

Vi har skolverksamheter där skiftande resultat redovisas. En del skolor redovisar väldigt bra resultat. Andra skolor borde vi fokusera på för att hjälpa dem till bättre resultat och kvalitet. Valfriheten har blivit naturlig. Elever och föräldrar använder den för att kunna välja den skola man tror passar bäst för den enskilde eleven. Skolverksamhet där konkurrensincitamentet höjer kvaliteten höjer personalen, eleverna och föräldrarnas möjlighet till inflytande.

I detta läge föreslår regeringen ett vinsttak som de facto innebär att var femte äldreboende måste läggas ned på sikt och att nästan 40 procent av den förväntade utbyggnaden av äldreomsorgen, som hittills sett ut att ske privat, uteblir. Det här beslutet skulle innebära att det underskott av platser som vi har inom äldreomsorgen ökar drastiskt. Regeringen tar inte platsbristen på allvar.

Det vinsttak regeringen föreslår kommer att innebära att de mindre fristående skolorna över tid kommer att få lägga ned, då möjligheten till buffert och tryggheten för eleverna inte kommer att kunna garanteras ur ett ekonomiskt perspektiv.

Förslaget om att begränsa vinster i välfärden är för mig ett angrepp på hela vårt samhälles sätt att fungera. Staten ska gå in och reglera hur hög vinsten får vara i ett visst företag. Vad kan bli konsekvensen i förlängningen? Vilka företag anser sig regeringen nödgad att i framtiden reglera vinsterna för?

Ett incitament för kvalitetsutveckling och valfrihet tas i princip bort. Detta sker för att Vänsterpartiet ska stödja den socialdemokratiska regeringen. Då måste den göra saker som försämrar för Sveriges äldre och för eleverna. Detta måste även för en socialdemokrat kännas alldeles fel.

Regeringen och Vänsterpartiet har en majoritet emot sig. Det vet man om när man bereder propositionen. Ändå lägger man fram den. Man vill ha vinster i välfärden som slagträ inför valet och vända bort blicken från det faktum att välfärden är i kris och behöver riktiga reformer inför framtiden. Det hade varit klädsamt om debatten i stället hade handlat om kvaliteten inom skolan och äldreomsorgen, hur vi får fler äldreboendeplatser eller hur vi kan kapa köerna inom sjukvården och öka tillgängligheten inom sjukvården.

Förlorarna i detta spel är de äldres omsorg och ca 340 000 elevers skola, som nu hamnar i ett osäkert läge. Riskerna vi tar med en sådan här debatt är att 3 435 företag och ekonomiska föreningar blir osäkra om framtiden och inte känner stödet från oss här i denna kammare.

Företagsägande handlar i grunden om rätten till inflytande och möjligheten att få ekonomisk ersättning via vinstutdelning. Möjligheten till vinstutdelning skapar incitament att utveckla verksamheten mot högkvalitativa tjänster som andra faktiskt väljer. Det finns inget välfärdsföretag som finns kvar om det inte finns sådana som väljer det.

Riskerna med att starta som företagare är stora. Många gör det trots riskerna, men allt fler avstår på grund av att spelreglerna är tuffa och att man hela tiden ändrar förutsättningarna. Vi som kristdemokrater anser att företagande är bra för konkurrensen, bra för ökad kvalitet och utveckling av kvaliteten inom omsorgsverksamheterna samt bra för kostnadskontroll.

Alternativet, att få tillbaka situationen att vi bara har kommunala verksamheter och inga fristående, vore att gå tillbaka 50 år i tiden.

Kvaliteten ska sättas i främsta rummet, menar vi. Med högre och bättre krav kan vi bibehålla idérikenomen från alla dessa företagare, samtidigt som vinsterna inte kan nå alltför höga höjder. Ett vinsttak stryper i praktiken denna utveckling. Det blir nästan omöjligt att utveckla och investera i verksamheterna. Då försvinner många av företagen, och brukarna och eleverna blir utlämnade till de kommunala inrättningarna. Vi vill verkligen inte ha det så.

Förslaget om att sätta ett tak på 7 procent av operativt kapital slår med precision mot dem som vi gärna ser är kvar, det vill säga mot dem som har varit anställda i kommunal verksamhet men har en idé om att jobba på annat sätt och kanske har andra idéer om hur man borde kunna öka kvaliteten. De som missgynnas är dessa personer, som vill ta steget att bli företagare men inte har några stora pengar på banken som gör att de kan köpa en fastighet eller annat. De har sin kunskap, sitt engagemang och sin vilja till kvalitetsutveckling.

De som finns i dag kommer långsamt att försvinna bort, då bufferten sakta kommer att försvinna. De som klarar sig med Socialdemokraternas förslag är de som kan köpa fastigheter eller på annat sätt öka det operativa kapitalet. De kan fortsätta som tidigare, men de som vi värnar, de mindre företagarna, som mestadels är kvinnor, kommer att slås ut.

Förslaget innebär en långsam död för välfärdsföretagen. Detta är en marknad med många kvinnliga företagare och en marknad som mår väldigt bra av konkurrens för att öka kvaliteten och vidareutveckla verksamheterna.

En rolig ekvation som regeringen har gjort och som visar att man gjort en tankekurva är att man räknar med att de miljarder man förväntar sig i övervinster på något sätt skulle kunna stärka den kommunala verksamheten. Problemet är bara att kommunal verksamhet ligger på samma kostnadsnivå eller högre kostnadsnivå än de fristående verksamheterna. Det betyder att tillskottet blir noll kronor eller en förlust för kommunerna. Verksamheten måste ändå bedrivas av någon annan, och kostnaden finns där ändå.

Summan blir att man borde titta framåt i stället för att använda en retorik jag trodde vi lämnat bakom oss. Stärk kvaliteten och hitta sätt att mäta kvaliteten på ett bättre sätt. Lär oss att göra bra upphandlingar som är inriktade på vad vi förväntar oss i kvalitet i stället för att summan på sista raden är det viktigaste.

Vi som parti tror att vi behöver välfärdsföretagen. De tar risker, de skapar kvalitet och de skapar konkurrens. Vi värnar gärna om möjligheten till valfrihet. Vi kristdemokrater ställer oss bakom utskottets förslag och säger därmed nej till ett vinsttak.

(Applåder)

Anf. 57 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! ”Ett problem har dock varit att borgerligheten har avfärdat all kritik mot skolmarknaden som om det vore ett dolt försök att inskränka individens möjlighet att välja skola. Även kritik som har varit såväl befogad som saklig har ignorerats. Jag menar att många tongivande politiker

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

inom borgerligheten har gått skolkoncernernas ärenden i stället för att verka för ett så välfungerande skolsystem som möjligt.”

Fru talman! Dessa var inte mina ord. Dessa ord var citat ur en artikel författad av förbundsordföranden för Moderata ungdomsförbundet, en efterträdare till Niklas Wykman och Ulf Kristersson.

Fru talman! Jag har varit politiskt aktiv sedan 1993. När jag blev politiskt aktiv var talman Urban Ahlin en nybliven riksdagsledamot som ansågs vara talangfull. Inte någon gång under de år som jag har varit politiskt aktiv har jag varit med om situationer där moderata, liberala och sverigedemokratiska väljare gått fram till socialdemokrater för att skriva under en politisk namninsamling. Men det har jag upplevt under de senaste dygnet och veckorna när jag har varit ute med namnlistor för att få in namnunderskrifter för att stoppa vinstjakten i välfärden.

Folk har kommit fram till mig och berättat att de röstat på Moderaterna i flera val men har så svårt att förstå kampen för att tillåta obegränsade vinstuttag från välfärden. Folk har kommit fram och sagt att de kanske funderar på att rösta på Sverigedemokraterna men har så svårt att förstå att Sverigedemokraterna som parti sviker sina egna vallöften och nu försvarar läckaget ur svensk välfärd.

Det är märkligt att vi har en situation där en majoritet av de borgerliga väljarna, en majoritet av de sverigedemokratiska väljarna, tar strid mot sina egna partier och kräver att den svenska staten återtar kontrollen och säkerställer att vi lever upp till den rimliga förväntan som finns. Den innebär att svenska skattebetalares pengar används till svensk välfärd och skola och inte lämnar välfärdsverksamheten.

Varför gör de borgerliga och sverigedemokratiska väljarna den bedömningen? Varför hamnar de i konflikt med de partier som de annars sympatiserar med i andra frågor, fru talman? Svaret kan man finna när man reser runt i Norden. Jag har gjort det under de här åren. Jag har mött borgerliga ministerkollegor i Danmark, i Finland och i Norge.

Jag har ställt frågan till dem: Mina vänner, ni har ju en högermajoritet i era parlament. Ni har möjlighet att driva igenom en skolreform i Danmark, i Norge och i Finland och göra det som svensk borgerlighet gjorde här i början av 90-talet, att släppa in det kommersiella vinstintresset i norska, danska och finska skolan. Varför gör ni inte det?

Det svar jag har fått, fru talman, får mig att skämmas. Det svar jag har fått vid samtliga tillfällen har varit: Vi har ju sett hur det har gått i Sverige. Det är bakgrunden till varför det norska högerpartiet Høyre, det liberalkonservativa partiet i Danmark och de borgerliga partierna i Finland motsätter sig vinstjakten i skolsystemen. De har sett hur det har gått i vårt land.

Fru talman! Vi politiker har en skyldighet gentemot medborgarna att kontinuerligt utvärdera den politik som har förts och kontinuerligt, brutalt, justera våra egna ställningstaganden och slakta heliga kor. Vi har ingen rätt att driva en politik med ideologiska skygglappar, utan det är vår skyldighet att se resultatet av den politik som förts och se om saker och ting behöver förändras.

Jag har några frågor till de borgerliga vänner som deltagit i denna debatt och till de sverigedemokrater som nu kommer att fälla avgörandet och fortsatt ge stöd till obegränsade vinstuttag ur svensk välfärd. Har svensk skola blivit bättre sedan vi släppte in kommersiella aktörer i början av 90-talet? Har resultaten i svensk skola förbättrats? Har jämlikheten i

svensk skola förbättrats sedan internationella riskkapitalister gått in och tagit över en dominerande position i den svenska gemensamt finansierade skolan?

Fru talman! Jag har besökt många äldreboenden under de senaste månaderna. Jag har träffat många undersköterskor. Det har varit undersköterskor som jobbar i de offentliga verksamheterna och undersköterskor som jobbar i privata äldreboenden. Det finns anledning för den här kammaren, för regeringen och för Sveriges Kommuner och Landsting att genomföra en självkritisk analys av hur undersköterskor har behandlats i vårt land. Det är bara att titta på lönenivåerna.

När man har mött de undersköterskorna och mött de arbetsvillkor de har, oberoende av om det är offentlig regi eller privat regi vi talar om, är det helt oförståeligt att det i dag finns en riksdagsmajoritet med Sverigedemokraterna i spetsen som försvarar en modell där undersköterskor i genomsnitt tjänar 1 800 kronor mindre i månaden om de råkar jobba i privata äldreboenden och hemtjänstföretag. Det är 1 800 kronor mindre!

Vi kan sätta stopp för detta. Vi kan på torsdag få en lagstiftning i denna kammare som begränsar vinsterna i välfärden den 1 januari 2019. Det skapar legitimitet och folklig förankring för det system vi har i välfärden. Det löser den ideologiska tvist som funnits i svensk politik sedan mitten av 80-talet. Ansvaret är riksdagens. Regeringen har lämnat förslaget.

Till skillnad från Finland, Danmark och Norge och många länder på den europeiska kontinenten vill vi inte helt förbjuda vinstuttag ur välfärden och skolan. Det är den ordning som gäller i övriga Europa. Vi går inte så långt. Vi är beredda att ha ett system som tillåter en rimlig avkastning på insatt kapital, till skillnad från i andra länder.

Är då riksdagen beredd att ta sitt ansvar? Eller har Moderata samlingspartiet, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna bestämt sig för att försvara obegränsade vinstuttag ur svensk välfärd? Då kommer väljarnas dom att vara hård. Väljarna har inget alternativ att inte betala skatt. Den här kammaren tvingar väljarna, medborgarna och invånarna i vårt land att betala skatt. Då är det rimligt att den här kammaren säkerställer att skattebetalarnas pengar också används till svensk välfärd – till det de är avsedda för.

Det är riksdagen som har bollen på torsdag. Jag vädjar till alla riksdagsledamöter att ta sitt ansvar och komma ihåg vilka förpliktelser vi har mot svenska medborgare och invånare i vårt land.

(Applåder)

Anf. 58 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Vi har hört ett engagerat inlägg från Ardalan Shekarabi. Jag vill börja med att säga att det är bra att statsrådet är här. När viktiga och kontroversiella frågor avgörs är det värdefullt att regeringen, som lägger fram förslagen, är på plats och deltar i debatten. Allt annat vore givetvis ansvarslost.

Det är kanske särskilt bra med tanke på att regeringen, vad det verkar, kommer att förlora voteringen efter en rätt illa skött process som också är väldigt politiserad på ett ideologiskt sätt – långt ifrån den verklighet där lärare, elever och andra befinner sig.

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Ardalan Shekarabi har ett högt tonläge. Det låter nästan som på teatern, kan man säga. Men det kanske inte är så välförankrat i den grå och pragmatiska vardag där de flesta människor befinner sig. Det är välkänt för de flesta att den kommunalisering av skolan som Göran Persson genomförde inte har varit bra för den likvärdighet som Ardalan Shekarabi efterfrågar. Det är utvärderat och tydligt visat att det ligger till på det sättet.

Visst, man kan absolut behandla svenska folket som om de vore barn och försöka blanda bort korten, finta och så vidare. Men det blir inte bra. Man förlorar legitimitet, och demokratin tar skada.

Om det nu är så att Moderaternas väljare står i kö för att i stället rösta på Socialdemokraterna är det väl så, och då får vi se hur det går i valet. Jag tror att politiskt ledarskap och att vinna folks förtroende handlar om att inte vara populist utan att våga stå för någonting som också kan vara jobbigt ibland när det inte är så lätt.

Därför undrar jag: Kommer du att acceptera riksdagens beslut och lägga ned detta nu och gå vidare?

Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Tack, Niklas Wykman, för frågan! Jag anklagas för att vara populist. Jag vill påminna om att jag var djupt engagerad i frågan om en regionreform i Sverige under denna mandatperiod. Mycket kan man säga, men det är knappast populistiskt att driva den typen av strukturreformer. Och det gick ju som det gick med den frågan.

Jag vill gärna påminna Niklas Wykman om att Moderata samlingspartiet för två år sedan meddelade svenska folket att man föreslog ett system där man ville införa vinstförbud för skolor som gick dåligt eftersom man såg ett samband mellan vinst och kvalitet. Det var ett utspel som hanterades av den förra moderata partiledaren Anna Kinberg Batra. Det skrevs flera artiklar där Moderaterna erkände att skolan och välfärden inte kan fungera som en marknad.

Jag vill också påminna Niklas Wykman om att Anders Borg och flera andra moderata och borgerliga ministrar i den förra regeringen inför förra valet, 2014, sa följande: I svensk välfärd ska inte riskkapitalister finnas.

Var det ett vallöfte? Var det ett retoriskt grepp efter Caremaskandalen eller JB-konkursen? Eller var det ett ärligt konstaterande av att det ändå är lite märkligt att Sverige som enda land i västvärlden släpper in kommersiella aktörer? Och det är inte bara kommersiella aktörer, fru talman, utan aktörer med höga avkastningskrav? Är det inte rimligt att nu, efter flera decennier, konstatera att vi hade ett marknadsliberalt experiment men att det inte gick vägen? Det blev inte riktigt som vi hade förväntat oss.

Man behöver inte vara vänster, och man behöver inte vara socialist för att motsätta sig ett läckage ur den gemensamt finansierade välfärden.

Anf. 60 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Ardalan Shekarabi levererar igen ett gäng oneliners, angrepp och felaktiga eller möjligtvis urklippta citat som inte har med saken att göra. Han argumenterar som om han ville kasta ut bolag och vinstintressen ur välfärden. Men det vill han ju inte alls!

Ardalan Shekarabi hävdar tvärtom att det är viktigt att behålla vinstintressen, internationella koncerner och riskkapitalister. Det står till och med i det förslag som Ardalan Shekarabi har lagt på bordet och kanske till och med har läst själv, får man utgå ifrån.

Det blir väldigt konstigt för svenska folket att bli behandlat på det här sättet – lågkvalificerat, ointelligent, oinitierat och populistiskt. Om det vore så populärt att behandla svenska folket så borde det rusa i opinionen för de partier som gör det, till exempel Ardalan Shekarabis eget parti. Men så är det inte, för politik handlar om att stå upp för saker som är svåra.

Hemma vid köksbordet och när man själv får välja kan man absolut hoppas på att kunna äta chipspåsen utan att gå upp vikt. Man kan önska att det vore så. Men människor uppdrar till oss som folkets företrädare att se hela bilden. Om man vill ha valfrihet och valmöjligheter, om man vill lösa problem och om man vill klara demografin och så vidare finns det också behov av företagsamhet. Företagsamhet har vinst. Man kan välja att säga: Jag vill bara ha det ena av detta. Jag vill bara ha uppsidan, och jag vill aldrig ta ansvar för nedsidan. Jag är en sådan politiker som säger det som är populärt.

Men även detta ser folk igenom till slut, och nu har de sett igenom detta och dömer utifrån det. De dömer utifrån helheten och inte bara utifrån det som låter bäst.

Jag upprepar min fråga: Kan Ardalan Shekarabi nu tänka sig att lägga ned detta? Förslaget kommer att förlora i riksdagen. Kan vi sedan ha en riktig välfärdsdiskussion, till exempel om de vårdköer ni har orsakat?

Anf. 61 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan återigen, Niklas Wykman! Vi kommer inte att lägga ned detta.

Svenska folket förväntar sig att vi fortsätter att kämpa mot vinstjakten i svensk välfärd – för de betalar skatt, fru talman. De betalar hög skatt i Sverige. Denna höga skatt är tänkt att gå till att anställa fler undersköterskor och fler lärare. Den är tänkt att gå till att höja kvaliteten i välfärden.

Vi har inte rätt att beskatta vår befolkning i syfte att möjliggöra vinstutbetalningar till ägare i den offentligt finansierade välfärden. Det är överbeskattnings, fru talman, och vad jag känner till borde en liberalkonservativ politiker motsätta sig en överbeskattnings av folket.

Vad människor gör med sina privata pengar och sitt privata kapital lägger jag mig inte i. Nu talar vi om skattepengar, som vi med tvång tar in för att finansiera äldreomsorgen. Vi kan konstatera att vi under 2015 hade ett läckage på minst 4,7 miljarder kronor. Det är 10 000 undersköterskor, fru talman.

Jag har under de här åren, när jag har besökt många äldreboenden, aldrig mött en undersköterska som tackar nej till ännu en kollega. Om vi ska höja kvaliteten i äldreomsorgen måste vi öka bemanningen. Då är det en rimlig start att se till att skattebetalarnas pengar används till att anställa undersköterskor.

Detta är ingen extrem position. Det är den nuvarande svenska lagstiftningen som är extrem. Det är denna lagstiftning som sticker ut i jämförelse med alla andra länders.

Fru talman! Borgerliga politiker i Danmark, Norge och Finland är inte emot valfrihet. De levererar valfrihet. Det är fullt möjligt att kombinera

valfrihet med ordning och reda i välfärden och regler för hur skattebetalarnas pengar ska användas.
(Applåder)

Anf. 62 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Ardalan Shekarabi påminde om några av sina tidigare processer som har landat i ingenting. Detta är ytterligare ett sådant exempel. Det här hade i stället kunnat vara en mandatperiod då vi försökte komma överens om ett antal punkter för hur vi ska förstärka både kvalitet och valfrihet inom välfärden. Men det är väl helt enkelt så att det blir upp till nästa regering att ta de initiativ som borde ha tagits nu.

Kanske är det så att man blir pressad när man står inför ett nederlag. Det är kanske därför som det är ett högt tonläge. Det är kanske därför som min poäng som jag gjorde här i talarstolen – den handlade om det faktum att skolor ibland försvinner mycket snabbt och att det är ett problem och att vi i sådana fall måste betrakta det som ett problem oavsett vem det är som med kort varsel lägger ned en skola – tolkades av Ardalan Shekarabi på Twitter som att jag hade sagt att det *inte* är ett problem. Det är väl sådant man gör när pulsen är hög.

För att förstärka min poäng tänker jag ställa samma fråga till Ardalan Shekarabi som jag ställde till Ulla Andersson men inte fick svar på. Det här är en bra symbol för den fråga vi faktiskt talar om, för om man tycker att det är ett problem, vilket jag tror att vi båda gör, att skolor ibland försvinner med kort varsel och att det inte finns långsiktighet, är inte det då ett problem oavsett vem som står för denna kortsiktighet? Jag hörde ingen upprörd ton hos Ardalan Shekarabi när hans socialdemokratiska kollegor i Nordmaling lade ned ett antal byskolor över jullovet. Är det ett problem, Ardalan Shekarabi, att skolor ibland är väl kortsiktiga? Och i sådana fall: Ska vi inte hitta en lösning som gäller *alla* skolor och *alla* elever oavsett huvudman?

Anf. 63 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Tack, Emil Källström, för frågan och för debatterna under de senaste dygnet!

Det är klart att det är ett problem om det inte finns kontinuitet i skolan. Det är ju därför vi har satt igång arbetet med en utveckling av styrningen av den offentliga sektorn. Inom några veckor kommer vi att få betänkandet om en tillitsbaserad styrning av inte minst skolan. Vi kommer att behöva jobba mycket mer med kontinuitet och tillit gentemot professionerna, lärarna.

Jag vill påminna Emil Källström om att konkursen som vi talade om, JB-konkursen, föregicks av stora vinstutbetalningar. Orsaken till att JB inte kunde drivas vidare var att ägaren tog ut pengar – inte sina egna pengar utan skattebetalarnas pengar. Det är fullt lagligt att ta skattepengar som skulle ha gått till skolverksamhet, högre löner för personalen och fler lärare och dela ut dem i vinst. Det här är det enda landet i världen, vad jag känner till, fru talman, där det är lagligt att göra så. Några av de här bolagen skryter till och med om att de tar de här pengarna för att investera i skolor och förskolor i Norge och Saudiarabien. Vad jag känner till, fru talman, är det inte svenska medborgares skyldighet att finansiera investeringar i försko-

lor och skolor i Norge och Saudiarabien. Vi har tillräckligt mycket utmaningar i Sverige. Vi har tillräckligt mycket att göra med att förstärka välfärden. När man möter undersköterskorna som vittnar om underbemanningen inom äldreomsorgen blir man påmind om att vi behöver göra så mycket, både i privat regi och i offentlig regi, för att ge dem en ärlig chans att ge våra äldre bra kvalitet. En start är att se till att vi har några regler för hur skattepengarna ska användas så att vi får en högre bemanning.

Jag tittade på en av koncernerna inom äldreomsorgsverksamheten i går. De gjorde en vinst på över 600 miljoner kronor förra året. Är det inte rimligt att det finns regler om att de här 600 miljonerna ska återinvesteras i verksamheten?

(Applåder)

Anf. 64 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Ardalan Shekarabi har inte bara glömt att ta på sig slips i dag, utan han glömde också att svara på min fråga. Det här är en bra symbol för vad den här debatten handlar om. Om vi är överens om att det är ett problem med skolors kortsiktighet – det kanske är så att huvudmannen ska behöva garantera ett visst mått av kontinuitet och långsiktighet – är mitt svar: Låt oss då se om vi kan komma överens om regler som leder till just detta, alltså långsiktighet och kontinuitet och att de gäller lika oavsett huvudman. Ardalan Shekarabis lösning är att sitta och fippla och reglera i resultaträkningen och hoppas att det leder till det han säger att det ska leda till. Men det leder fel. Vi ska styra mot det vi vill ha. Vi ska styra mot kvalitet. Vi ska styra mot innovation och långsiktighet. Vi ska styra mot det vi vill ha direkt och inte ta omvägen via helt nya innovationer när det gäller att detaljreglera resultaträkningar för olika kategorier av företag.

Det här är en mandatperiod då vi hade kunnat sitta ned och komma överens om detta. Det skulle ha varit en väg fram, och det skulle ha inneburit att vi nu hade haft regler på plats som hade påverkat välfärdens aktörer här i dag. Det var ett av regeringens alternativ. Det andra var att ge sig in i en på förhand dödsdömd politisk process som vi redan på förhand visste skulle leda in i en betongvägg och sluta i ett magplask. Det är det vi nu står inför. Likt en bilolycka är det här ingenting man vill se, men det är svårt att hålla undan blicken när det sker. Vi måste komma vidare från detta politiska spel. Vi måste fokusera på de frågor där det finns vägar framåt och där det faktiskt händer någonting. Svenska folket är less på den här diskussionen. Nu vill vi se resultat. Låt oss ta oss dit.

Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Tack, Emil Källström!

Jag är benägen att hålla med om att svenska folket är trött på den här debatten. Det är dags att vi faktiskt sätter ned foten och inför ett regelverk för hur resurserna ska användas. Första gången den här debatten kom igång var i mitten av 90-talet, och sedan har frågan debatterats och debatterats. Inför varje val, när det har kommit upp skandaler, har borgerliga och socialdemokratiska politiker sagt: Det här är ett problem. Någonting måste vi göra, för vi ska inte ha kortsiktighet och riskkapitalister i välfärden. På torsdag är det första gången som riksdagen tar ställning till ett lagförslag. Det går att lösa den här frågan, och vi har en lösning på plats den 1 januari.

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

Emil Källström talar om att det behövs regelverk och att vi borde sätta oss och prata om regler för långsiktighet och finansiell stabilitet. Då måste jag tyvärr vara en glädjedödare och berätta för Emil Källström att riksdagen precis har funnit en majoritet för ett sådant regelverk med ägar- och ledningsprövning. Det innebär att vi för första gången får kontroll på vilka ägare som finns i välfärden. Det är naturligtvis ett lägsta krav som man måste ha på staten. Staten måste ha kontroll. Vi kan inte låta kriminella och andra typer av olämpliga aktörer ta sig in i välfärden. Vi måste ha krav på till exempel finansiell stabilitet. Därför kommer vi att få en lagstiftning på plats om ägar- och ledningsprövning.

Jag beklagar att Centerpartiet ställer sig utanför den här lagstiftningen och inte stöder den. Det är märkligt att Centerpartiet väljer att tillsammans med Sverigedemokraterna inta en ytterst extrem position som ger resultatet att kriminella aktörer kan etablera sig inom svensk välfärd. Det är inte acceptabelt att vi i dagsläget har ett regelverk som faktiskt tillåter kriminella att etablera sig i välfärden. Det är fullt lagligt för kriminella att komma in i välfärden och ta del av offentliga medel med dagens lagstiftning. Det borde inte vara så, och tack och lov finns det en riksdagsmajoritet för en ändring. Det är ändå en bra start, men vi behöver också regler för hur resurserna ska användas.

(Applåder)

Anf. 66 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Har svensk skola blivit bättre? Det frågade sig statsrådet Shekarabi med anspelning på hela den här debatten. Vad jag känner till är statsrådet tämligen högutbildad och borde rimligen kunna förstå skillnaden mellan korrelation och kausalitet. Korrelation implicerar inte kausalitet. Det tillstånd vi har i den svenska skolan har helt andra förklaringar, inte minst Socialdemokraternas vanstyre av densamma.

En minoritet av hela väljarkåren stöder det här förslaget. En majoritet av väljarkåren är överlag emot regeringens förslag. Våra väljare har vi på vår egen sida – därvidlag är jag inte ett dugg orolig. När man ställer frågan om det här som vi nu har pratat om i några timmar lite mer nyanserat och formulerar den så här: Är det viktigast att begränsa vinsterna eller är det viktigast att bibehålla valfriheten? svarar en majoritet av samtliga partiers sympatisörer – kommunistpartiet undantaget, för de struntar i kvalitet och vill bara bli av med allt som är privat – alltså såväl Sverigedemokraternas som Socialdemokraternas sympatisörer, att det är viktigast att behålla valfriheten. Så är det.

Vi har 340 000 barn och ungdomar som inte kommer att ha en skola att gå till om regeringen skulle få igenom det här. Blickar vi framåt kommer det att vara 400 000 fler unga i åldrarna 0–19 år om tio år. Det är mer än dubbelt så många kvinnor som män som driver företag inom välfärdssektorn. Frågar man lärarna som jobbar vid fristående skolor säger en majoritet av dem att de inte vill gå tillbaka till den kommunala skolan.

Jag har alltså två frågor: Hur ska kommunerna klara det här om tio år, med 400 000 fler unga, om man börjar avveckla välfärden som regeringen vill? Och – seriöst – vad har Socialdemokraterna emot kvinnliga företagare och kvinnlig företagsamhet? Jag begriper det inte.

Anf. 67 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Oscar Sjöstedt för frågan.

Oscar Sjöstedts antagande att alla de här bolagen skulle försvinna från välfärdsverksamheterna om det sätts en begränsning av vinsten motsvarande den avkastningen i övriga tjänstesektorn vittnar om en ganska skrämmande bild. Om de här bolagen är i välfärden för att tjäna mer pengar än man gör i övriga tjänstesektorn har vi definitivt fel typ av ägare i välfärden.

Min bild är att det inte alltid är på det sättet. Vi har massor med bolag som sköter sig och som har som huvudregel att de återinvesterar överskottet i verksamheten. Men det finns också de som är ute efter stora pengar, som tjänar stora pengar och som får ut stora summor från svensk välfärd.

Är det rimligt att vi sätter stopp för obegränsade vinstuttag och har någon typ av rimlig begränsning av vinsterna i välfärden? Ja, det tycker svenska folket. Det har svenska folket tyckt väldigt länge. Man kan också tycka att det är en rimlig position för den här kammaren.

Vad gäller orsakssamband och skolans utveckling kan vi ta del av internationell forskning. Om man inte orkar läsa alla forskningsrapporter har OECD hjälpt oss genom att sammanställa den forskning som har gjorts och som har analyserat den svenska skolutvecklingen. Utifrån denna sammanställning kan man definitivt konstatera att kommersialiseringen av svensk skola har påverkat skolresultaten.

Framför allt har kommersialiseringen av svensk skola påverkat professionen. Och om vi ska kunna nå kunskapsmålen i den svenska skolan måste vi erkänna en professionell autonomi för lärarna och gå ifrån den attack på svenska lärare som har pågått de senaste decennierna.

Vi måste erkänna att lärarna måste få större handlingsutrymme. Då måste vi ha mer tillitsbaserad styrning. Och det finns en konflikt mellan mer tillitsbaserad styrning och kommersiellt ägande som har stora vinster som mål.

Anf. 68 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Fru talman! När det gäller kommersialisering säger jag: absolut. Det som jag tror att den svenska skolan fortfarande lider av är kommunaliseringen av skolan. Det var lite före min tid egentligen. Men det problemet borde vi adressera. Det har vi tyvärr inte stöd för här i kammaren än, men några partier kanske ändrar sig i den frågan.

När det gäller rimlig avkastning har ni i praktiken lagt fram ett förslag, Ardalan Shekarabi, där rimlig avkastning sätts till 0 procent. Den effekten får det här förslaget i praktiken, eftersom ni har lagt fram ett så konstigt förslag.

När man pratar om vinster är det normala att prata om rörelsemarginal. Det normala brukar vara att ställa det i relation till omsättning. Men ni har använt ett begrepp som nästan ingen använder när man pratar om sådana här saker: operativt kapital. Men i tjänstesektorn är operativt kapital jättelågt, eftersom man inte har tunga och dyra inventarier. Det man har som är värdefullt är personal. Och personalens operativa kapital bokförs som noll.

I praktiken är lagförslaget ett vinstförbud. Den rimliga avkastningen sätts till 0 procent. Det är klart att ingen företagare vill investera tid, energi

och pengar om ett statsråd säger att den rimliga avkastning man kan förvänta sig är 0 procent eller kanske 0,2 procent.

Det är ganska komplex materia, men om vi kokar ned det blir effekten av ert förslag att de privata inslagen försvinner och man får ett offentligt monopol.

Vi föredrar valfrihet. Det har ett egenvärde. Om man är besviken på det kommunalt drivna äldreboendet eller den kommunala skolan kan man välja bort dem. Det gäller inte bara eleverna och de äldre. Det gäller löntagarna också. En majoritet av dem tycker att det är viktigt att det finns flera arbetsgivare att välja mellan.

Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Först måste jag upplysa Oscar Sjöstedt om att förslaget inte är 0 procent i avkastning, utan det är 7 procent plus statslåneräntan på insatt kapital. Det motsvarar den avkastning man har i övriga tjänstesektorn. Det är därför utredaren och sedermera regeringen har valt det här upplägget.

Långt innan jag blev statsråd tittade jag på detta och författade en rapport om olika sätt att begränsa vinsterna inom offentligt finansierad välfärd. Om man skulle välja en annan modell och använda sig av omsättningen skulle man erkänna att man ska ha en modell där man helt enkelt accepterar att till exempel var tionde krona försvinner från verksamheten. Varför ska vi ha en sådan regel?

Målet i den här kammaren måste vara att varje skattekrona ska användas till det som den är avsedd för. Det måste vara den rimliga förväntan man kan ha på den här församlingen. Allt annat är en förlust för skattebetalarna.

Om det är på det sättet att vi har 4,7 miljarder som vi kan avstå ifrån bör vi ha en debatt om vi ska sänka skatten med 4,7 miljarder eller använda de 4,7 miljarderna till något annat, till exempel till att höja pensionerna eller öka bemanningen inom äldreomsorgen.

Men nu ska vi erkänna att det är helt okej att acceptera att skattebetalarnas pengar lämnar verksamheten. Varför ska vi göra det? Vi måste värna om skattebetalarnas pengar. Sverigedemokraterna är väldigt tydliga inom andra politikområden med att det är viktigt att skattebetalarnas pengar används på rätt sätt. Då blir det märkligt att det på just det här området är helt okej att ha ett jättestort läckage, dessutom till skatteparadis – som vi har läst om – eller till investeringar i skolor i Saudiarabien eller Norge.

Det är bra med svensk export. Men det är väl också bra att bolagen står för de investeringarna med egna medel och inte med skattebetalarnas pengar.

(Applåder)

Anf. 70 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag träffade en välfärdsföretagare från Varberg och tog tillfället i akt att fråga henne vad hon skulle vilja säga till ministern om hon stod här. Jag tänker läsa upp det, rätt och upp ned.

Hon skriver: Vi bedriver en äldreomsorg av hög kvalitet. Och vi gör det med medarbetare som stormtrivs med att jobba i ett privat företag. Hos

oss får varje kund en skraddarsydd hemtjänst, och personalen får känna att de har de rätta förutsättningarna.

Vi har precis haft en uppföljning hos oss gjord av kommunens tjänstemän. De sa att de inte hade hittat något att anmärka på över huvud taget.

Detta är det jag kämpar för varje dag. Jag tycker inte att en politiker, som har gjort den här frågan till något som den inte är, ska få tala om för mig eller någon annan att det vi gör inte betyder något.

Att vi driver våra företag bara för att bli rika är så fel. Att välskötta företag som går med vinst, så att personal och kunder kan känna trygghet, inte får finnas kvar i dagens Sverige är oacceptabelt. Det är våra kunder som väljer oss, och vi lever vidare bara på grund av att kunderna är nöjda.

Fru talman! Min fråga till Ardalan Shekarabi är: Varför vill du strypa möjligheten för ett företag, likt detta i Varberg, att få verka i Sverige? Det är det ni gör med ert förslag.

Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Larry Söder för den här frågan. Det är viktigt att den besvaras.

Jag har ingenting emot att det finns privata aktörer i offentlig välfärdsverksamhet. Om det här förslaget skulle gå igenom skulle vi ändå ha det mest marknadsliberala skolsystemet i Europa, alltså även med det förslag som kallas för Reepalus förslag.

Vi har valt en pragmatisk linje och sagt: Okej, det ska finnas kommersiella aktörer i välfärden. Men det måste finnas en rimlig begränsning av möjligheterna att göra vinst, så att vi som huvudregel säkerställer att skattebetalarnas pengar återinvesteras i verksamheten om överskott uppstår.

Om den företagare som Larry Söder har pratat med har investerat egna medel och byggt upp en verksamhet ska hon också ha rätt till rimlig avkastning. Och det ska vara en avkastning som motsvarar den i övriga tjänstesektorn.

Det är ändå rimligt att vi diskuterar detta öppet. Man skulle kunna företräda en annan linje och säga att Sverige borde göra som Norge, Finland, Danmark eller alla andra europeiska länder och införa ett förbud mot vinstutbetalningar från skolan till exempel. Vi har valt att inte föreslå något sådant, eftersom vi är en pragmatisk regering som utgår från dagens verklighet och som gärna vill se en mångfald av olika aktörer inom offentlig verksamhet. Men vi lyssnar också på folkets vilja att se till att skattepengarna används på rätt sätt.

Med tanke på de stora utmaningar och den underbemanning som vi har i svensk välfärd är det rimligt att vi också har bättre regler för hur resurserna ska användas, så att vi får fler lärare och undersköterskor. Kom också ihåg att undersköterskorna i de privata verksamheterna generellt sett har sämre villkor. Det behövs alltså också regler för att se till att de villkoren blir bättre.

Anf. 72 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Situationen för en välfärdsföretagare – precis som den som jag träffade – är ju att de normalt i princip inte har något operativt kapital i sitt företag. Med ert förslag betyder det att de går med noll kronor i vinst. Det är rörelseresultatet som är siffran längst ned. Till det ska man betala en skatt och man ska också på ett eller annat sätt kunna göra en investering

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

i företaget. Det är därför som jag påstår att detta innebär en långsam död för de välfärdsföretag som ser ut precis som det företag som jag pratar om. Man har ingen möjlighet att bygga upp en buffert och erbjuda personalen säkerhet.

Ett företag i denna situation har kanske 20–30 anställda som vill ha säkerheten att ha ett jobb att gå till om ett år och att företaget överlever. Men ert förslag innebär faktiskt att man drar undan benen för dem. Det är det som gör mig orolig.

Man kan säga att man vill ha kvar välfärdsföretagen och de mindre företagen, men det är ju precis tvärtom. Ert förslag innebär att de stora välfärdsföretagen med många olika enheter och med ett stort operativt kapital kommer att klara sig medan de små kommer att slås ut. Jag tycker att det är olyckligt.

Därför är vi emot ert förslag. Vi gick med på förslaget som vi diskuterade tidigare för vi tror att det behövs lite mer kontroll. Men det här är fullständigt uppåt väggarna, om vi vill ha välfärdsföretagen kvar.

Anf. 73 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Återigen tack, Larry Söder, för frågan! Det kan vara så att Kristdemokraterna har missförstått hela upplägget. Vi har valt att justera förslaget från utredningen i syfte att säkerställa att alla bolag, oavsett hur litet operativt kapital de har, ska ha rätt till ett visst överskott för att kunna bygga upp en buffert. Vi har remitterat ett sådant förslag och vi har sagt att vi kommer att återkomma med ett sådant lagförslag för att den lagen ska träda i kraft samtidigt som det lagförslag som diskuteras just nu.

Självklart måste vi beakta de villkor som de minsta bolagen har. Vi måste alltid säkerställa att regelverket för välfärden bejakar mångfald, vilket dagens regelverk inte gör eftersom vi har en situation där några koncerner tar över i princip hela skolmarknaden och äldreomsorgsmarknaden. Så får det inte vara. Därför har vi justerat förslaget.

Jag vill avslutningsvis tacka Kristdemokraterna och andra partier som, trots de konflikter som vi har i den här frågan, har arbetat konstruktivt för att åtminstone ta några steg under den här mandatperioden i syfte att skapa ordning och reda i välfärden och framför allt att skapa bättre villkor för de idéburna aktörerna. De hörs inte så ofta i debatten. De har inte miljoner som investeras i lobbyverksamhet, men de står för viktiga värden i välfärden.

Med det beslut som kommer att fattas på torsdag kommer de idéburna aktörerna att få lite bättre förutsättningar. Det innebär också att vi ökar mångfalden och kvaliteten i välfärden. Där är vi överens, och där ska vi fortsätta att jobba tillsammans.

Anf. 74 MATHIAS SUNDIN (L) replik:

Fru talman! Ursäkta att jag förlänger debatten, men jag blev så nostalgisk när Ardalan Shekarabi pratade om när han kom in i politiken och om att han nu har gått omkring med listor på stan och fått en och annan borgerlig väljare att skriva under. Det fick mig att tänka på när jag själv lite senare än Shekarabi kom in i politiken. Då gick vi också runt med namnlistor, det var i Norrköping, och det var många, framför allt socialdemokrater, som skrev under dessa listor. Socialdemokraterna i landstinget

tänkte lägga ned akuten i Norrköping. Då skrev socialdemokraterna i Norrköping och i övriga Östergötland under listorna mot detta dumma och kortsiktiga förslag.

Emil Källström sa flera gånger att dumma och kortsiktiga beslut kan fattas av privata företag men också av politiker, av socialdemokrater, av moderater och också naturligtvis av en och annan liberal, även om det är undantagsfall.

Men jag hör ingenting från vare sig Ardalan Shekarabi eller Ulla Andersson om att man ska sätta åt dåliga kortsiktiga beslut inom kommunal och offentlig sektor på precis samma sätt som man ska göra med privata företag. Man ska höja kvalitetsgolvet. I det förra ärendet föreslog vi att man ska höja kvalitetsgolvet både för privata företag och för kommunala utförare.

Varför detta fokus bara på de privata företagen? Varför inte också på de kommunala utförarna?

Anf. 75 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Tack, Mathias Sundin, för frågan!

Vi talar om de privata aktörerna i välfärden eftersom den här debatten rör en proposition om lagstiftningen för privata utförare i välfärden. Vi har haft andra debatter i den här kammaren som har handlat om bland annat kommunallagen. Det har rört lagstiftningen för våra kommuner och lands-ting. Självklart ska vi jobba med de frågor som rör de enheter och verksamheter som utförs i egen regi, men den lagstiftning som vi har att behandla rör privata aktörer.

Det är olika principer som styr dessa verksamheter. I kommunal verksamhet finns det ett antal principer som fastställs i kommunallagen. Det gäller till exempel förbudet mot att gynna enskilda aktörer, men de principerna gäller inte de privata utförarna. Därför uppstår det en skillnad i regleringen som gör att frågan om vinster i välfärden blir aktuell. Det är också därför som vi har den här debatten över huvud taget.

Om det inte har hörts att regeringen har ett intresse av att säkerställa att också kommunal verksamhet utvecklas och att resurserna används på ett effektivt sätt i kommunal verksamhet ber jag om ursäkt. Då måste vi tala mycket högre om Nya Karolinska och om det vi ser kring den upphandlingen. Det är ett mycket intressant fall, inte minst mot bakgrund av att det är ett av få exempel på OPS-lösningar i Sverige.

Då kan vi analysera och utvärdera denna OPS-lösning och se om vi kan använda oss av fler sådana lösningar i samband med investeringar inom sjukvården eller om vi har anledning att tro att just det här upplägget i just den här upphandlingen har skadat anseendet för svensk förvaltning och också slösat med skattebetalarnas pengar.

(Applåder)

Anf. 76 MATHIAS SUNDIN (L) replik:

Fru talman! Jag vill ge en eloge till Ardalan Shekarabi för att han lyckades få med Nya Karolinska i detta. Om man skakar liv i en socialdemokrat, oavsett tid på dygnet, är det första han säger: Nya Karolinska. Det är inte dåligt. Men det var inte riktigt det jag menade, och det förstod nog Ardalan Shekarabi. Att vi pratar om privata företag i dag är ju naturligtvis för att ni har lagt fram en sådan proposition. Frågan är varför ni inte lägger

fram propositioner som behandlar avarter inom det kommunala, det offentliga och det privata.

Fru talman! Jag skulle vilja stilla en annan nyfikenhet som jag har. Jag är från Norrköping och där finns det många vettiga socialdemokrater som vi under den senaste mandatperioden har regerat tillsammans med under ledning av Lars Stjernkvist. Han är ju en av dem som är emot det här förslaget.

I den allmänna debatten om ert förslag till olika former av vinstförbud och begränsningar har det talats om att detta egentligen bara är en eftergift till Vänsterpartiet. Det har också nämnts här i debatten i dag. Men någon gång måste man ändå inse att det inte är på det sättet. Man kan inte bara tro att politiska partier gör någonting av maktpolitiska skäl, även om det naturligtvis kan spela roll. Men ni tror på detta och tycker att det är en fullt rimlig politik att dessa företag inte ska existera inom välfärden. Du säger någonting annat här, men Vänsterpartiet hade aldrig gått med på ett förslag som innebär att det rullar på ungefär som nu.

Min nyfikenhet gäller: Var kommer denna vänstergir ifrån? Jag håller med om att det inte är en maktpolitisk eftergift till Vänsterpartiet, utan det är en ideologisk uppfattning. Var kommer den ifrån?

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik:

Fru talman! Mathias Sundin har självklart rätt i att vi inte ska diskutera ett husbygge i Solna, utan vi ska diskutera regelverket för privata utförare.

Det är intressant att Mathias Sundin kallar detta förslag och regeringens förhållningssätt som en typ av vänstervridning med tanke på att det här är principer som stöds av mellan 70 och 80 procent av svenska befolkningen. Det är principer som försvaras av Liberalernas systerpartier i samtliga nordiska länder. De går betydligt längre än vad det här förslaget gör i synen på vinster i skolan.

Om Mathias Sundin gör bedömningen att liberaler, konservativa krafter och högerpopulistiska krafter i övriga nordiska länder är någon typ av dolda socialister med en dold vänsteragenda kan det nog vara värt att utvärdera den här frågan i statsvetenskaplig forskning.

Men jag vill ändå vidhålla att det här är ett förslag som motsvarar det förhållningssätt som råder i alla andra länder i världen, åtminstone på skolans område. Vi är undantaget och, som sagt, hade det varit en fantastisk resa inom skolan efter att det här experimentet infördes, då hade vi kanske inte haft någon anledning att stå här och debattera.

Men vi har bevisligen en del utmaningar inom skolan. Vi ser också en hel del negativa följder av kommersialiseringen – nu senast gällde det betygsinflation. Då är det väl rimligt att diskutera hur vi kan säkerställa en begränsning av vinstincitamentets negativa följder i svensk välfärd och skola.

(Applåder)

Anf. 78 PETER PERSSON (S):

Fru talman! I år är det 100 år sedan Sveriges riksdag klubbade igenom att införa allmän och lika rösträtt. Demokrati infördes i vårt land efter att högern efter decennier gav upp sitt motstånd. Vi fick en ny tid och en annan dagordning. Demokratin utvidgades gradvis. Det som tidigare var förbehållet de få erövrades genom välfärden nu av de många.

Det var demokratin som åstadkom detta. Marknaden var oförmögen. Så erövrade vi sociala försäkringar som gav trygghet i livets oundvikliga skeenden. Så erövrades ett gemensamt samhälle, inte bara förbehållet de få utan också de många. Det gamla parallella med bäst möjlighet för störst plånbok smältes ned. Det gemensamma med god kvalitet och med alla involverade blev något enormt.

Välfärdens utveckling har givit människor i vårt land en enorm frihet. Se bara på alla barn som i dag följer en förälder till förskolan och där lockas till stimulans, glädje och omsorg medan föräldrarna är trygga på sina arbetsplatser! Se på skolan där begåvningen inte hålls tillbaka av penningen, utan den stimuleras! Se på vården där det är krämpan, inte kreditkortet, som avgör! Se på värmen inom den äldreomsorg som omfattar alla!

Det innebar stora demokratiska framsteg när vi byggde detta gemensamt med solidarisk finansiering. Fördelningen prövades efter behov, inte titel, plånbok eller härkomst. Vi skapade, fru talman, i ordets egentliga och verkliga mening en social demokrati i vårt land.

Under 80-talet bedrevs en extremt nyliberal politik världen över. Ledorden var ”privatisera”, ”inför marknad”, ”gör om medborgare till kunder” och ”genomför samtida skattesänkningar”. Ledande företrädare för nyliberalismen, såsom Thatcher, uttalade: Det finns inget som heter samhälle. Det är bara du, du och du. Vi är individer. Reagan sa: Det är inte regeringen som är lösningen utan problemet.

Politik och demokrati var ett problem. Det gemensamma försämrades. Det drevs stenhård propaganda för så kallade alternativa – det vill säga privatkapitalistiska – intressens tillträde till det gemensamma.

Fru talman! Jag tror att dagens debatt handlar om demokratisyn, om samhälle och medborgare eller om marknad och kunder. Inte alla inom borgerligheten men en hård nyliberal kärna har en invasionsplan. Först ska man införa en skolpeng. Sedan kommer en äldrepeng. Man vill göra om medborgaren till kund. Därefter inför man en marknad med privata aktörer. Nästa steg är att man får lägga till egna resurser för att få bättre kvalitet. Det kan heta Silver Life eller något annat. Ånyo blir det plånboken, inte behovet, som får avgöra. Demokratin töms på sitt innehåll, och många människor hamnar utanför. Vi etablerar ett nytt klassamhälle.

Fru talman! Regeringens proposition och Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservation handlar inte om att slå ut alternativ. Vinstbegränsningen minskar intresset hos riskkapital och multinationella företag. Den föreslagna nivån på vinstbegränsning är sådan att många underleverantörer i vårt land skulle jubla om de kunde erövra en sådan vinst.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen. Jag vill hävda att vi i veckan fattar ett beslut om demokratins räckvidd och dess innehåll. Alla i vårt land har rätt till den bästa välfärden.

(Applåder)

Anf. 79 ALI ESBATI (V):

Fru talman! ”Vi är inte konsumenter i förhållande till välfärden, vi är medborgare.” Detta är kärnan i den väldigt viktiga och stundtals ganska klagande debatt som vi har i dag. Vad ska vi vara i förhållande till välfärden? Ska vi vara konsumenter, vars krav begränsas av ekonomisk köpkraft och social position och som i bästa fall får lov att glutta på ett redan dekorerat skyltfönster? Eller ska vi vara medborgare med rättigheter och

ansvar och med förvisningen om att kunna få den bästa tillgängliga hjälpen utifrån våra behov och, inte minst, med möjligheten att kunna påverka själva utbudet?

”Vi är inte konsumenter i förhållande till välfärden, vi är medborgare.” Denna mening inleder överenskommelsen mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som på Vänsterpartiets initiativ slöts kort efter valet 2014. Den överenskommelsen har varit förutsättningen för ett budgetsamarbete mellan Vänsterpartiet och regeringen. Den har också utgjort plattformen för det omfattande utredningsarbete och politiska hantverk som har lett fram till en proposition som ska göra den gemensamt finansierade välfärden i vårt land bättre och starkare genom att få bort vinstjakten som drivkraft i dess verksamheter.

Fru talman! Den gemensamt finansierade välfärden, som i bästa fall gör det möjligt för oss att bjuda varandra på det bästa vi för stunden kan få fram i vårt samhälle, har ett mycket starkt stöd i vårt land. Det är inte så konstigt. Det handlar ju inte bara om en storartad och värmande tanke, utan om någonting konkret och väldigt vardagsnära.

Vi har alla varit med om välfärdens betydelse när vi har lämnat våra dyrbaraste till förskolan, när vi plötsligt tvingats uppsöka akuten efter en vurma eller när en gammal förälder fått sin dagliga hjälp på ett äldreboende. Vi vet också vad det betyder när den välfärden av ett eller annat skäl funkar dåligt. Men att vi faktiskt kan ha tillgång till förskola, skola, äldreomsorg, socialtjänst, primärvård och akutvård, särskilt stöd vid funktionshinder med mera gratis eller till en låg kostnad förstår de flesta av oss gör livet tryggare och rikare.

Därför går stödet för det även långt in i de borgerliga väljarleden. Det vet förstås företrädarna för högerpartierna i riksdagen. De vet att när de ropar sig hessa och blå på uppdrag av de fåtaliga kapitalägare som vill kunna fortsätta sätta sugrören i välfärdsbiljarderna representerar de knappt ens sina egna väljarskaror. Det är därför de försöker blanda bort korten genom att prata om allt annat än kärnfrågan: Ska vi vara medborgare i förhållande till välfärden eller blott konsumenter?

Hos Sverigedemokraterna blir det där ännu mer pinsamt tydligt. Här har vi ett parti som till och med lovade sina väljare att göra tvärtom. De låtsades vid behov vara engagerade i att stoppa pengarullningen från välfärden till riskkapitalister. Men så blev det roligare att bjudas på finkonjak hos näringslivslobbyisterna och viktigare att göra sin ekonomiska politik aptitlig för Moderaterna.

För oss som hela tiden har vetat att Sverigedemokraterna är ett högerparti med fascistiska rötter är den här piruetten inte någon överraskning. För en del SD-väljare lär den ändå vara det, därav de märkliga bröstonerna från SD:s representant här i dag.

Men låt oss en stund lämna den parlamentariska spelverksamhet som högerpartierna ägnar sig åt och återvända till den politiska kärnfrågan, alltså hur vi bäst organiserar den välfärd som de flesta säger sig slå vakt om.

Den gemensamma välfärden har vuxit fram genom många människors möda. Vid de flesta steg har den varit motarbetad av reaktionära krafter på högerkanten. De styrande principerna bakom välfärden har dock inte bara stöd i breda lager av befolkningen, utan dessa principer har också nedfällts

i de lagar som ska styra välfärdens verksamheter. Det är lagar som gäller också i dag men som vinstjakten i praktiken sätter krokben för.

Så här står det till exempel i hälso- och sjukvårdslagen: ”Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. [...] Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde till vården.”

Detta är alltså inte ett partiprogram utan lag, stiftad av Sveriges riksdag.

I socialtjänstlagen slås det fast: ”Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet [och] jämlikhet i levnadsvillkor.”

I skollagen står det bland annat så här: ”En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.”

Det här är någonting helt annat än det som styr kommersiell handel på en marknad – och det är poängen! Den oerhört viktiga fråga som den 850 sidor långa Reepaluutredningen har stött och blött är om det blir lättare eller svårare att uppfylla de här lagarna om det finns aktörer inom välfärden som sätter vinstmotivet främst och som har rätt att göra vilka övervinster som helst av de medel som ska gå till välfärdsverksamheter. Och det är ju så tydligt att det blir svårare.

Det självklara för en ansvarsfull politisk ledning i folkets och välfärdens tjänst måste ju då vara hur vi ändrar det här som blev så fel. Det är vad den här propositionen i grunden handlar om, och det är vad högerns representanter i den här debatten avfärdar och obstruerar.

Fru talman! Det är väl utrett, både i beredningsprocessen för den här propositionen och i andra rapporter, att vinstmotivet påverkar möjligheten till likvärdighet och till behovsstyrning inom välfärden, i konflikt med det som uttrycks i de lagar som styr verksamheterna.

Från profitförsvararna hör vi i stället om innovation och dynamik. Och nog görs det innovativa saker för att säkra vinsterna. Vi har skolkoncerner som ser till att byta ut elever med arbetarbakgrund eller med behov av språkstöd mot elever som tack vare sina föräldrars bakgrund och samhällsposition har mindre behov av hjälp. Det kallas valfrihet. Det är det inte. Men det är lukrativt.

Vi vet också mer och tydligare hur de privatägda skolorna sätter så kallade glädjebetyg, betyg som inte återspeglar elevernas kunskapsnivå. Varför? Jo, för att det är en viktig del av marknadsföringen och därmed en viktig del av att kunna få profit.

Att detta på ett väldokumenterat och mycket långtgående sätt leder till motsatsen till att ”uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar” är ju inte de här bolagens sak. Men det är någonting som vi i den här salen måste ta ansvar för.

Vi ser detsamma på område efter område i välfärden. När privata vårdcentraler etablerar sig där befolkningen är som friskast eller föredrar fler besök av patienter med enklare åkommor framför längre besök av patienter med komplexa besvär, då är det förstås inte något som främjar ”en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen”. Visst leder det till en viss typ av innovation men knappast en som har stöd i befolkningen, som betalar skatt till välfärdstjänsterna.

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

Vinstdriften går ut över välfärdens organisering, och den går också ut över dem som gör välfärden, det vill säga personalen. Det är inom de privata verksamheterna som vi finner lägre personaltäthet, lägre grad av behörig och utbildad personal och fler med osäkra anställningar. Överallt i den svenska välfärden finns det människor som sliter hårt för att vi ska få en fungerande äldreomsorg, förskola och sjukvård, oavsett ägandeform förstås. Men vid kommersiell drift ska de här personerna, förutom detta, också skrapa ihop profit till ägarna. Det är klart att det påverkar villkoren.

Självklart påverkar också vinstdriften de kommunala verksamheterna. I den här debatten har vi hört anekdotisk bevisföring från höger: Här är det en grej som funkar dåligt inom kommunen! Självklart finns det en massa saker som funkar bättre och sämre överallt, men det är det som är poängen: Det är hela systemet som sätts på prov. De skolor som inte sätter glädjebetyg eller inte lägger resurser på lockande reklam riskerar att få för få elever och tappa skolpeng. De äldreboenden där personalen har tryggare jobb och tar sig mer tid för de boende riskerar att bli utmålade som ineffektiva i kampen om pressade kommunala budgetmedel.

Det är väldigt oklart hur det i alla de här exemplen på kommuner där saker kunde ha blivit bättre hade funkat bättre om Academedia hade fått ytterligare några hundra miljoner eller någon miljard ur samma pott.

Fru talman! Så här ska vi inte ha det. Så här ska vi inte behandla den dyrgrip som välfärden är. Decennier av nyliberala marknadsexperiment i välfärden måste börja rullas tillbaka för att personalen ska kunna göra sitt jobb och för att vi medborgare ska kunna lita på den gemensamt finansierade skolan, äldreomsorgen, sjukvården och LSS-verksamheten.

Den här propositionen erbjuder en modell, noga genomtänkt och väl genomarbetad, för att sålla ut de verksamheter inom några av välfärdens områden där ägarna sätter kommersiell avkastning och övervinster främst. Det är en modell som ger ökat utrymme för ideella verksamheter som i dag pressas av de kommersiella – en förändring som skulle se till att så mycket som möjligt av de pengar som är avsatta för välfärden också går till välfärden.

Nu har vi lagt fram denna proposition på riksdagens bord, och det är upp till högerpartiernas representanter att förklara varför de hellre vill att välfärdspengar ska gå till riskkapitalister än till personal och verksamhet inom välfärden. Hittills har de verkligen inte lyckats så väl.

Om de vid omröstningen på torsdag skulle svika välfärden och fälla förslaget är det ett löfte i alla fall från oss i Vänsterpartiet att det här blir en viktig fråga i valrörelsen. Då får ni som vill ha kvar sugrören ned i statskassan för de kommersiella koncernerna förklara er, även utanför den här salen, för dem som behöver välfärden och för dem som skapar välfärden. Lycka till!

(Applåder)

I detta anförande instämde Håkan Svenneling (V).

Anf. 80 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Från höger klagas det väldigt över den offentligt drivna välfärden. Den svartmålas dagligen, och det arbetas, tycker i alla fall jag, tydligt på att underminera trovärdigheten för det offentliga. Det är glas-klart.

Det sker hand i hand med näringslivet och med Peje Emilsson som huvudguru, den Peje Emilsson som kommer att satsa på att bygga exklusiva äldreboenden med guldkant för förmöget folk – Silver Life med all inclusive för vissa som betalar tjänster. Grunden är dock kommunens äldrepeng, alltså våra skattepengar.

Så ser de omtalade visionerna och innovationerna ut från välfärdsbolagens sida: bättre för dem som har det bäst. Ni kan gå in och titta på det här på nätet. Det är ingenting som jag hittar på, utan det är real life – Silver Life.

Sverigedemokraterna, som vad jag ser har avlägsnat sig ur salen, var emot vinster i välfärden under valet 2014. Jag gissar att det är just herr Emilsson som har fixat och trixat så att Sverigedemokraterna nu sitter i näringslivets fina soffa med de övriga högerpartierna.

Vårdföretaget Attendo har mer än fördubblat sin vinst för 2016. Attendo är Sveriges största privata välfärdsföretag och gjorde 2016 en vinst på 649 miljoner kronor. De rika blev ännu rikare när det börsnoterade Attendo delade ut närmare 200 miljoner kronor till sina ägare. Fem chefer i koncernledningen lär ha kasserat in 40 miljoner kronor. Så kan det gå till. Det är lönsamt att leva på våra skattepengar.

Ni tycker att det är okej att de privata bolagen gör den här jättevinsten inom äldreomsorgen. Avkastningen på eget kapital i privata omsorgsbolag är 41 procent, att jämföra med 11,6 procent i bankerna. Det är extremt lönsamt. De pengarna kunde vi ha använt till att utveckla äldreboendena och till de personalsatsningar som är så extremt nödvändiga.

I februari 2017 publicerade forskare vid Institutionen för socialt arbete på Stockholms universitet en ny rapport om äldreomsorgens arbetsvillkor. Man har mätt dem mellan 2005 och 2015, vilket sammanfaller med det borgerliga regeringsinnehavet. Studien bygger på enkätsvar från väldigt många – 1 200 undersköterskor – och man har jämfört svensk äldreomsorg med äldreomsorgen i Danmark, Finland och Norge.

Rapporten visar på extremt stora förändringar inom den svenska äldreomsorgen. Antalet hjälptagare som en hemtjänstanställd möter under en arbetsdag har ökat påtagligt. Personalens handlingsutrymme har minskat. Man upplever sitt arbete som betydligt mer psykiskt och fysiskt tungt och även mycket mer tidspressat. Detta har skett under den period då det så att säga har varit en skjuts när det gäller att öppna privat äldreomsorg. Så är det.

Stockholms läns landsting är fortfarande skyltfönstret, så att säga, men det kanske inte är någon som vill titta i det längre. Stockholms kommun var dock också ett av högerns stora skyltfönster, och i Stockholm fanns det 135 privata utförare att välja mellan 2014. Ni förstår vilken valfrihet alla de äldre hade! Det fanns också 25 kommunala hemtjänstenheter. Det var en stor katalog för de äldre att bläddra i. Många av företagen valde att heta någonting på A, för man tänkte att äldre och anhöriga kanske inte orkade läsa igenom hela katalogen. Man hette något på A, Aa eller Aaa. Det är på riktigt; det kan den som tittar i katalogen se. Katalogen är nu skrinlagd, för vi har en ny majoritet i Stockholms stad. Det är vi väldigt glada för.

Vi kan ta oss en titt på hur himla bra det här blev. Socialstyrelsen har gjort öppna jämförelser 2014, och man kan ju tänka sig att med den här fantastiska utvecklingen i Stockholms stad skulle Stockholms äldreomsorg ha gått som tåget – inte sant? Men så här är det: Man kan leta efter gröna

pluppar, som visar vilka som var duktiga. Stockholm hade ingen sådan grön plupp. Det var väl märkligt? Stockholm tillhörde något slags mellan-kategori och fick en gul plupp. Det var 50 procent som fick gula pluppar, vilket var mitt emellan. Och 25 procent fick röda pluppar, vilket var riktigt dåligt.

Så var det den gången, när man höjde Stockholms stad till skyarna för att privatiseringen var så extrem här. Gynnar konkurrens kvalitetsutveckling? Ja, vi kan ju titta på de här siffrorna och se att det kanske inte alltid är så. Det här belyser inte direkt kvalitetsskillnader, men vi kan ändå se att det är en tydlig trend. Det är jag helt övertygad om.

Många har nämnt de anställda inom äldreomsorgen, och det tänker jag också göra. Jag tycker nämligen att följande är värt att nämnas. Det sägs ofta att det här är en fantastisk bransch för kvinnor. Då kan man titta på vilka det är som har fått betala för det här, och det visar sig att det är de privat anställda som har fått göra det. De har betydligt lägre lön än de kommunalt anställda. Man kan ju fråga sig om det ska vara så. Men det är på personalen de privata aktörerna drar in vinsten – vad annars? Det är självklart.

Det här har också blivit en feministisk fråga; till och med Sverigedemokraterna, som verkligen inte är ett parti som står upp för feminismen, har påstått att det här med vinstdrivna företag i stort sett är en succé – en feministisk succé. När man pratar med personalen får man höra att det verkligen inte är så. Det är verkligen ingen feministisk succé. Man kan till exempel titta rakt in i Attendos koncernledning, som inte heller är någon succé – där sitter det fem män och två kvinnor. Det är väl inte så bra.

Förr eller senare kommer det här rånet mot välfärden att avslutas; det är jag helt övertygad om. Jag säger som Ulf Lundell:

Men det är folket som bygger landet
Folket är dom enda som kan det

Jag hänvisar fortfarande till de stora undersökningar som jag litar på, det vill säga Sifos, SCB:s och så vidare. Där är 70 procent med på tåget. Näringslivets egenproducerade undersökningar tar jag väldigt lätt på, måste jag säga, efter att blivit bombarderad med deras propaganda i fyra år.

En del politiker från höger som har drivit frågan om marknadens guldgräveri i välfärden – för det är verkligen guldgräveri – har sedan faktiskt fått positioner i de här styrelserna. Detta är sant och riktigt, och man kan diskutera det. Det är ingen myt, och det är inget spridande av lögn; detta är på riktigt. Gå marknadens ärenden kan man nog göra en kort sväng, men jag tror att frågan kommer att få ett större genomslag. Vi kommer att fortsätta arbeta för det, för detta är en superviktig fråga.

Det var någon som nämnde nätdoktorer, och nej, de är inte vinstdrivande. Men det här handlade om hur man ska organisera hälso- och sjukvården, och då kan man inte ha privata nätläkare. Vilka är det som ringer nätläkarna? Det handlar om hur man styr vårdens pengar. Man kanske tror att det är människor från Pajala och Västernorrland som ringer nätläkarna, men så är det inte alls – 43 procent av dem som ringde var från Stockholm, där vi har en extrem tillgänglighet, specifikt i innerstan. Det kan man ju fundera på.

Jag tänker inte gå in på hälso- och sjukvården, men det här handlar om organiseringen av sjukvården och hur man i de privata sektorerna inom hälso- och sjukvården laddar för att slå sönder hela välfärden runt hälso- och sjukvården.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ali Esbati, Daniel Riazat och Håkan Svenning (alla V).

Anf. 81 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Kunskap är makt. En skola för ett modernt och demokratiskt samhälle handlar inte bara om att utbilda för arbetslivet – den handlar också om allas rätt till utbildning och kunskap.

Vänstern byggde upp en skola för alla på 1900-talet, i strid mot en höger som ville att kunskap skulle vara ett privilegium för några få. Inte i något annat land var skillnaderna i resultat mellan skolor så små som de var här i Sverige. I dag går utvecklingen åt fel håll.

Elevers bakgrund spelar allt större roll, och hur mycket eleverna lär sig beror alltmer på vilken skola de hamnar i och vilka föräldrar de har. Nästan sju av tio 15-åringar i stadsdelen Bergsjön i Göteborg gick i fjol ut nian utan att vara behöriga till gymnasiet. Mönstret är liknande i många andra områden som lider av klasssegregation. Eller, som forskaren Anders Thunberg sa till Expressen i morse: Vi börjar närma oss botten när det gäller ojämlikheten i den svenska skolan.

I en granskning som SR-programmet *P1 Kaliber* gjorde tillsammans med UR:s *Skolministeriet* 2013 visade man hur dessa skolkoncerner pressar sin personal och sina lärare att sätta högre betyg. Eva Jorendahl, lärare i svenska och religion, fick sparken när hon vägrade sätta högre betyg än hon tyckte att eleverna förtjänade utifrån resultaten. År 2016 vittnade lärare runt om i landet om pressen att just sätta högre betyg på sina elever för att få bättre lön. Man fick inte upp lönen om man hade för många underkända, berättade Gunilla Persson, pensionerad naturkunskapslärare.

Den senaste veckan har vi återigen fått rapporter om hur dessa glädjebetyg sätts i system helt enkelt för att man ska locka till sig det man ser som kunder men som vi andra, demokrater och människor som på något sätt ser välfärden som en viktig samhällsfunktion, kallar elever och barn.

Göran och Magnus är två lärare som blev avskedade och avstängda i november förra året. Anklagelserna som Academedia, deras arbetsgivare, riktade mot dem var att de ska ha varit illojala mot företaget. De ska ha arbetsvägrat samt ha utgjort ett hot mot arbetsmiljön. Academedia har inte en endaste gång backat upp sina anklagelser med någon som helst konkret dokumentation över vilka fel dessa lärare ska ha begått. Göran och Magnus hade arbetat på samma skola i 9 respektive 16 år, och inte en enda anmärkning mot dessa lärare hade kommit in under de åren.

För ett par månader sedan backade Academedia när det gäller avskedandet och krävde i stället att de båda skulle omplaceras till andra skolor, vilket också gjordes. De blev dessutom avstängda från all typ av undervisning. Academedia har fortfarande inte presenterat några som helst bevis mot Göran och Magnus. Strax före debatten fick jag dessutom höra att det

Prot. 2017/18:125
4 juni

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

-----
*Tillstånd att ta emot
offentlig finansiering
inom socialtjänsten,
assistansersättningen
och skollagsreglerad
verksamhet*

just nu pågår en förundersökning mot Academedia för brott mot meddelarskyddet, och jag hoppas verkligen att de en gång för alla åker dit på den punkten.

Eller varför inte ta upp JB-konkursen, som har nämnts tidigare i talarstolen. Från en dag till en annan meddelade man barn, elever, föräldrar och personal: Nu har vi gjort våra vinster – vi har gjort ungefär 1 miljard i vinst bara under det här året – och nu försvinner vi. Nu får kommunen ta hand om er.

Är det på det sättet vi vill bygga vår välfärd?

Ny statistik från Skolverket visar att lärare på friskolor dessutom i genomsnitt har betydligt lägre löner än de kommunalt anställda lärarna, både i grundskolan och på gymnasiet. Man har sämre tillgång till specialpedagogik, skolbibliotek, elevhälsa och andra viktiga funktioner som det kan sparas på.

Men lägg allt detta åt sidan. Låt oss säga att man ideologiskt sett inte håller med Vänsterpartiet i frågan om vinster i välfärden. Sämre lärartäthet – nej, det är ideologiskt. Det är vänsterpartistisk politik att tycka så. Sämre tillgång till elevhälsa – det är diktatur; det är kommunism. Sämre tillgång till bibliotek – det är inget som är viktigt för någon annan än vänstern.

Men vad händer när våra skattepengar också används för att göra reklam och propaganda för vinstjakten i välfärden och för att skicka ut mejl till anställda där man säger att en röst på de rödgröna skulle innebära att du blir uppsagd? Våra gemensamma skattepengar används för att, som Academedia gjorde den 19 januari i år, skicka ett meddelande till sina anställda och skrämja dem för det här förslaget. Oavsett vilken ideologi man har menar jag att en vettig, demokratisk medborgare ska tycka att detta är fel.

En jämlik och bra skola och förskola är bra för oss alla. När elever med olika bakgrund och livsåskådning möts förbättras dessutom inte bara resultatet, utan också sammanhållningen och demokratin.

Till alla er som jobbar på Academedia, Internationella Engelska Skolan eller Kunskapsskolan vill jag säga att det borde ha stått följande i breven som har gått ut till er: Tack för din insats och för att du är med och skapar ett bättre samhälle! Tack för att du dagligen ger våra barn verktygen för att växa upp och bli demokratiska och bygga upp vårt land! Tack för att du utbildar morgondagens undersköterskor, lärare, läkare och byggarbetare! Utan dig hade detta samhällsbygge inte varit möjligt.

Det är vad som borde ha stått i brevet från dessa skolägare, men så länge vinstjakten går före allt annat för de borgerliga partierna, deras vänner i Sverigedemokraterna och riskkapitalbolagen kommer detta inte att inträffa.

Vill man ha en sammanhållen och jämlik skola röstar man alltså för det här förslaget. Jag vill också uppmana alla som tittar på denna debatt där hemma att på torsdag klockan tre vara med och demonstrera på Mynttorget mot Alliansens och de borgerliga riskkapitalisternas nedslag mot förslaget. Stötta organisationen Elevintresse före vinstintresse, för det är precis vad detta borde handla om.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ali Esbati och Håkan Svenneling (båda V).

Anf. 82 CARL SCHLYTER (MP):

Fru talman! Vi debatterar vinst i välfärden, men egentligen är det ju förlust i välfärden vi debatterar – förlust av resurser från skolelever till riskkapitalister och förlust av tryggheten i att veta att det när jag går till doktorn bara är mina vårdbehov som står i centrum för verksamheten. En doktor försöker i varje läge att upprätthålla sin ed, men det tär på arbetsglädjen att komma hem och veta att man kanske var illojal mot bolaget man jobbar för när man hjälpte patienten och profiten sjönk.

Redan för över 100 år sedan kom George Bernard Shaws pjäs *Doktors dilemma*. Varför ska vi fortsätta med detta dilemma? Varför inte avskaffa vinstmotivet och låta patienten hamna i centrum?

Alliansen har rätt när de säger att detta inte kommer att lösa alla problem i vården. Vi måste avskaffa idén om new public management, där varje människa och varje elev blir en kund och det ska sättas ett pris på allt, vad man än gör. Varje människa tvingas att följa detaljstyrda direktiv i stället för att använda sin utbildning till lärare eller doktor för att göra största möjliga nytta.

Vad händer med läraren som lyckats väl, fick lite resurser över och kan glädjas åt att göra en utflykt till närmaste naturum eller kanske till historiska museet för att lära sig mer om antiken? Då hamnar man i lojalitetskonflikt med ägaren, och i stället för att göra en meningsfull utflykt får man kanske titta på en video om antiken. I stället för att känna lukten och höra fåglarna får man kanske titta på en video om naturen.

Det är fel drivkraft om den som brinner för elevernas utveckling i stället kommer att driva skola för profitens skull. Jag önskar att de borgerliga faktiskt trodde mer på marknaden. Vinsterna är ju egentligen bara en enorm subventioneringspolitik för att hjälpa företagare som inte är duktiga nog att tjäna egna pengar med egna medel från vanliga konsumenter utan i stället måste utnyttja lagens krav på skolplikt för att tjäna pengar. Den som har idéer om hur barnen kan få bättre undervisning och den som brinner för en god ålderdom vill jobba för lön, oavsett om man kan plocka ut vinst eller ej.

Och ärligt talat – vi är extrema i Sverige. I Norge får man mindre pengar per elev om man driver friskola, och det finns inget vinstläckage. I Danmark finns det gott om friskolor men inga vinstmöjligheter. Nederländerna har en rekordhög andel friskolor men inga vinstutdelningar. Till och med i USA brukar man i genomsnitt ge 19 procent mindre pengar per elev i friskolor, om man vill ha dem.

Eller varför inte nämna England, där 7 procent av eleverna går i oberoende skolor. Men dessa privatskolor är finansierade med privata medel. Man kan se klassklyftor och andra problem med detta, men där kommer i alla fall pengarna *in* i undervisningen, inte *ut* från den till riskkapitalister. Till och med detta är faktiskt ett sätt att se till att mer pengar går in i än ut ur systemet.

Vidare går 82 procent av de amerikanska studenter som går i friskolor på skolor utan vinstintresse. Stanfords undersökning har visat att de blir bättre på matematik utan vinstintresse. Och hör och häpna: Inte ens i USA fick man göra vinst på vård, skola och omsorg före 1973.

Prot. 2017/18:125

4 juni

Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet

Det är alltså vi som är ett extremt land. Låt oss bli normala! Mångfalden kommer att finnas kvar, men man blir av med dem som bara bedriver verksamhet för vinstens skull.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 juni.)

*Extra ändringsbudget
för 2018 – Ny möjlig-
het till uppehållstill-
stånd*

§ 12 Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU49

Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd

(prop. 2017/18:252)

föredrogs.

Anf. 83 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Vi har under dagen debatterat flera propositioner i finansutskottet. Allra senast debatterade vi en proposition som regeringen på förhand visste inte skulle vinna gehör här. Ändå har man lagt ned personella resurser och tid på att ta fram propositionen. Vi hade dessutom statsråd här, som ivrigt debatterade ärendet.

När vi nu ska debattera ett av mandatperiodens kanske mest uppmärksammade politiska förslag lyser regeringens statsråd med sin frånvaro. Migrationsministern, som ansvarar för frågan i sak, är inte här, vad jag kan se. Finansministern, som har lagt fram propositionen för riksdagen och finansutskottet, håller sig undan. Fru talman! Jag tycker att detta är svagt, men det avspeglar dessvärre regeringens principlöshet.

Just att ha grundläggande principer, även när det blåser, handlar nämligen det förslag som vi nu ska debattera om. Det är inte ett förslag som det är enkelt att ta ställning till, men det är viktigt att veta vilka grundvärden man vilar på. För oss moderater är de grundvärden som vårt asylsystem vilar på viktiga att värna. Vi har kritik mot detta förslag på tre punkter, som jag vill sammanfatta.

För det första gör det asylrätten och asylsystemet mer rättsosäkra och undergräver legitimiteten i systemet och för hela migrationspolitiken.

För det andra är det ett djupt orättvist förslag, med en hög grad av godtycklighet.

För det tredje är det ett lagförslag som i princip helt saknar konsekvensanalys.

Alla dessa kritikpunkter hänger ihop på olika sätt. Jag vill redovisa några av Moderaternas skäl till att vi på torsdag kommer att rösta nej till regeringens förslag.

Om Sverige ska kunna vara ett land som hjälper människor som är i behov av skydd – och det ska vi vara – måste de som inte har skyddsskäl och har fått nej på sin asylansökan återvända. Det är grunden, eller rättare sagt: Det ska vara grunden i det svenska asylsystemet. Ett ja måste vara ett

ja, och ett nej ska vara ett nej. Tummar rättsstaten på detta får Sverige ett rättssäkert asylsystem där legitimiteten undergrävs.

Jag har vid flera tillfällen hört statsminister Stefan Löfven säga att ett ja ska vara ett ja och ett nej ska vara ett nej. Men ändå står vi nu här. Nu vill Socialdemokraterna göra avsteg från den individuella asylprövningen och bevilja uppehållstillstånd till 9 000 unga vuxna som alla, var och en, har fått sin sak prövad och fått nej. Alla de legitima prövningar som gjorts och de beslut som fattats av statstjänstemän i förvaltningen som gäller de här individerna ska nu ogiltigförklaras. Ett nej betyder alltså inte ett nej utan har i stället blivit ett ja eller åtminstone ett kanske, tvärtemot vad Stefan Löfven, Magdalena Andersson och Heléne Fritzon tidigare har sagt. Det stärker inte trovärdigheten hos Socialdemokraternas migrationspolitik.

Fru talman! Det här förslaget är riktigt dålig lagstiftning. Jag tänker citera några av de remissinstanser som har uttalat sig om regeringens lagförslag. Låt mig börja med Förvaltningsrätten i Malmö, som skriver: "Den föreslagna grunden kan enligt förvaltningsrättens mening betraktas som en förtäckt amnesti för en begränsad grupp."

Kammarrätten i Stockholm, som är migrationsöverdomstol, skriver: "Det är svårt att över huvud taget få en överblick av konsekvenserna av förslagen."

Och Lagrådet skriver, och jag har aldrig hört på maken: "Gränsen har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas."

Det Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu presenterar i riksdagen är politik när den är som sämst. Oavsett om man, som vi moderater, vill ha en stramare migrationspolitik eller om man, som regeringen, uppenbart vill ha en migrationspolitik som är mer generös, är det avgörande att lagstiftningen är genomtänkt, konsekvent och förutsägbar med individuella asylprövningar. Det vill säga raka motsatsen till det som man presenterar för riksdagen nu. Och alla som röstar för detta förslag på torsdag måste ta ansvar för just detta.

Fru talman! Förslaget är också djupt orättvist. Jag hör socialdemokrater och andra säga att ett skäl till beslutet är att handläggningen av dessa ärenden har tagit så lång tid. Det har varit lång handläggningstid på Migrationsverket.

Jag kan förstå hur det känns för alla dem som har fått vänta under den tiden. Jag har mött människor och vet att detta är en otroligt komplex situation. Men det är många som har fått vänta alldeles för länge på att få sin sak prövad. Det är familjer och ensamstående kvinnor med barn. De får ingen andra chans. Detta gör denna lagstiftning än värre.

Förslaget är djupt orättvist också mot de ensamkommande unga som talat sanning om sin ålder och fått avslag på sin asylansökan och rest hem. De har följt reglerna. Det är orättvist.

Fru talman! Det finns en annan viktig aspekt av den här propositionen. Det handlar om konsekvensanalyser, eller snarare bristen på konsekvensanalys. I slutet av förra året presenterade Riksrevisionen en rapport där de gick igenom tidigare migrationspolitiska beslut. De konstaterar att konsekvensanalyserna endast i ett fåtal fall var tillräckliga. Framför allt saknades analyser av hur det påverkar statens och kommunernas ekonomi.

I den här propositionen, som kommer som en tilläggsbudget till finansutskottet, lyser alla former av konsekvensanalys med sin frånvaro. De utgifter för staten som beskrivs handlar om kortsiktiga budgetära kostnader för Migrationsverket, kommunersättning för flyktingmottagande etcetera, men det är inte hela bilden.

Kostnaden kommer enligt regeringens beräkningar att uppgå till ungefär 3 miljarder över en treårsperiod. Detta är den statsfinansiella kostnaden, alltså vad man kan läsa i budgeten på olika utgiftsområden.

Men det är självklart – och det förstår varenda person i riksdagen – att det kommer att finnas ytterligare kostnader för dessa 9 000 personer, vilket många remissinstanser har påtalat. Men Finansdepartementet tar helt enkelt inte med dem i beräkningen. Magdalena Andersson talar väldigt tyst om just detta.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag citera statsministern: ”Om man får avslag måste man åka hem – annars har vi ingen ordnad migration. Den som har fått ja ska in i samhället så snabbt som möjligt, och den som har fått nej måste lämna landet. Annars har vi ingen trovärdighet i flyktingmottagandet.” Så har statsministern sagt.

Ett nej ska alltså vara ett nej, annars har vi ingen trovärdighet. Denna mycket rimliga och helt avgörande linje har Socialdemokraterna nu övergett. Det är svagt, och det är oroväckande för framtiden.

Socialdemokrater tar i från tårna i retoriken och håller till och med pressträff och berättar om vikten av en stram migration. Men samtidigt ger de ett slags amnesti för ensamkommande unga män som alla har fått sin sak prövad av Migrationsverket.

Vad hände egentligen med trovärdigheten i flyktingmottagandet?
(Applåder)

Anf. 84 PAULA BIELER (SD):

Fru talman! Även jag tänker inleda med att framföra mina två yrkanden. Det första är givetvis att vi står bakom reservationen och yrkar bifall till den i det fall man ska fatta beslut efter den här debatten. Men för Sverigedemokraternas del vill jag också yrka på att ärendet återförvisas till finansutskottet eftersom det är oerhört illa berett.

Det blev illa berett i den första vändan, när man skickade ut det till remissinstanserna. Vidare blev det illa berett när det skickades till Lagrådet. Man har fortsatt att bereda det illa efter att Lagrådet bland annat har påtalat sådant som att man har ändrat saker i lagförslaget efter att remissinstanserna har sagt sitt. Där talar man mer specifikt om identitetskraven. Efter den första remissrundan har man valt att ändra i lagförslaget så att de personer det gäller inte ens ska behöva göra sin identitet sannolik längre.

Jag har noterat att man från utskottets sida tycker att man faktiskt har uppfyllt beredningskraven i det avseendet eftersom man från utskottet har begärt in yttranden under beredningen av ärendet. Men de yttranden man har begärt in har inte kommit från exempelvis justitieutskottet eller från myndigheter och verksamheter som har spetskompetens när det gäller säkerhetsbedömningar och identitetskontroller. I stället har man begärt in yttranden från Sveriges kommuner och landsting och Migrationsverket, som förvisso också har påtalat att det finns problem men inte har en helhetssyn när det gäller till exempel säkerhetsbedömningar.

Från Lagrådets sida har man framhållit att de ändringar i lagförslaget som har gjorts både tidigare och nu inte föranleder någon förändring i Lagrådets inställning. Precis som vi hörde i det tidigare anförandet menar Lagrådet att gränsen för hur man kan stifta lagar nu är nådd.

Fru talman! Från Moderaterna hörde vi i huvudsak tre anledningar till att man vänder sig mot förslaget. Jag ska vara ärlig och säga att jag inte vet hur många anledningar jag har hittat – det är svårt att veta var jag ska börja, och det är mycket möjligt att mitt anförande kommer att bli något virrigt av den anledningen, för det finns så oerhört mycket som är fel.

Som jag nyss nämnde bryr man sig inte längre om att identiteten på dem som omfattas ens ska vara sannolik. Vi har ingen aning om vilka dessa personer är. Detta är extra intressant med anledning av att det som man hänvisar till när man gör den här förändringen bland annat är att många har fått sin ålder uppskriven. Man menar att detta försvårar bedömningen av deras identitet, för åldern är en del i den identitet de har uppgett. Just för att det visar sig att många medvetet har uppgett en ålder som är falsk och medvetet fört fram falska uppgifter om sin identitet ska vi alltså strunta i att kräva att de ska göra sin identitet sannolik. Det är för mig helt oförståeligt hur man kan göra sådana prioriteringar.

Fru talman! Det är ett faktum att samtliga som omfattas av detta lagförslag är vuxna. Det är ett faktum att samtliga som omfattas av förslaget har bedömts sakna skyddsbehov. Det är ett faktum att detta kommer att kosta väldigt mycket pengar. Det är i min värld ett faktum att det här över huvud taget inte går ihop.

I dagarna har vi bland annat kunnat läsa ett antal reportage i Expressen om hur situationen ser ut i Iran, det land som väldigt många av dem som omfattas av detta faktiskt har kommit ifrån, även om de råkar vara afghanska medborgare. De flesta har det stabilt där. De som har flyktingstatus får gå i skola och får jobba. Det är begränsat. Det är inte bra – verkligen inte. Men de har det stabilt. Även barnen till papperslösa, som de kallas, som har kommit till Iran från Afghanistan får gå i skola.

Fru talman! Jag konstaterade ganska snabbt att de pengar som man från de rödgröna partierna, samtliga rödgröna partier i denna kammare, vill lägga på de 9 000 vuxna män utan skyddsskäl som har valt att söka sig till Sverige för att förbättra sin livssituation med råge skulle täcka kostnaderna för samtliga afghanska flyktingar som tar sig över gränsen till Iran när det gäller deras ansökningar om att få flyktingstatus och om att få ingå i socialförsäkringssystemen i Iran.

Fru talman! Då handlar det inte om några 9 000 personer. Det handlar om 2 000 personer om dagen som tar sig från Afghanistan över gränsen och in i Iran. Det är de personerna som fortsatt skulle behöva vår hjälp på ett betydligt bättre sätt.

Fru talman! Det är uppenbart att det här förslaget motiverats av aktivisters gärningar. Jag menar då inte bara de aktivister som i månader har propagerat för att få till lagförslaget. Jag tänker också på dem som i årtal gett bilden av Sverige som ett land där lagar inte följs och som har lockat personer att söka sig hit. Trots att det inte har varit vår lag har de i praktiken utlovats att de i Sverige kommer att få bidrag och kommer att få det bra och att de kommer att kunna ta hit sin familj.

Ja, jag förstår till fullo att det är många som har gjort det valet. Det är klart att har man en begränsad livssituation och får höra om ett land där

man kan få guld och gröna skogar chansar man och tar sig hit. Men, fru talman, de har också vetat om vad man gör när man uppger en falsk identitet. De har också vetat om att detta inte är en reguljär migration.

Att det finns personer som har struntat i de regler som har funnits här och därmed har tillåtit denna bild att sättas kan inte innebära att vi i landets högsta beslutande organ, som stiftar våra lagar, kan låta enstaka aktivister göra så att vi sedan måste ändra våra lagar. Det är inte hållbart. Det är inte rimligt.

Jag förstår att det gör ont och att det är hårt mot den enskilde som bara önskar sig ett bättre liv. Men jag förstår också att land med lag ska byggas, och regler måste följas. Hur man än vänder och vrider på det har man i det fall man uppgivit en falsk ålder för att få stanna uppgivit en falsk ålder. I det fall man har sökt sig hit för att man har hört att man kan få asyl även om man saknar skyddsskäl har man sökt asyl trots att man saknar skyddsskäl. Det är inte ett system som vi kan tillåta fortgå.

Fru talman! Från ett antal partier, bland annat Centerpartiet, har man lyft fram att man stöder detta förslag för att de medmänskliga konsekvenserna vore alldeles för stora om man inte stödde det. Jag vill hävda att de medmänskliga konsekvenserna är alldeles för stora om man stöder det. Det kommer fortsatt sända ut signaler om att vad Sverige än säger och vilka regler vi än sätter upp räcker det att en liten högljudd skara säger: Nej, det där behöver ni inte bry er om. Sök er hit ändå! Det räcker för att riksdagen sedan ska följa det.

Det kommer att riskera oerhört många fler liv. Människor väljer att ta farliga vägar, väljer att vända sig till kriminella och väljer att ljuga om sin identitet för att söka sig hit. Det kommer också att innebära att vi fortsatt lägger stora resurser på just denna grupp individer i stället för att exempelvis satsa på att möjliggöra bättre villkor där de flesta flyktingarna finns.

Fru talman! Som sagt: Det finns oerhört många fel här. En teknisk sak är att man bland annat har anfört att det skulle handla om personer som var barn när de kom hit och som nu har blivit vuxna på grund av de långa handläggningstiderna. Men man kan läsa Migrationsverkets yttrande som faktiskt kom till finansutskottet. Och vi i socialförsäkringsutskottet bjöd in Migrationsverket och ställde frågor till dem, eftersom vi tog beredningen åtminstone lite mer på allvar. Det framkommer att det inte är de 15 månader – eller längre tid – som har gått under handläggningen av ärendena som har gjort att dessa personer bedöms vara vuxna och som har gjort att de inte har möjlighet att stanna i landet. Samma bedömning hade i de absolut flesta fall skett ändå. Anledningen till att det har tagit lång tid är att det inte finns några uppgifter som styrker deras ålder.

Fru talman! Hänvisar man till åldersbedömningarna, som vi numera gör bättre än tidigare eftersom vi faktiskt gör dem medicinskt, har vi en god marginal i fråga om åldern. Detta argument håller alltså ingenstans.

Fru talman! Jag skulle kunna hålla på hur länge som helst. Jag noterar att jag redan har gått över min talartid. Jag har framfört mina yrkanden.

Avslutningsvis vill jag bara vara tydlig: Det här förslaget är inte medmänskligt ens för dem som det omfattar. Det är snart val. Jag är alldeles övertygad om att vi, hur det än går, förhoppningsvis redan i slutet på detta år, annars strax därefter, kommer att få en regering som vet att lagar, regler och signaler är viktiga.

Fru talman! Uppehållstillstånd som ges baserat på en sådan här luddig lagstiftning eller på andra felaktigheter kommer inte att bli långvariga i vårt land.

I detta anförande instämde Markus Wiechel (SD).

Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Den här dagen är rörelsens dag. Det är en dag då det är tydligt att det lönar sig att hålla ihop, organisera sig och kräva förändring – kräva trygghet för de ensamkommande som sökt skydd i Sverige.

Jag vill skicka ett särskilt tack till alla er som kämpat för varandra, till er som sitter på läktaren i dag, till er som följer debatten ute i landet, till alla er i Ung i Sverige som sittstreckat så att även riksdagen har börjat lyssna, till alla er i Vi står inte ut som kampanjat och drivit på opinionen varje dag och till alla runt om i landet som peppat, tröstat och fått varandra att orka. Det här är er dag och er delseger.

Verklig förändring har aldrig uppstått av sig själv här inne. Den är alltid ett resultat av rörelser på gator, torg och arbetsplatser – så även denna gång. Jag tackar er för det.

(Applåder)

Det är inte ofta som vi röstar för ett förslag som vi redan från början vet är orättvist och rättsosäkert, men det här är en delseger, ett viktigt steg på vägen. Sedan regeringen annonserade sin skamliga omsvängning i flyktingpolitiken den 24 november 2015 har de tvingats lappa och laga flera gånger för att verkligheten kommer i kapp och för att barn och unga inte bara försvinner utan är här och lever sina liv bland lärare, gode män, klasskompisar, fotbollslag och personal på boenden. Det är en verklighet som måste mötas med politiskt ansvar.

Regeringens plötsliga omsvängning med den tillfälliga lagen utmärkte sig genom att vara både orättvis och rättsosäker – en retroaktiv lagstiftning som de asylsökande inte kunde förutse, upphängd på ett datum för regeringens presskonferens. Den splittrar familjer, drar undan skyddsskäl och skapar otrygghet genom tillfälliga uppehållstillstånd. För att lappa lite på de skador som lagen åsamkat ensamkommande har regeringen sedan dess genomfört första gymnasielagen – som var så erkänt snårig att mycket få personer kunde stanna – och nu i dag lagt fram ännu en lag som bygger vidare på samma ganska invecklade snårighet och delvis orättvisa.

När regeringen presenterade den tillfälliga lagen sa man att barn skulle undantas och fortsatt få permanenta uppehållstillstånd. Så blev det inte. I stället ändrade Migrationsverket praxis och gav tillfälliga uppehållstillstånd, vilket innebär att de ensamkommande kan få beslut om utvisning så snart de blir vuxna. Dessutom är det uppenbart att användandet av just datumet för regeringens presskonferens i fortsatt lagstiftning har skapat rättsosäkerhet.

Det tyngsta argumentet mot det förslag vi debatterar i dag är att det skulle gå emot principen om individuella skyddsbedömningar och därmed undergräva de principer för rättsordningen som vi har. Men det argumentet förutsätter att skyddsbedömningarna gjorts på ett rättssäkert sätt, och det finns tyvärr flera skäl att starkt ifrågasätta detta.

Prot. 2017/18:125
4 juni

-----
*Extra ändringsbudget
för 2018 – Ny möjlig-
het till uppehållstill-
stånd*

Ju osäkrare ett land är, desto starkare är behovet av tillgång till sociala nätverk för skydd och överlevnad. Fältforskare i Afghanistan har kunnat visa att de enda som klarar av att komma tillbaka till landet och integreras är de som har ett starkt nätverk, familj och ekonomiska resurser i landet. En stor andel, knappt 10 000, av de ensamkommande med afghanskt ursprung som sökt sig till Sverige har vistats i ett annat land än Afghanistan före sin flykt till Sverige, inte sällan Iran. Det innebär att de inte har någon verklig anknytning till Afghanistan och alltså inte heller det sociala skyddsnet som behövs för att överleva. Trots sitt bristande nätverk ses de ändå av Migrationsverket som genomsnittliga afghaner. Detta är en allvarlig miss i skyddsbedömningen, vilket även uppmärksammats av Migrationsöverdomstolen, som i mars 2017 kom med en dom som gjorde att de flesta unga under 18 utan skyddsnet i Afghanistan ska beviljas uppehållstillstånd.

Fru talman! Åldersbedömningarna är ett eget kapitel av rättsosäkerhet som jag skulle kunna prata länge om. Jag nöjer mig med att konstatera att de medicinska åldersbedömningarna, som lett till ålderssuppskrivningar av ungdomar och därmed minskad möjlighet till uppehållstillstånd, är starkt ifrågasatta av den medicinska och på senare tid även den statistiska expertisen. Så många som 50 procent av bedömningarna kan vara helt felaktiga. I detta finns ett tydligt regeringsansvar i och med att regeringen gett tydliga instruktioner till Rättsmedicinalverket om att det viktigaste är att ingen vuxen tar del av resurser som är avsedda för barn. Rättsmedicinalverkets Elias Palm har flera gånger upprepat att metoderna har valts utifrån detta regeringsdirektiv. Hade man velat vara säker på att inget barn bedöms som vuxen hade man valt en annan metod, säger Palm.

En av de vanligaste lögnerna i debatten kring ensamkommande är att majoriteten ljuger om sin ålder. Flera partier i den här kammaren bidrar gärna till den lögnen. Men saken är att tiden har gått. Den som var 16 år i december 2015 är inte det i dag. Det är inte den unge som har ljugit, utan det är tiden som har gått. På samma sätt vet vi att ett antal unga skrivits upp i ålder enbart utifrån en bedömning gjord av handläggare innan de medicinska åldersbedömningarna kom till stånd. Andra har skrivits upp i ålder utifrån de starkt ifrågasatta metoderna för åldersbedömningar.

Migrationsverkets väntetider har varit mycket långa. Under tiden har barn och unga levt flera år i Sverige. Här uppe på läktaren sitter en del av dem. Med dem sitter vänner, gode män och personer från familjehem. Alla har kommit att bli en familj. De ensamkommande har knutit starka band till familjer, lärare och kontaktpersoner de har haft. Ungdomar upplever de vuxna i familjer de bott hos som sina föräldrar, och fosterfamiljer upplever att staten ska ta ifrån dem deras barn. Detta är djupt traumatiskt för alla inblandade och skapar djupa sår som är svåra att läka i vårt samhälle.

Det omfattande antalet självmord och självskador de senaste åren talar sitt tydliga språk. Rapporter från Karolinska institutet och yrkesnätverket Vi står inte ut visar att minst tolv unga ensamkommande tog sina liv under 2017. Det innebär att självmord är nio gånger så vanligt i gruppen ensamkommande som i jämförbara åldersgrupper av unga födda i Sverige.

Detta är fruktansvärt allvarligt. Det är en farlig epidemi. Sverige har sedan lång tid tillbaka en nollvision för självmord. Vi vet även väldigt mycket om vad som är avgörande för att förebygga självmord, nämligen trygghet och förutsägbarhet. En trygg och stabil bostad, skolgång och ett

starkt socialt nätverk är direkt förebyggande vad gäller depression. Men de ungas verklighet är allt annat än trygg och förutsägbar. Lagstiftningen, asylprocessen, plötsliga omflyttningar och att förlora delar av sitt sociala skyddsnät över en natt när man fyller 18 är raka motsatsen till det.

De omfattande utvisningar till Afghanistan som planeras är orealistiska. De är svåra att genomföra, inte minst på grund av säkerhetssituationen i Afghanistan, som ständigt försämras. Att försätta så många ungdomar och människor runt omkring dem i limbo i väntan på utvisning är oetiskt och destruktivt för samhället. Ungdomar riskerar att hamna i stängda förvar eller på gatan med risk för kriminalitet, prostitution och drogmissbruk. Hemlösa ungdomar på gatan i Europa är samtidigt förknippat med stora kostnader och skadlig verkan för samhället, vilket i sin tur blir grogrund för ytterligare tillväxt av högerextrema och missnöjespartier. En amnesti kan däremot göra att dessa ungdomar kan få bygga ett hem i Sverige. Det finns dessutom stor enighet bland de organisationer som arbetar med frågor om mänskliga rättigheter och är kunniga om Afghanistan om att utvisningarna till landet bör stoppas.

Så här ser verkligheten ut. Av alla dessa skäl måste de ensamkommande som drabbats av lagändringar, rättsosäkerhet och långa väntetider få möjlighet att stanna i Sverige.

Fru talman! Vänsterpartiet anser normalt inte att amnesti är bästa vägen att gå för att skapa en human och rättssäker asylprocess, men i vissa speciella fall och akuta lägen är det nödvändigt. Vi befinner oss i ett sådant läge. Därför är det ingen hemlighet att Vänsterpartiet hellre hade sett en amnesti för ensamkommande som väntat mer än ett år. Amnesti och permanenta uppehållstillstånd är den bästa och mest heltäckande lösningen för att garantera de unga skydd och en framtid i trygghet.

Men vi i Vänsterpartiet har hela tiden varit öppna för att hitta andra lösningar. Gång på gång har vi vädjat till regeringen och övriga partier att sätta sig med oss för att skapa lugn och trygghet för de ensamkommande. När regeringen presenterade detta senaste förslag var vi tydliga – vi var beredda att gå in och förhandla med regeringen och andra som ville ta ansvar för att förbättra förslaget. Tyvärr valde regeringen att hålla dörren stängd.

I väntan på en amnesti har Vänsterpartiet valt att lägga fram ett antal ändringsförslag som skulle kunna göra förslaget betydligt bättre. För att inte riskera att bromsa upp genomförandet av regeringens förslag föreslår vi att riksdagen bifaller propositionen och samtidigt beslutar om några förbättringsförslag. Eftersom det kan ta tid innan en ny proposition kan läggas fram till riksdagen med våra ändringar vill vi att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om ett tidsbegränsat undantag från bestämmelserna om utvisning i utlänningslagen. På så sätt kan regeringens förslag träda i kraft, och de unga som har möjlighet att få uppehållstillstånd enligt regeringens förslag får det, samtidigt som den grupp av unga som kan beröras av våra förslag inte utvisas under tiden ändringarna behandlas i riksdagen. Ett sådant undantag hade för övrigt varit viktigt att göra redan när regeringen presenterade sitt förslag. Då hade ett stort antal unga sluppit hamna på gatan utan bostad och ersättning.

Våra förbättringar handlar i huvudsak om två saker. Datumgränsen är den 24 november 2015. Det innebär att det bara är de vars första ansökan om uppehållstillstånd registrerats hos Migrationsverket den 24 november

2015 eller tidigare och som fått beslut tidigast vid tidsgränsen på 15 månader som har möjlighet att beviljas uppehållstillstånd. Dessa två krav innebär att många unga fortfarande kommer att uteslutas.

Dessutom innebär lagförslaget på grund av detta datum att två personer i exakt samma situation som kommit till Sverige med bara dagars mellanrum kan komma att behandlas olika enbart beroende på när Migrationsverket registrerade deras ansökan. Vänner som kanske kom samma dag men av en slump fått vänta olika länge på besluten kommer att få helt olika möjlighet att stanna. Alla dessa effekter är orättvisa. De är inte rättssäkra.

Vänsterpartiet vill därför, precis som många remissinstanser, att datumgränsen tas bort. Därför tycker vi även att tidsgränsen på 15 månader ska ersättas med en tidsgräns på sex månader, som bättre överensstämmer med huvudregeln i EU-direktivet om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd, för hur länge ensamkommande ska vänta på beslut.

De ändringar jag nu beskrivit skulle innebära att de unga som ansökt om uppehållstillstånd och fått vänta mer än sex månader på ett utvisningsbeslut ska beviljas uppehållstillstånd om övriga förutsättningar för uppehållstillstånd är uppfyllda.

Propositionen innebär även att en förutsättning för att omfattas av den nya möjligheten till uppehållstillstånd är att avslagsbeslutet har fattats eller skulle ha fattats när den unga var 18 år eller äldre. Någon bedömning av om den unga skulle ha fått uppehållstillstånd eller ej om hens ansökan hade prövats före 18-årsdagen kommer inte att göras. Det innebär att någon som fått sin ansökan prövad vid 17 års ålder och då fick avslag kan hamna i en sämre situation än den som ansökt om uppehållstillstånd vid 17 års ålder men får sin ansökan prövad först efter det att denne fyllt 18 år.

Både Justitiekanslern och Migrationsverket har i sina remissyttranden pekat på denna problematik och inkonsekvens i förslaget. Migrationsverket pekar självt på svårigheten för den asylsökande att visa eller göra sin ålder sannolik. Därför kommer det att saknas förutsättningar att bevilja uppehållstillstånd för en övervägande del av de sökande som omfattas av förslaget.

De personer som omfattas av den nya möjligheten till uppehållstillstånd har tre månader på sig att inkomma med en ansökan, och ansökan får göras vid ett tillfälle. Begränsningarna innebär att en formell ansökan måste göras i samtliga fall, det vill säga även då sökanden har överklagat sitt utvisningsbeslut till domstol. Som skäl för att begränsa ansökningstiden till tre månader anges att det är viktigt att ansökan görs i nära samband med att lagen träder i kraft för att tiden fram till ett beslut om uppehållstillstånd ska bli så kort som möjligt.

Detta kan kanske verka bra. Men även om många av dem som kan komma i fråga för uppehållstillstånd enligt de nya bestämmelserna sannolikt kommer att ha ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut när lagen träder i kraft är det väldigt oklart hur stor andel av de berörda personerna som faktiskt kommer att ha hunnit få ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut när lagen träder i kraft.

Migrationsverket har haft och har fortfarande stora problem med långa handläggningstider. Dessutom överklagas de flesta av Migrationsverkets beslut i domstol, vilket innebär att det kan komma att finnas ett ovisst antal

unga som fortfarande har ett öppet ärende hos myndigheten eller domstolen när förslaget träder i kraft.

Det är verklighetsfrämmande att en person som ännu inte har fått ett lagakraftvunnet beslut om avslag på sin ansökan ska känna till eller förstå vikten av att denne ändå måste göra en ny ansökan på annan grund för att få del av den nya möjligheten till uppehållstillstånd, även om den enskilde har ett rättsligt biträde. Även för den som faktiskt har hunnit få ett lagakraftvunnet avlägsnandebeslut är tre månader en väldigt kort tid om avsikten är att ge de berörda en reell möjlighet till en ny prövning.

Alla dessa delar – åldersgränsen, kravet på att den unge fått eller skulle ha fått ett utvisningsbeslut och den korta ansökningstiden – anser vi är bristfälligt utredda och utformade. Därför tycker vi att dessa delar ska utredas och förtydligas i ny lagstiftning.

Jag vill avsluta med att säga att detta är rörelsens dag. Den delseger som alla har kämpat så hårt för har nu kommit. Vi kommer dock inte att låta oss nöjas. Vi kommer inte lämna de barn och unga som fortfarande lever sina liv i ovisshet och otrygghet i sticket. I stället ska vi använda dagens delseger som kraft och bränsle för att pressa fram nya steg för trygghet för alla ensamkommande. Vi är säkra på att vi kommer att lyckas sida vid sida. Det visar också den här dagen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 och hänvisar även till Vänsterpartiets särskilda yttrande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulla Andersson, Ali Esbati och Håkan Svenneling (alla V).

Anf. 86 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Dagens debatt handlar om det förslag till en de facto-amnesti för gymnasiestudier som regeringen har lagt fram. Låt mig inledningsvis klargöra att Liberalerna inte står bakom detta lagförslag. Vi kommer att rösta emot det. I likhet med Lagrådet och en rad andra remissinstanser är vi starkt kritiska.

Regeringens lagförslag innebär att 9 000 personer som har fått avslag på sina asylansökningar ska kunna få uppehållstillstånd i Sverige – i alla fall om de skriver in sig på gymnasiet, på komvux eller på en yrkesutbildning.

Samtliga personer som omfattas av förslaget är myndiga, nästan samtliga är män, en stor majoritet har inte lyckats göra sin identitet sannolik och många har tyvärr vägrat att samarbeta med svenska myndigheter och gått under jorden efter avslagsbeslut.

Denna grupp vill de rödgröna partierna och Centerpartiet kollektivt särbehandla framför alla andra asylsökande. Från Liberalernas sida menar vi att detta inte är rimligt.

Herr talman! Vi i Liberalerna har alltid stått upp för asyrrätten och en human flyktingpolitik. Det innebär att vi värnar individuell prövning och rätt att överklaga i domstol.

Sverige kan inte ta emot alla som vill bo här. Det klarar inte vårt samhälle. Det innebär att vi måste prioritera dem som har skyddsbehov i första hand. Det kan vara väldigt svårt. Vi talar om människor som kan ha rest mycket långt, betalat stora summor för att ta sig hit och som inte ser någon framtid i ett återvändande. Men detta är en målkonflikt som vi i riksdagen måste klara av att hantera.

Vi ska göra stora insatser för att hjälpa flyktingar och satsa mer på integrationen. Sverige ska också ta emot kvotflyktingar från krigsområden. Vi tar i dag emot 5 000 per år. Det är något som vi i Liberalerna jobbar hårt för. Men personer som upprepade gånger får avslag på sina asylansökningar och som inte har tillräckligt starka skyddsbehov enligt våra myndigheter och domstolar måste också återvända.

Tyvärr ser vi nu att de rödgröna partierna och Centerpartiet inte orkar stå upp för den ordningen. Man värnar den individuella prövningen så länge personer får bifall på sina ansökningar. Men när personer får avslag vill man i stället lagstifta om amnestier och köra över våra myndigheter och domstolar. I slutändan innebär detta att Sverige får en migrationspolitik med tillfälliga lagar om särbehandling i ett alltmer komplicerat regelverk där organiserade kampanjer styr och de som kan mobilisera störst anhängare för sin sak får stanna.

Förlorare blir alla dem som inte har en lika stark röst och de som inte lyckats få journalister att skriva om deras situation. Det är alla de som har följt reglerna, har accepterat svenska myndighetsbeslut och återvänt när de fått avslag. De får inga amnestier. Sverige utvisar i dag kvinnor till Irak. Jag har inte sett några kampanjer för att de ska få stanna.

Herr talman! Som liberal menar jag att en sådan migrationspolitik är djupt orättvis. Den frångår principen om individuell prövning, likvärdighet och rättssäkerhet. Den ställer grupper mot grupper, och den dränerar den svenska asylpolitiken på legitimitet. Om det blåser politiska vindar i andra riktningen i framtiden så vete gudarna vilka krav som då kan föras fram om att i stället för att ge amnestier göra motsatsen och deportera hela kollektiv från Sverige.

Herr talman! Vi måste i detta sammanhang också nämna den kritik som Lagrådet har fört fram mot lagförslaget. Lagrådet skrev i sitt utlåtande över lagrådsremissen tidigare i våras ”att gränsen här har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas”. Det är oerhört allvarlig kritik.

Sveriges Televisions inrikespolitiska kommentator Mats Knutson menade i sin analys av Lagrådets svar att det påminner om ”en svensk juristvariant av motorsågsmassakern”. Han fortsatte: ”Aldrig tidigare har jag läst ett yttrande från lagrådet med lika förödande kritik”. Jag är beredd att hålla med.

Herr talman! Låt mig nu också ta upp en annan del av den kritik som vi i Liberalerna har mot lagförslaget. Det rör vilka konsekvenser detta får för den svenska skolan, inte minst för rektorer och lärare.

Vi har i dag stora utmaningar när det gäller att klara kunskapsmål och likvärdighet i svensk skola. Från Liberalernas sida är vi kritiska till att den svenska gymnasieskolan blir ett verktyg för migrationspolitiken. Det är inte rimligt att vare sig handläggningstider eller till exempel studier på språkinträdning på gymnasiet är att betrakta som skäl för att få uppehållstillstånd i Sverige. Det är behovet av skydd som ska avgöra detta.

Antalet 9 000 personer låter kanske inte så jättemycket i ett land med 10 miljoner invånare. Men det motsvarar en bra bit över 300 skolklasser. Det motsvarar ungefär åtta eller nio stora gymnasieskolor i Sverige i storleksordningen Norra Real i Stockholm eller Schillerska gymnasiet i Göteborg.

Både den gymnasielag som riksdagen antog förra året – vi röstade nej till den också från Liberalernas sida – och det betänkande från finansutskottet vi i dag debatterar innebär att eleven ska uppvisa studieaktivitet, som det heter, för att uppehållstillståndet ska kunna förlängas.

Detta innebär, herr talman, att lärare och rektorer ska slå fast om eleven har skött sina studier. Men om en person inte har uppvisat tillräcklig studieaktivitet ska inte uppehållstillståndet förlängas. Här finns förstås en uppenbar risk för att lärare och rektorer tvingas fatta beslut som blir avgörande för om en person får stanna i landet. Från Liberalernas sida anser vi att det är orimligt att lägga en sådan moralisk och etisk börda på skolpersonalen i Sverige.

Det är Migrationsverket som ska fatta beslut om vem som får stanna eller inte i Sverige. Dessutom kan lärare och rektorer givetvis utsättas för ett tryck utifrån på att godkänna elever för att ungdomarna ska undvika utvisning.

Herr talman! Även om kraven är lågt ställda – det vill säga att man ska redovisa studieaktivitet – kommer vi inte undan det faktum att eleverna går i en klass, att de har lärare, att de ska närvara på lektionerna och att de ska sköta sig. Därmed blir lärare och rektorer, hur man än vrider och vänder på det, i slutändan en del av beslutet om personer får förnyade uppehållstillstånd eller inte och om de måste utvisas.

Det finns ytterligare en rad invändningar mot lagförslaget. Regeringen vill ta bort alla krav på att denna grupp på 9 000 personer ska behöva styrka sin identitet eller ens göra den sannolik.

Man föreslår att lagtexten ska lyda exakt som följer: Uppehållstillstånd får beviljas även om utlänningens identitet är oklar och han eller hon inte har kunnat göra sin uppgivna identitet sannolik.

Det innebär alltså att riksdagen ska lagstifta om att Sverige avhänder sig rätten att känna till identiteten på personer som ges uppehållsrätt i vårt land. Jag menar att detta måste vägas mot det intresse Sverige som stat, som rättsstat, har av att personer som ges rätt att leva här också kan styrka sin identitet eller göra den sannolik.

Därtill kan en person få tidsbegränsat uppehållstillstånd om han eller hon studerar eller har för avsikt, som det heter, att studera på gymnasiet, komvux eller en yrkesutbildning. Det innebär att en person endast behöver uppge att hen har för avsikt att studera och inte att personen de facto gör detta eller verkligen kommer att göra det. Lagrådet framför tydlig kritik också mot denna del av lagförslaget.

Herr talman! Det finns också en risk för att lagen inte kommer att ge en del av de ensamkommande möjligheten att bo kvar i Sverige. Om personer inte når upp till studieaktivitetskraven kommer de ändå att behöva återvända. Eftersom en överväldigande majoritet av dem som i dag läser språkintröduktion eller har gjort det tidigare inte har nått gymnasieexamen kommer deras möjligheter att få jobb att vara sämre än de flesta andras. Och utan jobb blir det inte heller någon förlängning av uppehållstillståndet.

För en del kan lagen snarare bli ett plåster som långsamt dras av. Frågan är hur humant det är av ett land som Sverige att trots avslag på avslag ge personer förhoppningar om att kunna stanna kvar i landet för att sedan efter kanske fem, sex eller sju år tvinga dem att återvända.

Herr talman! Avslutningsvis: Från Liberalernas sida är vi kritiska till flera skärpningar som gjordes i den tillfälliga asyllag som regeringen drev igenom 2016. Vi röstade nej till Socialdemokraternas och Miljöpartiets krav på kraftiga försämringar av rätten till familjeåterförening och till asylgrunderna särskilt och synnerligen ömmande omständigheter.

Vi menar att Sverige måste få en långsiktigt hållbar asylpolitik som baseras på rättssäkerhet och likvärdighet. Men regeringen vill nu i stället göra skogen av tillfälliga lagar och komplicerade regelverk ännu snårigare. Och nu ligger på riksdagens bord ett förslag som hotar rättssäkerheten, som sätter likvärdigheten ur spel, som överprövar domstolsbeslut och som ställer grupper mot varandra.

Herr talman! En sådan lagstiftning kan inte vi från Liberalernas sida ställa oss bakom.

Anf. 87 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka avslag på propositionen och därmed bifall till reservation 1 i betänkandet. Jag vill också hänvisa till vårt särskilda yttrande i betänkandet, som innehåller en sammanfattning av vår argumentation i den här frågan.

Sverige har under lång tid varit ett av de länder i Europa och västvärlden som flest människor har sökt sig till för att söka asyl. Under 2013, 2014 och början av 2015 ökade sedan detta antal stegvis för att kulminera under den så kallade flyktingkrisen hösten 2015. Totalt under åren 2013–2015 kom nästan 300 000 personer till Sverige för att söka asyl. Av dessa var drygt 46 000 ensamkommande barn och unga.

Tack vare ett i grunden stabilt och välfungerande asylsystem, men också för att vi har haft ett civilsamhälle som har tagit ett mycket stort ansvar på flera olika områden, har Sverige länge klarat av det initiala mottagandet någorlunda väl.

Att ett mottagande av den storleksordning vi hade åren 2013–2015, under en mycket begränsad tid, innebär svårigheter för ett litet land som Sverige är dock inte konstigt. På kortare sikt handlar det bland annat om att asylansökningar ska kunna registreras och behandlas inom en rimlig tid och om att det ska finnas tillräckligt med bostäder att flytta in i. På längre sikt är det sedan viktigt att de nya invånarna kan få det stöd de behöver för att ha möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och i det svenska samhället i stort.

Herr talman! Att dessa kort- och långsiktiga svårigheter, liksom kostnaderna för Sveriges asylmottagande, växte i omfattning utgjorde bakgrunden till att Kristdemokraterna hösten 2014 presenterade flera nya förslag på migrationsområdet.

Det handlade bland annat om att den som beviljas asyl i Sverige som huvudregel borde ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd snarare än ett permanent sådant och om att etableringsersättningen till nyanlända borde sänkas samtidigt som skatten på arbete sänks.

Mottagandet av dessa förslag i den svenska samhällsdebatten var hårt, inte minst från regeringspartierna. Det är helt fel ingång, var exempelvis statsminister Stefan Löfvens kommentar.

Hösten 2015 hade dock även regeringen insett att förändringar behövde göras av Sveriges regelverk. En migrationspolitisk överenskommelse slöts mellan regeringspartierna och Alliansen innehållande flera förslag som liknade dem som Kristdemokraterna presenterat ett år tidigare.

Men, herr talman, det visade sig vara för sent, varför Kristdemokraterna tog fram ett stort antal ytterligare förslag för att förbättra mottagandet och i stort hantera migrationssituationen. I november 2015 påtalade vi bland annat behovet av att införa gränskontroller och att asylansökningsområden borde inrättas i närheten av våra stora gränsövergångar. Reaktionen från regeringen var alltså avvisande, och dåvarande migrationsministern Morgan Johansson var en av flera som uttryckte kritik. Men bara några veckor senare hölls den välkända presskonferensen där regeringen gjorde en total helomläggning av migrationspolitiken. Vid denna presskonferens presenterades grunderna för den så kallade tillfälliga lagen. Sverige skulle nu i ett slag gå från att ha EU:s kanske mest generösa migrationspolitik till att lägga sig på unionens miniminivå.

Herr talman! Kristdemokraterna välkomnade i detta läge att regeringen slutligen reagerade men menade att reaktionen kom på tok för sent och att den därmed blev kraftigare än vad den borde ha behövt vara. Då regeringens konkreta lagförslag presenterades våren 2016 blev Kristdemokraternas svar därför att stå fast vid den balanserade politik på området som vi själva stakat ut under de föregående åren. Vi ansåg att det var bra att regeringen nu föreslog att tidsbegränsade uppehållstillstånd skulle användas som huvudregel men att de 13 månader långa uppehållstillstånd som regeringen föreslog för bland annat alternativt skyddsbehövande var för korta. Vi motsatte oss också såväl regeringens inskränkningar av möjligheten till familjeåterförening för vissa skyddskategorier som att bestämmelserna om synnerligen och särskilt ömmande omständigheter som grund för uppehållstillstånd togs bort. Samtidigt menade vi att flera förändringar som borde ha genomförts saknades i regeringens proposition, vilken också var hastigt framtagen och kritiserades hårt av bland andra Lagrådet. Då den tillfälliga lagen behandlades här i riksdagen i juni 2016 röstade vi följaktligen på våra egna förslag i stället för på dem som presenterats av regeringen.

Herr talman! Ett år senare, våren 2017, kom regeringen med en komplettering av den tillfälliga migrationslagstiftningen, nu med ett förslag om att införa uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå. Regeringen hade upptäckt att bland annat det faktum att bestämmelserna om synnerligen och särskilt ömmande omständigheter som grund för uppehållstillstånd tagits bort slog orimligt hårt mot personer som kommit till Sverige som ensamkommande, och man föreslog därför vissa specialregler för denna grupp.

Från Kristdemokraternas sida påtalade vi att regeringen själv genom den hastigt framtagna och därmed illa beredda och alltför restriktiva lagstiftningen varit med och skapat den situation som de nu försökte lösa med en ny tillfällig lagstiftning. Vi var dock inte ensamma om att kritisera förslaget, utan såväl flertalet remissinstanser som Lagrådet hade betydande

anmärkningar. I riksdagsbehandlingen förde vi från Kristdemokraternas sida återigen fram våra egna förslag och röstade på dessa vid voteringen.

Herr talman! Nu, ytterligare ett år senare, befinner vi oss alltså i en liknande situation där regeringen vill komplettera den sedan tidigare kompletterade, tillfälliga migrationslagstiftningen. Den aktuella propositionen är ännu ett exempel på, liksom en konsekvens av, en illa förberedd och godtycklig migrationspolitik. Det är därför inte förvånande att regeringens förslag också denna gång har fått utstå mycket hård kritik i remissomgången. Ett av Lagrådets utlåtanden var exempelvis att ”gränsen här har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas”.

Precis som 2016 och 2017 väljer Kristdemokraterna att i riksdagsbehandlingen lyfta fram den politik på området som vi nu drivit under i princip hela mandatperioden. Samtidigt har vi flera skäl att i voteringen denna gång, till skillnad från voteringarna i juni 2016 och juni 2017, rösta skarpt nej till regeringens förslag. De skäl som ligger till grund för vårt ställningstagande finns att läsa i sin helhet i vår följdmotion, men jag har tänkt gå igenom våra tre huvudargument här i kammaren.

Till att börja med är regeringens förslag godtyckliga och bidrar till försämrad rättssäkerhet i asylsystemet. Svensk lagstiftning, och i synnerhet vår asyllagstiftning, måste präglas av rättssäkerhet, förutsebarhet och logik. Den måste också premiera de personer som följer regelverket och talar sanning. Dessa centrala angelägenheter uppnås dock inte med regeringens förslag utan snarare det motsatta. Till exempel hamnar den person som vid ankomsten felaktigt uppgett en lägre ålder än den faktiska åldern i en bättre situation än vad personen borde hamna i. Detsamma gäller den som obstruerat mot gällande regler och inte självmant återvänt till sitt hemland då han eller hon fått ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut. Samtidigt hamnar vissa av dem som angav en korrekt ålder vid ansökningstillfället och de som faktiskt återvänt hem då ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut erhållits i en sämre situation.

Kristdemokraterna anser att det är mycket olyckligt att handläggnings- tiderna de senaste åren har varit så pass långa som de har varit, vilket har drabbat enskilda. Men i en värld där 65 miljoner människor befinner sig på flykt är det en orättvis och godtycklig princip att det är längden på Migrationsverkets och svenska domstolars handläggningstider och inte den enskildes förhållanden och asylskäl som ska avgöra möjligheten till uppehållstillstånd. Precis som Lagrådet skriver i sitt yttrande skulle regeringens förslag innebära en ny och oprövad princip i svensk rätt, och precis som Justitiekanslern gör är det rimligt att fråga sig om förslaget inte bryter mot principen om allas likhet inför lagen.

Herr talman! Vårt andra huvudskäl till att rösta nej till regeringens förslag är att det undergräver asylrätten. Kristdemokraternas utgångspunkt är att värna asylrätten och att Sverige har ett moraliskt ansvar att hjälpa medmänniskor i nöd. Sverige har liksom 144 andra länder skrivit under FN:s flyktingkonvention. Det innebär en rad förpliktelser, bland annat att den utlännings som befinner sig i Sverige och som anser sig vara i behov av skydd har rätt att söka asyl här men också att varje persons ansökan om asyl ska prövas individuellt.

Samtidigt menar Kristdemokraterna att Sveriges migrationspolitik ska vara reglerad. En konsekvens av det är att de personer som i asylprocessen inte bedöms vara flyktingar eller ha andra skyddsskäl och inte heller på annan grund uppfyller kriterierna för uppehållstillstånd måste återvända till sitt hemland. Det är också en del i att värna asylrätten.

Regeringens förslag frångår dock denna princip. En förutsättning för att de personer som har fått ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut ska omfattas av lagförslaget är nämligen att de fortfarande befinner sig i Sverige, alltså att de aktivt har trotsat beslut som har fattats av svenska myndigheter och domstolar. Att premiera ett sådant beteende skulle ha en mycket negativ effekt på den svenska migrationspolitikens legitimitet. Incitamenten att återvända självmant efter ett erhållet lagakraftvunnet utvisningsbeslut skulle minska, och en olycklig signal skulle också sändas utanför landets gränser om att den som tar sig till Sverige, ofta via farliga vägar och människosmugglare, och håller sig kvar tillräckligt länge så småningom kan förväntas få uppehållstillstånd oavsett om vederbörande har behov av internationellt skydd eller inte.

Herr talman! Vårt tredje huvudskäl till att rösta nej till regeringens proposition är att förslaget skapar falska förhoppningar hos en redan utsatt grupp. Det är nämligen viktigt att komma ihåg att regeringens förslag inte ger dessa personer, som kommit till Sverige som ensamkommande, någon rätt att stanna i Sverige långsiktigt. Vad det innebär är en möjlighet till ett kort, tidsbegränsat uppehållstillstånd som på lång sikt kan omvandlas till ett permanent uppehållstillstånd för den som klarar av sina studier och får ett jobb som går att försörja sig på. Den absoluta majoriteten av de ca 9 000 personer som förslaget riktar sig till saknar dock, av fullt naturliga skäl, gymnasiebehörighet i Sverige. Den utbildningsform som står till buds för dessa är därmed yrkesutbildning inom vuxenutbildningen. I dag finns dock inga platser till nya ungdomar inom denna utbildningsform och inte heller, åtminstone vad jag känner till, någon plan för hur sådana ska skapas eller pengar till det.

Detta tillsammans med det faktum att unga som kommit till Sverige i relativt hög ålder har dokumenterat svårt att ta sig igenom svensk utbildning med godkända betyg talar för att regeringens förslag, i väldigt stor utsträckning, enbart kommer att inge falska förhoppningar hos en redan utsatt grupp och skjuta återvändandet på framtiden. Kristdemokraterna menar att detta inte är ett värdigt sätt att hantera situationen.

Herr talman! Avslutningsvis: Vad behöver göras framåt på migrationspolitikens område? Som vi kristdemokrater ser det är det i huvudsak tre saker:

- En parlamentarisk utredning bör tillsättas med syfte att få till en långsiktig och överblickbar migrationspolitik. Det måste vara slut på de stora stegen fram och tillbaka i migrationspolitiken.
- Förutsättningarna för de personer som har fått uppehållstillstånd i Sverige att etablera sig i vårt samhälle och på vår arbetsmarknad måste stärkas ordentligt. En reformrik tid måste följa på denna väldigt reformfattiga mandatperiod.
- Återvändandearbetet måste förbättras bland de personer som får avslag på sina asylansökningar.

Herr talman! Jag beklagar att det verkar finnas stöd för regeringens förslag om att ge personer som redan fått nej på sina asylansökningar en ny möjlighet att få uppehållstillstånd. Samtidigt konstaterar jag att det snart är val. Och under nästa mandatperiod måste migrationspolitiken hanteras på ett annat sätt än vad som varit fallet de senaste åren.

Anf. 88 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Vi ska i dag debattera regeringens proposition om ny möjlighet till uppehållstillstånd. Det är en fråga som har engagerat under lång tid, och synpunkterna är många och olika. I det läget tänker jag att det är bra att backa bandet och titta på vad den här debatten egentligen handlar om.

Vi har som land tagit ett stort ansvar på migrationsområdet under lång tid. Vi har bekämpat orsaker till att människor flyr, säkerställt hjälp i närområdet och drivit på för ett solidariskt ansvarstagande i Europa. Och på hemmaplan har vi förbättrat vårt mottagande, inte minst genom att säkerställa att alla Sveriges kommuner är med och delar på ansvaret. Vi har hanterat svårigheter och utmaningar och tagit vara på människor och möjligheter. Det är jag stolt över.

Vi vet alla att hösten 2015 kom att bli speciell. Aldrig förr har så många människor befunnit sig på flykt i världen, och 163 000 sökte asyl här i Sverige. De flesta gjorde det under några få månader på senhösten. Av dessa var 35 000 ensamkommande. Vi hade aldrig klarat den utmaningen om inte hela samhället hade gått samman.

Herr talman! Dagens debatt handlar till stor del om den hösten. Regeringen meddelade den 24 november 2015 att man skulle införa den tillfälliga lagen, som gäller fram till nästa sommar. Det var en skärpning av migrationspolitiken med ett tydligt syfte: att fler ska söka asyl i andra länder och att färre ska söka här.

Om vi där och då, hösten 2015, hade klarat en normal prövning av dessa ensamkommande hade vi inte stått här i dag. Då hade de 35 000 ensamkommande prövats som barn och fått sina beslut utifrån den lagstiftningen. Men i dag har vi en annan verklighet att hantera.

Jag tycker att det är ansvarsfullt att med tydlighet berätta hur vi socialdemokrater ser på migrationspolitiken under kommande år. Den skärpning vi då gjorde ska ligga fast tills en gemensam europeisk asylpolitik är på plats. På samma sätt är det fullt naturligt för mig att förhålla mig till verkligheten när det gäller ensamkommande.

Långa handläggningstider har lett till att många av dem som kom som ensamkommande den hösten har eller kommer att ha hunnit bli vuxna innan Migrationsverket har fattat beslut i deras asylärenden. Därmed har deras möjligheter att beviljas uppehållstillstånd i vårt land kraftigt försämrats.

I den här debatten eller andra debatter kan man lätt få bilden av att det handlar om några som fick sina prövningar våren 2016, att det bara handlar om att vi inte klarade det under hösten 2015. Men sanningen är att när vi står här i kammaren i dag – nästan tre år senare – är det fortfarande ett par hundra av dessa som inte har fått sina beslut.

Detta är ett förslag om en tillfällig åtgärd som riktas till en begränsad grupp ensamkommande unga som kom hit men som har fått vänta länge på att få sina ansökningar prövade. Efter en mycket lång väntetid, på över 15 månader och ibland upp till två tre år, har de fått avslag. De är kvar i landet och har på många olika sätt knutit an till Sverige.

Jag tycker att det är fullt rimligt att ha som utgångspunkt att de personer som kan komma att omfattas av det här förslaget till ny lagstiftning inte ska hamna i ett sämre läge än de hade varit i om handläggningen inte hade dragit ut på tiden. Därför yrkar jag bifall till finansutskottets förslag i betänkande 49.

Herr talman! Det här är svåra frågor. Det handlar om människor i utsatta situationer, och det handlar om ett ansvar som samhället har. Genom detta förslag kan vi förhålla oss till människor som befinner sig i en utsatt situation och som har fått vänta väldigt länge. Bakgrunden är det exceptionellt stora mottagande som Sverige hade 2015 och 2016. Grundprincipen i Sverige är att de personer som kom inte ska hamna i ett sämre läge på grund av att den lagstiftning vi har förändrat inte möter det.

Jag tycker också att det är på sin plats att vara klar och tydlig på några punkter som kommer upp i debatten. Det här är ingen förändring av vare sig asylrätten eller principen om en reglerad invandring i Sverige. Det är en fråga om hur politiken ska förhålla sig till verkligheten och ta ansvar för en situation som uppkommit på grund av situationen 2015.

Nu ger vi dessa ungdomar en möjlighet att vid ett tillfälle få en individuell prövning, om de möter de kriterier som har ställts upp för att få uppehållstillstånd kopplat till studier. Ansökan om ett sådant uppehållstillstånd föreslås få göras endast under en begränsad tid och vid ett tillfälle. Precis som enligt nuvarande regelverk om uppehållstillstånd rörande gymnasiestudier ska också en säkerhets- och vandelsprövning göras. En utläning som beviljas ett sådant uppehållstillstånd ska omfattas av befintligt regelverk om uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå och om permanent uppehållstillstånd vid försörjning.

Det är bra för dem, det är bra för vårt land och det är något som vi kan hantera. Samtidigt fortsätter vi att på alla sätt värna både ordning och reda och asylrätten i svensk politik.

Slutligen vill jag kort beröra de andra lagförslagen som finns med här. De omfattar yrkespaketet och tydliggör på ett bra sätt den gymnasielagstiftning vi har. Men de förändrar också det automatiska verkställighets hinder som fanns tidigare. Med det lagförslag som vi har möjlighet att rösta ja till på torsdag får vi en mycket tydlig bestämmelse om inhibition. Det är bra, och det är något som såväl myndigheter som remissinstanser välkomnar. Det gör också vi.

(Applåder)

Anf. 89 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Fredrik Lundh Sammeli! Först vill jag bara kommentera de utmaningar som vi mötte 2015. Jag delar den bilden och att det var många runt om i Sverige som gjorde fantastiska insatser. Jag vill också påminna om att vi i flera partier tillsammans lyckades att komma överens om en ordning som stramade åt migrationen. Det är fortfarande rätt så många som kommer till Sverige, men vi löste situationen tillsammans.

Det som ändå gör mig förundrad är att ordföranden i socialförsäkringsutskottet, som ändå är ansvarig för dessa sakfrågor, verkligen tror på sin egen motivation till den här lagstiftningen. Verkligheten har förändrats. Verkligheten förändras hela tiden, det är så den fungerar.

Jag har några frågor till Fredrik Lundh Sammeli som jag vill ska klaras ut. Har Socialdemokraterna övergett den individuella prövningen? Det är statstjänstemän som har fattat 9 000 beslut. Det har inte gjorts i en hast, utan de har fattats av tjänstemän. Vad har ordföranden i socialförsäkringsutskottet att säga till dem? Har Socialdemokraterna övergett den individuella prövningen? Kommer man att göra det fler gånger när verkligheten förändras?

Min andra fråga är: Vilken väg tänker socialdemokratin ta? Jag sätter stort hopp till att den pressträff som Stefan Löfven hade om inriktningen ska gälla. Men man blir väldigt fundersam när vi nu diskuterar och ska fatta beslut om det här ärendet. Jag blir också fundersam när Socialdemokraterna och regeringen i fredags på EU-nämnden gav besked om man nu tänker driva frågan om permanenta uppehållstillstånd på EU-nivå.

Det är tre olika, disparata inriktningar som svensk socialdemokrati nu försöker att hålla sig till på en och samma gång.

Min stilla undran är: Varför ska man ha förtroende för socialdemokratisk migrationspolitik framöver? Vilken linje är det egentligen som gäller?

Anf. 90 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Elisabeth Svantesson lyfte fram några av dessa saker också i sitt anförande. Det som förvånar mig är att en finansministerkandidat här i kammaren ger bilden av att propositionen från regeringen innebär att man ifrågasätter och går ifrån asylrätten, att det inte längre ska vara en individuell prövning.

Till att börja med är asylrätten någonting som vi värnar om. Där får Moderaterna gärna själva utveckla frågan om ni delar den uppfattningen – att asylrätten är någonting som vi ska värna.

Men de ensamkommande har fått en prövning. Med den nya lagstiftningen kommer de att få en individuell prövning för uppehållstillstånd kopplad till studier, inte kopplad till asyl.

Den andra frågan var varför man ska lita på Socialdemokraterna. Ja, det tycker jag är väldigt tydligt. Den exceptionella situationen 2015 leder till att vi som parti tydligt tar ansvar för att skapa ordning och reda. Vi stramar upp migrationspolitiken, vi säkerställer ett system som fungerar och vi driver också på för att fler länder är med och tar sin del av ansvaret.

Sedan förvånar det mig nog mer att Elisabeth Svantesson inte tycker att permanenta uppehållstillstånd i grunden är det bästa för etablering och integration. Jag tror att den breda svenska hållningen har det som utgångspunkt.

Anf. 91 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det är intressant när ansvariga politiker inte vill ta ansvar, när de hävdar att de inte går ifrån den individuella prövningen och ändå gör just precis det. Det är alltså 9 000 personer, och regeringsföreträdare hävdar att de var minderåriga när de kom hit. Jag undrar hur man kan veta det. Många var med all sannolikhet minderåriga, men andra var inte det. Men de har ju fått en individuell prövning.

Vad lagstiftaren nu gör är att man säger till alla de tjänstemän som har följt lagen som har gällt under lång tid om individuella prövningar att detta nu ska ändras. Det är ett kollektivt hanterande av en grupp. Ni säger att de får enskilda prövningar och att det kommer att gå ganska snabbt eftersom ni utfärdar lagen på det här sättet. Men ett kollektivt hanterande av en grupp är ett avsteg från den individuella prövningen. Det är ett avsteg från den princip som har gällt i Sverige under lång tid och som jag hoppades att vi var överens om.

Herr talman! Slutligen var vi många som var med och tog ansvar 2015. Vi moderater omprövade hela vår migrations- och integrationspolitik under våren 2015. Det var ett arbete som jag själv ledde, och jag vet att Fredrik Lundh Sammeli vet att vi var pådrivande. Kanske hjälpte vi Socialdemokraterna i förhållande till Miljöpartiet; vad vet jag. Det gör mig ingenting, för vi hjälpte Sverige att få ordning och reda i migrationspolitiken.

Under den föregående mandatperioden har jag och vi sagt och tagit ansvar för att det är många regeringar som inte har skött migrations- och integrationspolitiken på ett hanterbart sätt. Jag vet att Socialdemokraterna ibland hävdar att de nu får ta ansvar för den migrationspolitik som vi förde. Jag kan konstatera att det inte var några socialdemokrater som någonsin bedrev opposition mot den politiken. Jo, ibland tyckte Socialdemokraterna att Alliansen drev en för hård migrationspolitik.

Summa summarum: Jag hoppas och tror innerst inne att Socialdemokraterna vill ta långsiktigt ansvar. Men påstå inte att det här inte är ett avsteg från den asylprövning som är så viktig och också rättssäker!
(Applåder)

Anf. 92 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna välkomnar alla partier som vill vara med och ta ansvar för en långsiktig och hållbar migrationspolitik. Vi har hanterat den exceptionella situationen 2015. Vi har också lämnat väldigt tydliga besked om hur vi ser på politiken under de kommande åren.

Det finns några stora utmaningar. En handlar om att bekämpa orsaken till att människor flyr. Det handlar om att få ett bättre stöd i världen för att hjälpa i närområdet. Men det handlar också om att Europa ska ta ett större gemensamt ansvar. Det arbetet kommer vi att fortsätta att driva på. Vi tycker att den tillfälliga lagen ska ligga fast fram till den dag då Europa har gemensam asylpolitik.

Sedan tycker jag att det är förvånande att Moderaterna så hårt angriper det här lagförslaget. Det handlar om ensamkommande som har fått sina asylskäl prövade. De har under lång väntetid hunnit bli vuxna och drabbas värre av den tillfälliga lagen och hamnar därmed i ett mycket sämre läge. Men i grunden finns det en väldigt tydlig likhet med det spårbyte som Moderaterna själva står för, att asylsökande kan få avslag men ändå få möjlighet att prövas kopplat till arbetsmarknaden. Här får ensamkommande möjlighet att prövas kopplat till studier. Det är en bra politik.

Anf. 93 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag får tacka för det senaste replikskiftet som visade hålen även i allianspartiernas politik, även om den politiken på många sätt är vettigare.

Min fråga är kopplad till det som Elisabeth Svantesson var inne på som hastigast, och det rör ju det tvärsäkra i att man säger att dessa ensamkommande var barn när de kom. Det är på grund av den långa handläggningstiden som man inte längre är barn. Den enda från finansutskottet som har varit med och behandlat det här ärendet är Elisabeth Svantesson.

Fredrik Lundh Sammeli var med i socialförsäkringsutskottet när vi hade Migrationsverket på besök. Då klargjorde man ännu en gång det som står rakt på sak i det yttrande som man kom in till finansutskottet med, nämligen att den ålder som registrerades inte behöver vara baserad på någon bedömning av sökandenas faktiska ålder. Det är så rutinerna har varit hos Migrationsverket. Den ålder som man hänvisade till, att de var barn, finns det inga som helst grunder för. Det finns inga grunder för att man har bedömt en faktisk ålder. Vidare sägs det från Migrationsverket: Lagförslaget innebär därför att personer som kan vara flera år äldre än vad som framgår av de registrerade födelseuppgifterna kommer att omfattas av förslaget, beviljas uppehållstillstånd och får därmed studera på gymnasial nivå.

Genom åren har vi sett otaliga exempel på att folk har uppgivit felaktig ålder. För något år sedan kunde vi i Expressen läsa om Sia. Hon sa: Ja, jag är 22, men i Sverige är jag 17 år. Häromdagen kunde vi läsa om att en person som knivhögg en polis var 25 år. Det finns examenspapper från gymnasiet på att det är den ålder som gäller.

Varför hävdar Socialdemokraterna att det här skulle handla om barn?

Anf. 94 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Hösten 2015 kom 35 000 till vårt land och sökte asyl som ensamkommande. Det är ett problem att vi inte då hade ett system med tydliga åldersbedömningar och att de fanns tidigt i processen. Det har vi säkerställt nu och förändrat lagstiftningen så att vi framöver har en bättre modell. Det här är dock en avgränsad grupp, som har hamnat i ett mycket sämre läge just på grund av långa väntetider och den tillfälliga lagen som i dag gör att de prövas under hårdare förhållanden än om vi hade klarat av det hela hösten 2015. Jag tycker därför att det är fullt rimligt att förhålla sig till verkligheten och till de ensamkommande och möta dem med en möjlighet till ett nytt uppehållstillstånd som är kopplat till studier.

Jag tror att man alltid kommer att kunna hitta exempel där fakta eller ålder kan ifrågasättas. Någon kan framstå på ett annat sätt än vad som har framgått i ansökan. Detta gäller på alla områden inom migrationspolitiken. Därför är det viktigt att återgå till ett läge med en tydlig prövning med korta tider. Fler länder måste också ta ansvar.

Det som förvånar mig är att Paula Bieler här i debatten och i sitt anförande väljer att rada upp ofantligt många argument. I grunden handlar det ju bara om att ni inte vill att de som är här skulle ha kommit.

Anf. 95 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Som jag sa hade jag kunnat rabbla upp ännu fler argument. Det här är av flera skäl en dålig lagstiftning. Anledningen till att jag fokuserar på dessa saker är att jag ändå hoppas att det någonstans finns partier som vill ta ansvar för förslag som uppenbart är dåliga, även med deras egen argumentation. Det finns inget som styrker att dessa var barn när de kom hit.

Jag tycker för min del att det är absurt att över huvud taget ge vuxna personer tillfälle att stanna här om de har utnyttjat asylregelverket för att ta sig hit och söka ett liv här trots att de saknar skyddsskäl. Det är inte så det är tänkt att vara. Men jag vet att de flesta andra partier inte lyssnar på sådana argument. Därför försöker jag att fokusera på det som ni själva anför. Och det håller inte.

Det finns inget som styrker att de här var barn när de kom hit, inte ens enligt Migrationsverket självt. På en rak fråga om det är sannolikt att de hade fått avslag även om bedömningen gjorts tidigare svarar Anna Lindblad, som arbetar där, så här: ”Ja, det är nog en hög sannolikhet att det hade blivit så.”

Precis som flera andra har varit inne på är dessa uppehållstillstånd troligtvis inte att ge ett långvarigt liv i Sverige. De flesta kommer inte att uppfylla vidare villkor för att stanna här. Det här handlar helt och hållet om att lura personer och att hålla liv i konstiga signaler som skickas ut om att regelverk inte gäller. Ni tror kanske att ni förhoppningsvis ska få några extra röster i valet. Jag hoppas och tror att svenska folket ser igenom detta spel och röstar bättre och klokare än så.

Jag vill dock fortfarande ha svar på min fråga. Hur har Socialdemokraterna mage att med bestämdhet hävda att det handlar om personer som hade fått stanna i Sverige om bedömningen bara hade skett snabbare? Migrationsverket säger ju att så inte är fallet. Det finns inget alls som styrker att de var barn när de kom.

Anf. 96 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Vi har ett system med en lagstiftning för ensamkommande barn. Det handlar om barn som kommer hit och har större möjlighet att få stanna. Vi har en vidare prövning för att vi tycker att de befinner sig i en väldigt utsatt situation. Att vi inte har haft åldersbedömningar tidigt i processen är dåligt, och det är någonting som vi har åtgärdat. Vi hade varit i ett helt annat läge om den möjligheten hade funnits.

Samtidigt tycker jag att det är väldigt magstarkt att här i kammaren ge en bild av att dessa 35 000 ensamkommande inte var barn eller ungdomar. Jag vet att Paula Bieler precis som jag har besökt väldigt många boenden och verksamheter för dessa personer. De som ville söka som ensamkommande och uttryckligen framstod som vuxna finns inte med i denna grupp. Ungdomar som inte är barn har på vägen också fått bedömningar utifrån det.

Det finns en verklighet med en avgränsad grupp som måste hanteras. Jag tycker att det är ansvarsfullt att både kunna peka på en stramare migrationspolitik som säkerställer ordning och reda och samtidigt hantera den grupp barn och ungdomar som kom 2015 och som har väntat i flera år på att beslut ska fattas. När de nu är över 18 prövas de mot en tuffare lagstiftning som gör att de tvingas lämna landet. Det rimliga är att yrka bifall till propositionen.

Anf. 97 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Det har i de två första replikskiftena efter Fredrik Lundh Sammelis anförande, och framför allt i hans svar, framförts väldigt stor förvåning över olika saker. En sak som jag har blivit förvånad över under dagens debatt – för övrigt förmodligen årets viktigaste migrationspolitiska

debatt i riksdagen – är att det inte finns någon representant för regeringen här. Jag är naturligtvis fullt medveten om att RIF-rådet sammanträder i dagarna, och det är fullt rimligt att Heléne Fritzon och Morgan Johansson är på plats där och företräder Sveriges sak i detta. Många statsråd har dock varit involverade i detta lagförslag. När den första versionen av förslaget presenterades i höstas var även Ylva Johansson, Gustav Fridolin och Isabella Lövin med på podiet. Det är alltså lite märkligt att regeringen inte är närvarande vid en så viktig debatt som denna.

Jag vill ställa en första fråga till Lundh Sammeli angående de olika turerna fram och tillbaka i frågan bland Socialdemokraternas företrädare. Jag hittade en artikel i Expressen från slutet av maj 2017. Där fick statsministern frågor om eventuella lagförändringar avseende ensamkommande. Statsministern svarade då på frågan om lagarna behöver ändras: ”Nej, jag tycker inte det, nej. Vi har de lagar vi har.”

Ändå debatterar vi ett sådant förslag i dag. Jag vill fråga Fredrik Lundh Sammeli om de olika stegen fram och tillbaka. På vilket sätt främjar detta trovärdigheten långsiktigt för svensk migrationspolitik?

Anf. 98 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Som Aron Modig vet befinner sig regeringen i Bryssel och förhandlar. Det är inga konstigheter med det. I verkligheten är ministrarna inte närvarande vid de flesta propositioner och betänkanden här i riksdagen.

Det talas om olika turer fram och tillbaka. En del handlar kort om att man trodde att de ensamkommande skulle omfattas och klara sig på den gymnasielag vi redan har. Det är en del av förklaringen.

När vi den 24 november 2015 meddelade att vi skulle införa en tillfällig lag med mycket striktare och stramare migrationspolitik gav vi också ett tydligt besked om att barn inte skulle hamna i ett sämre läge bara för att de inte kunde få ett längre uppehållstillstånd kopplat till arbete. Utifrån det har vi därför tagit fram gymnasielagen.

Prövningarna har tyvärr inte gått så snabbt som jag och många med mig hade önskat. Därför står vi nu här tre år senare i ett läge med en avgränsad grupp unga som har hamnat i en väldigt tuff situation. Det är då naturligt att lägga fram dagens förslag och hoppas att det vinner majoritet på torsdag.

Anf. 99 ARON MODIG (KD) replik:

Herr talman! Tack, Fredrik Lundh Sammeli, för svaret! Jag är som sagt fullt medveten om att ansvariga statsråd är på plats och förhandlar på RIF-rådet. Jag är glad att de gör det. Men det som är anmärkningsvärt vad gäller det här förslaget är att det har varit väldigt många statsråd involverade i processen. När förslaget presenterades var Ylva Johansson, Gustav Fridolin och Isabella Lövin med, och när nu detta är den viktigaste migrationspolitiska debatten vi har här i riksdagen under året hade det inte varit märkligt om någon av alla dessa intresserade hade varit på plats.

Tidigare i dag debatterades här i kammaren frågan om vinster i välfärden, och då var Ardalan Shekarabi på plats från regeringen. Det var tydligen en tillräckligt viktig debatt för att finnas på plats.

Jag tänkte ställa min andra fråga till Socialdemokraterna och Fredrik Lundh Sammeli. Det är egentligen inte en politisk fråga utan mer en bedömningsfråga. Som jag sa i mitt anförande är ett av skälen till att vi kristdemokrater är väldigt skeptiska till det här lagförslaget att det riskerar att inge falska förhoppningar hos en grupp som är utsatt. Det grundar vi dels på att vi ser stora frågetecken kring att de här personerna rent kapacitetsmässigt verkligen kommer att få möjligheten att studera och sedan få ett arbete, dels på att man när man tittar på studieresultaten historiskt ser ett antal frågetecken kring om en särskilt stor andel kommer att klara av detta enligt förutsättningarna. En väldigt stor andel av dessa personer är fortfarande kvar i språkinträdning och så vidare efter flera år.

Min konkreta fråga är därför: Hur stor andel av den här gruppen på 9 000 personer bedömer Fredrik Lundh Sammeli kommer att kunna stanna långsiktigt med det här förslaget?

Anf. 100 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Jag ska göra Aron Modig besviken. Jag kommer inte att gissa här i kammaren.

Det jag tycker är viktigt är att vi förhåller oss till verkligheten och säkerställer att de här personerna får möjlighet till uppehållstillstånd kopplat till studier. En viktig del i propositionen att lyfta fram är också yrkespaketet, som ger en bredare möjlighet till studier.

Jag tänker att falska förhoppningar kan kopplas även till Kristdemokraterna, som har varit ute och sagt att det viktiga är att införa synnerliga eller särskilt ömmande skäl. Med det ger man bilden av att det skulle förändra villkoren för dessa unga, att detta skulle vara en annan modell för att ge dem en möjlighet att stanna.

Vi vet båda två att det vägvalet inte skulle leda till en lösning för dessa unga människor. Det rimliga är att ge en möjlighet kopplad till studier och att förändra gymnasielagen på ett bra sätt så att vi kan möta dem som hamnat i ett sämre läge. Det tycker jag är en ansvarsfull politik.

Anf. 101 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det här lagförslaget innebär ju att personer kommer att få en möjlighet att stanna i Sverige om de skriver in sig på gymnasieskolan. Då får de ett tillfälligt uppehållstillstånd.

Så finns det regler för att det här uppehållstillståndet ska kunna förlängas. I betänkandet står det så här: Den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier ska när tillståndstiden löper ut efter 13 månader kunna beviljas ett nytt uppehållstillstånd enligt befintligt regelverk. En förutsättning är då att personen studerar. Några rader ned står det: Regeringen föreslår emellertid inte något krav på redovisning av studieaktivitet.

Det här är lite rörigt. I min värld är det samma sak – om man studerar måste man rimligtvis kunna redovisa att man gör det. Det är min första fråga till Fredrik Lundh Sammeli: Hur ska man kunna bevisa att man studerar om man inte ska behöva redovisa detta?

Om man inte har några krav på att uppnå särskilda resultat men ska visa att man ska studera förmodar jag att det som återstår är att elevernas närvaro på lektionerna registreras. Då blir nästa fråga till Fredrik Lundh

Sammeli: Är det någon annan än lärare och skola som ska registrera elevens närvaro?

Den tredje frågan är en följdfråga: Hur mycket närvaro behöver man ha för att anses studera med det här förslaget? Om man har 20 procents frånvaro, studerar man då eller inte? Det får Fredrik Lundh Sammeli gärna svara på. Om man har 50 procents frånvaro, betraktas man då som att man studerar eller inte?

Anf. 102 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Det vi har att ta ställning till är ett lagförslag om att med gymnasielagen som grund kunna få nya möjligheter till uppehållstillstånd kopplat till studier. Det fullt naturliga är ju att dessa unga människor studerar. Det är det möjligheten handlar om.

Sedan finns en möjlighet att kombinera studier med jobb. Hur andelen eller procenten faller ut är ingenting som jag tänker svara på här eller ge mig på en bild av, utan det är tydligt i lagprodukten att man ska kunna göra den kombinationen.

Jag kan ändå tycka att det vore ärligare om ni sa att ni röstar nej till den här produkten för att ni inte vill att dessa unga människor ska få en ny möjlighet till uppehållstillstånd. Som jag sa i ett tidigare replikskifte kan jag ändå förvånas över borgerlighetens och Liberalernas hållning i frågan. Hur kan det här vara så otroligt kontroversiellt när ni samtidigt själva sedan många år tillbaka har infört spårbyten?

När det gäller Liberalerna kanske det viktigaste är att för mindre än ett år sedan stod Fredrik Malms partiledare och dundrade i svenska medier att man skulle stoppa utvisningarna till Afghanistan. Där grep partiledaren in i en modell där vi vet att politiken inte ska styra över myndigheter.

Anf. 103 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det här är förbluffande. Jag ställde en enkel fråga men fick inget svar på den.

Jag frågade varken om spårbyte eller om den som kombinerar studier med jobb. Jag ställde en väldigt enkel fråga: Hur ska en person kunna redovisa att vederbörande studerar om man samtidigt tydligt skriver att det inte behöver redovisas? Det är min första fråga.

Min andra fråga är: Om detta ska redovisas genom närvaro, ser Fredrik Lundh Sammeli då att det är någon annan än rektor och lärare som ska registrera denna närvaro?

Den tredje frågan är rimligen: Hur mycket frånvaro kan man ha? Det är väl rimligt att Fredrik Lundh Sammeli, som var ordförande för det utskott som har hand om migrationsfrågorna och som företräder det parti och den regering som har lagt fram lagförslaget, kan svara på dessa frågor.

I slutändan innebär detta, herr talman, att regeringen i praktiken förflyttar och delegerar beslut i asylärenden till lärare och rektorer. Oavsett hur låga krav man ställer måste man i slutändan studera för att få förnyat uppehållstillstånd, och detta måste i slutändan lärare och rektorer godkänna.

Det betyder att ni flyttar över det som Migrationsverket ska fatta beslut om och lägger över en etisk och moralisk börda på lärare och rektorer som de varken är utbildade för att hantera eller som jag tror att de vill hantera. Jag tror att de vill undervisa och inte hamna i moraliska dilemman som

innebär att om de slår fast att en person inte har nått upp till vilka kraven nu är för att studera – det borde Fredrik Lundh Sammeli veta – kommer de att bidra till att personen kanske blir deporterad från Sverige.

Jag vill gärna ha svar på mina frågor och inte svar på en massa frågor som jag inte har ställt.

Anf. 104 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Detta är en utveckling av gymnasielagen. Min bild är att den fungerar väldigt bra.

Lärare och rektorer har inget annat uppdrag än det de i grunden har, det vill säga att lära barn och ungdomar det de ska lära sig i skolan. Här ger vi en avgränsad grupp nya möjligheter till uppehållstillstånd kopplat till studier, och då är studier fokus i det man ska göra. Sedan finns det en möjlighet att kombinera studier med jobb, och det är för att det finns en verklighet där några redan är ute i jobb. Men studier är orsaken till uppehållstillstånd, och det är det som ska vara i fokus. Detta är en situation som vi redan i dag har, kopplat till gymnasielagen, och som fungerar. Jag ser därför inte den fara som Fredrik Malm ser.

Jag tycker inte heller att de här ungdomarnas öden ska avgöras av ett värnande om lärare och rektorer. Här har vi i stället en lagstiftning som vi föreslår och som ger möjlighet till studier. Det är det som är fokus, och det är det den här gruppen behöver.

Sedan får Malm gärna återkomma vid ett annat tillfälle och förklara Björklunds hållning, för det är fullständigt oseriöst att solospela i en fråga och säga att det här behöver lösas men sedan, när vi kommer till en konkret lösning, säga nej. Jag kan bara konstatera att det finns fler liberaler på talarlistan och att jag ser fram emot att kanske få höra något annat än en upprepning av den här hållningen från Liberalerna. Jag tror nämligen inte att det är den enda rådande linjen.

(Applåder)

Anf. 105 MARIA FERM (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens proposition *Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till uppehållstillstånd*. Den innehåller en tillfällig lagändring för att komma till rätta med en stor orättvisa som har drabbat ensamkommande ungdomar som har flytt till Sverige. Lagen kan ge uppemot 9 000 ensamkommande ungdomar en ny chans att få stanna i Sverige. Den är väldigt betydelsefull för alla som berörs och som nu känner en stor oro inför framtiden. Jag är väldigt tacksam över att den också ser ut att ha majoritet i riksdagen.

Under 2015 kom oerhört många människor på flykt till Sverige. 163 000 personer ansökte om asyl, och av dem var ungefär 35 000 ensamkommande barn. Många hade flytt från diktaturens Eritrea och från krig och konflikter i Somalia, Irak, Syrien och Afghanistan. I alla tider har barn tvingats fly ensamman undan krig – under andra världskriget tog Sverige till exempel emot 70 000 finska flyktingbarn.

Många av de barn som kom till Sverige 2015 har afghanskt medborgarskap men har vuxit upp som papperslösa i Iran. Afghanistan är sedan över 30 år ett krigshärjat land. Talibanerna kontrollerar stora delar av landet, och IS och andra militära grupper ökar sin närvaro. Säkerhetssituationen är mycket svår. Ständiga självmordsattentat innebär en konstant

oro. Iran har också skärpt sin politik mot afghanska flyktingar som bor där, och många tvingas återvända till Afghanistan även därifrån. Unga killar kan få valet att antingen återvända till Afghanistan eller strida i den iranska armén mot IS i Syrien. Inte minst på grund av den tuffa situationen i Iran och hotet om att tvingas återvända till krigets Afghanistan kom många unga ensamkommande afghaner till Sverige 2015.

När Sverige tillfälligt skärpte migrationspolitiken förhandlade Miljöpartiet in ett undantag i lagstiftningen: De som kom senast den 24 november 2015 och var barn eller barnfamiljer skulle inte prövas mot den nya, tillfälligt mer restriktiva, migrationslagstiftningen utan fortsätta prövas mot den ordinarie utlänningslagen. Det innebar att de även fortsatt skulle få permanent uppehållstillstånd och ha full rätt till familjeåterförening.

Vi såg detta som särskilt viktigt just för gruppen ensamkommande ungdomar, som ofta får stanna eftersom de i större utsträckning än vuxna bedöms vara alternativt skyddsbehövande eller för att de är barn som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet. Om de inte skulle få permanenta utan tillfälliga uppehållstillstånd skulle de vid en förlängningsansökan efter 13 månader riskera att ha blivit över 18 år och därför inte längre anses ha skyddsbehov – och därmed kunna tvingas lämna Sverige. För att undvika en sådan situation såg vi undantaget för barn som helt nödvändigt.

Sommaren efter gjorde Migrationsverket en praxisändring som innebar att detta undantag sattes ur spel för just denna grupp. De barn som var mellan 16 och 18 år och saknade ett ordnat mottagande i hemlandet skulle nu ändå få tillfälliga uppehållstillstånd och sedan utvisas på 18-årsdagen. Då började vi i stället förhandla fram den så kallade gymnasielagen. Den innebär att denna grupp i stället för att utvisas på 18-årsdagen skulle få uppehållstillstånd för att gå klart gymnasiet och därefter få ett halvår på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och i så fall få stanna permanent.

Denna lag trädde i kraft för ett år sedan, men tyvärr löste den inte hela frågan. Handläggningstiderna drog iväg och blev extremt långa. Många ungdomar har varit tvungna att vänta i flera år på att få sitt första beslut om huruvida de får stanna eller inte. Många fick också sina beslut efter att de blivit 18 och därför inte omfattades av gymnasielagen. Eftersom så många var 16–17 år när de kom hann många bli över 18 år under den långa väntetiden, och då hamnade de i ett mycket sämre läge när deras asylansökningar avgjordes. Dessutom gjordes medicinska åldersbedömningar flera år efter att de kommit till Sverige, när de alltså var flera år äldre. Denna ordning har vi nu ändrat, och det är bra. I dag görs åldersbedömningar i början och inte i slutet av en asylprocess.

Resultatet blev att många tusen ungdomar fick avslag på sin asylansökan. Det var ungdomar som bott i Sverige i flera år och skaffat sig kompisar, bott i familjehem, blivit en del av svenska familjer, gått i skola här i flera år, lärt sig svenska och engagerat sig i föreningslivet och i idrott. Dessutom fick de inte bo kvar i sina boenden när de blev 18, utan de rycktes upp och skickades till Migrationsverkets anläggningsboenden i någon annan del av landet, där de kanske inte kände någon, och fick börja i en helt ny skola.

När vi märkte att den här utvecklingen var på gång behövde vi agera. Vi förhandlade in satsningar i statsbudgeten för att stoppa omflyttningarna och ge kommunerna möjlighet att låta ungdomarna bo kvar där de rotat sig, liksom satsningar för att ungdomarna skulle få påbörja ett nationellt

program trots att de var över 18 år och fortfarande befann sig i asylprocessen. Vi såg risken för en utbredd psykisk ohälsa och hemlöshet och gjorde de förändringar vi kunde redan i höstbudgeten för att underlätta för ungdomarna under den här tiden. Vi började också kämpa för en lagändring som skulle innebära att de även fick en ny möjlighet till uppehållstillstånd.

I november förra året kunde regeringen äntligen presentera överenskommelsen om den nya ensamkommandelagen. Uppemot 9 000 ungdomar omfattas av lagförslaget. De som

- kom senast den 24 november 2015
- har väntat i 15 månader eller mer på sitt första beslut, alltså längre än vad som är EU:s maxgräns
- har hunnit bli 18 år under den extremt långa handläggningstiden
- har studerat och vill fortsätta att studera

kommer att få uppehållstillstånd för att gå klart gymnasiet, antingen ett nationellt program eller ett kortare yrkespaket som inte kräver gymnasiebehörighet. De kommer också att kunna fortsätta i totalt 26 månader på introduktionsprogram om de i dagsläget inte har gymnasiebehörighet. Efter att studierna är klara kommer de att få ett halvår på sig att etablera sig på arbetsmarknaden. Får de ett arbete får de också permanent uppehållstillstånd, och under studietiden kommer de att kunna arbeta parallellt med studierna.

Lagstiftningen betyder otroligt mycket för dem som berörs. De går från att känna en ständig rädsla att utvisas till ett av världens farligaste länder, som med jämna mellanrum – senast i dag – drabbas av nya självmordsattacker med många civila offer, till att kunna fokusera på framtiden här. De kan fokusera på skolan och på allvar börja sitt liv här i trygghet och frihet.

Alla partier stöder inte detta förslag. Liberalerna är emot, trots att Jan Björklund så sent som förra sommaren gick ut och krävde att alla avvísningar till Afghanistan skulle stoppas. Kristdemokraterna, som har en lång historia av att värna samhällets mest utsatta, vill inte heller rösta för. Moderaterna upprepar mantrat att ett nej är ett nej men har inget svar på hur dessa massavvisningar skulle gå till i praktiken, om denna grupp inte skulle få stanna.

Hur kan ni säga nej till att låta dessa unga människor, som redan har kommit in i vårt samhälle, går i skolan, lär sig svenska och många gånger har hunnit skapa sig starka nätverk i Sverige och blivit en del av svenska familjer, en ny chans att stanna? Varför säger ni nej till att motverka framväxten av ett skuggsamhälle, där unga personer lämnas i händerna på kriminella och tvingas in i hemlöshet och utsatthet? Varför säger ni nej till att i stället låta dem studera och få chansen att få ett jobb, stanna i Sverige och bidra till vårt samhälle?

Det här förslaget handlar om medmänsklighet. Men det är också ett förslag som handlar om att ta politiskt ansvar. Det vi gör nu är att ta ansvar för att hålla det vi har lovat. Den politiska avsikten har varit tydlig: Detta är en grupp vi vill värna och skapa trygghet för. När riksdagen fattade beslutet om den tillfälliga begränsningslagen 2016 undantogs de barn och barnfamiljer som kom senast när lagen presenterades. Även Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna ställde sig bakom detta.

På grund av de långa handläggningstiderna behöver vi nu ta politiskt ansvar för att säkerställa att det riksdagen lovat dessa unga också genomförs. De ska inte drabbas av att svenska myndigheter inte haft förmågan att handlägga deras ansökningar i tid.

Herr talman! Att låta ungdomarna stanna är det rimliga och rätta. Det är ett viktigt steg för ett mer medmänskligt samhälle och ett avgörande steg för ungdomarnas rätt till ett liv i frihet. Jag yrkar bifall till betänkandet.

(Applåder)

Anf. 106 JOHANNA JÖNSSON (C):

Herr talman! Vi debatterar i dag den proposition som i grunden är ett resultat av att regeringen under de senaste åren har byggt upp ett oöverskådligt och dåligt genomarbetat regelverk på migrationsområdet.

Under hösten 2015 kom det under en period uppemot 10 000 asylsökande till Sverige varje vecka. Våra system är inte byggda för att ta emot så många människor under så kort tid. Situationen behövde hanteras, och det fanns en stark politisk vilja att hitta lösningar. Därför kom Alliansen och regeringen överens om flera stora förändringar i migrations- och integrationspolitiken.

Men bara några veckor efter att vi hade gjort det valde regeringen att i stället gå betydligt längre i restriktiv riktning genom att lägga fram en ny tillfällig asyllag på EU:s miniminivå. Lagen fick stark kritik av nästan samtliga remissinstanser, inklusive Lagrådet, och innebar restriktioner inom migrationspolitiken som har fått stora konsekvenser för människor på flykt.

Lagen har dessutom drabbat många ensamkommande ungdomar starkt negativt. Långa handläggningstider i kombination med en förändrad lagstiftning har fått till följd att många har fått ett utvisningsbeslut i stället för ett uppehållstillstånd. Hade deras ärenden hanterats medan de fortfarande var minderåriga och utifrån de förutsättningar som gällde när de kom hade situationen sett annorlunda ut.

Detta handlar om ungdomar som nu har varit här i flera år. De har lärt sig svenska och hunnit bli en del av vårt samhälle. De har i många fall fått stort stöd av enskilda människor, skolor, kyrkor och idrottsföreningar, som ställt upp för att ge dem en ny gemenskap och en tryggare tillvaro här i Sverige.

Vi i Centerpartiet har under en längre tid lagt fram olika förslag för att lösa situationen för de drabbade ungdomarna. Vi har framhållit att de ensamkommande som var minderåriga när de kom och som har drabbats av långa handläggningstider ska få en ny chans. Det lagförslag som regeringen till slut valde att lägga fram och som vi i dag debatterar är komplext och dåligt utformat. Det innehåller en lång rad brister och kommer att leda till flera negativa konsekvenser. Vi förnekar inte detta. Det är i grunden inte den väg som vi i Centerpartiet skulle ha valt.

Samtidigt är detta det enda alternativ som nu ligger på bordet. I valet mellan detta förslag och ingen lösning över huvud taget väljer vi i Centerpartiet att stå fast vid det vi har sagt och värna dem som faktiskt var minderåriga när de kom. Vi kommer därför att släppa igenom regeringens förslag. Dessa personer får nu en chans att plugga och arbeta under några år, under förutsättning att de inte har begått brott och att de går igenom den

säkerhetsprövning som kommer att göras. Om de sedan hittar varaktiga jobb får de också stanna.

Samtidigt har vi i Centerpartiet varit tydliga med att det krävs ett ordentligt omtag inom migrationspolitiken. Detta är den fjärde tillfälliga lagen på området på bara två år. Alla partier i riksdagen har vid något tillfälle valt att frånga principen om en förutsägbar lagstiftning på migrationsområdet, men nu måste det bli slut på tillfälliga lagar. Vi kan inte fortsätta att rösta med hoppande majoriteter här i riksdagen.

Det är viktigt att vi får till en långsiktighet inom migrationspolitiken. När den tillfälliga lagen upphör redan nästa år måste vi ha en ny blocköverskridande överenskommelse på plats. För oss är några saker då extra viktiga.

En är att vi måste fortsätta att värna asylrätten. Sverige ska ge människor möjlighet att söka asyl enligt de internationella konventioner vi har skrivit under. Att börja omförhandla konventioner i detta läge är väldigt riskabelt. Detta betyder inte att alla människor som söker asyl i Sverige ska få stanna här, men den som bedöms ha skyddsskäl måste få skydd någonstans. Samtidigt behöver vi hitta sätt att styra om till lagliga vägar och prioritera de mest utsatta via kvotflyktningssystemet.

Vi tycker att det är viktigt att hålla ihop familjer. Barn ska inte skiljas från sina föräldrar. Och vi tycker att det är viktigt med ventiler i systemet – sådant som särskilt och synnerligen ömmande omständigheter och i övrigt skyddsbehövande.

Vi måste också få till en snabbare asylprocess. De senaste årens långa väntetider har medfört stort mänskligt lidande, samtidigt som de har försämrat integrationen och kostat extremt mycket pengar. Om en första bedömning av asylskälen görs i ett tidigare skede kan man fortare antingen påbörja sin etablering eller förbereda sig på att återvända.

Språkundervisning och obligatorisk samhällsintroduktion behöver komma igång från dag ett för de människor som efter en första bedömning av asylskälen anses ha goda möjligheter att få stanna. Det handlar om en introduktion till språket, hur det svenska samhället fungerar och vilka lagar och regler som gäller i Sverige. Dessutom behöver erfarenhet och kompetens kartläggas tidigare, så att man snabbare kan komma in på arbetsmarknaden och kommunerna får bättre möjligheter att bidra till integrationen.

Vi måste också tydligare visa att vi tror på förmågan hos människor som kommer hit, men också att vi har förväntningar på att man anstränger sig för att lära sig språket och hittar sätt att försörja sig själv. Det är samtidigt hög tid för oss politiker att genomföra de stora reformer som krävs för att göra det lättare att komma in på arbetsmarknaden. Dessa saker hänger starkt samman.

En ny migrationsöverenskommelse som bygger på dessa principer är nödvändig både för det svenska samhället och för de människor som flyr hit. Här har vi alla ett gemensamt ansvar att hitta hållbara och långsiktiga lösningar. Men vi i Centerpartiet anser också att vi i nuläget har ett ansvar att hitta en lösning för de ensamkommande ungdomar som hamnat i kläm på grund av de senaste årens svängningar i migrationspolitiken. Att inte göra någonting alls anser vi vore ett betydligt sämre alternativ.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag och hänvisar i övrigt till Centerpartiets särskilda yttrande på området.
(Applåder)

I detta anförande instämde Emil Källström (C).

Anf. 107 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack, Johanna Jönsson, för ditt anförande!

Jag tycker att detta är väldigt intressant. Ända sedan hösten, åtminstone, och genom hela denna process har det från Centerpartiets sida varit tydligt att det enda man egentligen vill, fast man talar om att man vill ta ansvar, är att *inte* ta ansvar. Man framhåller gärna att det är ett dåligt förslag, och man framhåller bristerna i det. Samtidigt har man inte velat förhandla med regeringen eller presentera något tydligt alternativt förslag – en tydlig följdmotion där man presenterar vad man själva hade velat göra för förändringar.

Jag har därför en väldigt kort och enkel fråga till Johanna Jönsson och Centerpartiet: Om ni hade fått bestämma, hur hade lagen sett ut? Ni tycker att förslaget är uselt men vill ändå stödja det. Vad hade ni velat ha på bordet?

Anf. 108 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Paula Bieler, för frågan! Vi lade redan i somras fram vårt förslag till lösning. I det läget, när dessa personers prövningar ännu inte var avgjorda, handlade det främst om att återinföra begreppet ”särskilt ömmande omständigheter”. Det hade löst situationen för flera av dem. I det läge där vi befinner oss nu, där de redan har fått sin sak prövad, är det dock inte detta som kan lösa situationen.

Vi var tidigt ute och krävde breda samtal i den här frågan med utgångspunkt i att prövningarna fortfarande var öppna. Vi fick också signaler från regeringen om att så skulle ske, men sedan hände ingenting. Först strax före jul kom man i stället med ett förslag som inte verkade särskilt färdigt men där man ändå låste fast sig i en tydlig position. Det har gjort att utrymmet för oss att komma med ett alternativt förslag har varit väldigt litet.

Det vi i stället gjorde var att tala om vilka delar i det förslag som då låg på bordet som vi tyckte behövde förändras. Det handlade om att vi såg ett problem med att personer som uppenbart var över 18 år men sa att de var yngre skulle omfattas av förslaget. Man har justerat förslaget något sedan dess. Vi sa också att det var väldigt dåligt att de inte skulle få någon möjlighet att arbeta. Även där har man justerat förslaget, så att de nu får en möjlighet att arbeta och också kan gå yrkesutbildningar.

Dessutom påtalade vi att de tidsgränser som var satta var oskäliga på flera sätt, till exempel genom att personer som har kommit tillsammans men fått sina ansökningar registrerade på olika dagar inte skulle bedömas på samma sätt. Även där har man gjort en justering.

Man har alltså valt att gå oss till mötes i delar av förslaget. Men vi har försökt vara konstruktiva för att ändå få fram en lösning som en majoritet kan ställa sig bakom.

Anf. 109 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack, Johanna Jönsson, för svaret!

Jag konstaterar att det man egentligen har velat göra är att öppna för ännu fler, så många som möjligt, att få stanna. Johanna Jönsson nämnde att det tidigare var ett problem att de som uppenbart var över 18 år omfattades. Ja, detta har justerats, men bara knappt.

Jag har gjort en snabb sökning och kollat vad man från Centerpartiets sida sa i december när lagförslaget kom. Då lade man snarare vikt vid att man skulle bedömas enligt den ålder man hade när man kom eller som man uppgav när man kom. Det står på er hemsida än i dag att detta var den första punkten.

Man har fortfarande inte lagt fram några tydliga motförslag när det gäller sådant man tycker är dåligt och borde åtgärdas. Man konstaterar att detta är en usel lagstiftning, men man stöder den ändå. Man hänvisar, precis som de andra partierna – nu kom vi in på detta ändå – att det skulle handla om personer som var barn när de kom fastän det inte gör det. Jag kan också säga till Fredrik Lundh Sammeli att jag inte talar om hela gruppen om 35 000 utan om de 7 000 av de 9 000 som har fått sin ålder uppskriven. Där handlar det inte om att de bedöms ha blivit äldre under den tid som gått utan att de faktiskt är vuxna. De skulle inte ha fått någon annan bedömning om det hade gått snabbare att fatta beslut. Det har Migrationsverket varit tydligt med, även om Fredrik Lundh Sammeli skakar på huvudet.

Det finns tydliga citat från Migrationsverket som kan anföras. Hade de kunnat bedömas inom de 15 månaderna skulle ytterst få av dessa 7 000 som fått sin ålder uppskriven ha fått en annan bedömning.

Om man nu från Centerpartiets sida tycker att detta är ett dåligt förslag men inte har förhandlat om det eller framfört mer kritik än några inlägg i medierna och nu tycker att man trots allt kan gå med på det, hur avser man att arbeta sedan? Vad finns det för anledningar att stödja ett parti som inte vill ta ansvar utan bara vill skylla på andra?

Anf. 110 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja påstå att det är vi som tar ansvar i den här situationen. Jag har fortfarande inte sett något från Sverigedemokraterna som visar hur man vill hantera dessa tusentals personer som finns i det här landet och har byggt sina nätverk här. De kommer att bli kvar här oavsett om ni gillar det eller inte. Det är ytterst få utvisningar till Afghanistan som verkställs.

Hur vill ni hantera den här situationen? Det har ni inte kommit med några konkreta lösningar på. Jag har haft flera debatter med era företrädare, och ingen har kunnat tala om hur så ska ske. I stället vill ni se ett växande skuggsamhälle, där den här guppen inte får en chans att komma in i samhället över huvud taget utan hänvisas till utanförskap med risk för kriminalitet och liknande. Vi är de som tar ansvar för den faktiska verkligheten här, den situation som vi befinner oss i.

Låt mig ta upp detta med att personer inte var minderåriga när de kom. Vi vet ju båda att vissa var minderåriga men att andra inte var det. Det man behöver bestämma sig för här är om man värnar dem som faktiskt var minderåriga, vilket vi gör, eller om man hellre, på bekostnad av dem som var

minderåriga, vill bestraffa dem som uppgav en felaktig ålder. Där har vi olika ståndpunkter, helt enkelt. Det går inte att säga något annat.

Jag anser att vi har landat rätt. Jag tycker att samhället har ett särskilt ansvar för barn och minderåriga, även om långa handläggningstider har gjort att de har blivit äldre. Att detta kommer att göra att vissa som har ljugit kommer att få följa med på köpet tycker jag är olyckligt, men det finns ingen metod för att tydligt särskilja dessa två grupper.

Vi har tagit ställning för att dessa personer ska få en ny möjlighet att stanna, studera och arbeta och på så vis också betala tillbaka till samhället för de år som de nu har varit här och redan börjat etablera sig. Vi tycker också att det är viktigt att alla de svenska medborgare och andra som har stöttat dem, funnits där och gett en gemenskap till dessa ungdomar nu får lite ro i sina liv och kan fortsätta ge stöd. Det är vår ståndpunkt. Paula Bieler och jag tycker olika i den här frågan.

Anf. 111 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! ”Hej! Jag har i dag hållit om min 16-åriga dotter medan hon otröstligt gråter. Hon darrar i kroppen och rösten hackar när hon berättar om de hemska saker hon hört sin pojkvän berätta.

Min dotters pojkvän är från Afghanistan, och att min dotter är otröstlig beror på att hon varit med och hjälpt honom att skriva en ’ansökan om verkställighetshinder’, ett sista försök att få stanna i Sverige och få omfattas av den nya lagen. Hon gråter för att hon i detalj har fått ta del av de grymheter han fått utstå. Hela lördagsnatten har han legat i hennes famn och gråtit, och sedan har hon kommit hem till mig och gråtit.

Jag har aldrig känt mig så maktlös som nu och vänder mig därför till dig. Du är en av dem som ska rösta för eller emot lagförslaget om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga. Vad vore vi för samhälle om våra politiker inte hjälper de svaga? Enskilda människor kommer alltid kunna vara själviska, men det är politiker som måste stå för moraliskt rätta beslut. Jag ber dig därför att rösta för förslaget som är hans enda hopp.”

Detta citat kommer från ett mejl som kom i natt från en förtvivlad pappa och som jag fått tillåtelse att citera. Det är bara det senaste i raden av mejl som har kommit under de tre år jag har suttit här i demokratins finrum, Sveriges riksdag, och som har handlat om de unga som berörs av det vi debatterar i dag. Under hela tiden jag har varit ledamot har det här också varit en fråga som varit ständig aktuell.

Herr talman! Jag kommer att rösta för regeringens förslag, och jag yrkar bifall till den följdmotion jag tillsammans med två av mina partikolleger har skrivit, motion 4173. Den motionen kommer Nina Lundström att prata mer om i sitt anförande. Jag står med andra ord inte bakom Liberalernas politik i den här frågan.

Mitt engagemang i migrationsfrågor är långvarigt. Jag har inte ställt mig bakom migrationslagarna från 2016 eller id-kraven. Däremot accepterade jag den migrationsöverenskommelse som sex partier ingick hösten 2015 och som regeringen strax efteråt, på en presskonferens, övergav. Jag röstade för amnestin som låg på riksdagens bord nyligen, inte för att det var den bästa lösningen utan för att det var en lösning.

Som lagstiftare i riksdagen har man ett personligt ansvar när man sitter framför knapparna och ska rösta. Att vara förtroendevald innebär att ta personligt ansvar för de beslut man fattar och som påverkar människors liv. Jag har full respekt för att man kan landa i olika slutsatser och handla därefter. Det här är mitt sätt – inte för att det är lätt, utan för att jag tycker att det är rätt.

Jag gick med i det som då hette Folkpartiet eftersom det var det parti jag höll med mest och för att det var det parti som självklart stod upp för mänskliga rättigheter. Det var ett parti som stolt visade upp en valaffisch från 1936, då man stod upp mot både nazism och kommunism. Det var ett parti som gick i bräschen för en amnesti tidigare. Vi liberaler är med rätta stolta över vår folkpartiaffisch från 1936. Men jag kan inte låta bli att undra vad vi kommer att vara stolta över i framtiden när vi ser tillbaka på det vi gör i dag.

Extrema tider leder till extrema beslut. Vi såg det på 90-talet, när båtflyktingar kom till Gotland via Ryssland och Balkan. Larmklockorna dånade då, precis som nu. Det skulle komma 2 miljoner flyktingar. Hur skulle Sverige klara av det? Det är det ingen som vet, för gränserna stängdes. Ingen vet, eftersom det självklart inte kom 2 miljoner flyktingar till Sverige. Inte heller fick vi en invasion av social turism när EU utvidgades, något som dåvarande statsminister Göran Persson varnade för.

I den här debatten saknas tyvärr ofta perspektiv på det mänskliga lidandet. Debattläget har vulgariserats genom utmålandet av kollektiva egenskaper och ett vi-och-de-tänkande, där grupper har ställts mot grupper. Jag har hört uttrycket 9 000 afghaner eller 9 000 män utan asylskäl alldeles för många gånger nu. Var och en av dessa är en individ, och de förtjänar att talas om som individer. Den 16-åriga flickans pojkvän är en av dem. Och jag kan räkna upp namnen på flera av dem som var här i riksdagen för ungefär ett år sedan och spelade en föreställning som väldigt många ledamöter var och tittade på. Det var en föreställning som handlade om precis det som den hette: *Vi har vandrat långt... Vi har vågat allt...* Det var en föreställning som berörde på djupet, och det var få ögon som var torra efteråt.

Herr talman! Låt mig slå fast några saker som ständigt återkommer i debatten, så också i dag.

För det första är det som föreslås inte beslut om asyl efter avslag. Asylprövningen står fast.

För det andra gäller det detta med att ett nej ska vara ett nej. Att ompröva avslag på asylansökan och ge uppehållstillstånd på annan grund sker redan i dag. Det gäller dels dem som skaffar arbete, dels under vissa förutsättningar dem som bildar familj under handläggningstiden. Och alla partier – det ska sägas – tycker faktiskt inte heller att ett ja alltid ska vara ett ja, utan det kan villkoras. Till och med ett medborgarskap ska kunna tas tillbaka. Samtidigt är man benhård med att ett nej ska vara ett nej.

Vidare är lagar till för människor, inte tvärtom. Att retroaktivt ändra lagstiftning när rådande regler slår på ett sätt som politikerna inte har önskat är inte helt ovanligt inom andra områden, förutsatt att det är till det mer gynnsamma hållet för den enskilde. Att ändra lagar retroaktivt till det sämre gör man inte, förutom i juni för nästan exakt två år sedan när en presskonferens dessutom godtyckligt blev ett datum att förhålla sig till.

Sedan gäller det orättvisan att vissa ska få stanna kvar. Att en situation blir bättre för vissa individer medan situationen blir densamma för andra kan absolut uppfattas som orättvist. Men det är inte bättre att alla har det dåligt än att vissa får det bättre. Det är en liberal grundprincip. Det är samma argumentation som att vi inte tycker att det är ett problem att en del människor är rika. Problemet är att en del människor är fattiga.

Asyl är inte heller den enda grunden för uppehållstillstånd. Det bästa sättet att upprätthålla respekten för asylrätten är att vara tydlig med att det här förslaget inte handlar om asyl och att det inte heller handlar om amnesti.

Sedan gäller det asylskälen. Jag står upp för asylrätten – det har närmast blivit ett mantra för många när de säger varför de vill rösta emot detta förslag. Men det är inte så enkelt att de ensamkommande från Afghanistan saknar asylskäl. Däremot görs bedömningen, i avsaknad av bevis, att man inte tror på den asylsökande. Asylskälen är inte bevisade. Det är inte samma sak som att det inte finns några. Här leder retoriken fel.

Min kritik har hela tiden handlat om rättsprocessen: den långsamma hanteringen, åldersbedömningarna, brister vad gäller tolkar och så vidare. Det här förslaget har definitivt brister. Men i avsaknad av ett bättre förslag är det här bättre än nuläget.

Lagrådet har riktat kritik mot propositionen. Så har Lagrådet även gjort i andra sammanhang, även under alliansregeringen, och då har inte Lagrådets kritik hindrat lagstiftning. Några exempel i närtid är samtyckeslagstiftningen, barnkonventionen, som vi förhoppningsvis klubbar igenom nästa vecka, och, inte att förglömma, de tillfälliga migrationslagarna från 2016.

Herr talman! Att ta bort synnerligen och särskilt ömmande omständigheter och skyddsgrunden övriga skyddsbehövande slog hårt direkt mot individer, för det var skäl som skulle tillämpas när en utvisning medför en direkt eller allvarlig risk för liv och hälsa, inte minst för barn med svåra sjukdomar. Men bestämmelsen användes också när barn under en mycket lång tid varit lagligt i Sverige och anpassat sig. Åtminstone var det meningen när man 2014 utökade detta. Jag jublade då, eftersom jag tyckte att många av de barn som fötts och vuxit upp i Sverige antligen skulle få uppehållstillstånd. Så blev det inte.

Krav på id-handlingar slår hårdast mot de barn som kommer ensamma till Sverige eftersom de många gånger saknar just id-handlingar. Att vuxna utger sig för att vara under 18 för att få asyl sker självklart, men det är inte i den omfattning som det i debatten emellanåt görs gällande. Att många har hunnit fylla 18 efter tre år i Sverige är inte särskilt konstigt. Men det ligger också mer i detta, för ur ett barnrättsperspektiv är det viktigt att barn inte riskerar att behandlas som vuxna. Trots det har det snarast handlat om motsatsen: att vuxna inte ska hanteras som barn. Det är skillnad mellan att utgå från att barn inte ska placeras med vuxna och att utgå från att vuxna inte ska placeras med barn. De medicinska åldersbedömningar som används har med rätta kritiserats för att vara osäkra. Ändå har åldern blivit så otroligt viktig och avgörande när det gäller beslutsprocessen.

Det hette att vi skulle skapa ett andrum, och det var därför vi antog nya lagar. Vi skulle rusta oss bättre. Vi skulle ta en paus för att bättre kunna möta de utmaningar som vi ställdes inför. Jag var skeptisk då. Jag är skep-

tisk nu – kritisk är kanske ett bättre ord. De som behöver en paus är nämligen de som befinner sig på flykt. Det är vad en flyktingpaus borde innebära.

Vad har då de stängda gränserna och hårda reglerna gett för resultat? Har vi rustat oss? Har vi ett system som nu skulle klara nya påfrestningar? Nej, det har vi inte, för det är inga sådana förslag som läggs fram. De förslag som läggs fram handlar alla om att fortsätta se till att människor inte kommer hit.

Det behövs fler lärare. Ja, men ta då vara på den kompetens som kommer till Sverige! Gör det möjligt med validering på arbetsplatser! Koppla ihop sfi med praktik i skolorna! Använd de akademiker som trots allt kommer hit!

Vi ska aldrig försvara ett system för systemets skull eller sätta det framför människor. Vi har i många år talat om läkarbrist samtidigt som vi nära nog har flest läkare per capita i världen. Och att socialtjänsten går på knäna handlar mer om de stora kraven på dokumentation än på det faktiska antal människor som man hjälper. I dag lägger en socialsekreterare ungefär 15 minuter per dag på att prata med klienter. Är det verkligen rätt prioriterat?

Det behövs kraftiga åtgärder för att klara den situation som världen, Europa och Sverige befinner sig i. Kriget i Syrien måste givetvis få ett slut. IS måste stoppas. EU måste fungera på det sätt som det var tänkt, med ett gemensamt ansvar. Och Sverige måste se över stelbenta regelverk för att klara av att vara en humanitär stormakt även när vi sätts på prov.

Det är inte politikens sak att göra bedömningar av skyddsskäl, men det är politikens ansvar att stifta lagar som gör att utvisningsbeslut fattas i linje med internationell rätt. Afghanistan är farligare nu än på många år. Det gäller inte bara Afghanistan. Men när det gäller Afghanistan säger staten själv och FN att civila inte kan garanteras skydd längre. Svenska Utrikesdepartementet beskriver tortyr, fängslanden och förövare som förlitar sig på straffrihet. I motsats till vad många tror är unga män en grupp som är speciellt utsatt för risker. Det är nämligen just unga män som ses som ett hot i konflikter eller som rekryteras för att slåss och som dödas om de vägrar att låta sig värvas.

Vi har också sett flera suicid som följd av den politik som förs – en politik som öppet har syftat till att göra livet så svårt för asylsökande här att det avskräcker andra från att komma hit. Och det är en politik som man faktiskt vill strama åt ännu mer.

Vi kan se tillbaka på flyktingamnestin 2005 och minnas hur den restriktiva politiken då skapade apati bland barn och hur politiker till slut insåg allvaret. Tolv år senare väljer ungdomar att ta sina liv inför risken att utvisas. Men den politiska reaktionen har varit obefintlig. Och när ett förslag äntligen kommer väljer många att säga nej.

I socialutskottet i riksdagen har vi flera gånger, ofta på mitt initiativ, fått information om hur den psykiska ohälsan brer ut sig bland flyktingar i allmänhet och barn i synnerhet – och allra mest bland de som kommit ensamma. Det är självskadebeteende. Det är ångest. Det är suicid. Det är oro. Det är suicidförsök. Ja, listan är hur lång som helst. Det borde mana till eftertanke.

Prot. 2017/18:125
4 juni

-----
*Extra ändringsbudget
för 2018 – Ny möjlig-
het till uppehållstill-
stånd*

Förutom oron över själva asylprocessen och givetvis de osäkra åldersbedömningarna, som närmast har kunnat liknas vid ett lotteri, är det många som berättar om ständiga uppbrott och otrygghet vad gäller boendesituationen. Den situation vi har nu handlar främst om de som har fyllt 18 eller som har skrivits upp i ålder och då blir av med boende, god man och andra stödinsatser, många gånger med extremt kort varsel. Varje dag när jag går in på nätet möts jag av inlägg där det söks sängplatser åt unga människor runt om i Sverige.

Det är många människor som har gjort heroiska insatser och öppnat sina hem. Jag är helt övertygad om att det har spelat en avgörande roll för att förhindra ett ännu större skuggsamhälle med hemlösa unga vars enda möjlighet att överleva är att begå brott eller prostituera sig.

Samtidigt behöver det här problematiseras. Om det hade handlat om lika många unga flickor tror jag att samhället hade sett annorlunda på detta. Jag har svårt att tro att exempelvis kommunerna hade agerat på samma sätt och flyttat unga flickor till ett boende för vuxna eller bara låtit dem klara sig själva. Man hade sett utsattheten på ett annat sätt. Att unga män och unga pojkar kan vara precis lika utsatta är det inte lika många som tänker på.

Politiken ska inte göra bedömningar av skyddsskäl, men det är politikens ansvar att ge berörda myndigheter rätt uppdrag och rätt förutsättningar. Liberalerna har exempelvis tagit strid för LSS och assistansen och ifrågasatt både Försäkringskassans bedömningar och uppdraget från regeringen. Även när det kommer till Transportstyrelsen gavs skarp kritik. Men av någon anledning får den som ifrågasätter Migrationsverket höra att det skulle innebära att man vill ha tillbaka systemet där politiker beslutade om asyl. Varför sägs då inte samma sak om LSS och assistansen? Är svaret så enkelt som att det handlar om att plocka enkla politiska poäng? Jag hoppas innerligt att det inte är så.

Många sätter nu sitt hopp till dagens debatt och det beslut som vi ska fatta på torsdag. Nej, det är inte ett jättebra förslag. Det är inte ens ett bra förslag. Det har massor med hål. Men det är ett förslag. Min oro är dock, med tanke på hur dåligt många har mått av att själva få uppehållstillstånd medan andra inte fått det, att de som nu kommer att omfattas kraschar då de ser sina vänner få avslag för att de kommit en dag för sent eller fått besked en dag för tidigt.

För att inte ännu fler ska ge upp hade jag hellre sett en annan lösning. Både rent samhällsekonomiskt och ur ett humant perspektiv hade det varit enklare att helt enkelt bevilja uppehållstillstånd. Det här är dock det förslag vi har att ta ställning till, och jag kommer att rösta för det. Men samtidigt måste vi bygga upp ett system som håller, och det är därför jag och mina partikollegor har motionerat.

Herr talman! Jag valde att engagera mig politiskt 2005, samma år som vågorna i diskussionen kring flyktingpolitik och amnesti sist gick höga. Utlänningsnämnden skulle läggas ned, bland annat för att en enig riksdag hade sett att det fanns stora brister i prövningen av asylärenden. Nu skriver vi 2018, och vågorna har gått höga i flera år – i samhällsdebatten, här i riksdagen och inte minst på Medelhavet.

Mejlet i natt från en förtvivlad pappa är en av tusentals beskrivningar av hur verkligheten ser ut. Han och många andra runt dessa ungdomar får också fruktansvärt illa. Det är familjehem och gode män, lärare och tränare, pojkvänner, flickvänner och kompisar och alla de som frivilligt och utan ersättning har öppnat dörren för att ge tak över huvudet åt en medmänniska. Många av dem sitter på läktaren i dag. Frågan är hur länge de kommer att orka och vad som händer när de inte längre gör det. Till alla er vill jag rikta ett innerligt och stort tack. Jag vill rikta ett stort och innerligt tack till alla dem som på olika sätt har engagerat sig – alla dem jag har räknat upp och många därtill.

De ensamkommande unga har berövats sitt hopp om trygghet. Många ser nu enbart tre alternativ: att återvända till sin värsta mardröm, att leva papperslös i ännu ett land eller att ta sitt liv. Det är det här som förslaget handlar om.

Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: När systemen faller är det människan vi ska värna, individen – inte systemen.

(Applåder)

Anf. 112 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! När vi talade om flyktingkrisen sommaren 2015 pratade vi om flyktingarnas kris, om barnen som spolades upp på Medelhavets stränder. I oktober 2015 var det fortfarande de flyendes perspektiv som väckte empati och engagemang. Mat, filtar och kläder samlades in för dem som barfota vandrade över berg och sov på marken när den där första tidiga snön föll över Balkan. Sedan vändes perspektivet. Allt oftare blev det situationen i Sverige som präglade debatten.

För dem som tvingats på flykt av krig, förföljelse eller fattigdom fortsätter krisen med oförminskad styrka. Var tredje sekund tvingas ännu en människa att lämna sitt hem. Tick tack, tick tack, tick tack. Varannan är ett barn. Sverige kan inte ta emot alla. Det har heller aldrig varit fråga om det. Men i stället för att fråga oss vad vi inte kan borde vi fråga oss vad vi kan.

Ulf Nilsson berättar i en bok om sin son Anders, som på semesterstranden blir sittande och kastar tillbaka uppspolade snäckor i havet. Han skriver: Det var hundra snäckor på en meter, och stranden var en mil, så jag ville få honom att inse det meningslösa. Jag sa: Det är fint, men vad tror du att det spelar för roll att du kastar tillbaka en snäcka eller två? Först tittade han bara på mig. Han hade en snäcka i handen. Sakta sträckte han upp den mot mig och sa: För den här. För den här spelar det roll.

Herr talman! Sverige kan inte ensamt ge framtidshopp till var och en av alla de kvinnor, män och barn som har tvingats lämna sitt hem, alla dem som känner åren rinna iväg när de trampar runt i leran i flyktinglägret, alla dem som kämpar om arbetstillfällen och dricksvatten i överbefolkade kåkstäder eller alla dem som i desperation och förtvivlan i hoppet om en framtid lurats till att skicka iväg sina barn.

Ska vi kunna rädda alla måste vi få stopp på krigen, stopp på förföljelsen, stopp på fattigdomen och stopp på miljökatastroferna. Och vi måste ta hjälp av varandra.

I Kristdemokraternas principprogram uttrycker vi det så här: ”Sverige kan bäst verka för en generös och human flyktingpolitik genom att samarbeta med andra stater. Därför bör EU:s medlemsländer ha en gemensam

och generös flyktingpolitik, som tar hänsyn till människors skyddsbehov och där humanitära skäl väger tungt. ... Barnperspektivet ska alltid finnas med i migrationsärenden. För den som söker asyl i Sverige måste hela processen vara utformad så att rättssäkerhet garanteras den enskilde. Resurser för mottagande av flyktingar och för utredning av deras situation ska vara tillräckliga för att åstadkomma korta handläggningstider, rättssäkerhet och effektiv hantering.”

Herr talman! De orden känns avlägsna den verklighet som råder både i världen och i Sverige i dag. Vi var inte beredda på det stora antal människor som kom via Medelhavet under 2015 – över 1 miljon. I slutet av oktober 2015 kom det 8 800 flyktingar om dagen till Grekland via Medelhavet. Bland dem fanns de personer som debatten handlar om i dag.

De hade lämnat sin mamma och pappa, eller så hade föräldrarna ryckts ifrån dem. De hade överlevt vandring genom bergsmassiv och sökt tröst hos andra som var i samma situation. De hade försökt skydda varandra mot övergrepp och värt sig mot flyktingsmugglarnas utnyttjande. De hörde till dem som lyckades ta sig uppåt genom Europa via Balkanrutten innan taggtråden rullades ut och gränserna stängdes.

De mötte människor längs vägen som gjorde att de klarade resan en liten bit till och som höll hoppet uppe. Men de träffade också människor som lärde dem att alltid vara på sin vakt och inte lita på någon. För vad annars finns det att lära av poliser som plundrar eller maktens företrädare som skor sig på den som är maktlös?

De hör till de 35 369 ensamkommande asylsökande som registrerades i Sverige det året. De trodde att de då hade nått resans slut och skulle kunna bygga upp ett hopp om en framtid. Men varje dag har deras hopp grusats av förtvivlan, som för några, efter månader och år av väntan, förbytts i hopplöshet.

Vi kan inte veta att var och en av de ynglingar som kom och som dessa lagförslag handlar om var barn den dag de kom hit. Men vi kan vara säkra på att var och en av dem har blivit berövade sin barndom. Nästan alla har det gemensamt att de riskerar att utvisas till ett land de inte ens känner, eftersom de har växt upp på flykt.

Om två veckor ska vi här i riksdagen fatta beslut om att göra barnkonventionen till svensk lag. Vi ska göra det för att stärka barnens rättsliga ställning och för att vi ska bli bättre på att som stat leva upp till de åtaganden vi har mot vart och ett av de barn som finns inom vår stats territorium och vilkas rättigheter vi är skyldiga att försvara.

Men rättigheterna gäller redan nu. Ansvaret är redan vårt, och vi har brustit. Vi har inte klarat av att leva upp till våra egna höga ambitioner om att ge en rättssäker prövning åt var och en inom rimlig tid. För dem som var barn den dag flykten tog dem till vårt land kan det ha gjort hela skillnaden. Det är inte rimligt att unga personer, vilkas barndom tillbringats på flykt, ska betala priset för våra brister.

I det lagförslag som regeringen lagt fram spelar det enskilda datumet roll. Möjligheter ges till den som lyckades få sin asylansökan registrerad innan den 24 november, men inte för den som flytt samma väg, mött samma faror, men fick stämpeln den 25. Det skapar inte rättssäkerhet.

Kritiken från Lagrådet har varit kraftig, och det är inte svårt att förstå den kritiken. Det sätt på vilket regeringen hanterat flyktingfrågan under hela denna mandatperiod förtjänar verkligen kritik. Lagrådets fräna kritik är inte heller ny.

I december 2015 då regeringen med närmast obefintligt underlag beslutade om id-kontroller avstyrktes det av Lagrådet som också kallade för farandet för synnerligen allvarligt.

I april 2016 skulle Lagrådet yttra sig över den tillfälliga lagen vars syfte var att minska antalet asylsökande till Sverige. Det var en månad efter att EU:s avtal med Turkiet hade trätt i kraft, flyktvägen via Grekland i det närmaste stängts av och antalet asylsökande minskat från en bra bit över 1 000 om dagen till 500 i veckan.

Där framförde Lagrådet kraftig kritik mot att lagförslaget saknade analys och att det av underlaget inte gick att bedöma om lagändringarna ens kunde uppfylla syftet. När lagstiftning hanteras ovarsamt och i strid mot grundläggande principer blir konsekvenserna därefter.

I stället för illa beredda beslut och panikåtgärder borde vi ha använt skyndsamhet och beslutsamhet till att stärka våra institutioner än mer, rustat skolor och socialtjänst än mer, och gett Migrationsverket och kommuner än bättre förutsättningar. Vi borde ha tagit än mer vara på alla de frivilligkrafter som gjort och fortfarande gör insatser varje dag för att de som kommit hit till vårt land ska kunna bli en del av oss.

När så många människor kommer under så kort tid kostar det på. Det tänjer våra krafter till det yttersta. Misstag sker. Människor far illa. Systemen krackelerar. Men vi bygger upp dem igen. Vi lär oss och försöker göra bättre. Vi lappar och lagar. Det borde i varje fall vara vår ambition.

Sverige är ansträngt. Det handlar om att välkomna nya människor från andra kulturer som bär på sår och trauman, med värderingar som ibland krockar och med behov som måste mötas. Det kommer att fortsätta kräva sin ansträngning. Det kommer inte att vara friktionsfritt. Men det är inte för vår skull vi gör det. Det är inte för kommunalråden. Det är för vår nästa.

När riksdagen på torsdag röstar om regeringens förslag kommer jag att stödja det. Kristdemokraternas förslag innehåller viktiga delar som regeringens förslag saknar om att återinföra möjligheten till uppehållstillstånd för särskilda eller synnerliga skäl och om rätten till familjeåterförening. Men att rösta på det förslaget mot regeringens förslag skulle inte göra att lagen ändras i de delarna.

Vi ska fortsätta att stå upp för asylrätten men också rätten att bevilja skydd på andra grunder, något som länge varit grundpelare i svensk migrationslagstiftning. Det gäller rätten för dem som söker skydd från väpnad konflikt och inre motsättningar.

Vi har inte klarat av att ge en rättssäker prövning i rimlig tid. Det är vi som har brustit, inte asylrätten. Den kommer att stå fast även om vi ger en ny chans till de ynglingar som har drabbats av vår oförmåga.

Valet står därför mellan att rösta på ett förslag som innehåller delar som för människor är helt avgörande om de genomförs men som med omröstningen ändå inte blir verklighet och att rösta på ett förslag som för enskilda direkt är avgörande för om de får en chans till en framtid i vårt land eller inte.

Jag väljer att rösta för det som kommer att göra skillnad. Samma röstförklaring gäller Annika Eclund, som inte har möjlighet att delta i debatten i dag.

Vi kan inte rädda alla, men vi har ett val. Just nu handlar det valet om de unga som började sin flykt som pojkar och som just här och nu befinner sig i vårt land. Vi kan välja att ge dem en framtid, eller vi kan välja att låta bli.

Fru talman! Jag kan inte välja att låta bli.
(Applåder)

Anf. 113 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Mitt inlägg blir något längre än aviserat.

Riksdagen är ett demokratins högsäte i Sverige. Vi rätt få som förunnas att få vara med här i demokratins tjänst under en tid håller alltid våra jungfrutal och vartefter vårt sista tal i kammaren, kanske ett punktsättartal som mitt tal är i dag.

Jag ska säga några ord om asyl- och migrationspolitiken, som är komplicerad, viktig, svår och laddad, och där det finns olika uppfattningar i sak i de allra flesta partier. Det vittnar även dagens debatt mycket tydligt om.

Mitt eget parti, Centerpartiet, står mycket samlat i dessa frågor. Jag avviker på några punkter som en av mycket få förtroendevalda, kanske den ende. Jag ska motivera varför jag i detta svåra beslut som dagens debatt handlar om, amnesti åt en stor avskild grupp ensamkommande asylsökande som fått avslag, kommer att lägga ned min röst.

Mitt inlägg blir naturligtvis kort och koncentrerat. Den som till äventyrs vill se mitt resonemang mer utvecklat, liksom vad jag engagerat mig i under min riksdagstid sedan 2004, hänvisar jag till min blogg startad ca 2006. Det är bara att googla mitt namn, Staffan Danielsson, så kommer ni dit.

Jag har framför allt i riksdagen arbetat med försvarsfrågor, där jag gläds över mitt partis tydliga ställningstagande i Natofrågan. Jag har också arbetat mycket med landsbygds-, lantbruks- och livsmedelsfrågor samt med etiska frågor, framför allt om rätt till dödshjälp vid svåra lidanden i livets slutskede, och givetvis med mycket mer!

Jag är en varm humanist och delar visionen om en värld i fred och utan gränser. Men jag är också samtidigt en realist som inser att med dagens väldiga klyftor och utbredda fattigdom i världen, fruktansvärda inbördeskrig och stora flykting- och arbetskraftsinvandringsströmmar är en reglerad migrationspolitik ofrånkomlig.

Sverige kan inte som ett litet land i norra Europa avvika väsentligt från övriga EU-länder när vi har Schengensamarbetet med fri rörlighet. Det har varit min synpunkt och åsikt.

Min första kontakt på allvar med migrationsfrågorna var 2011, när Centerpartiets stämma lanserade begreppet Nybyggarlandet Sverige, vilket det låg mycket i. Sedan var det 2012, när en arbetsgrupp inom mitt parti föreslog att Centerpartiet skulle stå upp för en helt fri invandring. Detta utlöste en stor idédebatt som landade väl; vi enades om både visioner och praktisk politik och skillnaden däremellan.

Jag skrev i april 2012 på DN Debatt om rättsskandalen att Sverige redan då, och sedan fram till och med 2015, som enda land i EU, och kanske

i världen, inte gjorde medicinska åldersbedömningar utan i praktiken godtog den ålder som den asylsökande själv uppgav. Jag beskylldes för att vara främlingsfientlig, och ingenting kunde vara mer fel. I dag är det jag då skrev och krävde genomfört i bred politisk samstämmighet genom beslut i Sveriges riksdag.

Hösten 2013 motsatte jag mig att centerstämman skulle ta ställning för att Sverige som enda land skulle öppna sina ambassader för dem i världen som vill söka asyl i Sverige. Jag ville att detta skulle drivas på EU-nivå.

I dag anser jag att Sverige står inför ett vägval i migrationspolitiken. Sverige har i dag i praktiken en rätt oreglerad invandring. De som har modet, kraften och resurserna att ta sig till Sverige och kan uthärda en del svåra år genom att illegalt, som papperslös, stanna kvar även om man har fått avslag på sin asyl- eller arbetsansökan lyckas vartefter i stor utsträckning att så småningom få uppehållstillstånd och medborgarskap.

Antingen får detta bejakas och fortsätta som ett faktum som inte går att ändra eller så får asyl- och arbetskraftsprövningen ske snabbare och följas av utvisningsbeslut som verkställs om man får nej. Det är enligt min uppfattning det vägval som Sverige står inför i migrationspolitiken.

I dag diskuterar vi regeringens förslag om en amnesti till ca 9 000 människor som 2015 ansökte om asyl i Sverige som ensamkommande barn under uppgivna 18 år men som alla upprepade gånger har fått avslag på sina asylansökningar.

Jag vet att förslaget innebär att de ska ges rätt att utan krav på resultat eller närvaro studera på gymnasium i tre eller fyra år. Även om de sedan inte skulle få arbete – det är ju rätt få som hittills har klarat sina studier – är det min uppfattning att dessa människors anknytning till Sverige efter sex sju år i vårt land är så stark att egentligen ingen då kommer att utvisas till exempelvis Afghanistan. Därför använder jag ordet amnesti, och jag beklagar att regeringen inte har haft kuraget att tala om vad det här egentligen handlar om. Då hade debatten varit enklare.

Jag har diskuterat åldersbedömning sedan 2012, och min uppfattning är att över 30 procent av dem som sökt och oftast erhållit asyl som barn under 18 år egentligen har varit vuxna män på mellan 20 och 30 år. Ingen vet naturligtvis exakt hur stor andelen är, men jag anser att indicierna för det som jag säger är mycket starka, vilket jag har utvecklat på min blogg och i artiklar.

Jag skyller inte på dem som har lyssnat på sina flyktingsmugglare och uppgivit fel ålder. Jag lägger ansvaret på våra svenska myndigheter, som har svikit sitt ansvar för att kontrollera ålder. Detta innebär att över 3 000, skulle jag tro, av dem som i dag ges möjlighet att studera på gymnasium är vuxna män på mellan 20 och 30 år som har uppgivit sig vara under 18 år. För mig är detta djupt problematiskt och ett huvudskäl till att jag kommer att lägga ned min röst.

Om regeringens förslag hade gällt dem som faktiskt var barn under 18 år, med ett till två års säkerhetsmarginal, när de ansökte om asyl finns det enligt min mening skäl för Sverige att ge dem en amnesti, uppehållstillstånd och senare medborgarskap trots att de enligt Sveriges migrationslagstiftning har fått avslag i flera instanser enligt våra gällande regelverk.

När 40 procent av alla ensamkommande under uppgivna 18 år till EU under 2015 valde att ta sig till Sverige, med 2 procent av EU:s befolkning, var huvudorsaken att Sverige utöver att vara ett rikt land hade de mest

generösa asylreglerna och förmånliga villkor i övrigt, till exempel vad gäller att själv få bestämma sin ålder.

Sverige lockade egentligen hit många av dem som vi nu diskuterar och kan därför – det håller jag med om – sägas ha ett delansvar för att de kom hit. När det plötsligt kom så många klarade inte Sverige av att behandla asylansökningarna i rimlig tid. Mottagandet blev utdraget och påfrestande trots behjärtansvärda insatser av både det offentliga och det civila Sverige.

Därför är det min uppfattning att det inte är orimligt att anse att Sverige kan ha ett ansvar för att diskutera en unik amnesti – en särbehandling – för dem som enligt våra migrationsregler har fått avslag på sina asylansökningar och ska utvisas.

Ett argument som förs fram för att bevilja amnesti är det som jag tidigare nämnde och som många för fram: Det är allt färre som faktiskt utvisas från Sverige i dag. Ytterst få utvisas. Allt fler som ska utvisas väljer att gå under jorden för att efter några år som papperslösa åter söka uppehållstillstånd.

Sverige har alltså i dag, vad vi än säger, i praktiken en rätt oregerad migration som också har stora avigsidor och innebär mänskliga lidanden på flera sätt. Ett nej i dag till regeringens förslag skulle alltså bara leda till utvisning i ett fåtal fall. De allra flesta skulle vara kvar här ändå som papperslösa under svåra omständigheter.

För oss som snart ska besluta är det därför ett mycket svårt beslut som väntar. Jag instämmer helt i den förödande kritik som har framförts mot regeringens beredning och förslag. Jag har respekt för vår talesperson Johanna Jönsson och för mina kollegor i Centerpartiets riksdagsgrupp som har landat i att stödja regeringens förslag. Jag har också respekt för att andra partier har landat i att rösta nej.

För egen del, efter denna röstförklaring, kommer jag alltså inte att rösta nej men inte heller att rösta ja. Mitt beslut att lägga ned min röst är en stark kritik mot hur Sveriges migrationspolitik och vårt godtagande av uppgiven ålder var utformad under 2015 och tidigare. Det är därtill en stark kritik mot hur regeringen har utformat den amnesti som detta faktiskt handlar om.

Återigen: Den som vill se mitt djupare resonemang i detta hänvisar jag till många inlägg på min blogg. Googla mitt namn, och sök till exempel under etiketten invandring eller ålderskontroll och asyl!

Med detta, fru talman, tackar jag för 13 oerhört givande år i Sveriges riksdag, där jag verkligen har försökt att göra mitt allra bästa – som alla andra här. Jag vill göra det genom att symboliskt ta farväl av och skaka hand med folkets främsta företrädare i denna kammare, med en av riksdagens talmän.

(Applåder)

Anf. 114 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår enskilda motion 2017/18:4173, och jag vill också göra en röstförklaring då jag kommer att stödja propositionen i kommande votering.

Fru talman! Barnet satt längst fram i fören på det stora skeppet på en solstol i mörkret. Sjösjukan var svår. Vinden och de salta vågstänken mildrade. Havet smakade salt. Filten var virad kring kroppen för att vinden inte skulle ta tag i den. Barnet var inte ensamt utan hade sin mamma med på

den långa resan till ett annat land. Ett land med ett annat språk, långt från släkt och de älskade morföräldrarna. Morfadern, krigsveteranen, och den varma, starka mormodern som tagit stort ansvar under krigsåren skulle bli djupt saknade. En lång resa och ett stort hav skulle skilja dem åt under en lång tid.

Fru talman! Sverige har mött migrerande barn och familjer i alla år och århundraden. Svenskar har också migrerat. Den stora utvandringen från mitten av 1800-talet och fram till 1930-talet satte djupa spår i Sveriges utveckling och i människors minne. Många familjer i Sverige har fortfarande släktband till USA, Kanada, Sydamerika eller Australien. Dit sökte sig under loppet av hundra år ca 1,3 miljoner svenskar, och det som drev dem var möjligheten att slippa fattigdom, religiös förföljelse, bristande framtidstro och politisk ofrihet.

En del av migrationen har för människor varit självvald och med positiva förtecken. Möjligheten att bidra med yrkeskunskaper och utbildning har lett till att människor har sökt lyckan i andra länder i alla tider. Det har även gällt Sverige historiskt sett. Behovet av arbetskraft har varit stort under olika perioder, vilket gjorde att många sökte sig till Sverige på 1960- och 1970-talen. Man anlände på fredagen och gick till jobbet på måndagen. Språket lärde man sig i arbetet.

Andra delar av migrationen handlar om flykt. Det handlar om stora flyktingströmmar, om att fly från krig och elände och om att försöka rädda sina barn. Under kriget i Finland kom 70 000 ensamkommande barn i åldrarna 0–17 år till Sverige. Svenska familjer och samhället gjorde stora insatser genom att erbjuda boende och omsorg. Många fick en bra tid i Sverige och en bra framtid, dock inte alla. Det finns mycket att lära av historien om hur barn och ungdomar påverkats av detta. Under krisen på 1990-talet kom många flyktingar från Balkanländerna. Vi vet att för många av de barn som kom har det gått riktigt bra.

Fru talman! Vi kan hoppas på att krig, elände och fattigdom kommer att kunna motverkas så att färre tvingas på flykt. Men det finns tyvärr mycket som tyder på att flyktingvågor är något vi måste ha beredskap för även i framtiden. Samtidigt behöver vi komma ihåg att det är en liten del som hamnar utanför krigens närområde. De stora flyktinglägren i krigens närområde gör det tydligt att de flesta aldrig når längre än så.

Det är en fråga om medmänsklighet och humanitet att vilja hjälpa. Det finns anledning att känna stor tacksamhet för att Sverige förskonats från krig och dess fasor och att orka hålla medmänsklighetens fana högt och känna solidaritet med dem som drabbas. Sverige kan inte hjälpa alla på flykt, men vi kan hjälpa några.

Fru talman! Den stora flyktingvågen hösten 2015 visar hur viktig beredskapen är för att klara flyktingströmmar. Mängden ensamma barn och ungdomar på flykt skapade press på myndigheterna. De tillfälliga lagarna var en akutåtgärd, men de tillfälliga lagarna blev också ett lapptäcke av åtgärder som gav orimliga konsekvenser. Principen att barns ansökningar ska hanteras skyndsamt för att de rör barn fallerade. Migrationsverket hann inte hantera alla ärenden inom rimlig tid, och för vissa barn blev det stora konsekvenser. Det blev en väntan i hopp och förtvivlan. Svenska familjer gjorde allt för att försöka stödja i en svår situation som också påverkade hela den familjen. Det här var familjer som inte ville något annat än att stötta, och det fanns lärare som såg konsekvenser för sina elever. Till alla

dessa familjer, organisationer och personal i skolan vill jag säga följande: Tack för alla enastående insatser och ert engagemang! Den medmänsklig-
het och humanitet som ni har visat och visar inger hopp.

Fru talman! Propositionen som vi debatterar i dag har uppenbara bris-
ter, som många i debatten redan har varit inne på. Brister har påtalats av
Lagrådet. Lagrådet har även tidigare kritiserat lagrådsremisser i andra frå-
gor oavsett regering. Detta finns redogjort för bland annat i konstitutions-
utskottets yttrande. Det finns remissinstanser som är positiva, och det finns
de som är negativa. Propositionen försöker åtgärda några av de uppkomna
konsekvenserna, och det är bättre än att inte göra något alls.

I debatten och betänkandet finns mycket kritik från vissa men få förslag
på hur läget ska hanteras. Förslagen i propositionen kommer inte att räcka
långsiktigt. Barn och ungdomar har rättigheter enligt barnkonventionen.
De har rättigheter som vi har att beakta och bevaka. Den psykiska ohälsan
är en realitet för en del på grund av den mentala pressen och långa väntan
på besked. Långa handläggningstider förändrar förutsättningarna för be-
slut negativt. Kritiserade åldersbestämningar avgör enskilda individers
framtid, och benefit of the doubt saknas helt.

Vi är tre liberaler som har skrivit en enskild motion om vilka reform-
behov som finns inför framtiden och hur systemet ska förbättras. Det hand-
lar bland annat om handläggningen, åldersbestämningar, ventiler i proces-
sen, processerna i sig, säkerhetsbedömningar av länder, tolkar och gode
män.

Den svenska hanteringen har belysts av kommissionären för mänskliga
rättigheter Nils Muižnieks. Han tar upp de brister som funnits i hanteringen
och lämnar rekommendationer som den svenska regeringen och riksdagen
borde ta vara på. Sverige behöver rättssäkra processer som är förutsägbara,
långsiktiga och transparenta. Det är individuella skyddsskäl som ska av-
göra, och det är myndigheter som ska avgöra de enskilda fallen. Men det
är politiker som beslutar om regler och lagar. Politiken ger förutsättningar,
och politiker måste ta sitt ansvar för att förutsättningar skapas för rätts-
säkra processer. Min kollega Christina Örnebjär har uttryckt det på föl-
jande sätt: När systemen fallerar är det människan, individen, som ska vär-
nas – inte systemen.

Fru talman! Det lilla barnet på fartyget reste inte över Medelhavet. Re-
san gick över Östersjön. Barnet reste inte ensamt utan med sin mamma.
Det går inte att jämföra resan eller barnets umbäranden med de som dagens
ensamkommande har genomgått. Men för barnet var det en skrämmande
upplevelse. Barnet lärde sig snabbt det nya språket, och familjen fick en
bra tillvaro. Men jag kan fortfarande känna hur svårt det var att inte förstå,
osäkerheten, oron över tillvaron och saknaden av släktingarna och de
trygga morföräldrarna. Och i dag är jag ledamot av Sveriges riksdag.

Fru talman! Jag vet hur det är att vara annorlunda, men vilja vara som
alla andra – att möta fördomar, att byta språk, att förlora ett språk, men få
ett nytt.

Men jag vet också hur mycket det betydde med snälla, goda människor
som jag mötte under barnaåren. Min lärare uppmuntrade till flit och för-
kovran i skolan. Kompisarnas föräldrar välkomnade varmt. Det fanns en
glädje i den nya tillvaron. Jag känner tacksamhet, och har en känsla av att
vilja ge tillbaka till samhället.

Migrationen har både positiva och negativa förtecken. En del byter land genom fria val. Man söker nya möjligheter i en globaliserad värld. Arbetsmarknaden är för vissa global. Människor flyttar för att de vill flytta.

För andra är det en fråga om livet – en flykt från krig och en mycket svår tillvaro. Flykt för att kunna leva. Ett letande efter frihet och trygghet. Och barn har, oavsett varför, sällan ett val. Barn och ungdomar tvingas göra det bästa av sin situation.

Fru talman! Berättelser om att flyktingpolitiken är ett hot mot välfärden får ofta stå oemotsagda. Ett vi-och-de-tänkande sprider sig, men förhoppningsvis slår det inte rot i Sverige.

Det finns utmaningar – ja. Det behövs långsiktiga förutsägbara regler. Länder behöver ta gemensamt ansvar. Och reformförslag finns i vår enskilda motion.

Men migrationen har också gett samhället positiva effekter i det långa loppet. Samhället berikas. Samhället får energi från nya perspektiv, kompetenser, traditioner och kunskaper. Samhället blir rikare och mer innovativt.

Sverige är ett starkt rustat land jämfört med många andra länder. Hanteringen av ensamkommande är en fråga om humanitet, om vilket land vi vill vara i framtiden.

Fru talman! Slutligen: Framtiden behöver politiker som tror att de kan lösa utmaningar. Politik är att vilja. Nu behövs framtidstro. Det behövs hopp. Och de barn och ungdomar som berörs kan bidra till att Sverige utvecklas. Jag hoppas att några av dessa ungdomar en dag ska stå här som riksdagsledamöter, för att bidra till att göra Sverige bättre och mer framgångsrikt.

(Applåder)

Anf. 115 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Mitt eget beslut som folkvald, och min övertygelse, är att rösta grönt, det vill säga ja, till regeringens förslag. Jag röstar alltså utifrån min övertygelse.

Det är viktigt att komma ihåg att vi som folkvalda har denna möjlighet att rösta efter vårt samvete och våra värderingar. Mina väljare förväntar sig att jag i Sveriges riksdag framför de åsikter som har gjort att de har röstat på mig. Jag tillhör dem i riksdagen som har fått flest personkryss och har en stark koppling till mina väljare. Men för mig är det vad som rör sig i mitt eget inre som påverkar mig allra mest.

Jag arbetade under tio år i början av 2000-talet i Göteborgs Räddningsmission. Där mötte jag hemlösa personer som förlorat allt. Jag fick lära mig att möta människor i ögonhöjd, och det har satt spår i mig för alltid. Det var där jag såg att det faktiskt gick att förändra människors liv, och där föddes mitt politiska engagemang, i tron och förhoppningen att det går att förändra samhället i stort till det bättre.

Jag har också mött ett stort engagemang från det vi kallar civilsamhället. Flera har varit inne på det här och beskrivit engagemanget med fina berättelser.

Det berör mig hur familjer och privatpersoner har offrat tid och kraft för att hjälpa de ensamkommande i deras mycket svåra situation. Hela fa-

miljer har engagerat sig. Dessa volontärer, ideellt arbetande medmänskor är mina hjältar, och jag kallar dem ”barn av saligheten”. Och dem vill jag hylla med några strofer ur en sång.

Jag har mött så många vackra människor
med barmhärtigheten i sin famn
som inte pekar finger åt dom svaga
men möter med en utsträckt hand.

I en tid när mörka krafter råder
har dom kraft att stå emot.

När egoismen bygger murar
dom tappar inte mod.

Jag har mött så många vackra människor
barn av saligheten.

Jag har mött så många tappra människor
som har visat handlingskraft och mod.

När terrorn sprider skräck och rädsla
dom hjälper oss att våga tro

att kärleken den binder samman
och övervinner hat.

Och folket väljer sida
med ett blomsterhav.

Jag har mött så många tappra människor
barn av saligheten.

De är barn av saligheten.

Fru talman! Dessa beundransvärda människor, familjer, kyrkor och föreningar har engagerat sig, lärt känna flyktingarna, undervisat i svenska, tolkat beslut och kallelser, hjälpt till att ringa myndigheter, besökt kontor, sjukhus och psykologer. De har bjudit hem på fika och mat, försökt vara goda lyssnare när ångesten och förtvivlan gripit tag i ensamkommande från Syrien, Afghanistan och Irak.

När de ensamkommande skulle flyttas långt från nätverk, skola, kyrka, förening och vänner har många familjer öppnat sina hem eftersom ungdomarnas hela värld har rasat samman. Många har engagerat sig i att skriva verkställighetshinder, har överklagat och har sökt läkare och psykologers alternativa bedömningar. Men oftast har ingenting hjälpt.

Fru talman! Det förslag som jag röstar grönt, alltså ja, till handlar om att de ensamkommande som kom hit före den 25 november 2015 ska få en ny chans till prövning. Det är inte fråga om amnesti utan om en särskild prövning som kan betyda att en del får stanna och andra får återvända till sitt hemland.

En bild av dessa 9 000 personer är att de är våldsbenägna våldtäktsmän. Ofta följs sådana beskrivningar av olika invektiv om muslimer. Det är ett ganska ruggigt sätt att beskriva de här personerna på. Naturligtvis finns det de som misskött sig. En del är våldsbenägna, andra vill inte anpassa sig och några håller på med droger. Men de lär inte få stanna. Många kommer att få nej när de söker en sista gång i samband med den här möjligheten. Många, som uppfyller kriterierna, kommer att få ja.

Vi har hört från flera här i dag hur ensamkommande i många fall har hanterats oerhört illa av Migrationsverket. Det är sant. Det handlar om alltför långa handläggningstider. Statsmakten har inte skött sitt uppdrag på ett bra sätt.

Fru talman! Det allra bästa hade varit om Kristdemokraternas politik hade genomförts. Vi har som förslag att synnerligen och särskilt ömmande omständigheter ska ligga som grund för uppehållstillstånd. Om Kristdemokraternas politik hade gällt under de senaste åren hade fler ensamkommande barn och unga beviljats uppehållstillstånd. Då hade de mest sårbara fått permanent uppehållstillstånd.

Jag röstar alltså efter min egen inre övertygelse och utifrån en stor besvikelse över hur illa dessa ensamkommande barn och ungdomar har behandlats av myndigheterna.

I min värld är det viktigt att försöka vara mot andra som jag vill att de ska vara mot mig. Att vi behandlar andra som vi själva vill bli behandlade är en god, gyllene regel som håller, oavsett var vi kommer från och vart vi är på väg. Det var det som ledde mig till slutsatsen att jag ska rösta ja till regeringens förslag.

(Applåder)

Anf. 116 JAN ERICSON (M):

Fru talman! ”Gränsen har nåtts för vad som är acceptabelt ifråga om hur lagstiftning kan utformas”. Sug på den formuleringen! Det är den i särklass hårdaste kritik som jag som jurist och riksdagsledamot någonsin sett Lagrådet framföra, och den gäller den lag som vi just nu debatterar.

Samhällets resurser är begränsade. Politik handlar alltid om att ställa intressen och grupper mot varandra. I detta fall prioriterar förespråkarna för den nya lagen att satsa 2 miljarder per år, inklusive kommunernas kostnad för gymnasieplatser, på 9 000 vuxna män utan asylskäl. Det blir totalt minst 6 miljarder för tre år.

Dessa 6 miljarder kunde ha gått till skola, polis eller sjukvård. De kunde ha gått till bättre integration eller sänkta skatter. Jag vill aldrig höra de partier och politiker som stöder lagförslaget någon gång klaga på att det saknas resurser till välfärden eller att skatterna är för höga. Men, fru talman, allt handlar inte om pengar.

I lördags fanns det en tänkvärd debattartikel i Göteborgs-Posten. Det var den afghanske modersmålläraren Zulmay Afzali som skrev följande, och jag citerar valda delar:

”Några av mina afghanska elever i modersmål kom stormande in på mitt kontor. De ställde sig framför mig och frågade: Kan du hjälpa oss att förstå en del saker? De var upprörda, en del hade tårar av ilska i ögonen. Jag lyssnade.”

Vidare: ”Vi kom hit en vecka efter 25 november 2015 så det betyder att den där nya lagen inte gäller oss. Vi ska utvisas, eller hur?”

Modersmålläraren Zulmay Afzali uttalade också: ”Jag håller helt med mina elever om att det som nu sker är mycket förvirrande. Det verkar som om både Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som har skapat den här lagen som ska gälla asylsökande afghaner, tror att det här är rätt väg att skapa ordning och reda i asylpolitiken. Trots skarp kritik från de främsta experterna på svensk lagstiftning har partierna av någon anledning fått för sig att det här är ett bra sätt att minska kaoset och förvirringen på asylområdet

och hastat fram ett uruselt och förvirrande lagförslag som gör mer skada än nytta.

Det är också mycket svårt att förstå hur Annie Lööf kan säga att hon och hennes parti tänker rösta för lagförslaget när hon själv har dömt ut det som uselt. Hon påstår att Centerpartiet stöder den här underliga lagkonstruktionen av medmänskliga skäl. Men med medmänsklig menar hon att den är när hon accepterar att en viss begränsad grupp, 9 000, väljs ut för en ny möjlighet att söka uppehållstillstånd. Vad är konsekvenserna för medmänniskligheten gällande de tusentals som inte kom före den 24 november 2015?

Förslaget sätter också hemspråklärarna under en fruktansvärd press och gör oss till en sorts asylhandläggare eftersom våra bedömningar i form av betyg kan få betydelse för dessa unga mäns öden.

Den 4 juni röstar Sveriges riksdag om regeringens lagförslag. Går det igenom kommer det att bli kaos och scener som politikerna inte har haft förmåga att föreställa sig i sin goda medmännisklighet. — — —

Jag är en av många som arbetar som modersmåls lärare och talar de berördas språk. Därför står jag i främsta ledet och tvingas att hantera dessa oklarheter, uppleva orättvisorna, ilskan och förtvivlan. Men det är inte min uppgift, och jag kan inte svara. De partier som vill driva igenom detta ger mig inga svar. Er lag skapar bara kaos och orättvisa.”

Fru talman! Lagförslaget riskerar att skapa mer problem än det löser. Omröstningen om förslaget sker på torsdag. Än finns tid för de som tänker rösta ja att besinna sig, att fundera ett varv till över vad de håller på att ställa till med.

Anf. 117 OLLE FELTEN (-):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, det vill säga avslag på förslaget.

Mitt korta anförande kommer i huvudsak att handla om lagstiftningsprocessen. I detta betänkande spelar Lagrådet, Lagrådets synpunkter på förslaget som sådant, beredningen av det och den obefintliga konsekvensbedömningen en viktig roll. Det är en dyster läsning.

Regeringens förslag i denna proposition, att med komplexa särregler och outredda konsekvenser bevilja ca 9 000 personer utan skyddsskäl uppehållstillstånd, i vissa fall med krav på att man dessutom måste strunta i lagakraftvunna domar i svensk domstol, är ett uttryck för arrogans såväl mot den demokratiska beslutsprocessen i stort som mot rättssäkerheten i asylprocessen.

Lagrådet har, bland annat, påpekat följande:

Befintliga utbildningsanknutna regler är ”till ytterlighet komplicerade och svårgripbara”, och det nya förslaget innebär att dessa svårigheter förstärks. Förslagets förutsättningar kan också ifrågasättas rent principiellt.

Man säger att konsekvenserna av förslaget är knapphändigt analyserade, remisstiden har varit kort och effekterna är svårbedömda. Det finns därmed en uppenbar risk för att de föreslagna reglerna inte kommer att bli effektiva.

Man säger att den tänkta regleringen avviker från normala principer inom rättsområdet och att förslaget kringgår likabehandlingsprincipen, eftersom möjligheterna till uppehållstillstånd inte beror på den enskildes förhållanden.

Fru talman! Lagrådet pekar också på att regeringen inför en särlösning för id-kontroller, vilket äventyrar rättssäkerheten.

Man säger att det i svensk rätt inte är en princip att låta utdragna handläggningstider i sig vara skäl för att bifalla ansökningar av olika slag.

Man säger att ett av kraven för bifall för de ca 2 000 personer som har fått lagakraftvunna utvisningsbeslut är att utlänningen inte rättat sig efter ett tidigare lagakraftvunnet utvisningsbeslut.

Av många häpnadsväckande brister och fel i denna proposition tar de två sista punkterna ändå priset. Att slopa kravet på att migranten måste styrka sin identitet är en annan regel som är med i samma grupp. Regeringen struntar i lagstiftningsprocessens regler och principer samt kräver att vissa personer måste bryta mot en lagakraftvunnen dom i svensk domstol för att få komma i åtnjutande av en extremt dyr exceptionell fördel.

Att en vänstergängad regering kan skruva till lagstiftningen på det viset kanske man inte ska vara så förvånad över, men jag är förvånad över att Centerpartiet inte står upp för en sund svensk förvaltningskultur och rättssäkerhet.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget är också exempellöst bristfälligt redovisade. Förslagen kräver att de berörda ska avse att studera, men regeringen budgeterar inga pengar för de drygt 300 nya gymnasieklaser eller motsvarande som måste till för att det ska kunna verkställas.

Frågan är om regeringen helt sonika utgår ifrån att ingen av de aktuella personerna kommer att studera och därför struntar i att budgetera för kostnaden.

Fru talman! Enligt Alternativ för Sverige får svensk lagstiftning inte gå till på detta vis.

Anf. 118 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Politik är sällan svartvitt. Politik handlar om prioriteringar. Så även denna gång. Det är få tillfällen inom politiken som det är så glasklart vilka prioriteringar som man ska göra. I dag är det ett sådant tillfälle.

Paula Bieler och även flera ledamöter från Alliansen har på ett förtjänstfullt sätt redan argumenterat för det som jag hade tänkt säga här i dag. Trots det tänker jag säga några ord om varför det är så fullkomligt galet att stödja regeringens förslag. Varför är det så fullkomligt galet att göra det? Den frågan är väldigt enkel att svara på.

Förslaget åsidosätter allting som är självklart när man lever i en rättsstat och när man har en reglerad migrationspolitik. Det åsidosätter vårt huvudsakliga uppdrag som svenska riksdagsledamöter, att tjäna våra väljare och vårt land. Jag kan inte i min vildaste fantasi förstå hur man tänker när man väljer att lägga miljarder av våra gemensamma tillgångar på de 9 000 individer som helt saknar asylskäl.

Det handlar om personer som till 99,4 procent är män. 78 procent av dem har fått sin ålder uppskriven av Migrationsverket och 0 procent har giltiga id-handlingar.

Den så kallade feministiska regeringen prioriterar 9 000 i huvudsak män med bakgrund från Afghanistan framför våra pensionärer, skolelever, poliser och sjuka. Den prioriterar dessa 9 000 framför en återupprättad välfärd och framför en återställd trygghet på våra gator och torg. Den prioriterar detta framför nödvändiga satsningar på infrastruktur, bostadsbyggande och svensk ekonomi i form av stöd till exempelvis näringslivet. Det

Prot. 2017/18:125
4 juni

-----
*Extra ändringsbudget
för 2018 – Ny möjlig-
het till uppehållstill-
stånd*

är sådant som faktiskt kan stärka den svenska ekonomin och kan se till att vi får en ekonomi som kan bistå med hjälp till nödlidande runt om i världen. Den skulle också kunna stärka välfärden här i Sverige.

Regeringen prioriterar dessa framför en satsning för att på riktigt stötta de miljontals kvinnor, barn, gamla, unga och sjuka som har det svårt runt om i världen. Det handlar om barn som i dag inte har någon utbildning eller ens kan få någon utbildning eller som än värre svälter eller dör till följd av brist på rent vatten och sanitet.

Fru talman! Det här är inte en socialdemokratisk politik. Det är inte en liberal politik. Det är inte en socialistisk politik. Det är än mindre en grön politik. Ändå väljer man att göra en sådan prioritering. För mig är det fullkomligt galet.

Ställningstagande för detta tyder bara på en sak. Man struntar fullständigt i all den svidande kritik som har kommit från remissinstanserna. Man struntar i Lagrådet. Det enda som spelar roll är att den som hörs mest får stanna, kosta vad det kosta vill. Ett ja är alltid ett ja, har vi sett. Men regeringen visar i dag att ett nej inte alltid är ett nej. Så kan man inte ha det i en rättsstat. Därför är det en aning märkligt att enskilda ledamöter går upp i talarstolen och säger att detta är ett uruselt förslag, men ändå är de beredda att stödja det.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag vädja till samtliga ledamöter att följa Sverigedemokraternas återförvisning av ärendet. Jag yrkar härmed bifall till det. I andra hand yrkar jag avslag på förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Paula Bieler (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2017/18:266 En ny regional planering

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 1 juni

2017/18:571 Bensinskatten

av *Jeff Ahl* (-)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2017/18:572 Diplomatiska markeringar för yttrandefriheten

av *Jeff Ahl* (-)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

-----

den 1 juni

2017/18:1395 Arbetslösheten bland utrikes födda i Kristinehamn

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1396 Arbetslösheten bland utrikes födda i Munkfors

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1397 Arbetslösheten bland utrikes födda i Grums

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1398 Arbetslösheten bland utrikes födda i Arvika

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1399 Arbetslösheten bland utrikes födda i Hammarö

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1400 Arbetslösheten bland utrikes födda i Eda

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1401 Arbetslösheten bland utrikes födda i Filipstad

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1402 Arbetslösheten bland utrikes födda i Sunne

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1403 Arbetslösheten bland utrikes födda i Säffle

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1404 Arbetslösheten bland utrikes födda i Storfors

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1405 Arbetslösheten bland utrikes födda i Forshaga

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1406 Arbetslösheten bland utrikes födda i Hagfors

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1407 Arbetslösheten bland utrikes födda i Årjäng

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1408 Arbetslösheten bland utrikes födda i Torsby

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1409 Svensk förskola utan svensktalande personal

av *Markus Wiechel* (SD)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

Prot. 2017/18:125
4 juni

2017/18:1410 Missbruk av Interpols verksamhet

av *Maria Weimer* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:1411 Prioritering av myndighetsärenden

av *Staffan Danielsson* (C)

till statsrådet Heléne Fritzson (S)

2017/18:1412 Mobiltäckning och fast telefoni

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:1413 Upprustning och elektrifiering av Meråkerbanan

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1414 Kompensation till näringslivet för flygskatten

av *Lars Beckman* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2017/18:1415 Utfallet av extratjänster

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2017/18:1416 Europaparlamentets resolution och kravet på att frige

Ahmadreza Djalali

av *Sofia Damm* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:1417 Försörjningsstöd till papperslösa

av *Mats Persson* (L)

till statsrådet Lena Hallengren (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.52.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 27 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 11 anf. 56 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 85 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 12 anf. 112 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

BRITT-MARIE HARTVIG

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Meddelande om frågestund.....	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 7 Kvalitet och säkerhet på apoteksmarknaden	2
Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU24	2
Anf. 1 EMMA HENRIKSSON (KD).....	2
Anf. 2 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	3
Anf. 3 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	4
Anf. 4 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	6
Anf. 5 JAN LINDHOLM (MP).....	6
Anf. 6 KARIN RÅGSJÖ (V).....	7
Anf. 7 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	9
Anf. 8 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	9
Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	10
Anf. 10 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	10
Anf. 11 BARBRO WESTERHOLM (L).....	11
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)	12
§ 8 Klassificering av nya psykoaktiva substanser	12
Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU27	12
Anf. 12 HANS HOFF (S).....	12
Anf. 13 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	13
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)	15
§ 9 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer.....	15
Socialutskottets betänkande 2017/18:SoU28	15
Anf. 14 KRISTINA NILSSON (S).....	15
Anf. 15 BARBRO WESTERHOLM (L).....	16
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)	16
§ 10 Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden.....	17
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU43.....	17
Anf. 16 NIKLAS KARLSSON (S)	17
Anf. 17 ANETTE ÅKESSON (M).....	19
Anf. 18 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	21
Anf. 19 JANINE ALM ERICSON (MP).....	22
Anf. 20 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	24
Anf. 21 HÅKAN SVENNELING (V).....	25
Anf. 22 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	27
Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V) replik	28
Anf. 24 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	28
Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik	29
Anf. 26 MATHIAS SUNDIN (L).....	29
Anf. 27 LARRY SÖDER (KD).....	30
Anf. 28 ANETTE ÅKESSON (M).....	32
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)	32

verksamhet	32
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU44	32
Anf. 29 NIKLAS KARLSSON (S)	32
Anf. 30 JANINE ALM ERICSON (MP)	35
Anf. 31 ULLA ANDERSSON (V).....	36
Anf. 32 NIKLAS WYKMAN (M).....	39
Anf. 33 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	43
Anf. 34 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	44
Anf. 35 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	44
Anf. 36 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	45
Anf. 37 ULLA ANDERSSON (V) replik	45
Anf. 38 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	46
Anf. 39 ULLA ANDERSSON (V) replik	46
Anf. 40 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	47
Anf. 41 OSCAR SJÖSTEDT (SD).....	48
Anf. 42 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	49
Anf. 43 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	50
Anf. 44 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	51
Anf. 45 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	51
Anf. 46 ULLA ANDERSSON (V) replik	52
Anf. 47 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	52
Anf. 48 ULLA ANDERSSON (V) replik	53
Anf. 49 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	53
Anf. 50 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	54
Anf. 51 ULLA ANDERSSON (V) replik	56
Anf. 52 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik.....	56
Anf. 53 ULLA ANDERSSON (V) replik	57
Anf. 54 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik.....	57
Anf. 55 MATHIAS SUNDIN (L)	58
Anf. 56 LARRY SÖDER (KD).....	59
Anf. 57 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	61
Anf. 58 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	63
Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	64
Anf. 60 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	64
Anf. 61 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	65
Anf. 62 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik.....	66
Anf. 63 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	66
Anf. 64 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik.....	67
Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	67
Anf. 66 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	68
Anf. 67 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	69
Anf. 68 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik	69
Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	70
Anf. 70 LARRY SÖDER (KD) replik	70
Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	71
Anf. 72 LARRY SÖDER (KD) replik	71
Anf. 73 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	72
Anf. 74 MATHIAS SUNDIN (L) replik	72

Anf. 75 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	73
Anf. 76 MATHIAS SUNDIN (L) replik	73
Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S) replik.....	74
Anf. 78 PETER PERSSON (S)	74
Anf. 79 ALI ESBATI (V).....	75
Anf. 80 KARIN RÅGSJÖ (V).....	78
Anf. 81 DANIEL RIAZAT (V).....	81
Anf. 82 CARL SCHLYTER (MP)	83
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)	84

§ 12 Extra ändringsbudget för 2018 – Ny möjlighet till

uppehållstillstånd 84

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU49.....	84
Anf. 83 ELISABETH SVANTESSON (M)	84
Anf. 84 PAULA BIELER (SD).....	86
Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	89
Anf. 86 FREDRIK MALM (L)	93
Anf. 87 ARON MODIG (KD).....	96
Anf. 88 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	100
Anf. 89 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	101
Anf. 90 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	102
Anf. 91 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	102
Anf. 92 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	103
Anf. 93 PAULA BIELER (SD) replik.....	103
Anf. 94 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	104
Anf. 95 PAULA BIELER (SD) replik.....	104
Anf. 96 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	105
Anf. 97 ARON MODIG (KD) replik	105
Anf. 98 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	106
Anf. 99 ARON MODIG (KD) replik	106
Anf. 100 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	107
Anf. 101 FREDRIK MALM (L) replik	107
Anf. 102 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	108
Anf. 103 FREDRIK MALM (L) replik	108
Anf. 104 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	109
Anf. 105 MARIA FERM (MP)	109
Anf. 106 JOHANNA JÖNSSON (C)	112
Anf. 107 PAULA BIELER (SD) replik.....	114
Anf. 108 JOHANNA JÖNSSON (C) replik.....	114
Anf. 109 PAULA BIELER (SD) replik.....	115
Anf. 110 JOHANNA JÖNSSON (C) replik.....	115
Anf. 111 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L)	116
Anf. 112 EMMA HENRIKSSON (KD).....	121
Anf. 113 STAFFAN DANIELSSON (C).....	124
Anf. 114 NINA LUNDSTRÖM (L)	126
Anf. 115 ROLAND UTBULT (KD)	129
Anf. 116 JAN ERICSON (M)	131
Anf. 117 OLLE FELTEN (-).....	132
Anf. 118 MARKUS WIECHEL (SD)	133
(Beslut skulle fattas den 7 juni.)	134

§ 13 Bordläggning..... 134

Prot. 2017/18:125	§ 14 Anmälan om interpellationer	134
4 juni	§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	135
-----	§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.52.	136

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2018